Ivalon lukion opetussuunnitelma

Nimi	Ivalon lukion opetussuunnitelma
Kunta	Inari
Koulu	Ivalon lukio
Hyväksymispäivämäärä	16.6.2021
Pdf luotu	15.12.2022

SISÄLTÖ

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö. 1
   1.1. Opetussuunnitelman laatiminen. 1
   1.2. Opetussuunnitelman sisältö. 2
   1.3. Ivalon lukion kieliohjelma. 3
   1.4. Ivalon lukion tuntijako. 4
2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta. 6
   2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä. 6
   2.2. Arvoperusta. 6
3. Opetuksen toteuttaminen. 8
   3.1. Opintojen rakenne. 8
   3.2. Oppimiskäsitys. 8
   3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät. 9
   3.4. Toimintakulttuuri. 11
   3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö. 13
   3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys. 14
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen. 18
   4.1. Ohjaus. 18
      4.1.1. Ivalon lukion ohjaussuunnitelma. 20
   4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki. 27
   4.3. Opiskeluhuolto. 29
      4.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet. 30
      4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen. 33
   4.4. Kurinpitotoimet. 37
      4.4.1. Kurinpitotoimien käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö. 40
   4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä. 40
5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi. 44
   5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa. 44
   5.2. Opintojakson arviointi. 45
      5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät. 45
      5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot. 46
      5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi. 47
      5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa. 47
      5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen. 48
      5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi. 49

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi. 50
5.4. Lukion oppimäärän suoritus. 51
5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus. 52
5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot. 52
5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat. 55
6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. 56
6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet. 56
6.2. Laaja-alainen osaaminen. 57
7. Oppiaineet. 62
7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI). 62
7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1). 63
ÄI1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1). 65
ÄI2. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄI2 ja ÄI3). 67
ÄI3. Kirjallisuutta ja lukutaitoa, 2 op (ÄI4). 68
ÄI4. Tulkintaa ja vaikuttamista, 2 op (ÄI5). 69
ÄI5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutustaidot, 2 op (ÄI6 ja ÄI7). 71
ÄI6. Kirjallisuus ja kontekstit, 2 op (ÄI8). 72
ÄI7. Vuorovaikutustaito, 2 op (ÄI9). 73
ÄI8. Abin kirjoitustaito, 2 op (ÄI10). 75
ÄI9. Abin lukutaito, 2 op (ÄI11). 76
ÄI10. Petraa kirjoittamistaitojasi, 2 op (ÄI12). 77
7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6). 78
S21. Tekstien tulkintaa ja kirjoittaminen, 2 op (S21). 81
S22. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (S22). . . . 82
S23. Kirjallisuutta ja lukutaitoa, 2 op (S23). 84
S24. Tulkintaa ja vaikuttamista, 2 op (S24). 85
S25. Kirjoittaminen ja vuorovaikutustaidot, 2 op (S25). 86
S26. Kirjallisuus ja konteksti, 2 op (S26). 88
S27. Vuorovaikutustaito, 2 op (S27). 89
S28. Abin kirjoitustaito, 2 op (S28). 90
S29. Abin lukutaito, 2 op (S29). 91
7.1.3. Inarinsaamen kieli ja kirjallisuus (ÄIISM). 92
ÄIISM1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIISM1). 94
ÄIISM2. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄIISM2). 95
ÄIISM3. Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIISM3). 97

ÄIISM4. Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIISM4). 98
ÄIISM5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIISM5). 99
ÄIISM6. Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIISM6). 100
ÄIISM7. Vuorovaikutus, 2 op (ÄIISM7). 101
ÄIISM8. Kirjoittaminen, 2 op (ÄIISM8). 102
ÄIISM9. Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIISM9). 103
7.1.4. Koltansaamen kieli ja kirjallisuus (ÄIKSM). 104
ÄIKSM1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIKSM1). . . . 106
ÄIKSM2. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄIKSM2). 107
ÄIKSM3. Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIKSM3). 109
ÄIKSM4. Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIKSM4). 110
ÄIKSM5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIKSM5). 111
ÄIKSM6. Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIKSM6). 112
ÄIKSM7. Vuorovaikutus, 2 op (ÄIKSM7). 113
ÄIKSM8. Kirjoittaminen, 2 op (ÄIKSM8). 114
ÄIKSM9. Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIKSM9). 115
7.1.5. Pohjoissaamen kieli ja kirjallisuus (ÄIPSM). 116
ÄIPSM1. Teavsttaid dulkon ja čállin/Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIPSM1). 118
ÄIPSM2. Giella, teakstadiđolašvuohta ja gulahallan/ Kieli, tekstitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIPSM2). 119
ÄIPSM3. Girjjálašvuohta 1/Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIPSM3). 121
ÄIPSM4. Teavsttaid dulkon/Tekstien tulkinta, 2 op (ÄIPSM4). . . 122
ÄIPSM5. Čállin ja gulahallan/Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIPSM5). 123
ÄIPSM6. Girjjálašvuohta 2/Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIPSM6). 124
ÄIPSM7. Gulahallandáiddut /Vuorovaikutustaidot, 2 op (ÄIPSM7). 125
ÄIPSM8. Čállindáidu / Kirjoitustaito, 2 op (ÄIPSM8). 126
ÄIPSM9. Teavsttaid dulkon / Tekstien tulkinta, 2 op (ÄIPSM9). . . 127
7.2. Biologia (BI). 128
Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1). 131
Ekologian ja ekosysteemien perusteet, 2 op (BI2). 132
Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI3). 134
Ihmisen biologia, 2 op (BI4). 135
Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI5). 136
Kokeellista kemiaa ja biologiaa, 2 op (KE7). 138
Biologian kertaus, 1 op (BI6). 138

7.3. Elämänkatsomustieto (ET). 139
Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1). 141
Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2). 142
Kulttuurit, 2 op (ET3). 143
Katsomukset, 2 op (ET4). 144
Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5). 145
Tulevaisuus, 2 op (ET6). 146
7.4. Filosofia (FI). 147
Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1). 149
Etiikka, 2 op (FI2). 150
Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3). 151
Totuus, 2 op (FI4). 153
7.5. Fysiikka (FY). 154
Fysiikka luonnontieteenä, ympäristössä ja yhteiskunnassa, 2 op (FY1). 156
Energia ja lämpö, 2 op (FY2). 158
Voima ja liike, 2 op (FY3). 159
Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY4). 161
Sähkö, 2 op (FY5). 162
Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY6). 163
Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY7). 165
Fysiikan kertaus, 2 op (FY8). 166
CERN-tiedekoulu, 1 op (FY9). 167
Kokeellinen fysiikka, 2 op (FY10). 167
7.6. Maantiede (GE). 168
Maailma muutoksessa, 2 op (GE1). 171
Sininen planeetta, 2 op (GE2). 172
Yhteinen maailma, 2 op (GE3). 174
Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4). 175
Maantieteen kertaus, 1 op (GE5). 177
7.7. Historia (HI). 177
Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1). 180
Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2). 181
Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3). 182
Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4). 183
Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5). 184
Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6). 185
7.8. Kemia (KE). 186

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1). 189
Molekyylit ja mallit, 2 op (KE2). 191
Kemiallinen reaktio, 2 op (KE3). 193
Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE4). 194
Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE5). 195
Kemian kertaus, 2 op (KE6). 197
Kokeellista kemiaa ja biologiaa, 2 op (KE7). 198
7.9. Uskonto (KT). 198
7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1). 200
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1). 200
Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2). 202
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3). 204
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4). 205
Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5). 207
Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6). 209
7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2). 212
Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1). 212
Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2). 213
Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3). 214
Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4). 215
Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5). 216
Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6). 217
7.10. Kuvataide (KU). 218
Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1). 220
Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2). 222
Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3). 224
Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4). 226
Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5). 228
7.11. Lukiodiplomit (LD). 230
Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2). 231
7.12. Liikunta (LI). 233
Liikunta 1, 2 op (LI01). 235
Liikunta 2, 2 op (LI02). 236
Liikunta 3, 2 op (LI03). 238
Liikunta 4, 2 op (LI04). 239
Liikunta 5, 2 op (LI05). 240
Liikunta 6 Wanhojen tanssit, 2 op (LI06). 241

7.13. Matematiikka (MA). 242
7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA). 244
Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2). 244
Geometria, 2 op (MAA3). 245
Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4). 246
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5). 247
Derivaatta, 3 op (MAA6). 248
Integraalilaskenta, 2 op (MAA7). 249
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8). 250
Talousmatematiikka, 1 op (MAA9). 251
3D-geometria, 2 op (MAA10). 252
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11). 254
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12). 255
Ylioppilaskokeeseen kertaava opintojakso, 4 op (MAA13). 256
7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB). 257
Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2). 257
Geometria, 2 op (MAB3). 258
Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4). 259
Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5). 261
Talousmatematiikka, 2 op (MAB6). 262
Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB7). 263
Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB8). 264
Ylioppilaskokeeseen kertaava opintojakso, 4 op (MAB9). 265
Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MaB10). 266
Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MaB11). 267
Integraalilaskenta, 2 op (MaB12). 267
3D-geometria, 2 op (MaB13). 268
Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MaB14). 268
Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MaB15). 268
7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY). 269
Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1). 269
7.14. Musiikki (MU). 270
Kaikki soimaan, 2 op (Mu1). 273
Sykkeestä sointiin, 2 op (Mu2). 274
Globaali uteliaisuus, 2 op (Mu3). 275
Luovasti yhdessä, 2 op (Mu4). 277
7.15. Opinto-ohjaus (OP). 278
Minä opiskelijana, 2 op (OP1). 279

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2). 281
7.16. Psykologia (PS). 283
Hyvinvoiva ja oppiva ihminen, 4 op (PS1-TE1). 284
Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2). 284
Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3). 286
Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4). 288
Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5). 291
Minä ja muut - Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6). 293
7.17. Terveystieto (TE). 294
Hyvinvoiva ja oppiva ihminen, 4 op (PS1-TE1). 296
Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2). 296
Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3). 298
7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU). 299
7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1). 303
Tukea ruotsinopintoihin ykkösille, 2 op (Rub19). 303
Opiskelutaidot ja ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUB11-12). 304
Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13). 306
Ympäristömme, 2 op (RUB14). 308
Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15). 309
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16). 310
Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17). 311
Vahvista kirjoittamisen taitojasi, 2 op (RUB18). 312
Ruotsin kertausta abeille ja kakkosille, 2 op (RUB10). 313
7.19. Temaattiset opinnot (TO). 314
Kansainvälisyys 1, 1 op (KV1). 314
Kansainvälisyys 2, 2 op (KV2). 315
7.20. Vieraat kielet (VK). 316
7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1). 321
ENA1 ja 2 Minun ja muiden englanti, 4 op (ENA1). 321
ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri, 2 op (ENA3). 323
ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4). . . 324
ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5). 326
ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6). 327
ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7). 328
ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8). 329
ENA9 Abien kertaus, 2 op (ENA9). 330
7.20.2. Vieraat kielet, ranska, A2-oppimäärä (RAA). 331

Vuorovaikutus- ja opiskelutaidot, 4 op (RAA1-2). 332
Ranskan kieli ja kulttuuri, 2 op (RAA3). 333
Ranskan kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RAA4). 334
Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RAA5). 334
Ranskan kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RAA6). . . 335
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RAA7). 336
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RAA8). 337
7.20.3. Vieraat kielet, espanja B2-oppimäärä (EAB2). 337
Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (EAB21). 338
Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (EAB22). 339
Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (EAB23). 339
Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (EAB24). 340
Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (EAB25). 340
Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (EAB26). 341
Perustason jatko 1: kestävä elämäntapa, 2 op (EAB27). 342
Perustason jatko 2: Kansainvälinen toiminta, 2 op (EAB28). . . . 342
7.20.4. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2). 343
Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (SAB21). 343
Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (SAB22). 344
Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB23). 345
Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (SAB24). 346
Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB25). 346
Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (SAB26). 347
Perustason jatko 1, 2 op (SAB27). 348
Perustason jatko 2: Kansainvälinen toiminta, 2 op (SAB28). . . . 348
Kertausta, 2 op (SAB29). 349
Alkeiden kertaus 1, 2 op (SAB210). 350
Alkeiden kertaus 2, 2 op (SAB211). 350
7.20.5. Vieraat kielet, venäjä, B2-oppimäärä (VEB2). 351
Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (VEB21). 352
Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (VEB22). 353
Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB23). 354
Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (VEB24). 355
Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (VEB25). 355
Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (VEB26). 356
Perustason jatko 1, 2 op (VEB27). 357

Perustason jatko 2: Kansainvälinen toiminta, 2 op (VEB28). . . . 358
Kertausta, 2 op (VEB29). 359
Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (VEB210). 360
Alkeiden kertaus 1, 2 op (VEB211). 360
Alkeiden kertaus 2, 2 op (VEB212). 361
7.20.6. Vieraat kielet, espanja B3- oppimäärä (EAB3). 361
Perustason alkeet 1: Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (EAB31). 362
Perustason alkeet 2: Arkipäivän asioita, 2 op (EAB32). 363
Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (EAB33). 364
Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (EAB34). 364
Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (EAB35). 365
Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (EAB36). 365
Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (EAB37). 366
Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (EAB38). 366
7.20.7. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3). 367
Perustason alkeet 1: Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (SAB31). 368
Perustason alkeet 2: Arkipäivän asioita, 2 op (SAB32). 369
Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (SAB33). 370
Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (SAB34). 371
Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB35). 372
Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (SAB36). 373
Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB37). 374
Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (SAB38). 375
Kertausta, 2 op (SAB39). 376
7.20.8. Vieraat kielet, venäjä, B3-oppimäärä (VEB3). 377
Perustason alkeet 1: Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VEB31). 378
Perustason alkeet 2: Arkipäivän asioita, 2 op (VEB32). 379
Perusjakson alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (VEB33). 380
Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (VEB34). 381
Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB35). 381
Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (VEB36). 382
Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (VEB37). 383
Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (VEB38). 384
Kertausta, 2 op (VEB39). 385
Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (VEB310). 386
7.20.9. Vieraat kielet, inarinsaame, A-oppimäärä (ISMA). 386

Opiskelutaidot ja inarinsaamen kieli maailmalla, 4 op (ISMA1-2). 387
Inarinsaamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ISMA3). 388
Inarinsaamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ISMA4). 389
Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (ISMA5). 390
Inarinsaamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ISMA6). 390
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ISMA7). 391
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ISMA8). 392
7.20.10. Vieraat kielet, koltansaame, A-oppimäärä (KSMA). 393
Opiskelutaidot ja koltansaamen kieli maailmalla, 4 op (KSMA1-2). 394
Koltansaamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (KSMA3). 395
Koltansaamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (KSMA4). . . . 395
Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (KSMA5). 396
Koltansaamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (KSMA6). 397
Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (KSMA7). 397
Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (KSMA8). 398
7.20.11. Vieraat kielet, pohjoissaame, A-oppimäärä (PSMA). 399
Mun, giella máilmmis ja gulahallan / Minä, kieli maailmalla ja vuorovaikutus, 4 op (PSMA1-2). 400
Sámegiella ja kultuvra / Saamen kieli ja kulttuuri, 2 op (PSMA3). 401
Sámegiella váikkuheami gaskaoapmin / Saamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (PSMA4). 402
Bistevaš ovdaneapmi árktalaš guovllus / Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (PSMA5). 402
Sámegiella joatkkaoahpuin ja bargoeallimis / Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (PSMA6). 403
Biras ja bistevaš eallinvuohki / Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (PSMA7). 404
Gulahala ja váikkut / Viesti ja vaikuta, 2 op (PSMA8). 405
Kertausta, 2 op (PSMA9). 406
7.20.12. Vieraat kielet, inarinsaame, B2-oppimäärä (ISMB2). 406
Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (ISMB21). 407
Sápmi - Saamenmaa, 2 op (ISMB22). 408
Arki ja hyvinvointi, 2 op (ISMB23). 409
Saamelainen kulttuuri, 2 op (ISMB24). 409
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (ISMB25). 410

Saamelainen luontotieto, 2 op (ISMB26). 410
Kestävä elämäntapa, 2 op (ISMB27). 411
Kansainvälinen toiminta, 2 op (ISMB28). 412
7.20.13. Vieraat kielet, koltansaame, B2-oppimäärä (KSMB2). 412
Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (KSMB21). 414
Sápmi - Saamenmaa, 2 op (KSMB22). 414
Arki ja hyvinvointi, 2 op (KSMB23). 415
Saamelainen kulttuuri, 2 op (KSMB24). 415
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (KSMB25). 416
Saamelainen luontotieto, 2 op (KSMB26). 417
Kestävä elämäntapa, 2 op (KSMB27). 417
Kansainvälinen toiminta, 2 op (KSMB28). 418
7.20.14. Vieraat kielet, pohjoissaame, B2-oppimäärä (PSMB2). 418
Kohtaamisia saamelaisalueella - Deaivvadeamit Sámis, 2 op (PSMB21). 419
Sápmi - Saamenmaa, 2 op (PSMB22). 420
Arki ja hyvinvointi - Árga ja buresbirgen, 2 op (PSMB23). 421
Saamelainen kulttuuri - Sámi kultuvra, 2 op (PSMB24). 422
Opiskelu, työ ja tulevaisuus - Lohkan, bargu ja boahtteáigi, 2 op (PSMB25). 422
Saamelainen luontotieto - Sámi luondodiehtu, 2 op (PSMB26). . 423
Kestävä elämäntapa - Suvdilis eallinvuohki, 2 op (PSMB27). . . 424
Kansainvälinen toiminta - Riikkaidgaskasaš doaibma, 2 op (PSMB28). 424
Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (PSMB210). 425
Alkeiden kertaus 1, 2 op (PSMB211). 426
Alkeiden kertaus 2, 2 op (PSMB212). 426
Kertausta, 2 op (PSMB29). 427
7.20.15. Vieraat kielet, inarinsaame, B3-oppimäärä (ISMB3). 427
Tutustutaan toisiimme ja inarinsaamen kieleen, 2 op (ISMB31). . 428
Arki ja asiointitilanteet, 2 op (ISMB32). 429
Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (ISMB33). 430
Sápmi - Saamenmaa, 2 op (ISMB34). 430
Arki ja hyvinvointi, 2 op (ISMB35). 431
Saamelainen kulttuuri, 2 op (ISMB36). 432
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (ISMB37). 432
Saamelainen luontotieto, 2 op (ISMB38). 433
7.20.16. Vieraat kielet, koltansaame, B3-oppimäärä (KSMB3). 433
Tutustutaan toisiimme ja koltansaamen kieleen, 2 op (KSMB31). 435

Arki ja asiointitilanteet, 2 op (KSMB32). 435
Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (KSMB33). 436
Sápmi - Saamenmaa, 2 op (KSMB34). 436
Arki ja hyvinvointi, 2 op (KSMB35). 437
Saamelainen kulttuuri, 2 op (KSMB36). 438
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (KSMB37). 438
Saamelainen luontotieto, 2 op (KSMB38). 439
7.20.17. Vieras kieli, pohjoissaame, B3-oppimäärä (PSMB3). 439
Tutustutaan toisiimme ja pohjoissaamen kieleen, 2 op (PSMB31). 441
Arki ja asiointitilanteet, 2 op (PSMB32). 441
Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (PSMB33). 442
Sápmi - Saamenmaa, 2 op (PSMB34). 443
Arki ja hyvinvointi, 2 op (PSMB35). 444
Saamelainen kulttuuri, 2 op (PSMB36). 444
Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (PSMB37). 445
Saamelainen luontotieto, 2 op (PSMB38). 446
Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (PSMB310). 447
Kertausta, 2 op (PSMB39). 447
7.21. Yhteiskuntaoppi (YH). 448
Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1). 450
Taloustieto, 2 op (YH2). 451
Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3). 452
Lakitieto, 2 op (YH4). 453
7.22. Integraatio-opintojaksot. 454
Kokeellista kemiaa ja biologiaa, 2 op (KE7). 454
Hyvinvoiva ja oppiva ihminen, 4 op (PS1-TE1). 455
8. Liitteet. 459
8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta. 459
8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko. 459
8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 466
8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 466
8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 472
8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 472

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. 477
8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi. . . 478

1. Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

1.1. Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- *lukiolaki (714/2018)*
- *valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta (810/2018)*
- *Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma*
- *vuosittain laadittava opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma.*

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat paikallisen opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Lukiokoulutus on kokonaisuus, jossa eri toimintojen tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi lukion opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita, keskeisiä sisältöjä ja opiskelijan oppimisen arviointia koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Tekstin muodosta ilmenee, onko kyseessä velvoittava määräys vai sitä tarkentava tai selittävä teksti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii vuosittain hyväksymäänsä opetussuunnitelmaan perustuvan suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy paikallisen opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Lukiolain (714/2018) 13 §:n mukaan opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Paikallinen opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä halutessaan myös muissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten paikallinen opetussuunnitelma laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä

koulutuksen järjestäjän tulee kuulla lukion opiskelijakuntaa ja henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta sekä monipuolistavat vuorovaikutusta lukion sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

1.2. Opetussuunnitelman sisältö

Paikallinen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- *lukion toiminta-ajatus ja arvopainotukset*
- *oppimiskäsitys, opiskeluympäristöt ja #menetelmät*
- *lukion toimintakulttuurin pääpiirteet*
- *koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako*
- *lukion kieliohjelma*
- *itsenäisen opiskelun periaatteet*
- *laaja-alaisen osaamisen osa-alueet*
- *oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi*
- *opintojaksojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutuminen ja arviointi opintojaksoittain*
- *kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttaminen*
- *ohjaussuunnitelma*
- *oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus*
- *kieli- ja kulttuuriryhmien opetus*
- *yhteistyö muiden lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa*
- *yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä muiden tahojen kanssa*
- *kansainvälinen yhteistyö*
- *työelämäyhteistyö*
- *opiskeluhuolto*
- *opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi*
- *toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.*

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 33 §:ssä säädetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta ja opiskelijakunnasta. Pykälässä tarkoitettu toiminta tulee suunnitella paikallisen opetussuunnitelman ja muiden siihen perustuvien suunnitelmien osana tai yhteydessä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016] 1 mom.).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukaan suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Sukupuolten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) 5 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi paikallista opetussuunnitelmaa tai muuta lukion suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Ivalon lukiossa on laadittu oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, jonka Inarin kunnan sivistyslautakunta on hyväksynyt.

Ivalon lukiossa on laadittu toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa ja suunnitelman vuosittaisesta toimeenpanosta huolehtii koulun tasa-arvotyöryhmä. Suunnitelma päivitetään säännöllisesti ja sen hyväksyy Inarin kunnan sivistyslautakunta.

1.3. Ivalon lukion kieliohjelma

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät käyvät ilmi alla olevassa taulukosta, jossa on kuvattu Inarin kunnan kieliohjelma perusopetuksesta lukioon. Opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt vieraiden kielten tavoitteet ja sisällöt kursseittain on kuvattu ainekohtaisten opetussuunnitelmien yhteydessä.

INARIN KUNNAN KIELIOHJELMA

Luokat	A1-kieli	A2-kieli	B1-kieli	B2-kieli	B3-kieli
perusopetus 1-9	englanti	inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame			
perusopetus 4-9		ranska, saksa, venäjä			
perusopetus 6-9			ruotsi		
perusopetus 8-9				inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame, espanja, saksa, ranska, venäjä	
lukio	englanti	inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame, ranska, saksa, venäjä	ruotsi	inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame, espanja, saksa, ranska, venäjä	inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame, espanja, saksa, ranska, venäjä

1.4. Ivalon lukion tuntijako

Oppiaineryhmä ja oppiaine	Pakolliset opinnot opintopisteinä	Opiskelijoille tarjottavien valtakunnallisten valinnaisten opintojen määrä opintopisteinä	Opiskelijoille tarjottavien koulukohtaisten valinnaisten opintojen määrä opintopisteinä
Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot			
• Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi	12	6	2
• Äidinkieli ja kirjallisuus, inarinsaame	12	6	
• Äidinkieli ja kirjallisuus, koltansaame	12	6	
• Äidinkieli ja kirjallisuus, pohjoissaame	12	6	
• A-kieli, englanti	12	4	2
• A-kieli, ranska	12	4	
• A-kieli, inarinsaame	12	4	
• A-kieli, koltansaame	12	4	
• A-kieli, pohjoissaame	12	4	2
• B1-kieli, ruotsi	10	4	6
• B2- ja B3-kielet: inarinsaame, koltansaame, pohjoissaame, espanja, saksa, ranska, venäjä		16	2-4
Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot			
• Matematiikan yhteiset opinnot	2		
• Matematiikan lyhyt oppimäärä	10	4	4
• Matematiikan pitkä oppimäärä	18	6	4

• Biologia	4	6	1
• Maantiede	2	6	1
• Fysiikka	2	12	5
• Kemia	2	8	4
Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot			
• Filosofia	4	4	
• Psykologia	2	8	2
• Historia	6	6	
• Yhteiskuntaoppi	6	2	
• Uskonto tai elämänkatsomustieto	4	8	
• Terveystieto	2	4	
Taito- ja taideaineiden opinnot			
• Liikunta	4	6	2
• Musiikki ja kuvataide yhteensä	6		
• Musiikki	2 tai 4	4	
• Kuvataide	2 tai 4	4	2
Opinto-ohjaus	4		
Temaattiset opinnot		3	
Pakolliset opinnot yhteensä	94 tai 102		
Valtakunnalliset valinnaiset opinnot vähintään	20		
Opinnot yhteensä	150		

2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja itseään kehittäen.

Lukioaikana opiskelija kartuttaa ihmistä, kulttuureja, ympäristöä ja yhteiskuntaa koskevaa olennaista tietoa, osaamista ja toimijuutta. Lukio-opetus valmistaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksessa otetaan huomioon alle 18-vuotiaita opiskelijoita koskien lapsen edun ensisijaisuus opetusta ja koulutusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä (lukiolaki 714/2018, 2 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset ja monipuoliset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan, maailmankansalaisuuteen kasvamiseen ja jatkuvaan oppimiseen.

Ivalon lukion toiminassa näkyvät myös paikalliset saamelaiskulttuurit: inarin-, koltan- ja pohjoissaamelainen kulttuuri. Suomenkielisen kulttuurin lisäksi näiden kolmen saamenkielen ja kulttuurin opettaminen ja elinvoimaisuuden tukeminen kuuluvat Ivalon lukion tehtäviin.

2.2. Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsien. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, hyvyyteen, kauneuteen, oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista kannustamalla omien arvojen syvälliseen pohdintaan sekä käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa erilaisista taustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa tarkennetaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa konkretisoi näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvattu laaja-alainen osaaminen.

Ivalon lukion paikallisissa arvoissa korostuvat koulutukseen liittyvät yksilölliset ja yhteisölliset arvot, hyvinvointiarvot ja ekologiset arvot. Yhteisöllisistä arvoista korostuvat avoimuus ja toisten huomioiminen ja kunnioittaminen. Opetuksessa ja oppimisessa painotetaan opiskelijalähtöistä lähestymistapaa, opetuksen tasokkuutta ja opiskelijoiden erityistarpeiden huomioimista rauhallisessa, terveellisessä ja turvallisessa oppimisympäristössä. Opiskelussa arvostetaan sinnikkyyttä ja itsenäisyyttä. Ivalon lukio on tiivis yhteisö, jonka kaikkien hyvinvointia lisääviä ominaisuuksia ovat tasa-arvo, suvaitsevaisuus, välittäminen ja turvallisuus. Opiskelijoille tarjotaan tasa-arvoiset mahdollisuudet itsensä kehittämiseen ja oman tulevaisuuden rakentamiseen.

Sijainnista johtuen Ivalon lukion paikallisiin arvoihin liittyy myös saamelaisuus, kansainvälisyys sekä pohjoinen luonto. Ivalon lukio tarjoaa monipuolista vieraiden kielten opetusta sekä opetusta inarin-, koltan- ja pohjoissaamen kielissä niin äidinkielinä kuin vieraina kielinäkin. Saamelaisuus näkyy myös koulun juhlissa (esim. saamelaisten kansallispäivä 6.2.) sekä koulun ulkoasussa. Paikalliskulttuurin ja -historian tuntemus sekä kulttuurinen moninaisuus ovat tärkeitä arvoja, jotka tulevat esille esimerkiksi lukion kansainvälisyyshankkeissa. Pohjoisessa luonnossa läheisiä asioita ovat erityisesti Lapin erilaisuus muuhun Suomeen verrattuna, luonnonläheisyys ja ekologisuus.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.1. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä. Lukio-opinnot muodostuvat lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) liitteen 1 mukaisista pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijalle. Valtioneuvoston asetuksen mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärään tulee sisältyä vähintään 20 opintopistettä. Oppimäärään voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Opetushallitus on laatinut lukion opetussuunnitelman perusteet lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 tarkoitettuihin pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintoihin lukuun ottamatta temaattisia opintoja. Lisäksi Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet lukiodiplomeihin. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä.

Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijalle. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaisia valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään, missä järjestyksessä oppiaineen opinnot suoritetaan ja miten ne jaetaan opintojaksoihin.

Valtakunnallisten valinnaisten opintojen lisäksi Ivalon lukiossa tarjotaan opiskelijoille mahdollisuus valita paikallisia 1-2 opintopisteen opintojaksoja, joiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty oppiainekohtaisten opetussuunnitelmien kohdalla. Paikallisia opintokokonaisuuksia voivat olla mm. saman tai muun koulutuksenjärjestäjän tarjoamat ammatilliset opinnot tai muut lukion tehtävään soveltuvat opintojaksot.

Ivalon lukiossa lukiodiplomin voi suorittaa musiikissa ja kuvataiteessa.

Opintojaksojen suoritusjärjestyksestä päätetään lukion opetussuunnitelmassa. Pääsääntöisesti opintojaksot suositellaan suoritettavan numerojärjestyksestä. Poikkeukset suoritusjärjestyksessä määritellään oppiainekohtaisissa opetussuunnitelmissa.

3.2. Oppimiskäsitys

Lukion opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä dataa, informaatiota tai tietoa aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta. Hän kehittää ratkaisuja ja luo uudenlaisia kokonaisuuksia yhdistäen tietoja ja taitoja uudella tavalla. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa asettamaan omia tavoitteita, kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla tavoitteiden suuntaisesti.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Myös kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Lukio-opinnoissa opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Näin kehittyvät myös jatkuvan oppimisen edellyttämät taidot. Oppimisprosesseistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan sekä toimia opinnoissaan

vähitellen yhä itseohjautuvammin. Opintoihin liittyvät onnistumisen kokemukset ja rohkaiseva ohjaus vahvistavat uskoa omiin mahdollisuuksiin ja innostavat opiskeluun.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen (esimerkiksi Saamelaiskäräjien, Metsähallituksen tai paikallisten yrittäjien) kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Ivalon lukiossa on esillä suomalainen, inarinsaamelainen, kolttasaamelainen ja pohjoissaamelainen kulttuuri. Oppimista tapahtuu myös kansainvälisessä kontekstissa, sillä Ivalon lukio tekee yhteistyötä ulkomaisten koulujen kanssa.

3.3. Opiskeluympäristöt ja - menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen kehittämisessä ja menetelmien valinnassa otetaan huomioon myös opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet sekä tulevaisuuden ja työelämän asettamat tarpeet.

Opiskeluympäristöt

Lukion monipuoliset, turvalliset ja viihtyisät opiskeluympäristöt edistävät opiskelumotivaatiota, rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja kannustavat kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Hyvä opiskeluympäristö tukee sekä vuorovaikutusta ja yhdessä työskentelyä että itsenäistä opiskelua. Opiskeluympäristöjen suunnittelussa kiinnitetään huomiota saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Opiskelijoita aktivoidaan kehittämään opiskeluympäristöjään.

Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä. Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä tiedon hankintaan, käsittelyyn ja arviointiin sekä tuottamiseen ja jakamiseen. Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Opiskelumenetelmät

Lukiossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä, joilla on yhteys oppiaineissa edellytettyyn tiedonalan käsitteelliseen ja menetelmälliseen osaamiseen. Opetusta koskevilla ratkaisuilla rakennetaan myös kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä hänen kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijaa rohkaistaan ja ohjataan

ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukion opetuksen ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijan aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.

Opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota yhdenvertaisiin opiskelumahdollisuuksiin sekä sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perusteena ovat opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet, näkemykset sekä yksilölliset tarpeet. Kun suunnitellaan yksittäisten opintojaksojen toteutusta ja kehitetään opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä, otetaan huomioon opiskelijoiden mielipide.

Opiskelijoita kannustetaan seuramaan ajankohtaisia kotimaan ja ulkomaan asioita erilaisista medioista.

Rakennettuja tiloja ja etenkin pohjoista luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä voidaan hyödyntää monin tavoin. Ivalon lukio tukee myös opiskelijoiden ajantasaisten TVT-taitojen hallintaa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Opiskelijat voivat suorittaa opintoja muissa lukioissa ja suoritukset luetaan hyväksi heidän lukio-opintoihinsa. Opettajatilanteesta riippuen saamen kielten opiskelussa hyödynnetään etäopetuksen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ivalon lukio tekee yhteistyötä muiden Inarin kunnan koulujen kanssa. Lisäksi Ivalon lukio voi tarjota muissa oppilaitoksissa opiskeleville mahdollisuuden opiskella etäopiskeluna joitakin aineita, kuten pohjoissaamea. Myös naapurikuntien lukioiden ja muiden Lapin lukioiden kanssa voidaan tehdä yhteistyötä etäopetuksessa. Etäopiskeluna suoritettu opintokokonaisuus koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto-ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja.

Opintokokonaisuus voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi opintokokonaisuus sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta. Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Oppiainekohtaisissa opetussuunnitelmissa on määritelty itsenäisen opiskelun periaatteet ainekohtaisesti sekä ne moduulit, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti suoritettaviksi. Lisäksi rehtori voi erityisestä syystä sallia opiskelijan suorittaa itsenäisesti lukion opetussuunnitelmaan kuuluvan aineen opintokokonaisuuden, vaikka sitä ei olisi määritelty ainekohtaisessa opetussuunnitelmassa.

Opintokokonaisuuden itsenäisestä suorittamisesta laaditaan kirjallinen sopimus, jossa on määritelty suoritukseen vaadittavat työt. Sopimuksen allekirjoittavat sekä aineen opettaja että opiskelija. Kaikkia opintokokonaisuuksia, varsinkaan taito-ja taideaineiden moduuleja, ei voi suorittaa tenttimällä. Itsenäisestä suorituksesta edellytetään hyväksytty arvosana.

3.4. Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Paikallisen opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat lukion toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Toimintakulttuurin tulee tukea opiskelijan omaa aktiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa. Sen tulee edistää jokaisen opiskelijan mahdollisuuksia osallistua lukion opiskeluympäristön ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen. Lukion opetussuunnitelman perusteissa korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä opiskelijoiden, huoltajien, lukion koko henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet, erityiset koulutustehtävät sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana ovat seuraavat teemat.

Oppiva yhteisö

Lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Yhteisön rakentuminen edellyttää, että jokainen osallistuu välittämisen ilmapiirin luomiseen. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijan omaa kehitystä ja hyvinvointia sekä oppimista ja jaksamista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja myöhemmälle oppimiselle.

Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä huoltajien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten, kansalaisjärjestöjen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijan kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Lukiossa edistetään jokaisen opiskelijan osallisuutta ja luodaan monipuolisia mahdollisuuksia osallistua opiskeluympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen sekä opiskelijaan itseensä vaikuttavien päätösten valmisteluun. Opiskelijan osallisuudesta yhteisön toiminnan ja hyvinvoinnin rakentamisessa huolehditaan. Opiskelijaa rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Häntä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan avulla.

Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisiin toimintatapoihin harjaannuttaminen esimerkiksi ryhmänohjauksen avulla korostuu lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lukiokoulutus vahvistaa opiskelijan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä antaa valmiuksia niiden ylläpitämiselle elämän eri vaiheissa. Vaikutukset opiskelijan hyvinvointiin otetaan huomioon kaikessa lukion suunnittelu- ja kehittämistyössä, johon osallistetaan myös opiskelijat. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Lukio edistää kaikessa toiminnassaan yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kuulluiksi, kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina. Oikeudenmukaisuuden, turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen kokemukset luovat luottamusta ja edistävät työrauhaa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai syrjintää ei hyväksytä, vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan.

Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja arvostamista. Opetus on sukupuolitietoista ja jokaisen yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Oppiva yhteisö rohkaisee opiskelijaa tunnistamaan omat arvonsa, asenteensa ja voimavaransa. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan eri oppiaineisiin ja valintoihin ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja sekä suuntautumaan tulevaisuuteensa ja omiin päämääriinsä avoimin mielin.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Oppiva yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat käsiteltäviin ilmiöihin eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielten, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa tiedonalan kielen ja monilukutaidon opettaja.

Toimintakulttuurin kehittäminen on jatkuva prosessi, johon osallistuu koko koulu. Opettajat osallistuvat koulutuksiin säännöllisesti ja tekevät kehittämistyötä esimerkiksi tiimeittäin. Toimintakulttuurin kehittämisessä ovat mukana myös opiskelijakunta ja koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä. Toimintakulttuuri näkyy erilaisissa koulun tapahtumissa ja

teemapäivissä, joita kehitetään tarpeen mukaan. Aineenopettajien välinen yhteistyö lisää yhdessä tekemisen kulttuuria (esimerkiksi temaattiset opinnot ja kansainvälinen toiminta).

Toimintakulttuuria voidaan arvioida muun muassa järjestämällä kyselyitä ja vanhempainilloissa sekä yhteisissä keskustelutilaisuuksissa. Koulun toimintakulttuurista annetaan tietoa vuosittain laadittavassa opinto-oppaassa sekä koulun verkkosivuilla. Lukuvuoden kehittämiskohteet ja arviointikohteet määritellään vuosittain laadittavassa koulun työsuunnitelmassa. Ivalon lukiossa mahdolliset vuosittain vaihtuvat paikalliset painotukset kirjataan vuosittaiseen työsuunnitelmaan.

Opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavat opiskelijakunnan ja tasa-arvotyöryhmän toiminta. Ivalon lukion yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Inarin kunnan sosiaali- ja terveystoimi, vapaa-aikatoimi, kulttuuritoimi, kirjastotoimi, Inarin kunnan muut koulut, naapurikuntien lukiot, Lapin muut lukiot, paikalliset yrittäjäjärjestöt, yritykset ja harrastusseurat.

Opiskelijoita kannustetaan kiinnittämään huomiota omaan hyvinvointiin (ruokailu, uni, liikunta, ihmissuhteet). On tärkeää, että opiskelija pyytää ajoissa apua, jos hänellä on ongelmia. Opiskelijoita ohjataan arjenhallintataitojen kehittämiseen, kohteliaisiin käytöstapoihin ja määräaikojen noudattamiseen. Lukiokoulutus tukee opiskelijan sosialisaatioprosessia.

Ivalon lukiossa pyritään vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta. Tavoitteena on, että opiskelija arvostaisi luonnon hyötyarvojen lisäksi myös siitä saatavia esteettisiä ja henkisiä voimavaroja sekä omalla toiminnallaan pyrkisi säilyttämään luonnon monimuotoisuutta. Luontosuhteella nähdään olevan merkitystä opiskelijan hyvinvoinnille.

Ivalon lukiossa voi opiskella äidinkielen oppiaineena suomen kieltä, inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Eri kulttuurit ja niiden ymmärtäminen ovat tärkeä osa Ivalon lukion kulttuurista moninaisuutta.

Matkailu on tärkeä elinkeino Inarin kunnassa ja tulevaisuuden työllistäjä, joten Ivalon lukiossa kannustetaan opiskelijoita valitsemaan vieraita kieliä (englanti, ruotsi, ranska, saksa, espanja, venäjä sekä eri saamen kielet). Lukio tarjoaa opiskelijoille laajat kielivalinnat tai vaihtoehtoisesti mahdollisuuden opiskella vieraasta kielestä alkeet.

3.5. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lukiolain (714/2018) 31 § edellyttää, että nuorten lukiokoulutuksessa tehdään yhteistyötä kotien kanssa. Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Aktiivinen yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö vahvistaa opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu säännöllisenä opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan tukemaan opiskelijan opintoja sekä osallistumaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa, ja niistä annetaan riittävän usein tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, yhteisöllisestä opiskeluhuollosta sekä erityisopetuksesta ja muusta oppimisen tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyössä ja erityisesti yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kehittyvä itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen oppilaitoksessa vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja mahdollista tukea tarvitsevan opiskelijan ohjaamisessa ja tukemisessa.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä sekä sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää paikallisessa opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön toteuttamisesta. Lukiolain (714/2018) 31 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä vastaavat Ivalon lukiossa pääosin ryhmänohjaajat, jotka pitävät yhteyttä koteihin puhelimitse tai sähköisen järjestelmän avulla.

Tietoa koulun käytänteistä, ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta antavat ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja ja rehtori. Opiskelijoiden työskentelyä ja opintojen edistymistä seuraavat ryhmänohjaajat, jotka antavat tietoa niistä myös huoltajille. Mikäli opiskelijalla on ongelmia esim. opintojen etenemisessä, pyritään ongelma ratkaisemaan mahdollisimman pian. Tarkempi työnjako on määritelty Ivalon lukion ohjaussuunnitelmassa, joka on osa koulun opetussuunnitelmaa.

Ivalon lukiossa järjestetään vanhempainillat joka vuosiluokan vanhemmille vähintään kerran lukuvuodessa. Vanhempia kutsutaan erilaisiin koulun tilaisuuksiin, kuten penkkareiden aamukahveille, tai koulussa voidaan järjestää avoimien ovien päivä, jossa vanhemmat voivat tutustua kouluun ja sen toimintakulttuuriin.

3.6. Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 15 §). Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman.

Opiskelijalle järjestetään mahdollisuuksia yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin niin, että hän voi hyödyntää korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opetustarjontaa kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti, tukevat opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä auttavat häntä löytämään omat vahvuutensa (valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 4 §). Lisäksi opiskelijalle avataan näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin.

Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen (lukiolaki 714/2018, 27 §).

Lukion opintotarjontaa suunniteltaessa voidaan opintojaksoihin yhdistää kansainvälisyys- ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista. Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. Jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa.

Korkeakouluyhteistyö

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. (Lukiolaki 714/2018, 2 § 1 mom.)

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa ja kokemuksia korkeakouluopiskelusta. Keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa opiskelijan siirtymistä lukiosta korkea-asteen opintoihin ja edelleen työelämään.

Korkeakouluopintoja ja niihin liittyviä valmiuksia kytketään sekä laaja-alaiseen osaamiseen että eri oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin. Lukion ohjaustoiminta yhteistyössä eri oppiaineiden opetuksen kanssa motivoi opiskelijaa tutustumaan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten opintotarjontaan sekä niiden kautta avautuviin elämänvalintoihin ja työ- ja uramahdollisuuksiin. Ohjaustoiminta tukee myös konkreettisesti opiskelijan jatko-opintosuunnitelman laatimista. Korkeakouluopintoihin tutustumiseen tähtäävät ja korkeakouluissa suoritettavat opinnot sisällytetään osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

Opiskelijaa ohjataan tutustumaan korkeakoulujen tarjontaan ennakkoluulottomasti, ilman sukupuolittuneita tai muita ennakkoasenteita. Opiskelijaa ohjataan valmistautumaan jatkuvaan oppimiseen ja hankkimaan monipuolisia valmiuksia, joita tarvitaan erilaisissa korkeakouluopinnoissa ja työelämän eri aloilla. Lukiossa tutustutaan kansainvälisiin jatko-opinto- ja uranäkymiin. Yleissivistyksen, kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä tuodaan esille edellytyksinä korkeakouluopinnoissa ja työelämässä menestymiselle. Korkeakouluopintoihin valmistautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Korkeakouluopintoihin tutustumisen konkreettiset muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Työelämävalmiudet

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkymiin. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja reflektoivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus,

kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiselle.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Kansainvälinen osaaminen

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen kansainvälisyys monipuolistaa opiskelijan kokemusmaailmaa, avartaa maailmankuvaa sekä vahvistaa valmiuksia eettisesti kestävään toimintaan globalisoituneessa haasteiden ja mahdollisuuksien maailmassa. Osaamisen kehittämisessä otetaan huomioon YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda 2030 ja erityisesti sen tavoite 4.7, jossa kuvataan globaalikansalaisuuden piirteitä.

Opiskelijan kansainvälistä osaamista kartutetaan eri oppiaineiden, niiden välisen yhteistyön sekä laaja-alaisen osaamisen kautta. Huomiota kiinnitetään lukion ja koulutuksen järjestäjän monipuoliseen kieliohjelmaan ja sen ratkaisuihin sekä kulttuurien tuntemuksen syventämiseen.

Opiskelijaa ohjataan aktiiviseen ja suunnitelmalliseen kansainväliseen toimintaan hyödyntämällä kotikansainvälisyyttä ja kansainvälistä liikkuvuutta. Kotikansainvälisyys käsittää esimerkiksi kansainvälisiä vierailuja tai projekteja, jotka toteutetaan lukiossa, sen lähiympäristössä tai virtuaaliteknologian avulla. Opiskelijaa kannustetaan myös osallistumaan omaehtoisesti tai lukion tarjonnan mukaisesti tutustumis- ja opintojaksoihin tai vaihto-opiskeluun ulkomailla.

Kansainvälistä osaamista vahvistavat laaja-alaisen osaamisen alueista erityisesti vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat globaalikansalaisen asenne, kulttuuriset ja kielitaidot, yhteistyö- ja tiimitaidot sekä avoin kiinnostus uusien ulottuvuuksien ja mahdollisuuksien kohtaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Kansainvälisen osaamisen painotukset ja lukion kansainvälisen toiminnan muodot päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Ivalon lukion opiskelijat pääsevät mahdollisuuksien mukaan tutustumaan paikan päällä Lapin yliopistoon sekä Oulun yliopistoon. Muihin korkeakouluihin tutustutaan etäyhteyksien avulla. Lukion entisiä opiskelijoita kutsutaan kertomaan eri alojen opiskelusta ja opiskelijaelämän sisällöstä.

Opiskelijoita ohjataan tutustumaan eri korkeakoulujen tarjoamiin opintoihin lukiolaisille. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan suorittamaan heitä kiinnostavia korkeakouluopintoja jo lukioaikana.

Ivalon lukiolle kutsutaan säännöllisesti eri ammattialojen edustajia kertomaan työstään, opinnoistaan ja työelämäpolustaan. Vierailut voidaan toteuttaa myös virtuaaliteknologian avulla. Vierailijat valitaan opiskelijoiden toiveiden mukaisesti ja siten, että he edustavat monipuolisesti eri ammattialoja.

Opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittämiseksi Ivalon lukio tekee yhteistyötä paikallisten yritysten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Toiminnassa on mukana myös Inarin kunnan elinkeinotoimi, joka koordinoi yritysten ja kunnan koulujen välistä yhteistyötä. Lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Ivalon lukio jatkaa ja kehittää kansainvälistä toimintaa. Koulu voi osallistua kansainvälisiin hankkeisiin ja tehdä yhteistyötä ulkomaisten koulujen kanssa esim. hyödyntämällä kansainvälistä

liikkuvuutta. Kansainvälistä osaamista kehitetään ottamalla entistä enemmän käyttöön virtuaaliteknologian tarjoamia mahdollisuuksia koulujen välisessä kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijoita kannustetaan vieraiden kielten opiskeluun ja heille esitellään mahdollisuuksia vaihto-opiskeluun ulkomailla.

4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

4.1. Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempana yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- *ohjauksen keskeiset käsitteet*
- *ohjauksen tehtävät ja tavoitteet*
- *ohjauksen järjestäminen*
- *ohjauksen toimijat ja työnjako*
- *ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen*
- *ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat*
- *ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa*
- *ohjaustoiminnan arviointi.*

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa. Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- *aikaisempi koulutus ja muu osaaminen*
- *suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet*
- *hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen*
- *suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat*
- *opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt*
    - *opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve*
- *korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot*
- *työelämän tutustumisjaksot*
- *arvioitu opiskeluaika*

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja

työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Ivalon lukiossa opiskelijan siirtymää perusopetuksesta lukioon helpottaa perusopetuksen ja lukion tiivis yhteistyö esim. osa Ivalon lukion ja Ivalon yläasteen koulun aineenopettajista opettaa sekä perusopetuksessa että lukiossa. Lukion opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä myös kunnan muiden yläkoulujen kanssa. Siirtymävaihetta edesauttavat esimerkiksi kouluvierailut lukiolle kunnan perusopetuksen kouluista.

Lukiossa annetaan tietoa jatko-opintomahdollisuuksista monipuolisesti ja opiskelijoita ohjataan myös itse etsimään aktiivisesti tietoa. Opinto-ohjauksessa käsitellään opiskeluun ja jatko-opintoihin liittyviä asioita syvällisemmin ja yksilöllisemmin. Opiskelijoille esitellään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tarjoamia opintoja lukiolaisille ja avoimen yliopiston opintoja. Opiskelijat pääsevät tutustumaan jatko-opintoihin Rovaniemelle Lapin Ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston sekä Ouluun Oulun yliopiston avoimien ovien päiville. Opiskelijoille esitellään muiden suomalaisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaa virtuaali- ja etäyhteyksiä hyödyntäen. Myös korkeakouluopiskelijat eri oppilaitoksista käyvät koululla kertomassa opiskelustaan. Lisäksi esittelyissä hyödynnetään virtuaali- ja etäyhteyksiä. Lukioaikana tapahtuva tutustuminen jatko-opiskelupaikkoihin helpottaa siirtymistä jatko-opintoihin lukion jälkeen.

Opintojen alussa erityisesti ryhmänohjaajat perehdyttävät opiskelijoita koulun toimintatapoihin. Opinto-ohjauksen tunneilla ja aineenopetuksessa opiskelijat kehittävät omia oppimaan oppimisentaitojaan, mikä luo pohjaa jatko-opinnoille.

Ivalon lukio jatkaa kansainvälistä yhteistyötä aktiivisesti. Opiskelijoilla on useita mahdollisuuksia kehittää omaa kansainvälisyysosaamistaan esimerkiksi osallistumassa koulun kansainvälisiin hankkeisiin.

Eri ammattien edustajat käyvät koululla kertomassa opiskelustaan ja työstään. Ammattien esittelyjä voidaan tehdä myös etäyhteyksiä hyödyntäen. Lisäksi opiskelijat tekevät ohjattuja vierailuja paikallisiin yrityksiin. Myös eri aineiden opintokokonaisuuksissa kiinnitetään huomiota yrittäjyysosaamiseen.

4.1.1. Ivalon lukion ohjaussuunnitelma

Ohjaustoiminta jaetaan kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat opiskelijan

- fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen
- oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen vahvistaminen
- elämän- ja urasuunnittelutaidoissa ohjaaminen.

Ohjauksen keskeiset käsitteet

Ohjauksen keskeisiä käsitteitä ovat esimerkiksi opinto-ohjaus, vertaisohjaus, esteettömyys, saavutettavuus, sukupuolitietoinen ohjaus, nivel- ja siirtymävaihe ja ohjaus.

- Opinto-ohjaus on toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan.
- Pienryhmäohjauksessa voidaan hyödyntää vertaisohjausta. Nuoruuden kehitysvaiheisiin kuuluu oman itsen etsiminen ja identiteetin rakentaminen, joka tapahtuu suhteessa

vertaisiin. Pienryhmässä toimiminen yhdessä vertaisten kanssa vahvistaa opiskelijan toimijuutta sekä kehittää vuorovaikutustaitoja. Pienryhmä- ja vertaisohjauksessa ohjaajan rooli on tärkeä, jotta ryhmässä saadaan luotua turvallinen ilmapiiri.

- Ohjauksen esteettömyys ja saavutettavuus ovat keskeisiä asioita opiskelijoiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteuttamiseksi. Esteettömyyteen liittyy tuen tarpeen kartoitus ja sen toteutus. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen ohjauksessa varmistetaan hyödyntämällä ajantasaista teknologiaa ja digitaalisia palveluita sekä kehittämällä ohjaustyön henkilöstön osaamista pitkäjänteisesti.
- Sukupuolitietoisessa ohjauksessa opiskelijoita tuetaan ja rohkaistaan tarkastelemaan työelämää ja ammattialoja monipuolisesti ja kriittisesti. Ohjauksessa painotetaan opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.
- Nivel- ja siirtymävaiheessa tehdään ohjauksessa yhteistyötä perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Jatko-ohjauksen järjestäminen kuuluu myös tähän vaiheeseen.
- Ohjaus on lukion henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan valintojaan tulevaisuuden tarpeiden näkökulmasta.

Ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen toimija, joka kasvaa ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ohjaustoiminnan tavoitteena on kehittää opiskelijoiden itsetuntemusta ja -luottamusta, tukea häntä opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminnan tarkoitus on myös tukea opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä.

Ohjauksen järjestäminen

Ohjaus hakeutumisvaiheessa

Lukioon hakeville perusopetuksen oppilaille ja heidän huoltajilleen tiedotetaan koulutustarjonnasta ja valintamenettelystä. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus tutustua lukio-opiskeluun Ivalon lukiossa. Hakeutumisvaiheessa tehdään tiivistä yhteistyötä perusopetuksen koulujen henkilöstön kanssa.

Orientaatio lukio-opintoihin

Opiskelijoiden aloittaessa lukio-opinnot heidän kanssaan käydään läpi opintojen aloittamiseen liittyviä asioita sekä tutustutaan lukion käytäntöihin ja opiskeluympäristöön. Yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä vahvistetaan esimerkiksi järjestämällä ryhmäytymisretki sekä pitämällä ryhmänohjaajan tunteja. Opintojen alkuvaiheessa kartoitetaan myös tuen ja ohjauksen tarve sekä suunnitellaan ja järjestetään tarvittaessa tukitoimia. Opinto-ohjauksen pakolliset opinnot Minä opiskelijana (OP1) järjestetään 1. opiskeluvuonna. Oppitunneilla perehdytään eri opiskelutekniikoihin ja aloitetaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatiminen. Lukiossa ohjauksen keskeinen työväline on henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka sisältää seuraavat osat:

- opiskelusuunnitelma
- ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Ohjaus lukio-opintojen aikana

Opintojen etenemistä seurataan säännöllisesti. Päivitetään henkilökohtaista opintosuunnitelmaa ja lukio-opintojen edetessä painopiste siirtyy ylioppilastutkintosuunnitelman ja jatko- ja urasuunnitelmien laatimiseen ja päivitykseen. Tuen tarpeiden jatkoselvitys tehdään yhteistyössä aineenopettajien ja erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa suunnitellaan ja haetaan erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeisiin.

Yhteistyö korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa.

Opiskelijoille esitellään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tarjoamia opintoja lukiolaisille ja opiskelijoita kannustetaan suorittamaan korkea-asteen opintoja. Opinto-ohjauksen pakollisten opintojen Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (OP2) oppitunneilla annetaan opiskelijoille tietoa jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta. Opiskelijoita ohjataan myös itse etsimään aktiivisesti tietoa jatko-opinnoista.

Henkilökohtaista opintosuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja opiskelijat saavat siihen ohjausta seuraavan suuntaa antavan aikataulun mukaisesti:

Opiskelusuunnitelman teko, päivitys ja tarkistus:

1. lukio-opiskelijaksi valinnan yhteydessä (alustavat ainevalinnat)
2. ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä (ainevalinnat toiselle opiskeluvuodelle)
3. toisen opiskeluvuoden keväällä (ainevalinnat kolmannelle opiskeluvuodelle)
4. kolmannen opiskeluvuoden alussa
5. mahdollisen kolmannen opiskeluvuoden keväällä ja neljännen syksyllä
6. viimeisen lukukauden alussa

Ylioppilastutkintosuunnitelman teko ja päivitys:

1. toisen opiskeluvuoden syksyllä ja keväällä
2. kolmannen opiskeluvuoden syksyllä

Jatko-opinto- ja urasuunnitelmien teko ja päivitys:

1. alustavasti ensimmäisen opiskeluvuoden aikana
2. toisena opiskeluvuonna
3. kolmantena opiskeluvuonna
4. tarvittaessa neljäntenä opiskeluvuonna

Ohjaus lukio-opintojen päättymisvaiheessa

Opintojen päättymisvaiheessa tarkistetaan opintojen tilanne ja tarvittaessa opiskelusuunnitelmaa päivitetään. Viimeistellään jatko-opintosuunnitelma ja valmistaudutaan yhteishakuun. Yksilöllisen tarpeen mukainen ohjaus jatko-opinto- ja urasuunnittelussa. Tuetaan opiskelijan hakeutumista jatko-opintoihin ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä opiskeluhuollon, korkea-asteen oppilaitosten, muiden oppilaitosten sekä työelämän kanssa. Opiskelijoille tiedotetaan jatko-opintoihin liittyvistä aikatauluista sekä muista tärkeistä ajankohdista. Jos opiskelija jää vaille opiskelupaikkaa, varmistetaan jatko-ohjauksen toteuttaminen.

Ohjaus opiskeluoikeuden päättymisen jälkeen

Toteutetaan jatko-ohjausta. Kartoitetaan opiskelijoiden ohjaustarve, tiedotetaan jatko-opintoihin hakemisen aikatauluista. Tarvittaessa päivitetään jatko-opintosuunnitelmia sekä järjestetään erilaisia tukitoimia yhteistyötahojen kanssa.

Ohjauksen toimijat ja työnjako

Jokainen opiskelijan kanssa toimiva vastaa osaltaan hänen ohjauksestaan.

Opiskelija

- on ohjausprosessin aikana aktiivinen ja osallistuva toimija
- kehittää oppimaan oppimisen taitoja
- suunnittelee omien opintojensa sisällöt ja ylioppilaskirjoitusten ajankohdat
- tekee suunnitelmia jatko-opintojen ja työuransa suhteen
- oppii hankkimaan tietoa jatkokoulutuksesta ja työelämästä
- pyytää tarvittaessa apua ja saa ohjausta ja tukea opintoihin liittyvissä kysymyksissä ja tulevaisuuden valintoja tehdessään
- osallistuu ohjaustoiminnan arviointiin

Opinto-ohjaaja

- on ohjauksen asiantuntija, jolla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta
- auttaa opiskelijaa tunnistamaan erilaisia jatko-opintomahdollisuuksia sekä kehittää opiskelijan taitoa arvioida omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan suhteessa näihin mahdollisuuksiin ja tuleviin siirtymävaiheisiin
- suunnittelee ja ohjaa opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimista sekä suunnitelman päivitystä
- suunnittelee ja vastaa opinto-ohjauksen oppituntien toteuttamisesta yhdessä ryhmänohjaajien kanssa
- suunnittelee ja antaa yksilöohjausta sekä pienryhmä- ja vertaisohjausta
- selvittää opiskelijan tuen tarvetta ja tuen järjestämistä yhdessä aineenopettajan, ryhmänohjaajan, erityisopettaja ja rehtorin kanssa
- auttaa erityisjärjestelyjen ja niihin liittyvien lausuntojen hankkimisessa
- tiedottaa opiskelijoille terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja tarvittaessa ohjaa opiskelijoita käyttämään ko. palveluita
- toimii opiskeluhuollossa
- huolehtii jatko-ohjauksesta
- tekee yhteistyötä huoltajien kanssa, osallistuu vanhempainiltoihin ja niiden suunnitteluun
- tekee siirtymävaiheessa yhteistyötä perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa
- suunnittelee, koordinoi ja kehittää korkeakouluyhteistyötä
- suunnittelee, koordinoi ja kehittää työelämäyhteistyötä
- osallistuu ohjaustoiminnan arviointiin

Ryhmänohjaaja

- on opiskelijaryhmänsä lähiohjaaja
- kehittää oman ohjausryhmänsä ryhmähenkeä ja huolehtii ikäluokan ryhmäytymisestä yhdessä muiden ryhmänohjaajien kanssa
- seuraa opiskelijoidensa opintojen etenemistä ja poissaoloja sekä reagoi tarvittaessa mahdollisimman nopeasti ottamalla yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa huoltajaan
- tiedottaa opiskelijoita opintoihin liittyvistä ajankohtaisista asioista
- vastaa kodin ja koulun välisestä yhteistyötä ja pitää yhteyttä koteihin
- osallistuu vanhempainiltoihin ja niiden suunnitteluun
- haastattelee oman ohjausryhmänsä opiskelijat vähintään kerran lukuvuodessa
- tiedottaa opiskelijoille terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja tarvittaessa ohjaa opiskelijoita käyttämään ko. palveluita
- toimii opiskeluhuollossa
- ohjaa opiskelijoita henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimisessa ja päivittämisessä
- ohjaa ainevalintojen tekemisessä jaksojen vaihtuessa, auttaa opiskelijoita laatimaan aikatauluja puuttuvien töiden tekemiseksi
- tekee yhteistyötä muiden ryhmänohjaajien ja aineenopettajien kanssa
- tarvittaessa arvioi tukitoimien tarvetta, suunnittelee oppimisen tukitoimet yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti opinto-ohjaajan, opiskeluhuoltohenkilöstön tai muun asiantuntijan kanssa
- osallistuu ohjauksen toimintamallien kehittämiseen ja toteutukseen
- osallistuu ohjaustoiminnan arviointiin

Aineenopettaja

- seuraa opiskelijoidensa opintojen etenemistä omissa oppiaineessaan ja niissä menestymistä ja tarvittaessa tukee aineen opinnoissa
- ohjaa oman oppiaineensa opiskelutaidoissa ja auttaa kehittämään oppimaan oppimisen taitoja
- tarvittaessa arvioi tukitoimien tarvetta, suunnittelee oppimisen tukitoimet yhdessä opiskelijan ja mahdollisesti opinto-ohjaajan, opiskeluhuoltohenkilöstön tai muun asiantuntijan kanssa
- osallistuu luki-lausuntojen laatimiseen
- tekee yhteistyötä ryhmänohjaajien kanssa ja tiedottaa huolenaiheista ryhmänohjaajille

- tiedottaa opiskelijoille terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja tarvittaessa ohjaa opiskelijoita käyttämään ko. palveluita
- tukee jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta oman oppiaineensa osalta
- osallistuu ohjauksen toimintamallien kehittämiseen ja toteutukseen
- osallistuu ohjaustoiminnan arviointiin

Erityisopettaja

- tekee opiskelijoiden yksilötestauksen luku- ja kirjoitustaidon osalta mahdollisia tukitoimia ja erityisjärjestelyhakemuksia varten
- kirjoittaa luki-lausunnot
- osallistuu tarvittaessa opiskelijan tukitoimien tarpeen arviointiin ja niiden järjestämiseen
- osallistuu opiskeluhuoltoon
- tiedottaa opiskelijoille terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja tarvittaessa ohjaa opiskelijoita käyttämään ko. palveluita
- auttaa opiskelijaa oppimisstrategioiden kehittämisessä, ohjaa opiskelijaa käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa
- osallistuu ohjauksen toimintamallien kehittämiseen ja toteutukseen
- osallistuu ohjaustoiminnan arviointiin

Rehtori

- huolehtii ohjauksen resurssoinnista, järjestää aikaa ohjaukselle lukujärjestyksestä
- luo olosuhteet, joissa ohjaus onnistuu
- huolehtii, että koko henkilöstö on tietoinen ohjauksen toteuttamisen periaatteista ja tavoitteista
- tiedottaa opiskelijoille ja vanhemmille säännöistä ja määräyksistä, jotka ohjaavat lukio-opiskelua ja yo-tutkinnon suorittamista
- osallistuu opiskeluhuoltoon
- tiedottaa opiskelijoille terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja tarvittaessa ohjaa opiskelijoita käyttämään ko. palveluita
- huolehtii tukitoimien järjestelyistä ja resurssoinnista
- huolehtii opiskelijan erityisjärjestelyiden hakemisesta ja niiden toteuttamisesta
- huolehtii ohjaussuunnitelman toteutumisesta
- osallistuu ohjauksen toimintamallien kehittämiseen
- osallistuu ohjaustoiminnan arviointiin

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö

- huolehtii opiskelijan psykososiaalisesta tukemisesta
- osallistuu opiskeluhuoltoon

Keneltä kysyn?

Oheisessa listassa on kuvattu, kenen puoleen opiskelija tai huoltaja voi kääntyä erilaisten kysymysten, huolien ja ongelmien kanssa. Ohjeena on kääntyä ensisijaisesti ensimmäisenä listalla mainitun henkilön puoleen.

Ainevalintojen tekeminen	ryhmänohjaaja	aineenopettaja	opinto-ohjaaja	rehtori
Opinto-ohjelman muutokset	opinto-ohjaaja	ryhmänohjaaja	rehtori	
Opintomenestyksen seuranta	ryhmänohjaaja	aineenopettaja		
Aineen oppimäärän suorittaminen	aineenopettaja	ryhmänohjaaja	opinto-ohjaaja	rehtori
Suoritusten kokonaismäärä	ryhmänohjaaja	opinto-ohjaaja	rehtori	
Itsenäinen opiskelu	rehtori	aineenopettaja	ryhmänohjaaja	opinto-ohjaaja
Muualla suoritetut opinnot	rehtori	opinto-ohjaaja		
Opiskeluvaikeudet	ryhmänohjaaja	aineenopettaja	opinto-ohjaaja	erityisopettaja, rehtori, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja
Opintojakson keskeyttäminen	aineenopettaja	ryhmänohjaaja		
Opintojen keskeyttäminen	rehtori	opinto-ohjaaja		
Yo-tutkinto ja yo-kokeet	rehtori	opinto-ohjaaja	aineenopettaja	ryhmänohjaaja
Terveyspalvelut	terveydenhoitaja			
Äkillinen sairastuminen	terveydenhoitaja	ryhmänohjaaja		
Poissaoloilmoitus kokeesta	aineenopettaja	ryhmänohjaaja		
Poissaoloselvitys	ryhmänohjaaja			
Loma-anomus	1-3 päivää ryhmänohjaaja	yli 3 päivää rehtori		
Jatko-opinnot, ammatinvalinta	opinto-ohjaaja			
Vaihto-opiskelu	rehtori	ryhmänohjaaja	opinto-ohjaaja	
Opinto- ja koulumatkatuki, opiskelutodistukset	koulusihteeri			
Henkilökohtaiset ongelmat	opiskelija saa itse valita henkilön, jolle haluaa puhua			
Kiusaaminen, häirintä	opiskelija saa itse valita henkilön,			

	jolle haluaa puhua			

Ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen

Ivalon lukiossa järjestetään kevätlukukaudella tutustumispäivä kaikille lähialueen yhdeksäsluokkalaisille. Lisäksi opinto-ohjaaja käy peruskouluilla antamassa ennakko-ohjausta tulevia lukio-opintoja varten ja avustaa alustavien valintojen tekemisessä. Syyslukukauden alettua 1. jaksossa uudet opiskelijat perehdytetään lukio-opiskeluun ja -opintoihin opinto-ohjauksen oppitunneilla. Tämän lisäksi uusille opiskelijoille järjestetään ryhmäytymisiltapäivä.

Ivalon lukio tekee tiivistä yhteistyötä paikallisen ammatillisen oppilaitoksen, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen, kanssa. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa tarjotaan alueen nuorille mahdollisuus suorittaa ammatillinen perustutkinto, lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto.

Opiskelijan tavoitteena on saada lukio-opintojensa aikana sellainen itsetuntemus sekä tietämys jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämästä, että siirtyminen lukion jälkeisiin opintoihin sujuu oppilaitoksen henkilökunnan, erityisesti opinto-ohjaajan tukemana itsenäisesti. Keskeinen osa tavoitteen saavuttamisessa on opintojen ohjaus. Itsetuntemus ja tietopääoma kertyvät kaikessa opiskelussa mutta myös opiskelijan osallistuessa erilaisiin oppilaitos vierailuihin ja tutustuessa työelämään. Opiskelijoille annetaan tietoa jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta korkea-asteen ja toisen asteen ammattilisiin oppilaitoksiin. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan itse hankkimaan aktiivisesti tietoa jatko-opintomahdollisuuksista. Opiskelijoille esitellään myös mahdollisuus suorittaa opintoja ulkomailla.

Ivalon lukiossa tarjotaan jatko-ohjausta kaikille sitä tarvitseville. Jatko-ohjauksesta vastaa koulun opinto-ohjaaja.

Ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat

Opinto-ohjauksen opintojaksot ovat osa koko lukioajan kestävää ohjauksen prosessia. Opintojaksot toteutetaan monimuotoisesti, eivätkä kaikki tunnit ole luokkamuotoisia. Ohjauksen tunteja tulee kuitenkin sijoittaa opintotarjottimelle. Opintojaksojen sisältö muotoutuu osittain kunkin opiskelijan tarpeiden mukaan. Opinto-ohjaaja vastaa opintojakson kokonaissuunnittelusta, mutta ohjausta toteutetaan eri toimijoiden yhteistyönä.

Opinto-ohjauksen pakolliset opinnot Minä opiskelijana (OP1) sekä Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (OP2) toteutetaan oppiainemuotoisena opinto-ohjauksena. Sisältöjä ovat mm. opiskelijan itsetuntemus, omat vahvuudet, oppimaan oppiminen, hyvinvointi, henkilökohtainen opintosuunnitelma, jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, tutustuminen jatko-opintomahdollisuuksiin, työelämätietous ja -taidot.

Oppiainemuotoisen opinto-ohjauksen lisäksi opintoihin kuuluu myös pien- ja vertaisryhmäohjausta. Tämän lisäksi opiskelija saa tarpeidensa mukaista henkilökohtaista opintoihin sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Luentojen, keskustelujen ja ryhmätöiden lisäksi ohjaustoimintaa toteutetaan järjestämällä opintovierailuja. Mahdollisuuksien mukaan tehdään vierailuja Pohjois-Suomen korkeakouluihin. Tutustuminen korkeakouluihin voidaan toteuttaa myös virtuaaliteknologian avulla, jolloin voidaan tutustua eri puolilla maata oleviin korkeakouluihin. Lisäksi kouluun kutsutaan vierailijoita, jotka kertovat omista opinnoistaan ja työurastaan. Näitäkin vierailuja voidaan toteuttaa käyttämällä ajantasaista teknologiaa ja digitaalisia palveluita.

Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

Ivalon lukio tekee oppilaitosyhteistyötä paikkakunnan ammatillisen oppilaitoksen sekä pohjoisen alueen muiden toisen ja korkea-asteen oppilaitosten kanssa. Käytännössä oppilaitosyhteistyö toteutetaan useimmiten vierailemalla oppilaitoksissa ja kutsumalla oppilaitoksista vierailijoita lukioon. Lisäksi hyödynnetään oppilaitoksissa järjestettäviä messuja ja avoimien ovien päiviä. Oppilaitosyhteistyötä voidaan toteuttaa myös käyttämällä ajantasaista teknologiaa ja digitaalisia palveluita.

Työelämäyhteistyötä toteutetaan vierailemalla paikallisissa yrityksissä ja kutsumalla työelämän asiantuntijoita kouluvierailuille. Paikallisten yritysten ja yrittäjäjärjestöjen sekä Inarin kunnan elinkeinotoimen kanssa kanssa tehdään yhteistyötä myös esim. järjestämällä yrittäjän päivän tapahtumia.

Opiskeluhuoltotyössä tehdään yhteistyötä etsivä nuorisotyön, sosiaalitoimen, seurakunnan, poliisin, Inarin kunnan viestintäpajan, mielenterveys- ja perheneuvolan kanssa. Yhteistyö voi olla yhteisten tapahtumien järjestämistä opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämiseksi tai yksittäisten opiskelijoiden tai opiskelijaryhmien opiskeluhuoltotyötä.

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on, että koti ja koulu tukevat yhdessä nuorta tämän opinnoissa ja auttavat häntä ottamaan vastuun niistä sekä tulevaisuuteen vaikuttavista valinnoistaan. Lukio-opintojen edetessä nuoren on tarkoitus kasvaa itsenäiseksi, itsensä tuntevaksi ja itseensä luottavaksi nuoreksi aikuiseksi.

Huoltajille pyritään tiedottamaan opiskeluun liittyvistä asioista jo ennen kuin hänen nuorensa on aloittanut lukio-opinnot, jotta kotona voitaisiin osallistua ja antaa tukea esimerkiksi hänen opintosuunnitelmansa tekoon. Opintojen aikana koulunkäyntiin liittyvistä asioista voidaan keskustella yhdessä opiskelijan, huoltajan ja opettajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Aloite tähän voi tulla opiskelijalta, huoltajalta tai koulusta. Keskusteluun tarvitaan opiskelijan suostumus.

Ivalon lukiossa järjestetään vanhempainiltoja jokaisen vuosiluokan vanhemmille. Niissä käsitellään myös ohjaukseen liittyviä asioita kuten ylioppilastutkinnon kokeiden suorittaminen ja jatko-opintoihin hakeminen.

Ohjauksen arviointi

Ohjaustoiminnan toteutumista arvioidaan säännöllisesti kerran kolmessa vuodessa, jolloin jokainen opiskelijaikäluokka pääsee osallistumaan arviointiin kerran lukio-opintojen aikana. Ohjauksen arviointiin osallistuvat kaikki ohjaukseen osallistuvat. Arvioinnin aikataulu ja arviointikohteet kirjataan koulun työsuunnitelmaan sinä lukuvuonna, kun arviointia suoritetaan.

Arvioinnin tuloksia käytetään apuna ohjauksen kehittämisessä. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- opiskelijalähtöisyys
- saavutettavuus, esteettömyys
- tasa-arvo, yhdenvertaisuus
- osallistaminen, avoimuus
- palvelujen ja henkilöstön ammattimaisuus
- tutkimusperusteisuus

4.2. Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja

tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- *tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille*
- *tukitoimien tarpeen arviointi*
- *tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan*
- *tuen toteuttaminen*
- *tuen toteutumisen seuranta ja arviointi*
- *yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.*

Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedotetaan opiskelijoille ja huoltajille heti lukio-opintojen alkaessa. Ryhmänohjaaja kertoo asiasta opiskelijoille opinto-ohjauksen tunneilla sekä tiedottaa huoltajia asiasta wilma-viestillä. Asiasta kerrotaan myös vanhempainillassa.

Ivalon lukiossa tuen tarve arvioidaan yhteistyössä opinto-ohjaajan, aineenopettajan, ryhmänohjaajan, erityisopettajan ja rehtorin kanssa. Tarvittaessa tuen tarpeen arviointiin osallistuvat koulun ulkopuoliset asiantuntijat.

Tukitoimet kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Tukitoimet kirjaa ko. aineen opettaja.

Tuki suunnitellaan ja järjestetään opiskelijan tarpeiden mukaisesti koulun resurssien puitteissa. Tuen muotoja voivat olla opetuksen eriyttäminen, tukiopetus, pienryhmäopetus, opetusympäristön muutokset, opiskeluvälineisiin liittyvät yksilölliset ratkaisut, muut pedagogiset keinot, henkilökohtaisen opintosuunnitelman muuttaminen esim. väliaikaisesti, opinto-ohjaus ja ryhmänohjaajan tuki. Tukitoimia toteuttavat aineenopettajat ja erityisopettaja.

Ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoiden opintojen edistymistä ja arvioivat tuen toteutumista yhdessä aineenopettajien kanssa. Myös huoltajia tiedotetaan opiskeluun liittyvistä asioista , jotta kotona voitaisiin osallistua ja antaa tukea esimerkiksi opiskelijan opintosuunnitelman tekoon.

4.3. Opiskeluhuolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhuolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhuoltoa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

4.3.1. Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Opiskeluhuolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §).

Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (lukiolaki 714/2018, 40 § 7 mom, muutettu lailla 165/2022).

Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen

yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Ivalon lukion opiskelijoiden kanssa työskentelevät sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavat viranomaiset edistävät opiskelijoiden ja Ivalon lukion yhteisön hyvinvointia sekä kotien ja koulujen välistä yhteistyötä. Ivalon lukion oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä suunnitellaan ja toimeenpannaan sekä kehitetään että arvioidaan opiskelijoiden hyvinvointia tukevaa toimintaa.

Rehtori ja opettajat käsittelevät yhteistyössä myöhästelyjä ja poissaoloja, puuttuvat kiusaamiseen, päättävät kurinpidollisisista toimista sekä huolehtivat kirjaamiskäytännöistä ja erilaisista hyvinvointikyselyistä.

Ivalon lukiossa yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön toimintamuotoja ovat opiskelijoiden hyvinvoinnin seuranta, tiedonvälitys ja yhteistyö nivelvaiheissa, opiskelijoiden sosiaalista kasvua ja yhteisöllisyyttä tukeva toiminta sekä opiskelijoiden koulunkäyntiä tukevat toimintamuodot.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin seurantaan sisältyy tiedonkulku kodin ja koulun välillä, tiedonkulku opettajien ja muun opiskelijahuoltohenkilöstön välillä, opiskelijakyselyt ja niiden raportointi, opiskelijoiden haastattelut, valtakunnalliset seurantatutkimukset ja terveystarkastukset. Opiskelijoiden sosiaalista kasvua ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa toteuttavat käytännössä opiskelijakunta ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä.

Tiivistä yhteistyötä tehdään nuorisotyön kanssa ja yhteistyöhön voi sisältyä terveys-, päihde- ja huumevalistusta, teemapäiviä sekä yhteistyötä myös muiden koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (koulupoliisi, seura- ja järjestötoiminta, sosiaalitoimi, mielenterveyspalvelut). Opiskelijoiden koulunkäyntiä tukevia toimintamuotoja ovat ryhmänohjaajien, aineenopettajien ja opinto-ohjaajan ohjaustoiminta.

Järjestyssäännöillä edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt ovat voimassa ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan, jota tarkennetaan vuosittain laadittavassa työsuunnitelmassa (esim. opintoretket).

Poissaolojen seuranta liittyy yhteisölliseen opiskeluhuoltoon. Ivalon lukiossa on käytössä sähköinen opiskelijahallinto-ohjelma, jonne opettajat merkitsevät poissaolot ja ryhmänohjaajat huolehtivat niiden seuraamisesta. Nuoren ollessa pois koulusta tulee vanhempien ilmoittaa siitä ryhmänohjaajalle mahdollisimman pian. Ryhmänohjaaja voi myöntää luvan enintään kolme päivää kestäviin poissaoloihin. Lupa pidempiin poissaoloihin anotaan rehtorilta.

Yhteisölliseen opiskeluhuoltoon sisältyy myös suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Koulutuksen järjestäjä myös toimeenpanee suunnitelman ja valvoo sen noudattamista ja toteutumista. Kyseinen suunnitelma kirjataan Ivalon lukion oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan. Toimenpiteet koulukiusaamisen ehkäisemiseksi sekä selvittämiseksi on linjattu Inarin kunnan koulujen yhteisissä turvallisuusohjeissa. Toimintaohjeet äkillisissä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa on myös kirjattu koulujen turvallisuusohjeissa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja edellyttää opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksen. Yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan asiantuntijaryhmän kokoonpano perustuu opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Yksilöllisen opiskeluhuollon asioita ovat mm. toistuvat poissaolot, myöhästelyt, kurssien suorittamatta jättäminen, toiminnanohjauksen tarpeet, tarkkaamattomuus, haasteet sosiaalisissa suhteissa tai vaikeudet koulutyössä. Asian käsittely ja toteutetut toimenpiteet kirjataan opiskelijan yksilölliseen opiskeluhuoltokertomukseen ja se säilytetään lain vaatimalla tavalla.

Ryhmän jäsenillä on oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. "Opiskeluhuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään." (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 19§).

Ivalon lukio tekee yhteistyötä opiskeluterveydenhuollon kanssa. Inarin kunnassa opiskeluterveydenhuollolla tarkoitetaan toisen asteen oppilaitosten opiskeluterveydenhuoltoa, johon sisältyvät myös suun terveydenhuolto ja mielenterveyspalveluihin ohjaaminen. Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä opiskelijan, vanhempien, opettajien ja muun opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen ja tarvittavan tuen järjestäminen yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuollon toimijoiden kanssa kuuluu myös opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

Opiskeluterveydenhuollon laajat tarkastukset sekä määräaikaistarkastukset ovat osa yksilöllistä opiskeluterveydenhuoltoa. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat lääkärintarkastukset muodostavat opiskeluterveydenhuollon rungon. Lukion toisen vuosiluokan opiskelijoille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan- ja lääkärintarkastus. Muut lukion opiskelijat kutsutaan vuosittain terveydenhoitajan tarkastukseen. Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon tai eritysruokavalion järjestäminen koulussa kuuluu lukion yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Opiskelijan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukemisesta koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, opiskelijan, opiskeluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa suullisesti ja kirjallisesti. Opiskeluterveydenhuollolla on kokonaisvastuu opiskelijan terveydenhuollosta, jolloin opiskeluterveydenhuollon tulee aina olla tietoinen opiskelijan yhteyksistä erikoissairaanhoitoon, opiskelijan saamasta hoidosta sekä hänelle tehdyistä tutkimuksista. Terveydenhoitaja pitää listaa terveydellisistä syistä erityisruokavaliota tarvitsevista opiskelijoista ja toimittaa tiedon ruokahuollosta vastaavalle henkilökunnalle mahdollisimman pian lukuvuoden alettua.

Opiskelijalle, jolle on määrätty kurinpitorangaistus (Lukiolaki 26 §, 26 a §) tai jolta on evätty opetus jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava opiskeluhuolto. Opiskelijalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

4.3.2. Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

Opiskeluhuolto opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Opiskeluhuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhuollossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhuoltohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- *opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen*
- *opiskeluhuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.*

2. Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhuollon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- *toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä*
- *toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi*
- *yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi*
- *yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi*
- *oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt*
- *opiskeluhuollon kokonaisuudesta tiedottaminen*
- *yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhuollon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa*
- *terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö*
- *opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen*
- *toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä*
- *tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa*
- *tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen*
- *yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa*
- *suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä*
- *toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.*

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- *kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen*
- *edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla*
- *yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta*
- *yhteistyö huoltajien kanssa*
- *yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa*
- *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille*
- *suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.*

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- *kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa*

- *johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa*

- *sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet*
- *psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen*

- *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille*
- *toimintavalmiuksien harjoittelu*
- *suunnitelman arviointi ja päivittäminen.*

3. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- *opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö*
- *monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet*
- *opiskeluhuollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa*
- *opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys*
- *sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa*
- *opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi*
- *tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisotoimi).*

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- *opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhuollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa*
- *opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä*
- *opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa*
- *käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä*
- *käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta*
- *menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.*

5. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- *seurattavat asiat*
- *tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho*
- *seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhuollon kehittämisessä*
- *seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.*

Inarin kunnassa on laadittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon on kirjattu oppilas- ja opiskeluhuoltoa koskeva osuus. Ivalon lukion opetussuunnitelmaan sisältyy kuvaus opiskeluhuollosta ja koululla on oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, jonka Inarin kunnan sivistyslautakunta on hyväksynyt. Suunnitelmat päivitetään säännöllisesti.

4.4. Kurinpitotoimet

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä (lukiolaki 714/2018, 30 § 2 mom, muutettu lailla 165/2022). Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitotoimia (lukiolaki 714/2018, 41 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022).

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon myös teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Opiskelijaa ja huoltajaa on kuultava ennen kurinpitotoimesta päättämistä. (lukiolaki 714/2018, 42 § 1 mom, muutettu lailla 165/2022)

Laissa säädetyt kurinpitotoimet:

- *Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta*
- *Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.*

- *Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus.*
- *Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Oppivelvollinen voidaan erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi.*

Ivalon lukion suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Yleiset periaatteet

Rike- tai häiriötilanteen sattuessa opettajat ja rehtori puuttuvat tilanteeseen välittömästi. Tapahtuman selvittämiseen osallistuvat tilanteen nähnyt opettaja ja rehtori sekä osallisena olleet opiskelijat. Opiskelijoita kuullaan tapahtuneesta ja kaikki tapahtumat ja suoritetut toimenpiteet kirjataan aina ylös ja kirjaukset toimitetaan rehtorille. Kirjaukset säilytetään koulun kansliassa. Rike- ja häiriötilanteissa koulu tekee yhteistyötä alaikäisten opiskelijoiden huoltajien kanssa sekä tarvittaessa eri viranomaisten kanssa.

Koulussa laaditaan suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja rehtori perehdyttää opettajat suunnitelmaan sekä lukiolain määräyksiin. Suunnitelma kurinpitokeinojen käytöstä, järjestyssäännöt sekä laissa säädetyistä kurinpitokeinoista kirjataan koulun opinto-oppaaseen. Opinto-oppaat jaetaan kaikille opiskelijoille lukuvuoden alussa ja opiskelijat vievät oppaan kotiin, jotta huoltajat voivat myös tutustua oppaaseen. Ryhmänohjaajat käyvät läpi asiat ohjausryhmänsä kanssa lukuvuoden alkaessa ja käytänteistä tiedotetaan huoltajille vanhempainilloissa.

Kurinpito

Lukiolain 41§ (714/2018, muutettu lailla 165/2022) mukaan opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Edellä mainitut toimenpiteet ovat kurinpitotoimia. Oppivelvollinen voidaan kuitenkin erottaa oppilaitoksesta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana säädetään oppivelvollisuuslain 8§:ssä. (11.3.2022/165)

Kirjallisesta varoituksesta päättää koulun rehtori ja oppilaitoksesta erottamisesta Inarin kunnan sivistyslautakunta. Ennen kurinpitotoimenpiteen määräämistä on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti taikka epäilty rikos tai siihen liittyvä seikka, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Koulutuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä opiskelijan ikä ja kehitystaso. Ennen päätöksen antamista on alaikäisen opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Rehtori vastaa kuulemisesta ja tarpeellisten selvitysten hankkimisesta yhdessä opettajien kanssa. Kaikki tapahtumat ja suoritetut toimenpiteet kirjataan ylös.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Tuntia pitävä opettaja tai tilaisuutta valvova opettaja voi määrätä opiskelijan poistumaan. Opettaja kirjaa tapahtuman ja ilmoittaa siitä rehtorille sekä opiskelijan huoltajalle.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Opetukseen osallistumisen epäämisestä päättää koulun rehtori ja asiaa käsittelee myös koulun moniammatillinen opiskeluhuoltoryhmä, jonka rehtori kutsuu koolle.

Epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä opiskelijahuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi opiskelijalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja opiskelijan

palatessa opetukseen. Opiskelijalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. (11.3.2022/165) Suunnitelman tekemiseen osallistuvat aineenopettajat ja opinto-ohjaaja. Ryhmänohjaaja käy suunnitelman läpi opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajansa kanssa. Opetuksen epäämisestä ilmoitetaan opiskelijan huoltajalle sekä tarvittaessa sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Tilanteet ja niissä tehdyt toimenpiteet kirjataan ylös. Rehtori tai ryhmänohjaaja on yhteydessä opiskelijan huoltajiin ja rehtori ilmoittaa opetuksen epäämisestä myös Inarin kunnan sosiaalihuollon viranomaisille. Tarvittaessa rehtori on yhteydessä poliisiin.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta opiskelija, joka ei noudata poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa oppilaitoksen alueelta opiskelija, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia opiskelijan poistamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Rehtori ja opettaja voivat toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Plagiointi ja lunttaus

Plagioinnilla tarkoitetaan toisen henkilön kirjoituksen käyttöä ilman alkuperäisen lähteen asianmukaista ilmoittamista. Lunttaaminen on toisen henkilön tai luvattomien muistiinpanojen käyttämistä esimerkiksi koetilanteessa. Jos opiskelijaa epäillään lunttauksesta tai plagioinnista, tulee häntä kuulla Jos opiskelija jää kiinni lunttauksesta tai plagioinnista, tehdään asiasta pöytäkirja, jonka opiskelija, aineenopettaja ja rehtori allekirjoittavat. Aineenopettaja ilmoittaa asiasta myös alaikäisen opiskelijan huoltajalle.

Tilanteen vakavuudesta riippuen opettaja voi hylätä kyseisen opintojakson, hylätä kyseisen osan suorituksesta tai määrätä lisätehtäviä.

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Lukiolain 40 §:n (714/2018, muutettu lailla 165/2022) mukaan oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta kielletty esine tai aine. Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se

on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä. Tarkastus suoritetaan erillisessä tilassa ja tarkastuksen suorittavat rehtori ja/tai opettaja. Suoritettu tarkastus ja haltuun otetut esineet tai aineet kirjataan ylös ja asiasta ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian.

Opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Esineiden ja aineiden luovutus tehdään mahdollisimman pian haltuunotosta ja siihen saakka esine tai aine säilytetään koulun kansliassa. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen kirjataan ylös. Kirjaukset säilytetään koulun kansliassa.

4.4.1. Kurinpitotoimien käyttämistä ja menettelyjä koskevan suunnitelman sisältö

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- *menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt*
- *suunnitelman tekeminen opiskelijan tuesta opetuksen epäämistilanteissa epäämisen aikana ja opetukseen palatessa (lukiolaki 714/2018, 41 § 3 mom, muutettu lailla 165/2022)*
- *periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitotoimia käytettäessä*
- *henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä*
- *suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitotoimista tiedottaminen eri tahoille*
- *yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa*
- *menettelytavat suunnitelman seurantaa sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.*

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

4.5. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkielisille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa

vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja #kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää,

miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen opintoja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Ivalon lukiossa opetetaan äidinkielenä inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Kaikkia saamen kieliä voidaan opettaa myös vieraana kielenä. Osa Ivalon lukion saamen kielten opetuksesta voi tapahtua etäopetuksena riippuen opettajatilanteesta. Lisäksi Ivalon lukio voi mahdollisuuksien mukaan tarjota etäopetusta saamen kielissä muille Suomen lukiolle. Saamen kielten opetus tapahtuu ainekohtaisten opetussuunnitelmien mukaisesti.

5. Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

5.1. Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät lukiokoulutuksessa

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytettävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Arviointi on aina sidoksissa tavoitteisiin ja kulloiseenkin tilanteeseen. Lukiokoulutuksessa arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää:

1. *Oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Tätä tehtävää toteuttaa opintojakson aikana annettava palaute, formatiivinen arviointi. Palautteella kuvataan opiskelijan edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se on tärkeä osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opintojakson aikainen palaute sekä lukio-opintojen aikainen, opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.*
2. *Osaamiselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen näkyväksi tekeminen. Tätä tehtävää toteuttaa osaamisen ja opitun arviointi, summatiivinen arviointi. Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön siitä, kuinka hyvin ja missä määrin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden sekä arviointiperusteiden mukaan.*

Sekä formatiiviseen että summatiiviseen arviointiin kuuluu opiskelijan työskentelyn arviointi, joka perustuu oppiaineissa määriteltyihin työskentelyn tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Arvioinnin tavoitteet ja tehtävät kiteytyvät lukion arviointikulttuurissa, joka on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria. Arviointikulttuurilla tarkoitetaan niitä arvoja, normeja ja käytänteitä, joita sovelletaan yhteisessä arviointityöskentelyssä. Arviointikulttuurin näkyväksi tekeminen ja kehittäminen edellyttävät, että lukiossa on kirjattu yhtenäisiä arviointiin liittyviä periaatteita ja käytänteitä, joiden toteutumista seurataan.

Lukuvuoden alussa tehdään arviointisuunnitelma, jossa päätetään niistä opintojaksoista, joiden päätteeksi kerätään palautetta ja pyydetään opiskelijoita itsearvioimaan omaa opintosuoritustaan

opintojakson aikana. Opettajakunta käy yhdessä läpi opiskelijoiden palautteen ja itsearvioinnin näiden opintojaksojen osalta. Tämän pohjalta voidaan kehittää arviointia ja opetuksen suunnittelua.

5.2. Opintojakson arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida opetussuunnitelman mukaisen opintojakson suorittamisen aikana suhteessa opintojaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Opiskelijan tulee saada palautetta oppimisensa kehittymisestä. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 2 mom.)

Opetussuunnitelman mukainen opintojakso arvioidaan sen suorittamisen päätteeksi. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Opiskelijan oppimista arvioidaan opintojakson aikana antamalla hänelle arviointipalautetta opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Oppimista tukevaa palautetta tulee antaa riittävän aikaisessa vaiheessa opintojaksoa, jotta opiskelijalla on mahdollisuus kehittää sen perusteella opiskeluaan ja työskentelyään.

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suoritusmerkintä opintojakson päätyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin toteuttamisesta päätetään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa.

5.2.1. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroin annettavassa arvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Opintojakso tai oppiaine, jota ei arvostella numeroin, arvioidaan suoritetuksi tai hylätyksi. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 17 §.)

Opiskelija saa arvosanan opintojaksoihin sisältyvistä opinnoista. Opintojaksoihin sisältyvistä pakollisista opinnoista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosanat lukuun ottamatta opinto-ohjauksen opintojaksoja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Muista valinnaisista opinnoista voidaan antaa arvosanaksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Arvosanaa voidaan täydentää ja täsmentää kirjallisesti annetulla sanallisella arvioinnilla tai arviointikeskustelussa annetulla palautteella. Kesken olevan opintojakson merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Lukiolain (714/2018) 37 §:n 3 momentin mukaan opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa opintojaksolla edellytetyt tiedot ja taidot, mikäli hän ei ole suorittanut opintojaksoa hyväksytysti.

Opiskelijalla on oikeus korottaa sekä hyväksyttyä että hylättyä arvosanaa siten, että hän voi osoittaa osaamistaan opintojakson keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Uusimisen käytännöistä määritellään tarkemmin paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvioinnin tulee tällöinkin olla monipuolista. Lopulliseksi arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Hylätyn opintojakson arvosanan korottaminen
Opiskelijalla, joka on saanut hylätyn arvosanan, on oikeus korottaa hylättyä arvosanaa. Hän voi asianomaisen opettajan kanssa sovittuaan tehdä sen seuraavin tavoin:

- opiskelija voi korottaa hylätyn opintojakson arvosanaa uusintakuulustelussa ja/tai muulla arvioitavalla suorituksella. Hylättyä arvosanaa voi yrittää korottaa saman lukuvuoden aikana TAI
- opiskelija valitsee opinto-ohjelmaansa ko. opintojakson, kun se on tarjolla seuraavan kerran TAI
- opiskelija suorittaa opintojakson uudestaan itsenäisesti opiskelemalla.

Hyväksytyn opintojakson arvosanan uusiminen
Opiskelijalla on oikeus uusia hyväksytty opintojakso saman lukuvuoden aikana. Hän voi suorittaa uusimisen asianomaisen opettajan kanssa neuvoteltuaan seuraavasti:

- opiskelija voi korottaa hyväksytyn opintojakson arvosanaa uusintakuulustelussa ja/tai muulla arvioitavalla suorituksella TAI
- opiskelija valitsee opinto-ohjelmaansa ko. opintojakson, kun se on tarjolla seuraavan kerran TAI
- opiskelija suorittaa opintojakson uudestaan itsenäisesti opiskelemalla

Opintojakson uusiminen on tehtävä saman lukuvuoden aikana. Opiskelijan opintojakson arvosanaksi tulee eri uusimiskertojen arvosanoista paras.

Kesken olevan opintojakson suorittaminen
Kesken olevasta opintojaksosta annetaan merkintä K (=kesken). Kesken oleva opintojakso tulee pääsääntöisesti suorittaa loppuun seuraavaan jakson aikana:

- opiskelija suorittaa puuttuvan kokeen uusintakuulustelussa. Puuttuvat työt tulee myös palauttaa opettajan kanssa sovittuun määräaikaan mennessä TAI
- opiskelija valitsee opinto-ohjelmaansa ko. opintojakson, kun se on tarjolla seuraavan kerran TAI
- opiskelija suorittaa opintojakson uudestaan itsenäisesti opiskelemalla

Jos opiskelijalla on useampi opintojakso kesken, opiskelija tekee yhdessä ryhmänohjaajan kanssa suunnitelman kesken olevien opintojaksojen suorittamisesta.

Uusintakuulusteluja järjestetään säännöllisin väliajoin ja osallistuminen uusintakuulusteluun edellyttää etukäteen tapahtuvaa sitovaa ilmoittautumista.

Paikallisten syventävien ja soveltavien opintojaksojen arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa, ainekohtaisten opetussuunnitelmien yhteydessä.

5.2.2. Itsenäisesti suoritettavat opinnot

Osa lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvistä opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, jos se ei vaaranna koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja opiskelijan edellytyksiä oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Opiskelijalle voidaan vastaavin edellytyksin myös hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja itsenäisesti. (Lukiolaki 714/2018, 25 §.)

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään opinnoista, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti opiskeltaviksi tai joita toisaalta ei voi itsenäisesti suorittaa. Itsenäisesti opiskellun opintojakson opinnoista edellytetään hyväksytty arvosana.

Jos opiskelija opiskelee opintojakson kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Oppiainekohtaisissa opetussuunnitelmissa on määritelty itsenäisen opiskelun periaatteet ainekohtaisesti sekä ne opintojaksot, jotka voidaan edellyttää itsenäisesti suoritettaviksi. Itsenäisesti suoritettava opintojakso on sovittava erikseen rehtorin ja opintojakson opettavan opettajan kanssa. Suorituksesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa sovitaan opintojakson suoritustapa.

Oppilaitoksen ulkopuolella suoritettavista tutkintoon sisällytettävistä opintokokonaisuuksista on myös sovittava rehtorin kanssa, ja opintojen suoritusaikataulusta sovitaan opinto-ohjaajan kanssa.

Oppiainekohtaisissa opetussuunnitelmissa on myös määritelty ne opintojaksot, joita ei voi opiskella itsenäisenä suorituksena.

5.2.3. Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen käytöstä tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä määrätään erikseen kyseisiä oppiaineita koskevissa luvuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa. Todistus valinnaisiin opintoihin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

Suullisen kielitaidon arvioinnissa voidaan käyttää erillistä, Opetushallituksen tuottamaa, suullisen kielitaidon koetta. Suullisen kielitaidon kokeen käytössä noudatetaan Opetushallituksen tuottamaa erillistä ohjeistusta. Oppiainekohtaisissa opetussuunnitelman perusteissa määrätään erikseen suullisen kielitaidon arvioinnista.

5.2.4. Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja järjestettäessä koulutuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa. Huoltajille on annettava riittävän usein tietoa opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. (Lukiolaki 714/2018, 31 § 1 mom.)

Opetus- ja ohjaushenkilöstön tulee seurata opiskelijan opintojen etenemistä. Opintojen etenemiseen liittyvistä käytännöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Sen varmistamiseksi, että huoltajat saavat tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta todistuksiin tai tiedotteisiin, jos opiskelija ei ole täysi-ikäinen.

Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijoidensa opintojen etenemistä sekä poissaoloja ja keskeytyksiä yhdessä opinto-ohjaajan ja aineenopettajien kanssa. Ryhmänohjaaja vastaa kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä opiskelijan opinnoissa etenemiseen liittyvissä asioissa.

Opiskelijoiden suorittamat opintojaksot ja niiden arvosanat ovat näkyvissä wilma-ohjelmassa. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajat saavat tietoa opintojen edistymisestä wilman kautta.

Alaikäisten opiskelijoiden huoltajille tiedotetaan opintojaksojen arviointien valmistumisesta.

5.2.5. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritetut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettäessä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 714/2018, 27 §.)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritetut opinnot vastaavat, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Pitkän oppimäärän opintojen arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän opintojen arvosanoiksi, jollei opiskelija anna korkeampaan arvosanaan oikeuttavaa lisänäyttöä. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytysti suoritetut opinnot tai opintojen osat voivat olla lyhyen oppimäärän valinnaisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Opiskelijan siirtyessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pidempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös jo suoritettujen opintojen arvosanat harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (jäljempänä S2/SV2-oppimäärä), häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä S2/SV2#oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2/SV2#oppimäärän opintojaksoista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut opinnot luetaan hyväksi täysimääräisesti S2/SV2#oppimäärän opintoihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2/SV2#opintojen arvosanaksi. S2/SV2-opinnot korvaavat suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus #oppimäärän opinnot siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärästä, mutta ei molemmista.

Lyhyen ja pitkän matematiikan opintojaksojen keskinäiset vastaavuudet on määritelty ainekohtaisen opetussuunnitelman kohdalla.

5.2.6. Laaja-alaisen osaamisen arviointi

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu kaikissa oppiaineissa, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Ne on otettu huomioon myös oppiaineiden tavoitteissa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa. Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.

Oppiaineiden opetussuunnitelmien yhteydessä kuvataan miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sisältyvät oppiaineen opintoihin. Lisäksi määritellään miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri aineiden opintojaksoissa. Opintojakson alussa opiskelijoille selvitetään mitkä laaja-alaisen osaamisen osa-alueet painottuvat opintojaksossa.

5.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus suorittaa oppiaineen oppimäärä hyväksytysti tai korottaa arvosanaansa. [Lukiolain] 28 §:ssä tarkoitetut tukitoimet ja 29 §:ssä tarkoitetut opiskelun poikkeavat järjestämistavat voidaan ottaa huomioon opintojakson arvioinnissa ja päättöarvioinnissa. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 3 mom.)

Kunkin opintojakson arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppiaineen päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 714/2018, 38 §.)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti opiskelemista opinnoista. Opiskelijan opintosuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tarkoituksenmukaisiin ja tavoitteellisiin opintojaksojen valintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen moduuli luetaan opiskelijan valitsemaan matematiikan oppimäärään. Jälkikäteen ei voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muiden valinnaisten opintojen ja temaattisten opintojen mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti. Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valinnaisia opintoja,	*joista voi olla hylättyjä opintoja enintään*
2–5 opintopistettä	*0 opintopistettä*
6–11 opintopistettä	*2 opintopistettä*
12–17 opintopistettä	*4 opintopistettä*
18 opintopistettä tai enemmän	*6 opintopistettä*

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa. Lisäksi arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

5.4. Lukion oppimäärän suoritus

Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä – – . (Lukiolaki 714/2018, 10 § 3 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämänkatsomustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. – – Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi). (Lukiolaki 714/2018, 11 § 1 ja 2 mom.)

Lukiokoulutuksen ja lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimääriin sisältyy [valtioneuvoston] asetuksen liitteen 1–3 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018, 12 §.)

Lukiokoulutuksen oppimäärä tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärä tulee suoritetuksi, kun oppimäärään kuuluvat opinnot on suoritettu siten kuin 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ottaen lisäksi huomioon mahdollinen 6 §:ssä tarkoitettu erityinen koulutustehtävä tai 18 §:ssä tarkoitettu kokeilulupa. (Lukiolaki 714/2018, 36 § 1 mom.)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy. Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Muista kuin pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot.

Opiskelijan opiskelu voidaan opiskelijan hakemuksesta tai suostumuksella järjestää osittain toisin kuin [lukio]laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

1. *opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;*
2. *lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta;*
3. *se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä. (Lukiolaki 714/2018, 29 §.)*

Jos opiskelijan opiskelu järjestetään toisin kuin lainsäädännön nojalla määrätään, säädetyn opintopisteiden vähimmäismäärän 150 on joka tapauksessa täytyttävä.

5.5. Muutoksenhaku arviointia koskevaan päätökseen ja oppimäärän suorittamiseen liittyvä oikaisuvaatimus

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 714/2018, 53 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja

oikaisumahdollisuudesta.

[Lukio]laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jos päätös koskee:

1. *opiskelijaksi ottamista*
2. *23 §:n 2 momentissa tarkoitettua lisäajan myöntämistä tai 24 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden päättymistä*
3. *suoritettujen opintojen hyväksi lukemista*
4. *opiskelun poikkeavaa järjestämistä*
5. *oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta. (Lukiolaki 714/2018, 49 §.)*

[Lukiolain] 49 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. (Lukiolaki 714/2018, 50 § 2 mom.)

Jollei [lukio]laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Lukiolaki 714/2018, 52 §.)

Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 49 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ja aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 53 §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla. (Lukiolaki 714/2018, 54 § 2 mom.)

Kun opetusta järjestetään ulkomailla, toimivaltainen hallinto-oikeus on Helsingin hallinto-oikeus ja toimivaltainen aluehallintoviranomainen on Etelä-Suomen aluehallintovirasto. (Lukiolaki 714/2018, 55 §.)

5.6. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. Opiskelijalle, jonka opiskeluoikeus on päättynyt kesken lukiokoulutuksen tai lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisen, annetaan todistus suoritetuista opinnoista. Aineopiskelijalle ja lukion oppimäärän erityisessä tutkinnossa osittain suorittaneelle annetaan todistus suoritetuista oppiaineiden oppimääristä ja muista opinnoista. [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman

perusteissa todistuksiin merkittävistä tiedoista ja muista kuin 3 momentissa mainituista todistusten liitteistä. (Lukiolaki 714/2018, 39 §.)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. *Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lisäksi päättötodistuksen liitteenä annetaan erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta.*
2. *Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.*
3. *Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.*

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *suoritetut opinnot*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko*
- *selvitys kielten oppimääristä*

S2/SV2 = äidinkieli ja kirjallisuus #oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- *merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen.*

Lukion päättötodistukseen merkitään: "Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä."

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa merkinnällä ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa Äidinkieli ja kirjallisuus #kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen opintopisteiden määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi kiitettävä 9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu S).

Temaattiset opinnot merkitään suoritusmerkinnällä. Temaattisten opintojen opintojaksojen nimet eritellään liitteeseen.

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta Lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten suoritetut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely temaattisista opinnoista ja sellaisista muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän opinnoista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet, niissä suoritetut opinnot ja opintopistemäärät sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot ja niistä saadut arvosanat joko numeroina tai suoritusmerkintänä (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritetut opinnot ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittamien opintojen määrä opintopisteinä. Kokonaismäärään lasketaan hylättyjä opintoja vain pakollisissa ja valtakunnallisissa valinnaisissa opinnoissa.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä sekä kokeesta saatu arvosana*
- *paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään Lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- *todistuksen nimi*
- *koulutuksen järjestäjän nimi*
- *opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä*
- *oppilaitoksen nimi*
- *opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
- *oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse*
- *arvosana*
- *lukiodiplomiaineessa suoritettujen opintojen opintopisteiden määrä mukaan lukien lukiodiplomiopintojakso*
- *paikkakunta, todistuksen päivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus*
- *arvosana-asteikko.*

Lukion todistukset (päättötodistus, todistus oppimäärän suorittamisesta, erotodistus) sisältävät opetussuunnitelman perusteiden mukaiset tiedot. Todistusten pohjana käytetään oppilaitoksessa käytössä olevan opiskelijarekisteriohjelman valmiita todistuspohjia. Päättötodistukseen lisätään Inarin kunnan vaakuna.

Jakson päätteeksi opiskelijoille ja alaikäisten opiskelijoiden huoltajille jaetaan sähköinen jaksotodistus, ja lukuvuoden päätteeksi jaksotodistus voidaan antaa myös paperisena.

5.7. Arviointiin liittyvät paikallisesti päätettävät asiat

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arviointiluvun perusteella keskeiset paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävät asiat ovat seuraavat:

- *opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi*
- *oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet*
- *arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet*
- *arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumisen seuraaminen*
- *kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt*
- *hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä*
- *opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti*
- *opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely*
- *todistusten ulkoasu.*

Kunkin oppiaineen opetussuunnitelman kohdalla määritellään opintojaksoittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden ja osa-alueiden toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi.

Oppilaitoksen arviointikulttuurin periaatteet ja yhteiset arviointiin liittyvät käytänteet on määritelty luvun 5 paikallisissa tarkennuksissa.

Arvioinnin toteuttaminen ja siihen kuuluvat erilaiset arviointipalautteen antamisen käytänteet on määritelty luvun 5 paikallisissa tarkennuksissa ja oppiaineiden opetussuunnitelmien kohdalla.

Arviointiin liittyvien yhteisten periaatteiden ja käytänteiden toteutumista seurataan säännöllisesti arviointikokouksissa.

Kesken olevan opintojakson merkintätapa ja suorituksen täydentämiskäytännöt on määritelty luvun 5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät -luvun paikallisessa tarkennuksessa.

Hyväksyttyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ja uusimiskertojen määrä on määritelty luvun 5.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät -luvun paikallisessa tarkennuksessa.

Opinnot, jotka on mahdollista edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti, on määritelty oppiaineiden opetussuunnitelmien kohdalla.

Opintojen mahdollisten etenemistapojen määrittely on tehty ainekohtaisesti, oppiaineiden opetussuunnitelmien kohdalla.

Todistuksiin merkittävät tiedot ja todistusten ulkoasu on määritelty luvun 5.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot -luvussa.

6. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

6.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään lukiokoulutusta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (810/2018) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa jatkuvan oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen osana paikallista, kansallista, eurooppalaista ja globaalia yhteisöä.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuolitietoiselle opetukselle.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Hän saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä motivoituu erilaisten tekstien tutkimisesta, tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija tottuu arvioimaan tekstien ja tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija oppii toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että koko kielivarantoaan käyttäen. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessä työskentelyssä.

Lukio-opetus rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka jatkuvan ja uudistuvan oppimisen taito ja tahto.

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

Ivalon lukion toiminnassa näkyy vahvasti paikallinen kulttuurinen moninaisuus. Suomen kielen ja kulttuurin lisäksi Ivalon lukion arjessa näkyvät ja kuuluvat paikalliset saamen kielet ja kulttuurit : inarinsaame, koltansaame ja pohjoissaame.

6.2. Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat lukion oppiaineiden yhteiset tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut oppiaineiden oppimäärät muodostavat lukiokoulutuksessa saavutettavan osaamisen perustan. Lukiokoulutuksen tehtävän mukainen yleissivistys rakentuu oppiaineissa määritellystä tiedonalakohtaisesta osaamisesta, jota laaja-alainen osaaminen tukee ja syventää.

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

Lukiokoulutuksen arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tavoitteisiin pyritään kaikissa lukio-opinnoissa. Kukin oppiaine lähestyy laaja-alaista osaamista oman tiedon- ja tieteenalansa lähtökohdista. Laaja-alainen osaaminen on keskeinen osa sekä oppiainekohtaisia että oppiaineita yhdistäviä opintoja.

Laaja-alaista osaamista kehittävissä opinnoissa opiskelija syventää osaamistaan tarkastelemalla monitahoisia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä niiden yhteyksiä ja keskinäisriippuvuuksia. Opiskelija oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa sekä hakemaan, tulkitsemaan, arvottamaan, jakamaan ja tuottamaan tietoa eri muodoissa, ympäristöissä ja erilaisissa yhteisöissä sekä erilaisten välineiden avulla. Kehittyvä laaja-alainen osaaminen tukee opiskelijoiden kriittisen ajattelun, yhteistyötaitojen, luovan ongelmanratkaisun, oppimaan oppimisen ja elinikäisen oppimisen taitojen kehittymistä.

Edellä esitetyn kuvion mukaisesti kaikille lukioille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Ne muodostavat toisiaan täydentävän ja yhdistävän kokonaisuuden. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- *hyvinvointiosaaminen*
- *vuorovaikutusosaaminen*
- *monitieteinen ja luova osaaminen*
- *yhteiskunnallinen osaaminen*
- *eettisyys ja ympäristöosaaminen*
- *globaali- ja kulttuuriosaaminen.*

Kaikkia osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä*
- *osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla*
- *saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.*

Laaja-alaista osaamista täydennetään ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa kunkin oppiaineen kohdalla sekä jokaisen opintojakson kuvauksessa. Laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon lukion toimintakulttuurissa. Sen toteutusta täydennetään opetussuunnitelmaan sisällytettävissä korkeakouluopintoihin ja työelämään tutustumisen sekä kansainvälisen osaamisen järjestelyjen kuvauksissa. Temaattisten opintojen sisältöjä voidaan valita laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat seuraavat. Osa-alueet ja niiden tavoitteet etenevät yksilöllisestä näkökulmasta laajempiin yhteyksiin.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija rakentaa identiteettiään tunnistamalla vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan sekä syventämällä osaamistaan lisääntyvän itsetuntemuksen pohjalta. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan epävarmuuden sietokykyä, sinnikkyyttä ja luottamusta tulevaisuuteen.

Opiskelija ymmärtää terveyden ja terveellisten elämäntapojen merkityksen sekä vaalii fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja iloa tuottavia toimintatapoja sekä tunnistaa niitä edistäviä yhteisöjä. Riittävä fyysinen aktiivisuus, uni, opiskelupäivän aikaiset tauot ja terveellinen ravinto tukevat oppimista sekä opiskelijan jaksamista ja palautumista. Opiskelija vahvistaa myös elämäntapoja, joissa korostuvat itselle merkityksellinen kulttuuri, teknologian vastuullinen käyttö ja eettisyys.

Opiskelija toimii aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Lukio-opinnot kehittävät opiskelijan valmiuksia tunnistaa myös hyvinvointia ja turvallisuutta heikentäviä tekijöitä, kuten uupumusta, kiusaamista ja häirintää, ja osallistua niiden ehkäisemiseen. Opiskelija saa valmiuksia hakeutua itse tai ohjata muita hakeutumaan palvelujärjestelmien piiriin ongelma- ja poikkeustilanteissa.

Lukio-opinnoissa tutustutaan yhteiskunnallisiin, kulttuurisiin ja globaaleihin keinoihin, joiden avulla edistetään yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus toimia ja oppia yhdessä sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvän vuorovaikutuksen lähtökohta on myötätunto, joka mahdollistaa merkityksellisyyden kokemisen. Opiskelija saa kokea kuuluvansa lukioyhteisöön, ja hän tulee kuulluksi omana itsenään. Opiskelija kehittää vuorovaikutusosaamistaan tunnistamalla, käsittelemällä ja säätelemällä tunteitaan. Hän oppii myös kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten tunteita ja näkemyksiä sekä niiden ilmaisuja. Hän oppii käyttämään tunteita voimavarana vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusta opitaan yhdessä ja yhteistyössä sekä erilaisissa ympäristöissä. Samalla opiskelijat kehittävät kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan. He ymmärtävät niiden keskeisen merkityksen tiedon tuottamisessa ja tulkinnassa sekä ratkaisujen etsimisessä. Vuorovaikutusosaaminen tukee opiskelijoita heidän asettaessaan tavoitteita opiskelulleen ja muulle toiminnalleen.

Lukio-opinnot antavat opiskelijalle valmiuksia rakentavaan vuorovaikutukseen. Hän syventää kykyään käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin. Opiskelija saa kokemuksia toiminnasta viestien ja merkitysten välittäjänä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa.

Vuorovaikutusosaamisen kehittämisessä pohditaan sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri näkökulmista. Opiskelija hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen osaaminen tukee opiskelijan ajattelun, näkemysten ja toiminnan eettisten, esteettisten ja ekologisten arvolähtökohtien pohdintaa. Hän tutustuu erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja harjaantuu käyttämään niitä. Samalla hän vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta. Opiskelija tottuu arvioimaan erilaisen tiedon tarpeellisuutta ja merkittävyyttä elämänhallinnan, opiskelun ja työ- ja jatko-opintosuunnitelmiensa sekä eri yhteisöjensä kannalta. Tätä konkretisoidaan tutustumalla korkeakouluopiskelun ja työssä oppimisen tapoihin rakentaa tietoa ja hyödyntää osaamista. Samalla opiskelija vahvistaa oppimaan oppimisen taitojaan sekä valmiuksiaan jatko-opintoihin ja muita elämänvaiheita varten.

Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään tavoitteellisesti. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Lukio-opinnot vahvistavat opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää, tulkita ja tuottaa monenlaisia tekstejä vaativuusastetta, näkökulmia ja konteksteja vaihdellen. Lukio-opinnoissa pohditaan, miten teknologia ja digitalisaatio tukevat yksilöiden ja yhteisöjen kyvykkyyksiä. Opiskelija tutkii mahdollisuuksia ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Opiskelija pohtii tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristön, talouden, teknologian ja politiikan yhteyksiä, ja oppii tekemään ja arvioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita yksilön, yhteisöjen ja ekosysteemien näkökulmasta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelijan monimuotoiset osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat yhteiskunnallisen osaamisen lähtökohtana. Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Hän ymmärtää, miten yhteinen sosiaalinen pääoma muodostuu ja miten sitä voi kartuttaa. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija arvioi ja suunnittelee toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista. Hän oppii perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Opiskelija ymmärtää, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnonympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Kokemukset ihmisiin ja luontoon kohdistuvasta huolenpidosta vahvistavat luottamusta siihen, että arkisilla hyvillä teoilla on vaikutusta.

Opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Hän saa mahdollisuuksia havainnoida, suunnitella, tutkia ja arvioida toimintaa, jolla näitä ilmiöitä voidaan muuttaa kestävään suuntaan. Opiskelija reflektoi havaintojaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen näkökulmasta pyrkien tunnistamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä.

Opiskelija ymmärtää perusasiat globalisaatiosta ja siitä, miten se vaikuttaa erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten mahdollisuuksiin noudattaa kestävää elämäntapaa. Hän tuntee YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita ja arvioi niissä edistymistä. Opiskelija pohtii ja vahvistaa omaa panostaan ja tarvittavia kumppanuuksia kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelija vahvistaa kansainvälistä osaamistaan ja monilukutaitoaan hyödyntämällä kulttuurisesti ja kielellisesti monimuotoisia verkostoja, medioita ja lähdeaineistoja. Hän saa kokemuksia opiskelusta, yhteistyöstä ja eettisestä toimijuudesta erilaisia kansainvälisyyden toimintamuotoja ja teknologiaympäristöjä hyödyntäen.

Opiskelija oppii tunnistamaan ja reflektoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti. Samalla hän oppii erittelemään kansainvälistymistä ja globalisaatiota ilmiöinä. Opiskelija vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemustaan ja toimijuuttaan ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja eettisesti vastuullisten elintapojen edistämiseksi. Hän tunnistaa ja oppii hyödyntämään mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa kuvataan tarkemmin laaja-alaisen osaamisen toteutuminen jokaisen oppiaineen kohdalla. Ivalon lukion toimintakulttuurissa laaja-alainen osaaminen näkyy seuraavasti:

Hyvinvointiosaaminen:

- opiskelijakuntatoiminta
- opiskeluterveydenhuoltopalvelut
- opiskelijahuoltotyöryhmän toiminta
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän toiminta
- ulkoiluiltapäivät ja erilaiset liikuntatapahtumat
- ryhmäytymispäivät ja muut teemapäivät
- koulupoliisin vierailut
- terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät viikonavaukset ja luennot

Vuorovaikutusosaaminen:

- opiskelijakuntatoiminta
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän toiminta
- juhlat ja tapahtumat
- ryhmäytymispäivät ja muut teemapäivät
- erilaiset hankkeet ja projektit
- koulun jokapäiväisessä arjessa tapahtuva vuorovaikutus

Monitieteinen ja luova osaaminen

- tutustuminen jatko-opintomahdollisuuksiin
- mahdollisuus suorittaa korkeakouluopintoja
- yritysvierailut
- paikallisten ammattilaisten kouluvierailut
- temaattiset opinnot
- digitaitojen kehittäminen

Yhteiskunnallinen osaaminen:

- opiskelijakuntatoiminta
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän toiminta
- temaattiset opinnot
- teemapäivät
- erilaiset hankkeet ja vierailut
- varjovaalien järjestäminen
- lukiossa järjestettävät vaalipaneelit

Eettisyys ja ympäristöosaaminen:

- kierrätys
- monisteiden käytön vähentäminen
- jätteiden lajittelu
- lähiympäristön siivous keväisin

Globaali- ja kulttuuriosaaminen:

- koulun kansainväliset yhteydet ja hankkeet
- itsenäisyyspäivän juhla
- Saamen kansallispäivän juhla 6.2.
- Saamelaisnuorten taidetapahtuma
- muut konsertit, juhlat ja tapahtumat

7. Oppiaineet

7.1. Äidinkieli ja kirjallisuus (AI)

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, vuorovaikutustaitoa ja monilukutaitoa. Opiskelu syventää kiinnostusta kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin sekä lisää tietoisuutta omista taidoista viestijänä ja kielenkäyttäjänä. Opiskelu tukee kielitietoisuuden kehittymistä, kulttuurista yleissivistystä sekä oppimista kaikissa oppiaineissa. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat jatko-opintoja ja aktiivista kansalaisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen tieto-, taito- ja kulttuuriaine. Oppiaineessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteiden sekä kulttuurintutkimuksen tarkastelemat ilmiöt. Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu tutustuttaa kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, sanataiteeseen sekä media- ja viestintäkulttuuriin.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tekstien tulkintaan, aktiiviseen tiedonhankintaan sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja eettiseen pohdintaan. Opiskelu kehittää ajattelemisen ja oppimaan oppimisen taitoja, metakielellisiä taitoja ja luovuutta. Tavoitteena on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja monimuotoisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Kielitieto integroidaan oppiaineen muihin sisältöihin, ja sen opiskelu kehittää tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Kirjallisuuden opiskelun tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, elämyksellinen lukeminen sekä tekstien analysoinnin ja tulkinnan taitojen kehittyminen. Kirjallisuuden opiskelu tukee esteettisen ja eettisen pohdinnan kehittymistä ja antaa aineksia luovuuden, vuorovaikutustaitojen ja oman ilmaisun kehittämiseen. Medialukutaidon opiskelu syventää mediatekstien ja -sisältöjen kriittisen lukemisen, tuottamisen ja tulkitsemisen taitoja sekä mediakulttuurin ymmärtämistä ja auttaa omaksumaan aktiivisen ja vastuullisen kansalaisen taitoja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypillisiä tekstejä ovat fiktiiviset ja asiatekstit, mediatekstit sekä institutionaaliset ja arkikeskustelut.

Äidinkieli ja kirjallisuus on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi kielten roolia oppimisessa. Kielten opiskelu kehittää opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen kielellinen moninaisuus, suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä saamen kielet maan alkuperäiskansan kielinä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa tehdään yhteistyötä kirjastojen kanssa. Lisäksi hyödynnetään muita vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten teattereita, museoita ja arkistoja sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijalle riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä. Tekstejä tuotetaan ja tulkitaan sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa toteutetaan oppiaineen tavoitealueiden integraatiota. Eri oppimäärät tekevät yhteistyötä sekä toistensa että muiden oppiaineiden kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen karttuu äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppiaineen sisäisinä ja oppiainerajat ylittävinä teemoina ja osaamisalueina. Oppiaine on osa lukion kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Laaja-alaisista osaamisen alueista korostuvat äidinkielessä ja kirjallisuudessa ***monitieteinen ja luova osaaminen, vuorovaikutusosaaminen*** *sekä* ***yhteiskunnallinen osaaminen****. Opiskelussa opitaan kielen, ilmaisun, tekstien ja vuorovaikutuksen keinoja rakentaa merkityksiä ja yhteyksiä ihmisten välille. Vaikuttamisen, argumentoinnin, omien tekstien tuottamisen sekä vuorovaikutustaitojen kehittyminen tukee aktiivisen kansalaisen ja työelämätaitoja. Kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon, tekstien tuottamisen taitojen, monilukutaidon sekä kielitietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen tukee opiskelua ja oppimista kaikissa oppiaineissa sekä oppiaineiden yhteistyössä. Taitojen kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä, luovaa, tutkivaa, toiminnallista ja prosessimaista työskentelyä.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu vahvistaa ***eettisyyttä****,* ***ympäristöosaamista*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****, jotka otetaan huomioon opiskelun sisältöjen valinnassa. Opiskelu lisää ymmärrystä aikamme ajankohtaisista ympäristöhaasteista sekä antaa valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Mediataitojen sekä tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen opiskelu kytkeytyy kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon ja eettisyyteen. Opiskelussa ohjataan kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen sekä identiteettien pohdintaan ja tunnistamiseen. Tavoitteena on ymmärtää omaa identiteettiä suhteessa suomalaiseen, eurooppalaiseen ja globaaliin kulttuuriin.*

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelussa saavutettava osaaminen tukee monin eri tavoin opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä. Kielitietoisuuden, vuorovaikutusosaamisen ja monilukutaidon kehittyminen tukee ja vahvistaa opiskelijan identiteettien kehittymistä. Opiskelussa harjaannutaan oman ja toisten osaamisen rakentavaan arviointiin ja reflektointiin. Kulttuurin ja erityisesti kirjallisuuden opiskelun avulla syvennetään käsitystä elämästä, ihmisistä ja maailmasta. Oppiaine antaa välineitä omien ajatusten, tunteiden ja kokemusten kielentämiseen sekä oman elämäntarinan ja vahvuuksien hahmottamiseen. Oppiaine tukee keskeisiä elämänhallinnan taitoja: vuorovaikutus- ja tekstitaitoja sekä taitoa toimia vastuullisesti, eettisesti ja rakentavasti eri tilanteissa.*

7.1.1. Suomen kieli ja kirjallisuus (AI1)

Oppiaineen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan suomen kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään kahdeksan kokonaisteosta, joista vähintään yksi on tietokirja.

Tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Suomen kielen ja kirjallisuuden

opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisen kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien analysoiminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *yleiskielen hallinta*
- *tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- *kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *oppiaineeseen kytkeytyvien tiedonalojen kielten ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppiaineen käsitteiden hallinta*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

ÄI1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄI1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kohderyhmän, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen opintojen alkuvaiheessa kartoituksella. Kieliprofiilia täydennetään pakollisissa ja valinnaisissa opintojaksoissa opintojen aikana. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tällä opintojaksolla painottuu ensinnäkin globaali- ja kulttuuriosaaminen, koska tutkitaan tekstimaailman monimuotoisuutta ja moniäänisyyttä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelussa näkyy myös eettisyys ja ympäristöosaaminen, kun pohditaan tekstien sisältöä ja mietitään mediaetiikkaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa painottuu vielä ainakin monitieteinen ja luova osaaminen. Kirjoittamisprosessin tekeminen vaatii sekä tieteellistä että luovaa ajattelua.

Opintojaksolle sopivia työtapoja ovat esimerkiksi ryhmäkeskustelu ja viestinnällinen omakuva. Kirjoittamistehtävistä tähän jaksoon sopivat esimerkiksi seuraavat: kommentti, referaatti, kommentoiva referaatti, aineistopohjaisen kirjoittamisen harjoittelu (kirjoitustaidon kokeen perusteet), lukupäiväkirja, blogiteksti ja tekstilajianalyysi (lukutaidon kokeen perusteet).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

ÄI2. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄI2 ja ÄI3)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄI2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄI3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on lisätä tietoisuutta opiskelijoiden kulttuuri-identiteetistä suomalaisina ja saamelaisina, lappilaisina ja inarilaisina.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *erilaiset käsitykset kielestä: kieli rakenteena, merkitysten muodostajana, sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä sekä vallan välineenä*
- *monilukutaidon käsite, laaja tekstikäsitys, tekstilajin käsite*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä sekä ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

- Suomen kielellisen ja kulttuurillisen moninaisuuden yhteydessä käsitellään myös Suomen saamelaisten kielellistä ja kulttuurillista moninaisuutta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista harjoitellaan, kun esimerkiksi luetaan tietokirjaa ja tehdään tietoiskua.

Hyvinvointiosaaminen

Itsetuntemusta ja tätä kautta hyvinvoinvointia lisääviä painotuksia ovat vaikkapa oman viestijäkuvan sekä kielen ja identiteetin tarkastelut.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painottuvat myös ryhmäviestintätaidoista keskustelut ja neuvottelut sekä erityisesti nonverbaalisten keinojen tarkastelu.

Opintojaksoon sopivia työtapoja ovat esimerkiksi seuraavat: tietokirjan lukeminen, multimodaalisen tekstin analyysi, lukutaidon vastausteksti, havainnollistamis- ja kielenhuoltoharjoitukset, oppimispäiväkirja, kirjoitustaidon koe ja yhteiskirjoittaminen, videon, podcastin tai tietoiskun tuottaminen, esittely tai esitelmä, keskustelu ja neuvottelu, haastattelu tai puheenvuoro.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI3. Kirjallisuutta ja lukutaitoa, 2 op (ÄI4)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄI4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukemiseen liittyy aina kulttuurien tutkiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista ja oman identiteetin tukemista painotetaan, kun esimerkiksi tehdään luovan kirjoittamisen harjoituksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kulttuurikontekstien tutkiminen vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson yleisiä ja laaja-alaiseen osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: analyysit ja lukutaidon vastaustekstien kirjoittaminen (aineistoina vaikkapa novelli, runo, sarjakuva, peli ja video), kirjavinkkaus ja -keskustelu, pikkutestit, luovan kirjoittamisen harjoitukset sekä kirjastovierailut.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

ÄI4. Tulkintaa ja vaikuttamista, 2 op (ÄI5)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄI5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijoiden kulttuuri-identiteettiä suomalaisina ja saamelaisina, lappilaisina ja inarilaisina vahvistetaan. Oman kulttuurin tunteminen on perusta myös toisten kulttuurien arvostamiselle.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja -hallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

- Kulttuurisen moninaisuuden ja identiteetin käsittelyn yhteydessä tutustutaan ajankohtaisiin mediateksteihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivisen kansalaisen taitoja vahvistetaan, kun tutkitaan vaikuttavia tekstejä sekä kun harjoitellaan vaikuttamista ja argumentointia. Samalla opiskelija motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Lisäksi tuetaan myös työelämävalmiuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Keskustelut, väittelyt ja neuvottelut vahvistavat vuorovaikutusosaamista. Tärkeää on myös harjoitella kuuntelutaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ajankohtaiset tekstit lisäävät ymmärrystä ympäristöhaasteista sekä antavat valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Jakson tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: keskustelut, väittelyt, neuvottelut ja vaikuttavat puheenvuorot, analyysit ja lukutaidon vastaustekstien kirjoittaminen, arvostelu ja mielipidekirjoitus.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ajattelua voidaan harjoitella esimerkiksi, jos tehdään yhteinen projekti historian moduulin nro 3 kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutustaidot, 2 op (ÄI6 ja ÄI7)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄI6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄI7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin*
- *syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteisiin pyritään erityisesti esiintymis- ja keskustelutaitojen vahvistamisella ja perehtymällä ajankohtaisiin mediaeettisiin kysymyksiin. Tällaiset tehtävät vaativat sekä monitieteistä ajattelua sekä luovuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset suulliset tehtävät vahvistavat myös vuorovaikutusosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Erityisesti tekstin erittelyyn liittyy runsaasti identitetti- ja kulttuurikysymyksiä, yhteiskunnallisia kysymyksiä ja ja kulttuurikontekstien tarkastelua.

Opintojakson tavoitteita tukevia työtapoja ovat esimerkiksi seuraavat tehtävät: puhe, väittely, podcast ja video sekä mielipidekirjoitus ja kirjoitustaidon vastaus. Jakson kokonaisuuksia voidaan toteuttaa pari- ja ryhmätyöskentelynä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ohjataan opiskelun aikaisen palautteen avulla, ja sen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi edistymisestään ja työskentelytavoistaan.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI6. Kirjallisuus ja kontekstit, 2 op (ÄI8)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄI8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä osana maailmankirjallisuutta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa keskitytään sekä Suomen kirjallisuuteen että maailmankirjallisuuteen. Tässä yhteydessä on tärkeää avata aina myös kulttuurikontekstia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Lisäksi kirjallisuus panee miettimään vielä yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset kirjallisuuskeskustelut ja draamaharjoitukset vahvistavat sekä identiteettiä että vuorovaikutusta.

Opintojakson yleisiä sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: ryhmäkeskustelu sekä -esittely, teatteri-/draamaharjoitukset, lukutaitovastauksen kirjoittaminen (tyyli, ajalliset kontekstit) sekä kirjoitustaidon vastaustekstin kirjoittaminen (kaunokirjalliset aineistot).

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

ÄI7. Vuorovaikutustaito, 2 op (ÄI9)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄI9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelussa vahvistetaan esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, jotka ovat keskeisiä jatko-opiskelussa ja työelämässä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tuetaan kehittymistä aktiiviseksi kansalaiseksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Keskusteluissa ja väittelyissä pohditaan ratkaisuja ajankohtaisiin ympäristöhaasteisiin.

Opintojakson yleisiä sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: ongelmanratkaisukeskustelu, neuvottelu, väittely, puheenvuoro/puhe, työ-ja opiskelijaelämän suulliset harjoitukset, video-cv, podcast, lukutaitovastaus audiovisuaalisesta aineistosta ja raportti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

LOPS –opintojakson arviointi

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoivaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/ tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ohjataan opiskelun aikaisen palautteen avulla, ja sen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi edistymisestään ja vuorovaikutustavoistaan. Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, ennen kaikkea suulliset,

kirjalliset ja madolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana, vertaisarviointi ja itsearviointi.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 – 10). Ei voi suorittaa itsenäisesti.

ÄI8. Abin kirjoitustaito, 2 op (ÄI10)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄI10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteista opintojaksolla painotetaan ensinnäkin yhteiskunnallista osaamista, koska vakuuttava asioiden pohdinta vaatii yleensä myös yhteiskunnallista tietoa ja näkemystä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lisäksi pohtivassa tekstissä vaaditaan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija arvioi omia tekstejään, hän vahvistaa omaa identiteettiään. Samalla hän tottuu arvioimaan rakentavasti sekä omaansa että toisten tekstejä.

Opintojakson yleisiä sekä laaja-alaisia osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja ovat esimerkiksi seuraavat tehtävät: kirjoitustaidon vastaustekstin kirjoittaminen ja kielenhuolto-, tyyli- ja rakenneharjoitukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

ÄI9. Abin lukutaito, 2 op (ÄI11)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄI11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien analysoinnissa korostuu kielitietoisuus ja monilukutaito. Pohditaan myös lähdekritiikkiin ja tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten tekstien analysointia tehdään usein pari- ja ryhmätyönä, joten keskustelutaidotkin kehittyvät.

Työtapoina opintojaksolla käytetään esimerkiksi lukutaidon vastaustekstien kirjoittamista erityyppisten aineistojen pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

ÄI10. Petraa kirjoittamistaitojasi, 2 op (ÄI12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija voi keskittyä ensinnäkin parantamaan kirjoitustaitojaan. Tällöin opiskelussa hyödynnetään prosessointia. Ja lisäksi tai vaihtoehtoisesti opiskelija voi keskittyä luovaan kirjoittamiseen. Tällöin opiskelija voi keskittyä kaunokirjallisten tekstien kirjoittamiseen.
- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kirjoittamisen prosessiluonteen ja vahvistaa asiakirjoittamisen taitoaan: hioo kykyään suunnitella, rakentaa, muokata ja viimeistellä asiatekstejä sekä hioo kielenhuollon taitojaan. Tavoitteena on, opiskelija monipuolistaa kirjoitustaitojaan: hän oppii havainnollistamaan, elävöittämään ja värittämään tekstejään. Tavoitteena on, että hän innostuu kirjoittamisesta harrastuksena ja ilmaisuvälineenä. Tavoitteena on, että opiskelija oppii antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojakson keskeistä sisältöä ovat lähinnä monipuoliset asiakirjoittamisen tehtävät, esimerkiksi uutinen, kolumni, kommentti, vastaus ja essee. Asiakirjoittamisen ohella tai vaihtoehtona voi painottaa luovan kirjoittamisen tehtäviä, kuten runoja ja novelleja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Jokainen opiskelija valitsee itselleen mielekkääksi kokevia tehtäviä ja keskittyy vahvistamaan omaa osaamistaan. Tarkoitus on, että jokainen kehittää omia kirjoittamistaitojaan ja nauttii toisten erinomaisista tuotoksista. Painotetaan opiskelijan henkilökohtaisia tarpeita ja ohjausta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Asiakirjoittamisen yhteydessä, esimerkiksi analyyseissä ja esseissä, vaaditaan monitieteisyyttä. Lisäksi esimerkiksi kaunokirjallisten tekstein teossa vaaditaan luovuutta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioitavia töitä ovat erilaiset asiakirjoittamisen ja luovan kirjoittamisen tehtävät.

Arviointi on kannustavaa. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon kaikki muutkin tehtävät, kotitehtävien tekeminen ja tuntityöskentely. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.1.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (AI6)

Oppiaineen tehtävä

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito aiemmin oppimiensa kielten rinnalle. Oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan monikielisyyden kehittymistä, suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Yhteistyössä opiskelijan oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus tukee opiskelijan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentumista kulttuurisesti moninaisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden sekä omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille.

Suomen kieli on sekä oppimisen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta.

Kaikissa moduuleissa kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa, monilukutaitoa sekä puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä opitaan analysoimaan ja arvioimaan tekstejä ja vuorovaikutustilanteita kriittisesti osin jo aiemmin hankitun käsitteellisen osaamisen ja analysointitaitojen avulla. Näitä taitoja syvennetään ja laajennetaan kullakin opintojaksolla lukemalla erityisesti pitkiä kaunokirjallisia ja tietotekstejä sekä analysoimalla niitä itsenäisesti ja yhdessä. Pakollisten opintojen aikana luetaan vähintään neljä kokonaisteosta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kielitietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen esiintymis- ja ryhmäviestintätilanteissa*
- *osaa arvioida, eritellä ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *ymmärtää yhä käsitteellisempää opetuspuhetta ja muodollisia puhetilanteita, osaa toimia niissä ja hallitsee niihin sopivia viestintä- ja vuorovaikutusstrategioita*
- *on tietoinen vuorovaikutustilanteiden kulttuurisidonnaisuudesta ja osaa tarkastella ja tulkita erilaisia vuorovaikutustilanteita ja niiden etiikkaa*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että ymmärtää monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, ja hyödyntää sopivia strategioita niiden lukemisessa ja tulkitsemisessa*
- *kehittää lukemalla sana-, fraasi- ja käsitevarantoaan sekä käsitystään kirjoitetun kielen rakenteista ja osaa arvioida tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, monipuolistaa lukemistoaan ja syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä oppii lukemaan ja tulkitsemaan myös pitkiä tietotekstejä, kokonaisia kaunokirjallisia teoksia ja tietokirjoja*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää käsitteellisen kielen taitoaan sekä kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ilmaista ja perustella ajatuksiaan, valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon sekä käyttää aiheeseen sopivia kielen rakenteita, sanastoa, fraaseja ja käsitteitä*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisesti sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia*

Kielitietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteetille sekä oppii kehittämään kielitaitoaan erilaisissa kielenkäyttöympäristöissä ja -tilanteissa ja käyttämään oppimisessaan koko kielivarantoaan*
- *syventää tietojaan kielen rakenteista, eri rekistereistä, tyylipiirteistä ja sävyistä sekä niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *ymmärtää kielen oppimisen prosessia sekä oppii tuntemaan ja hyödyntämään itselleen sopivimpia keinoja ja välineitä kielitaitonsa kehittämiseksi*

Osaamisen arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritetut moduulit luetaan hyväksi täysimääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduuleihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -moduulit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden moduulit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten moduulien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijoiden taitojen karttumista. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja -palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Kielitaidon arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä voidaan soveltuvin osin käyttää eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteista johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- *kuullun ymmärtämisen ja puhumisen taitojen kehittyminen*
- *vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa*
- *vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen*

Tekstien tulkitseminen

- *monimuotoisten tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen*
- *tiedon ja tekstien arvioinnin taidot*

Tekstien tuottaminen

- *tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisukeinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen*
- *tekstien tuottamisen prosessien hallinta*
- *lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen*
- *kielen abstraktiotason kehittyminen ja yleiskielen hallinta*

Kielitietoisuuden kehittyminen

- *tiedonalojen kielten ja kielellisen moninaisuuden ymmärtäminen*
- *kielitiedon ja oppimäärän käsitteiden hallinta sekä kielen havainnointi ja käyttö tilanteen, tarkoituksen ja tekstilajin mukaisesti*

Opintojen päättövaiheessa voidaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen arvioinnissa käyttää toisen asteen puheviestintätaitojen koetta (PUHVI-koetta).

Opintojaksot

S21. Tekstien tulkintaa ja kirjoittaminen, 2 op (S21)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (S21), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan*
- *oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen*
- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen opintojen alkuvaiheessa kartoituksella. Kieliprofiilia täydennetään pakollisissa ja valinnaisissa opintojaksoissa opintojen aikana. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tällä opintojaksolla painottuu ensinnäkin globaali- ja kulttuuriosaaminen, koska tutkitaan tekstimaailman monimuotoisuutta ja moniäänisyyttä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelussa näkyy myös eettisyys ja ympäristöosaaminen, kun pohditaan tekstien sisältöä ja mietitään mediaetiikkaa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksossa painottuu vielä ainakin monitieteinen ja luova osaaminen. Kirjoittamisprosessin tekeminen vaatii sekä tieteellistä että luovaa ajattelua.

Opintojaksolle sopivia työtapoja ovat esimerkiksi ryhmäkeskustelu ja viestinnällinen omakuva. Kirjoittamistehtävistä tähän jaksoon sopivat esimerkiksi seuraavat: kommentti, referaatti, kommentoiva referaatti, lukupäiväkirja ja blogiteksti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

S22. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (S22)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (S22), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (S23), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan*
- *ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle*
- *oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa*
- *oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta*
- *oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys,*

kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- *eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot*
- *opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelevaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen*
- *kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot*
- *tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista harjoitellaan, kun esimerkiksi luetaan tietokirjaa ja tehdään tietoiskua.

Hyvinvointiosaaminen

Itsetuntemusta ja tätä kautta hyvinvoinvointia lisääviä painotuksia ovat vaikkapa oman viestijäkuvan sekä kielen ja identiteetin tarkastelut.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojaksolla painottuvat myös ryhmäviestintätaidoista keskustelut ja neuvottelut sekä erityisesti nonverbaalisten keinojen tarkastelu.

Opintojaksoon sopivia työtapoja ovat esimerkiksi seuraavat: tietokirjan lukeminen, multimodaalisen tekstin analyysi, havainnollistamis- ja kielenhuoltoharjoitukset, oppimispäiväkirja, yhteiskirjoittaminen, videon, podcastin tai tietoiskun tuottaminen, esittely tai esitelmä, keskustelu ja neuvottelu, haastattelu tai puheenvuoro.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

S23. Kirjallisuutta ja lukutaitoa, 2 op (S23)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (S24), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä*
- *kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista*
- *kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *eläytyvää ja analyyttista kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta*
- *kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä*
- *kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukemiseen liittyy aina kulttuurien tutkiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista ja oman identiteetin tukemista painotetaan, kun esimerkiksi tehdään luovan kirjoittamisen harjoituksia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kulttuurikontekstien tutkiminen vahvistaa yhteiskunnallista osaamista.

Opintojakson yleisiä ja laaja-alaiseen osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: analyysit, kirjavinkkaus ja -keskustelu, pikkutestit, luovan kirjoittamisen harjoitukset sekä kirjastovierailut.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

S24. Tulkintaa ja vaikuttamista, 2 op (S24)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (S25), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja*
- *osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *perustelemisen harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot*
- *kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli*
- *yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

- Kulttuurisen moninaisuuden ja identiteetin käsittelyn yhteydessä tutustutaan ajankohtaisiin mediateksteihin.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivisen kansalaisen taitoja vahvistetaan, kun tutkitaan vaikuttavia tekstejä sekä kun harjoitellaan vaikuttamista ja argumentointia. Samalla opiskelija motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Lisäksi tuetaan myös työelämävalmiuksia.

Vuorovaikutusosaaminen

Keskustelut, väittelyt ja neuvottelut vahvistavat vuorovaikutusosaamista. Tärkeää on myös harjoitella kuuntelutaitoja.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ajankohtaiset tekstit lisäävät ymmärrystä ympäristöhaasteista sekä antavat valmiuksia kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Jakson tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: keskustelut, väittelyt, neuvottelut ja vaikuttavat puheenvuorot, analyysit, arvostelu ja mielipidekirjoitus.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

S25. Kirjoittaminen ja vuorovaikutustaidot, 2 op (S25)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (S26), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (S27), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä*
- *oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja*
- *lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa*
- *hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta*
- *oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot*

- *sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys*
- *asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet*

Vuorovaikutus 2

- *kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen*
- *yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa*
- *esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteisiin pyritään erityisesti esiintymis- ja keskustelutaitojen vahvistamisella ja perehtymällä ajankohtaisiin mediaeettisiin kysymyksiin. Tällaiset tehtävät vaativat sekä monitieteistä ajattelua sekä luovuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset suulliset tehtävät vahvistavat myös vuorovaikutusosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Erityisesti tekstin erittelyyn liittyy runsaasti identiteetti- ja kulttuurikysymyksiä, yhteiskunnallisia kysymyksiä ja ja kulttuurikontekstien tarkastelua.

Opintojakson tavoitteita tukevia työtapoja ovat esimerkiksi seuraavat tehtävät: puhe, väittely, podcast ja video sekä mielipidekirjoitus. Jakson kokonaisuuksia voidaan toteuttaa pari- ja ryhmätyöskentelynä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ohjataan opiskelun aikaisen palautteen avulla, ja sen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi edistymisestään ja työskentelytavoistaan.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

Ei voi suorittaa itsenäisesti.

S26. Kirjallisuus ja konteksti, 2 op (S26)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (S28), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan*
- *kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta*
- *eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta*
- *kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksossa keskitytään sekä Suomen kirjallisuuteen että maailmankirjallisuuteen. Tässä yhteydessä on tärkeää avata aina myös kulttuurikontekstia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Lisäksi kirjallisuus panee miettimään vielä yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaiset kirjallisuuskeskustelut ja draamaharjoitukset vahvistavat sekä identiteettiä että vuorovaikutusta.

Opintojakson yleisiä sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: ryhmäkeskustelu sekä -esittely, teatteri-/draamaharjoitukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

S27. Vuorovaikutustaito, 2 op (S27)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (S29), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista*
- *syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

Keskeiset sisällöt

- *kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö*
- *vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen*
- *dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi*
- *mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelussa vahvistetaan esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, jotka ovat keskeisiä jatko-opiskelussa ja työelämässä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tuetaan kehittymistä aktiiviseksi kansalaiseksi.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Keskusteluissa ja väittelyissä pohditaan ratkaisuja ajankohtaisiin ympäristöhaasteisiin.

Opintojakson yleisiä sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja voivat olla esimerkiksi seuraavat tehtävät: ongelmanratkaisukeskustelu, neuvottelu, väittely, puheenvuoro/puhe, työ-ja opiskelijaelämän suulliset harjoitukset, video-cv, podcast, lukutaitovastaus audiovisuaalisesta aineistosta ja raportti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoivaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/ tai tavoitteisiin pohjautuvaa osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista.

Oppimista ja laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ohjataan opiskelun aikaisen palautteen avulla, ja sen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi edistymisestään ja vuorovaikutustavoistaan. Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, ennen kaikkea suulliset, kirjalliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana, vertaisarviointi ja itsearviointi.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 – 10). Ei voi suorittaa itsenäisesti.

S28. Abin kirjoitustaito, 2 op (S28)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (S210), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä*
- *kehittää omaäänistä kirjoittamista*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä*
- *syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta*
- *osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi*
- *omaäänisten tekstien tuottaminen*
- *tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa*
- *luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen*

- *ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteista opintojaksolla painotetaan ensinnäkin yhteiskunnallista osaamista, koska vakuuttava asioiden pohdinta vaatii yleensä myös yhteiskunnallista tietoa ja näkemystä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Lisäksi pohtivassa tekstissä vaaditaan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija arvioi omia tekstejään, hän vahvistaa omaa identiteettiään. Samalla hän tottuu arvioimaan rakentavasti sekä omaansa että toisten tekstejä.

Opintojakson yleisiä sekä laaja-alaisia osaamisen tavoitteita tukevia työtapoja ovat esimerkiksi seuraavat tehtävät: kirjoittamis-, kielenhuolto-, tyyli- ja rakenneharjoitukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

S29. Abin lukutaito, 2 op (S29)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (S211), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta*

- *analyysin ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *runokokoelma tai näytelmäteksti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien analysoinnissa korostuu kielitietoisuus ja monilukutaito. Pohditaan myös lähdekritiikkiin ja tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten tekstien analysointia tehdään usein pari- ja ryhmätyönä, joten keskustelutaidotkin kehittyvät.

Työtapoina opintojaksolla käytetään esimerkiksi tekstien kirjoittamista erityyppisten aineistojen pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on lähinnä opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset tai mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollista.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4 - 10).

7.1.3. Inarinsaamen kieli ja kirjallisuus (ÄIISM)

Oppiaineen tehtävä

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimääränä voidaan opettaa Suomessa puhuttuja saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan saamen kielen taitoa, saamenkielisen kirjallisuuden ja saamelaisen kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Saamen kieli on sekä oppimisen kohde että mahdollisesti myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa saamen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Saamen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä, kuunnelmia sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Tavoitteet

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen sekä ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Saamen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten

opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään saamen kielen puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- yleiskielen hallinta
- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon hallinta, saamen kielten kokonaisuuden hahmottaminen
- oman asemansa ymmärtäminen saamen kielen säilyttäjänä

Opintojaksot

ÄIISM1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIISM1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIS1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*

- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen opintojen alkuvaiheessa, jota hän täydentää pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen aikana. Opiskelija voi arvioida ja kuvata ja esittää kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstien monimuotoisuus ja moniäänisyys.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tekstien sisältö ja mediaetiikka.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla mm. kommentti, referaatti, tiivistäminen, lukupäiväkirja ja teosesittely.

ÄIISM2. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄIISM2)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄIS2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄIS3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on lisätä tietoisuutta opiskelijan omasta kulttuuri-identiteetistään saamelaisena.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tietotekstit ja yhteiskunnallisia asioita käsittelevät tekstit.

Hyvinvointiosaaminen

Oman identiteetin ja viestijäkuvan tarkastelu.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmäviestintä, keskustelu ja nonverbaalinen viestintä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi uutinen, essee, valmisteltu puheenvuoro ja tekstianalyysi.

ÄIISM3. Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIISM3)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIS4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen, kulttuurin tutkiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Hyvinvointiosaaminen

Oman identiteetin tukeminen lukemisen valinnassa ja kirjoittamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kulttuurikontekstien tutkiminen kaunokirjallisuudessa, keskustelut, analyysit, kirjoittamisen harjoittelu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi kertomus-, runo- ja kuva-analyysit sekä draama-analyysi.

ÄIISM4. Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIISM4)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIS5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan kulttuuri-identiteetin vahvistaminen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivinen kansalaisuus, vaikuttamisen ja argumentoinnin ja työelämävalmiuksien vahvistaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuuntelu-, keskustelu- ja neuvottelutaitojen vahvistaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristökysymyksiin ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyvät tekstit.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla mielipidetekstit, esimerkiksi kolumnit, vastineet, mielipide-esseet, yleisöosastokirjoitukset tai arvostelut.

ÄIISM5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIISM5)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄIS6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄIS7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*

- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Esiintymistaitojen ja keskustelutaitojen vahvistaminen ja perehtyminen ajankohtaisiin mediaeettisiin kysymyksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Suulliset tehtävät.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Identiteetti- ja kulttuurikysymykset sekä yhteiskunnalliset kysymykset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen.

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla kirjallisuusaiheiset kirjoitus- ja puhetehtävät ja pohtivat tekstit.

ÄIISM6. Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIISM6)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIS8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *saamelaisen kirjallisuuden aikakausien keskeisiä piirteitä*

- *saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kirjallisuus ja muiden alkuperäiskansojen kirjallisuus.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten kysymysten pohtiminen kirjallisuudessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisuuskeskustelut ja harjoitukset, ryhmäkeskustelut ja mahdolliset draamaharjoitukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kirjalliset ja suulliset ja mahdollisesti muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollinen.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi esseet, nykykulttuurin ilmiöistä tehtävät kirjalliset ja suulliset tuotokset.

ÄIISM7. Vuorovaikutus, 2 op (ÄIISM7)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄIS9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*

- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *saamenkielisen puheenvuoron rakentamisen, esiintymisen ja ryhmäviestinnän taidot sekä kasvokkain että digitaalisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivinen kansalaisuus.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä tulevaisuus ja ajankohtaiset ympäristöhaasteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa ja eteenpäin vievää palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tavoitteisiin ja tuotoksiin perustuvaa palautetta painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt; suulliset ja kirjalliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen opintojaksolla. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi puheenvuoro, neuvottelu-, väittely-, ja ongelmanratkaisukeskustelut ja muut suulliset harjoitukset.

ÄIISM8. Kirjoittaminen, 2 op (ÄIISM8)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄIS10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*

- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan tekstilajeja ja kiinnitetään huomiota kielenhuoltoon ja oikeakielisyysteen sekä tekstin tyyliin ja rakenteeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen tieto ja näkemys pohdinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pohtivat tekstit.

Hyvinvointiosaaminen

Omien ja toisten tekstien rakentava arviointi, oman identiteetin vahvistuminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa ja eteenpäin vievää palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tavoitteisiin ja tuotoksiin perustuvaa palautetta painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt; suulliset ja kirjalliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen opintojaksolla. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

ÄIISM9. Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIISM9)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIS11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*

- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien analysoinnissa korostuu kielitietoisuus ja monilukutaito. Pohditaan myös lähdekritiikkiin ja tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten tekstien analysointia tehdään pari- ja ryhmätyönä, jolla kehitetään vuorovaikutustaitoja. Työtapoina opintojaksolla käytetään erityyppisten tekstien kirjoittamista monimuotoisten tekstiaineistojen pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoivaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu opiskelijan tuotoksista ja niistä saduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Itsearviointi ja vertaisarviointi ovat mahdollisia.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4-!0).

7.1.4. Koltansaamen kieli ja kirjallisuus (ÄIKSM)

Oppiaineen tehtävä

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimääränä voidaan opettaa Suomessa puhuttuja saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan saamen kielen taitoa, saamenkielisen kirjallisuuden ja saamelaisen kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Saamen kieli on sekä oppimisen kohde että mahdollisesti myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa saamen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Saamen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä, kuunnelmia sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Tavoitteet

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen sekä ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Saamen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin

aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään saamen kielen puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- yleiskielen hallinta
- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon hallinta, saamen kielten kokonaisuuden hahmottaminen
- oman asemansa ymmärtäminen saamen kielen säilyttäjänä

Opintojaksot

ÄIKSM1. Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIKSM1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIS1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen opintojen alkuvaiheessa, jota hän täydentää pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen aikana. Opiskelija voi arvioida ja kuvata ja esittää kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstien monimuotoisuus ja moniäänisyys.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tekstien sisältö ja mediaetiikka.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla mm. kommentti, referaatti, tiivistäminen, lukupäiväkirja ja teosesittely.

ÄIKSM2. Kieli- ja tekstitietoisuus sekä vuorovaikutus, 2 op (ÄIKSM2)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄIS2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄIS3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on lisätä tietoisuutta opiskelijan omasta kulttuuri-identiteetistään saamelaisena.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tietotekstit ja yhteiskunnallisia asioita käsittelevät tekstit.

Hyvinvointiosaaminen

Oman identiteetin ja viestijäkuvan tarkastelu.

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmäviestintä, keskustelu ja nonverbaalinen viestintä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi uutinen, essee, valmisteltu puheenvuoro ja tekstianalyysi.

ÄIKSM3. Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIKSM3)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIS4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen, kulttuurin tutkiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Hyvinvointiosaaminen

Oman identiteetin tukeminen lukemisen valinnassa ja kirjoittamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kulttuurikontekstien tutkiminen kaunokirjallisuudessa, keskustelut, analyysit, kirjoittamisen harjoittelu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen.

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi kertomus-, runo- ja kuva-analyysit sekä draama-analyysi.

ÄIKSM4. Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIKSM4)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIS5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan kulttuuri-identiteetin vahvistaminen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivinen kansalaisuus, vaikuttamisen ja argumentoinnin ja työelämävalmiuksien vahvistaminen.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuuntelu-, keskustelu- ja neuvottelutaitojen vahvistaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristökysymyksiin ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyvät tekstit.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla mielipidetekstit, esimerkiksi kolumnit, vastineet, mielipide-esseet, yleisöosastokirjoitukset tai arvostelut.

ÄIKSM5. Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIKSM5)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄIS6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄIS7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Esiintymistaitojen ja keskustelutaitojen vahvistaminen ja perehtyminen ajankohtaisiin mediaeettisiin kysymyksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Suulliset tehtävät.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Identiteetti- ja kulttuurikysymykset sekä yhteiskunnalliset kysymykset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen.

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla kirjallisuusaiheiset kirjoitus- ja puhetehtävät ja pohtivat tekstit.

ÄIKSM6. Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIKSM6)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIS8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *saamelaisen kirjallisuuden aikakausien keskeisiä piirteitä*
- *saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kirjallisuus ja muiden alkuperäiskansojen kirjallisuus.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten kysymysten pohtiminen kirjallisuudessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisuuskeskustelut ja harjoitukset, ryhmäkeskustelut ja mahdolliset draamaharjoitukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kirjalliset ja suulliset ja mahdollisesti muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollinen.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi esseet, nykykulttuurin ilmiöistä tehtävät kirjalliset ja suulliset tuotokset.

ÄIKSM7. Vuorovaikutus, 2 op (ÄIKSM7)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄIS9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *saamenkielisen puheenvuoron rakentamisen, esiintymisen ja ryhmäviestinnän taidot sekä kasvokkain että digitaalisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivinen kansalaisuus.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä tulevaisuus ja ajankohtaiset ympäristöhaasteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa ja eteenpäin vievää palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tavoitteisiin ja tuotoksiin perustuvaa palautetta painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt; suulliset ja kirjalliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen opintojaksolla. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi puheenvuoro, neuvottelu-, väittely-, ja ongelmanratkaisukeskustelut ja muut suulliset harjoitukset.

ÄIKSM8. Kirjoittaminen, 2 op (ÄIKSM8)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄIS10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan tekstilajeja ja kiinnitetään huomiota kielenhuoltoon ja oikeakielisyysteen sekä tekstin tyyliin ja rakenteeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen tieto ja näkemys pohdinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pohtivat tekstit.

Hyvinvointiosaaminen

Omien ja toisten tekstien rakentava arviointi, oman identiteetin vahvistuminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa ja eteenpäin vievää palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tavoitteisiin ja tuotoksiin perustuvaa palautetta painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt; suulliset ja kirjalliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen opintojaksolla. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

ÄIKSM9. Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIKSM9)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIS11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien analysoinnissa korostuu kielitietoisuus ja monilukutaito. Pohditaan myös lähdekritiikkiin ja tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten tekstien analysointia tehdään pari- ja ryhmätyönä, jolla kehitetään vuorovaikutustaitoja. Työtapoina opintojaksolla käytetään erityyppisten tekstien kirjoittamista monimuotoisten tekstiaineistojen pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoivaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu opiskelijan tuotoksista ja niistä saduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Itsearviointi ja vertaisarviointi ovat mahdollisia.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4-!0).

7.1.5. Pohjoissaamen kieli ja kirjallisuus (ÄIPSM)

Oppiaineen tehtävä

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimääränä voidaan opettaa Suomessa puhuttuja saamen kieliä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää opiskelijan saamen kielen taitoa, saamenkielisen kirjallisuuden ja saamelaisen kulttuurin tuntemusta sekä monilukutaitoa, vuorovaikutustaitoja ja mediataitoja. Opiskelu syventää opiskelijan käsitystä kieli- ja kulttuuritietoisuuden, kielitaidon ja vuorovaikutusosaamisen merkityksestä yksilöiden identiteettien ja yhteisöjen rakentumisessa. Saamen kieli on sekä oppimisen kohde että mahdollisesti myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opiskelu kartuttaa monipuolisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia teksti- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelussa tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa saamen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Saamen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän opiskeluun kuuluu kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen. Pakollisten opintojen aikana perehdytään vähintään kuuteen kokonaisteokseen, jotka voivat sisältää kauno- ja tietokirjallisuutta, elokuvia, teatteriesityksiä, kuunnelmia sekä muita monimuotoisia tekstejä.

Tavoitteet

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan
- osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä
- kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista sekä hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista sekä osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja
- hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa
- vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille
- syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista
- tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen sekä ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Saamen kielen ja kirjallisuuden opinnoissa palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään saamen kielen puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös

paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana.

Oppimäärän arvioinnissa voi opintojaksojen arvosanojen keskiarvon lisäksi tai korottamiseksi käyttää päättöarvioinnin tukena oppiaineen yleisistä tavoitteita johdettuja arvioinnin kohteita, jotka ovat tavoitealueittain seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

- vuorovaikutustaitojen hallinta ryhmä- ja esiintymistilanteissa
- vuorovaikutustilanteiden ja -ilmiöiden ymmärtäminen

Tekstien tulkitseminen

- monimuotoisten tekstien, erityisesti mediatekstien, analysoiminen ja tulkitseminen
- kauno- ja tietokirjallisuuden ymmärtäminen ja tulkitseminen
- tiedon ja tekstien arvioinnin taidot

Tekstien tuottaminen

- yleiskielen hallinta
- tekstilajien tuottaminen, erilaisten ilmaisun keinojen hallinta ja itsensä ilmaiseminen
- tekstien tuottamisen prosessien hallinta
- tiedonhankinnan taidot, lähteiden ja aineistojen arviointi ja käyttäminen

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

- kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- kielitiedon hallinta, saamen kielten kokonaisuuden hahmottaminen
- oman asemansa ymmärtäminen saamen kielen säilyttäjänä

Opintojaksot

ÄIPSM1. Teavsttaid dulkon ja čállin/Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIPSM1)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen, 2 op (ÄIS1), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen opintojen alkuvaiheessa, jota hän täydentää pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen aikana. Opiskelija voi arvioida ja kuvata ja esittää kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tekstien monimuotoisuus ja moniäänisyys.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tekstien sisältö ja mediaetiikka.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tieteellinen ja luova ajattelu tekstien tekemisessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla mm. kommentti, referaatti, tiivistäminen, lukupäiväkirja ja teosesittely.

ÄIPSM2. Giella, teakstadiđolašvuohta ja gulahallan/ Kieli, tekstitietoisuus ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIPSM2)

Opintojakson moduulit

- Kieli- ja tekstitietoisuus, 1 op (ÄIS2), Pakollinen
- Vuorovaikutus 1, 1 op (ÄIS3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli- ja tekstitietoisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*

- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Vuorovaikutus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on lisätä tietoisuutta opiskelijan omasta kulttuuri-identiteetistään saamelaisena.

Keskeiset sisällöt

Kieli- ja tekstitietoisuus

- *saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

Vuorovaikutus 1

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Ryhmäviestintä, keskustelu ja nonverbaalinen viestintä.

Hyvinvointiosaaminen

Oman identiteetin ja viestijäkuvan tarkastelu.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tietotekstit ja yhteiskunnallisia asioita käsittelevät tekstit.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen.

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi uutinen, essee, valmisteltu puheenvuoro ja tekstianalyysi.

ÄIPSM3. Girjjálašvuohta 1/Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIPSM3)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 1, 2 op (ÄIS4), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 1

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*
- *kirjallisuuden tulkinnan erilaisia lähestymistapoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjallisuuden lukeminen, kulttuurin tutkiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen.

Hyvinvointiosaaminen

Oman identiteetin tukeminen lukemisen valinnassa ja kirjoittamisessa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kulttuurikontekstien tutkiminen kaunokirjallisuudessa, keskustelut, analyysit, kirjoittamisen harjoittelu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi kertomus-, runo -ja kuva-analyysit sekä draama-analyysi.

ÄIPSM4. Teavsttaid dulkon/Tekstien tulkinta, 2 op (ÄIPSM4)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 1, 2 op (ÄIS5), Pakollinen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijan kulttuuri-identiteetin vahvistaminen.

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 1

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivinen kansalaisuus, vaikuttamisen ja argumentoinnin ja työelämävalmiuksien vahvistaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristökysymyksiin ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyvät tekstit.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisten tekstien kirjoittamisen harjoittelua.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuuntelu-, keskustelu- ja neuvottelutaitojen vahvistaminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, joka osoitetaan opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla mielipidetekstit, esimerkiksi kolumnit, vastineet, mielipide-esseet, yleisöosastokirjoitukset tai arvostelut.

ÄIPSM5. Čállin ja gulahallan/Kirjoittaminen ja vuorovaikutus, 2 op (ÄIPSM5)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 1, 1 op (ÄIS6), Pakollinen
- Vuorovaikutus 2, 1 op (ÄIS7), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Vuorovaikutus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 1

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

Vuorovaikutus 2

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*

- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Esiintymistaitojen ja keskustelutaitojen vahvistaminen ja perehtyminen ajankohtaisiin mediaeettisiin kysymyksiin.

Vuorovaikutusosaaminen

Suulliset tehtävät.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Identiteetti- ja kulttuurikysymykset sekä yhteiskunnalliset kysymykset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta. Arviointi voi perustua kirjallisiin tuotoksiin ja suullisiin ja kirjallisiin esityksiin, pari- ja ryhmätöihin, esitelmiin opintojakson painotuksesta johtuen.

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla kirjallisuusaiheiset kirjoitus- ja puhetehtävät ja pohtivat tekstit.

ÄIPSM6. Girjjálašvuohta 2/Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIPSM6)

Opintojakson moduulit

- Kirjallisuus 2, 2 op (ÄIS8), Pakollinen

Tavoitteet

Kirjallisuus 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

Kirjallisuus 2

- *saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*

- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *saamelaisen kirjallisuuden aikakausien keskeisiä piirteitä*
- *saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kirjallisuus ja muiden alkuperäiskansojen kirjallisuus.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisten kysymysten pohtiminen kirjallisuudessa.

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjallisuuskeskustelut ja harjoitukset, ryhmäkeskustelut ja mahdolliset draamaharjoitukset.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tuotoksiin perustuvaa palautetta.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kirjalliset ja suulliset ja mahdollisesti muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana ja itsearviointi. Myös vertaisarviointi on mahdollinen.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi esseet, nykykulttuurin ilmiöistä tehtävät kirjalliset ja suulliset tuotokset.

ÄIPSM7. Gulahallandáiddut /Vuorovaikutustaidot, 2 op (ÄIPSM7)

Opintojakson moduulit

- Vuorovaikutus 3, 2 op (ÄIS9), Valinnainen

Tavoitteet

Vuorovaikutus 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan*
- *kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta*
- *syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutus 3

- *opiskelussa ja työelämässä tarvittavat vuorovaikutustaidot, esimerkiksi kokouksiin, neuvotteluihin ja työhaastatteluihin liittyvät vuorovaikutustaidot*
- *oman idean tai näkemyksen vakuuttava esittäminen, argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointia sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä*
- *saamenkielisen puheenvuoron rakentamisen, esiintymisen ja ryhmäviestinnän taidot sekä kasvokkain että digitaalisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aktiivinen kansalaisuus.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä tulevaisuus ja ajankohtaiset ympäristöhaasteet.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa ja eteenpäin vievää palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tavoitteisiin ja tuotoksiin perustuvaa palautetta painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt; suulliset ja kirjalliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen opintojaksolla. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Arvioitavia töitä voivat olla esimerkiksi puheenvuoro, neuvottelu-, väittely-, ja ongelmanratkaisukeskustelut ja muut suulliset harjoitukset.

ÄIPSM8. Čállindáidu / Kirjoitustaito, 2 op (ÄIPSM8)

Opintojakson moduulit

- Kirjoittaminen 2, 2 op (ÄIS10), Valinnainen

Tavoitteet

Kirjoittaminen 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen*
- *kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.*

Keskeiset sisällöt

Kirjoittaminen 2

- *kirjoittamisen eri vaiheiden ja ajankäytön hallinnan harjoittelu*
- *aiheen rajaaminen, näkökulman ja aineistojen valinta, aineistojen käyttötavat tekstissä*
- *kantaa ottavien ja pohtivien tekstien suunnittelu ja tuottaminen*
- *tiedonhallinnan taidot, lähteiden arviointi, lähdekritiikki, tekijänoikeudet*
- *tekstin muokkaaminen ja viimeistely, tekstin omaäänisyys, kielen- ja tekstinhuoltoa*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla kerrataan tekstilajeja ja kiinnitetään huomiota kielenhuoltoon ja oikeakielisyysteen sekä tekstin tyyliin ja rakenteeseen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen tieto ja näkemys pohdinnoissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Pohtivat tekstit.

Hyvinvointiosaaminen

Omien ja toisten tekstien rakentava arviointi, oman identiteetin vahvistuminen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana toteutetaan formatiivista eli ohjaavaa ja eteenpäin vievää palautetta ja summatiivista eli dokumentoivaa tavoitteisiin ja tuotoksiin perustuvaa palautetta painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt; suulliset ja kirjalliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen opintojaksolla. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

ÄIPSM9. Teavsttaid dulkon / Tekstien tulkinta, 2 op (ÄIPSM9)

Opintojakson moduulit

- Tekstien tulkinta 2, 2 op (ÄIS11), Valinnainen

Tavoitteet

Tekstien tulkinta 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan*
- *osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä*
- *ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnassa*
- *osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.*

Keskeiset sisällöt

Tekstien tulkinta 2

- *monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien analyysi ja tulkinnan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö*
- *erilaisia tapoja tulkita tekstejä*
- *tekstin sijoittaminen tilanne- ja kulttuurikontekstiinsa*
- *monimuotoisten tekstien tavat rakentaa merkityksiä, esimerkiksi ilmaisutavat ja -muodot sekä rakenteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monimuotoisten tekstien analysoinnissa korostuu kielitietoisuus ja monilukutaito. Pohditaan myös lähdekritiikkiin ja tekijänoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Erilaisten tekstien analysointia tehdään pari- ja ryhmätyönä, jolla kehitetään vuorovaikutustaitoja. Työtapoina opintojaksolla käytetään erityyppisten tekstien kirjoittamista monimuotoisten tekstiaineistojen pohjalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan sekä formatiivista että summatiivista palautetta. Formatiivinen palaute on opiskelijaa eteenpäin vievää, ei dokumentoivaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu opiskelijan tuotoksista ja niistä saduista arvosanoista.

Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Itsearviointi ja vertaisarviointi ovat mahdollisia.

Opintojakso arvioidaan numeroin (4-!0).

7.2. Biologia (BI)

Oppiaineen tehtävä

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elämään liittyviä ilmiöitä molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Biologian opetuksen tarkoituksena on herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin ja tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus vahvistaa opiskelijan käsitystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Luonnontieteellinen maailmankuva perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja auttaa siten opiskelijaa tarkastelemaan maailmaa tietoperustaisesti. Biologian opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita sekä evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä.

Biologian oppiaine antaa opiskelijalle valmiuksia arkielämään, työelämään ja jatko-opintoihin. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tieteenaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään monin tavoin esimerkiksi lääketieteissä, teollisuudessa sekä maa- ja metsätaloudessa. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opiskelun edetessä kokeellisen työskentelyn taidot monipuolistuvat ja syventyvät. Opetuksessa tehdään monipuolisesti yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Biologian opetukseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti maantieteessä, kemiassa, fysiikassa, psykologiassa ja terveystiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla.

Laaja-alainen osaaminen

Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetuksessa keskeinen teema on kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä biologian tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

Biologian opetus vahvistaa luontevasti opiskelijan ***hyvinvointiosaamista.*** *Opetus lisää opiskelijan ymmärrystä monimuotoisen, puhtaan ja terveellisen ympäristön merkityksestä ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Biologiassa korostuvat yksilöiden erilaisuus ja monimuotoisuus sekä niiden biologinen tausta, mikä antaa opiskelijalle työkaluja moninaisuuden ymmärtämiseen. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteidensa asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

Vuorovaikutusosaamisen *osalta opiskelija oppii biologian oppiaineessa argumentoimaan ja arvioimaan omia ja muiden näkökulmia biologisen tiedon avulla. Opetusta annetaan erilaisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisilla työmenetelmillä, mikä kehittää opiskelijan sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia valmiuksia.*

Biologian opetus ohjaa opiskelijaa luonnontieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen kriittiseen analyysiin tukien näin ***monitieteistä ja luovaa osaamista****. Opetuksessa perehdytään biologian ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Biologian opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä monitieteiseen ja luovaan työskentelyyn vaihtelevissa oppimisympäristöissä.*

Yhteiskunnallisen osaamisen *osalta biologian opetuksessa annetaan opiskelijalle valmiuksia työskennellä yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla, kuten terveydenhuollossa, ympäristöalalla sekä maa- ja metsätaloudessa. Biotieteet ovat nopeasti kehittyvä kansainvälinen ala, jonka sovelluksia hyödynnetään yhteiskunnassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Biologian opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ottamiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä vahvistaen näin opiskelijan* ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Biologian opetus kehittää opiskelijan ***ympäristöosaamista*** *ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Siinä korostuu ymmärrys luonnon ainutlaatuisuudesta ja itseisarvosta. Opetuksessa käsitellään biologisten sovellusten ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta. Opetus auttaa opiskelijaa tekemään kestäviä valintoja arkielämässä sekä soveltamaan biologista tietoa* ***eettisyyttä*** *vaativissa pohdinnoissa.*

Tavoitteet

Biologian opetuksessa edistetään opiskelijan kykyä tarkastella ilmiöitä biotieteiden näkökulmasta sekä vahvistetaan ja syvennetään biologian tietoja, taitoja ja osaamista monipuolisesti. Tavoitteet liittyvät biologiseen tarkastelutapaan, biologian ilmiöihin ja prosesseihin sekä biologisiin taitoihin ja niiden soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Biologinen tarkastelutapa

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää biologian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti ja oikeissa yhteyksissä*
- *osaa havainnollistaa biologialle ominaisia ilmiöitä lajiesimerkkien avulla*
- *ymmärtää, että biologinen tieto perustuu tutkimukseen ja että Suomessa tehdään merkittävää alan tutkimusta*
- *ymmärtää biologisen tiedon ja siihen perustuvien sovellusten merkityksen innovaatioissa sekä erilaisten ongelmien ratkaisuissa*
- *saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Biologiset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eliöiden perusrakenteita ja toimintoja*
- *ymmärtää biologisia syy-seuraussuhteita molekyylitasolta biosfääriin*
- *ymmärtää evoluution merkityksen*
- *tuntee biologiseen tietoon perustuvia sovelluksia.*

Biologiset taidot ja niiden soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suunnittelee ja toteuttaa yksin tai ryhmässä kokeellista työskentelyä monipuolisissa oppimisympäristöissä, kuten maastossa, laboratoriossa ja virtuaalisissa ympäristöissä*
- *saa mahdollisuuden perehtyä biologian sovelluksiin vierailun, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla*
- *ymmärtää eliökunnan monimuotoisuuden säilyttämisen merkityksen, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta.*

Osaamisen arviointi

Biologiassa arvioidaan oppiaineen tavoitteiden saavuttamista moduulikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisen ja menetelmällisen osaamisen havainnointiin.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot ja taidot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta sekä ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan taito arvioida tietoa kriittisesti.

Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kokeellisilla työskentelyillä maastossa tai laboratoriossa sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1)

Opintojakson moduulit

- Elämä ja evoluutio, 2 op (BI1), Pakollinen

Tavoitteet

Elämä ja evoluutio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tunnistaa niitä esimerkeistä*
- *osaa solun perusrakennetta ja toimintaa tasolla, joka mahdollistaa evoluution ja ekosysteemin toiminnan ymmärtämisen*
- *osaa selittää perinnölliseen muunteluun, luonnonvalintaan ja lajiutumiseen liittyviä mekanismeja ja osaa selittää näiden merkityksen evoluutiolle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten biologinen tieto tuotetaan.*

Keskeiset sisällöt

Elämä ja evoluutio

Biologia tieteenä

- *elämän tunnuspiirteet ja organisaatiotasot*
- *biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät*
- *biologiset havainnot, tutkimuskysymykset ja hypoteesien muodostaminen*

Evoluutio

- *solujen synty ja kehittyminen*
- *suvullinen ja suvuton lisääntyminen*
- *muuntelu ja sen perinnölliset perusteet*
- *luonnonvalinta*
- *lajiutuminen*
- *kasvien ja eläinten evoluutio ja avainsopeumat*
- *ihmisen evoluutio*
- *evoluution tutkiminen*

Eliökunta

- *luokittelun periaatteet*
- *eliökunnan sukupuu ja keskeisimmät taksonit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetusta voidaan elävöittää esimerkiksi hyödyntämällä videoita, kuvia ja erilaisia lajiesimerkkejä. Opiskelijoita voidaan kannustaa luovuuteen esimerkiksi teettämällä pieniä yksinkertaisia biologisia tutkimuksia. Tutkimusten tekeminen luo pohjaa myös monitieteisen ajattelun kehittymiselle.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

Ekologian ja ekosysteemien perusteet, 2 op (BI2)

Opintojakson moduulit

- Ekologian perusteet, 1 op (BI2), Pakollinen
- Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin, 1 op (BI3), Pakollinen

Tavoitteet

Ekologian perusteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää ja arvioida abioottisten ja bioottisten ympäristötekijöiden vaikutuksen eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen*
- *osaa selittää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakennetta ja toimintaa sekä kuvata niitä esimerkkien avulla*
- *osaa kuvata luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkityksen.*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee menetelmiä, joilla voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaa sekä tunnistaa ympäristöongelmia*
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- *osaa esittää perustellen ympäristöongelmien ratkaisukeinoja ja tunnistaa ympäristön tilassa tapahtuvia positiivisia kehityssuuntia*
- *osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ekologisen kestävyyden kannalta*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita ja esittää ekologista tutkimusaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

Ekologian perusteet

- *ekosysteemien rakenne ja dynaamisuus*
- *hiilen, typen ja fosforin kierto ja energian virtaus ekosysteemissä*
- *populaatioiden ominaisuudet*
- *sopeutuminen, ekolokerot ja levinneisyys*
- *lajien väliset suhteet*

Luonnon monimuotoisuus

- *lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus, ekosysteemien monimuotoisuus*

- *monimuotoisuuden merkitys*

Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin

Ihmisen aiheuttamat ekosysteemien muutokset ja ympäristöongelmien ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutoksen vaikutukset ekosysteemeihin*
- *happamoituminen*
- *rehevöityminen*
- *vierasaineiden vaikutukset ravintoketjuissa*
- *ihmisen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen*

Kestävää tulevaisuutta kohti

- *ekosysteemipalveluiden merkitys ja ekologisesti kestävä kehitys*
- *toiminta kestävän elämäntavan edistämiseksi ja ympäristön tilaan vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla tuodaan esille ekosysteemeihin globaalisti vaikuttavia tekijöitä kuten biodiversiteetin heikkeneminen ja ilmastonmuutos. Opiskelijan ymmärrystä ekosysteemeihin vaikuttavista tekijöistä ja toimijoista vahvistetaan luomalla monipuolinen kuva ekosysteemien tilasta ja tulevaisuudesta. Tuomalla esille maailman verkottuminen ja keskinäiset riippuvuudet autetaan opiskelijaa hahmottamaan kokonaisuuksia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ekologian perusteiden ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta opiskelija kykenee hahmottamaan laajempia riippuvuussuhteita. Opiskelijan ekologian perusteiden ymmärtämistä ja ympäristöosaamista voidaan esimerkiksi vahvistaa laji- ja ekosysteemiesimerkkejä hyödyntämällä. Vahvistamalla opiskelijan ympäristöosaamista ja luontosuhdetta kyetään luomaan pohja opiskelijan omille eettisille pohdinnoille ekosysteemien ja eliöiden nykytilasta ja tulevaisuudesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson sisällöt linkittyvät voimakkaasti yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Opiskelijan biologista tietämystä vahvistetaan ja hänelle luodaan valmiuksia ottaa kantaa esimerkiksi ekosysteemejä koskeviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Yhteiskunnallisiin kysymyksiin vaikuttamista voidaan harjoitella esimerkiksi esitelmien, mielipidekirjoitusten ja keskusteluiden kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI3)

Opintojakson moduulit

- Solu ja perinnöllisyys, 2 op (BI4), Valinnainen

Tavoitteet

Solu ja perinnöllisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä solun perusrakenteet*
- *osaa selittää solujen keskeisiä toimintoja*
- *hallitsee periytymisen perusmekanismit ja osaa soveltaa niitä esimerkkien avulla*
- *osaa mikroskopoida erilaisia soluja ja tulkita solujen mikroskooppisia rakenteita*
- *osaa toteuttaa pienen kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Solu ja perinnöllisyys

Tumallisen solun rakenne ja toiminta

- *solu tutkimuskohteena*
- *biomolekyylit*
- *eläin-, kasvi- ja sienisolu*
- *geenien ilmeneminen ja sen säätely*
- *fotosynteesi*
- *soluhengitys, käymisreaktiot*

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja solun jakautuminen*
- *meioosi ja sukusolujen synty*

Periytymisen perusteet

- *geenimutaatioiden tuottamat uudet alleelit*
- *mendelistinen periytyminen*
- *kodominantti periytyminen, polygeeninen periytyminen, sukupuoleen sitoutunut periytyminen, periytymistavan päätteleminen sukupuusta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustumalla biologisiin tutkimuksiin ja suorittamalla biologisia tutkimuksia voidaan kehittää opiskelijan luovaa osaamista biologian aihepiireissä. Luovaa osaamista voidaan kehittää myös muun muassa mallintamalla erilaisia biologisia prosesseja. Tieteelliseen tietoon ja tieteellisiin tutkimuksiin perehtyminen syventää opiskelijan monitieteistä osaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositellaan, että opiskelija on käynyt valtakunnallisen pakollisen moduulin BI1 Elämä ja evoluutio ennen opintojaksoa.

Ihmisen biologia, 2 op (BI4)

Opintojakson moduulit

- Ihmisen biologia, 2 op (BI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ihmisen biologia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa nimetä ja tunnistaa tärkeimpien elinten ja elimistöjen rakenteet ja selittää niiden toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää, mitä homeostasia on, ja osaa kertoa esimerkkejä siihen vaikuttavista tekijöistä*
- *osaa kuvata elimistön viestintäjärjestelmiä ja selittää, kuinka eri osat viestivät keskenään*
- *osaa selittää elimistön kykyä aistia ympäristöä ja reagoida muutoksiin*
- *osaa selittää ja vertailla elimistön eri puolustusmekanismeja mikrobeja vastaan*
- *osaa kertoa ja perustella lisääntymisen keskeisimmät vaiheet hedelmöityksestä syntymään*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisen, ihmisen elimistön toimintaa mittaavan kokeellisen työn ja esittää sen tulokset.*

Keskeiset sisällöt

Ihmisen biologia

Solu, kudos, elin

- *solujen erilaistuminen kantasoluista ja syöpäsolut*
- *elinten muodostuminen eri kudostyypeistä*

Elimistön säätely

- *hermoston rakenne ja toiminta*
- *umpirauhaset ja hormonit*

Aineenvaihdunta

- *ruoansulatuselimistö*
- *verenkiertoelimistö*
- *hengityselimistö*
- *kuona-aineiden eritys*

Liikkuminen

- *tuki- ja liikuntaelimistö*

Elimistön sopeutuminen ympäristöön

- *iho ja lämmönsäätely*
- *aistit*
- *puolustusjärjestelmä*

Lisääntyminen

- *sukuelimet ja sukupuolen kehitys*
- *hedelmöitys, raskaus ja synnytys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Hyvinvointiosaamista voidaan vahvistaa syventämällä opiskelijan tietämystä ihmiskehon anatomiasta ja fysiologiasta, joiden kautta opiskelijan käsitys hyvinvoinnista monipuolistuu.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa työskentelemällä pareittain tai pienissä ryhmissä pohtien esimerkiksi jotain biologista ongelmaa tai suorittamalla pienimuotoisia biologisia tutkimuksia. Omien päätelmien ja pohdintojen esittäminen muille tukee esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen lisäksi ajatteluntaitojen kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI5)

Opintojakson moduulit

- Biotekniikka ja sen sovellukset, 2 op (BI6), Valinnainen

Tavoitteet

Biotekniikka ja sen sovellukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee eri mikrobien rakenteet ja ymmärtää niiden perustoiminnot*
- *osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten mikrobeja voidaan hyödyntää biotekniikassa*
- *syventää tietoja nukleiinihapoista ja niiden ominaisuuksista sekä tietää, miten niitä voidaan hyödyntää geenitekniikassa*

- *osaa selittää esimerkkien avulla biotekniikan keskeisimpiä sovelluksia ja innovaatioita sekä perustella niiden merkityksen jalostuksessa, lääketieteissä, teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa*
- *osaa tunnistaa ja arvioida biotekniikan mahdollisuuksia ja riskejä sekä esittää niistä perusteltuja eettisiä mielipiteitä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeellisen työn.*

Keskeiset sisällöt

Biotekniikka ja sen sovellukset

Mikrobit

- *mikrobien luokittelu*
- *bakteerien rakenne, muuntelu, antibioottiresistenssi*
- *virusten rakenne ja lisääntyminen*
- *mikrobien hyödyntäminen biotekniikassa*

DNA:n muokkaus ja tutkiminen geenitekniikalla

- *tumallisen ja tumattoman solun perimän ja geenien toiminnan erot*
- *DNA:n monistaminen, pilkkominen ja palojen erottelu*
- *DNA:n sisältämän informaation selvittäminen*
- *geenien siirto- ja muokkausmenetelmät*

Biotekniikan keskeiset sovellukset ja merkitys

- *perinteinen ja geenitekniikkaan perustuva kasvi- ja eläinjalostus*
- *lääketieteet*
- *genomitieto ja sen hyödyntäminen*
- *DNA-tietoon perustuva yksilön ja lajien tunnistus*
- *ympäristönsuojelu*
- *teollisuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla syvennetään opiskelijan ymmärrystä genetiikasta ja luodaan mahdollisuuksia harjannuttaa eettistä pohdintaa genetiikan sovellutuksiin liittyen. Eettistä ja ympäristöosaamista voidaan syventää muun muassa tarkastelemalla biologisten sovellusten hyödyntämismahdollisuuksia ympäristönsuojelussa ja lääketieteessä. Oppitunneilla voidaan keskustella muun muassa kasvi- ja eläinjalostuksesta, geenitiedon sovellutuksista ja biotekniikan sovellutuksista teollisuudessa sekä ympäristönsuojelussa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelijalle voidaan esitellä opetuksessa biologisen tiedon hyödyntämisen monipuolisia sovelluksia esimerkiksi lääketieteessä, teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa. Opiskelijat voivat tutustua tutkimuksiin, joissa hyödynnetään monipuolisesti biologista tietämystä eri tieteenaloilta. Opiskelijat voivat harjaannuttaa omaa luovuuttaan suunnittelemalla ja toteuttamalla oman pienimuotoisen biologisen tutkimuksen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ennen opintojaksolle osallistumista opiskelijalla tulee olla suoritettuna biologian moduulit BI1 Elämä ja evoluutio ja BI4 Solu ja perinnöllisyys.

Kokeellista kemiaa ja biologiaa, 2 op (KE7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Biologian kertaus, 1 op (BI6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Muodostetaan kokonaiskuva biologian eri osa-alueista.
- Kerrataan opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Tutustutaan ylioppilaskokeen tehtäviin ja harjoitellaan vastaamaan niihin.
- Syvennetään taitoja käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa biologian tehtävien ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen keskeiset sisällöt huomioiden ylioppilaskokeet.
- Ylioppilaskokeen rakenne ja ylioppilaskokeessa vastaaminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vahvistetaan opiskleijan monitieteistä ja luovaa osaamista harjoittelemalla ylioppilaskokeeseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu/hylätty.

7.3. Elämänkatsomustieto (ET)

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto on oppiaine, joka tukee opiskelijan elämänkatsomuksen ja identiteetin muodostumista sekä hyvän elämän tavoittelua. Elämänkatsomus tarkoittaa yksilön käsitystä maailmasta ja omasta paikastaan siinä.

Elämänkatsomustiedon lähtökohtana ovat valmiiden oppijärjestelmien sijaan opiskelijan elämismaailma ja sen ilmiöt. Oppiaine kannustaa opiskelijaa jäsentämään aktiivisesti omaa elämänkatsomustaan, reflektoimaan sen perusteita ja erittelemään siihen vaikuttavia tekijöitä. Samalla tarkastellaan erilaisia yleisiä maailmankatsomuksia, jotka voivat olla esimerkiksi poliittisia, tieteellisiä, elämänfilosofisia, aatteellisia, populaarikulttuurista nousevia tai uskonnollisia.

Oppiaine on taustaltaan monitieteinen. Elämänkatsomustiedon opetuksessa sovellettavista tieteistä tärkeimmät ovat antropologia, filosofia, kulttuurin, taiteen ja uskonnon tutkimus, kasvatustiede sekä yhteiskuntatieteet, kuten mediatutkimus, politiikantutkimus, sosiologia ja sukupuolentutkimus. Opetus integroi ja hyödyntää muissa oppiaineissa, kuten historiassa, psykologiassa, biologiassa ja maantieteessä, hankittuja tietoja elämänkatsomuksellisissa pohdinnoissa. Elämänkatsomustiedon opiskelu kehittää näkemyksellisyyttä, laaja-alaista kriittistä ajattelua sekä kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Elämänkatsomustieto kartuttaa kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykyä, toisten kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Oppiaine ankkuroituu ihmisoikeusetiikkaan ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Se pohjautuu ihmiskäsitykseen, jossa ihminen nähdään sosiaalisena olentona ja korostetaan ihmisten mahdollisuutta tutkia kriittisesti ympäröivää todellisuutta ja elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja eettisinä yhteiskunnan jäseninä.

Oppiaineen luonne edellyttää vuorovaikutteisia ja keskustelevia työtapoja.

Laaja-alainen osaaminen

Elämänkatsomustieto tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä, hyvän elämän tavoittelua sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi ja eettisesti toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Elämänkatsomustiedossa käytetään ymmärrettävää yleiskieltä, jotta vuorovaikutus on helppoa ja katsomukselliset pohdinnat avautuvat mahdollisimman hyvin eri taustoista tuleville opiskelijoille. Tarpeen mukaan oppiaine hyödyntää erikoisalojen termistöä, mikä helpottaa asioiden käsitteellistä tarkastelua.

Elämänkatsomustieto kehittää eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset sekä heidän katsomuksensa ja tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa ja vahvistaa itsetuntemusta. Se vahvistaa näin osaltaan opiskelijan ***hyvinvointiosaamisen*** *kehittymistä.*

Elämänkatsomustieto tukee ***vuorovaikutusosaamisen*** *tavoitteiden saavuttamista. Elämänkatsomustiedolle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelutapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät keskeisiä sosiaalisia taitoja.*

Elämänkatsomustieto hyödyntää laajasti eri tietolähteitä ja kasvattaa kykyä arvioida niiden luotettavuutta. Kriittisen, rakentavan ja eettisen ajattelun oppiminen on keskeinen osa

*elämänkatsomustiedon tavoitteistoa. Oppiaine on **monitieteinen**, ja siinä yhdistellään ja sovelletaan **luovasti** eri lukioaineista sekä tieteistä ja taiteista omaksuttua tietoa ja osaamista.*

*Elämänkatsomustiedon opetuksen perustana ovat ihmisoikeuksien, demokratian ja kestävän tulevaisuuden periaatteet. Niiden edistämiseksi opetus rohkaisee yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opetus kannustaa itsetutkiskeluun, omien eettisten arvojen punnitsemiseen sekä identiteetin ja omien vakaumusten rakentamiseen. Näin elämänkatsomustieto tukee **yhteiskunnallisen osaamisen** tavoitteita, kuten aktiivista kansalaisuutta, elämän valintojen tekemistä, suuntautumista jatko-opintoihin ja mielekkäälle elämänuralle sekä hakeutumista työelämän eri aloille.*

*Elämänkatsomustiedon opetuksessa opiskelija saa tilaisuuden pohtia globaalin ja ekologisen oikeudenmukaisuuden merkitystä ajankohtaisissa ja arkielämään liittyvissä kysymyksissä. Oppiaine harjaannuttaa monipuolisesti **eettisyyden** taitoja. Siinä opetetaan erottamaan perustellut väitteet perustelemattomista ja kannustetaan etsimään tieteellistä näyttöä uskomusten tueksi. Elämänkatsomustieto auttaa opiskelijaa ymmärtämään **ympäristöosaamisen** tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden arvon ja opettaa pohtimaan keinoja, joilla yksilö ja yhteiskunta voivat toimia ekologisesti kestävällä tavalla. Oppiaineessa sekä aktivoidaan toimintaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi että pohditaan ilmastomuutoksen kohtaamisen kannalta olennaisia asenteita ja tunnetaitoja.*

*Elämänkatsomustieto perustuu ajatukseen erilaisten kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen ja vuoropuhelun tärkeydestä. Se tutustuttaa historiallisesti ja nykyajassa merkittäviin maailmankatsomuksiin, kulttuureihin ja kulttuuriperintökohteisiin. Oppiaine avartaa maailmankatsomusta ja opettaa ymmärtämään kulttuurisen moninaisuuden arvon. Se ohjaa toimimaan eettisesti ja kunnioittavasti niin oman kuin muidenkin kulttuurien ja yhteisöjen piirissä. Oppiaineessa pohditaan ihmiskunnan tulevaisuutta ja maailmaa muuttavia kehityskulkuja, kuten uutta mediaympäristöä, teknologian kehitystä ja ilmastonmuutosta. Näin elämänkatsomustieto vahvistaa opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista**.*

Tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen*
- *osaa hyödyntää, yhdistellä ja soveltaa eri tieteissä ja lukion oppiaineissa omaksuttuja tietoja oman elämänkatsomuksensa rakentamisessa*
- *osaa arvioida kriittisesti maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseen vaikuttavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *osaa toimia rakentavasti erilaisissa ja erimielisissäkin vuorovaikutustilanteissa*
- *laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään*
- *kehittää kykyään reflektoida omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa*
- *kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista ja ilmastovastuuta.*

Osaamisen arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sitä, kuinka laaja-alaisesti, monipuolisesti, johdonmukaisesti ja oivaltavasti opiskelija osaa pohtia katsomuksellisia kysymyksiä ja ilmaista ajatuksiaan. Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida oman elämänkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä kykyä perustella katsomuksellisia valintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon taito perustella katsomuksellisia käsityksiä kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Elämänkatsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia ja nousevat opiskelijan omasta elämästä. Niiden pohdiskelun arviointi perustuu ajattelun taitoihin, kuten johdonmukaisuuteen, kriittisyyteen, ristiriidattomuuteen ja systemaattisuuteen. Opiskelijan suorituksissa arvioidaan taitoa tarkastella ja eritellä monipuolisesti erilaisia katsomuksellisia kantoja sekä taitoa esittää niistä perusteltuja arvioita.

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan myös katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, joka sisältää sekä tiedollisen ulottuvuuden että ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Nämä otetaan huomioon opintojaksojen arvioinnissa. Arviointi rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opintojaksot

Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1)

Opintojakson moduulit

- Minä ja hyvä elämä, 2 op (ET1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja hyvä elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää hyvän elämän pohtimiseen liittyvät keskeiset käsitteet ja osaa käyttää niitä oman elämänkatsomuksensa jäsentämisessä*
- *tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä, osaa arvioida niitä sekä tarkastella niitä suhteessa omiin elämäntavoitteisiin*
- *osaa arvioida erilaisia hyvän elämän edellytyksiä ja identiteettivalintoja yhdenvertaisuutta kunnioittaen*
- *tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä, miten ne johtavat erilaisiin hyvän elämän ihanteisiin*
- *ymmärtää oman identiteettinsä osa-alueita ja osaa eritellä siihen vaikuttavia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä*
- *kehittää kykyään elämänkatsomukselliseen keskusteluun, vuorovaikutukseen ja näkemystensä ilmaisemiseen vastuullisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja hyvä elämä

- *minuus, elämänkatsomus, maailmankatsomus ja maailmankuva*
- *hyvän elämän tekijöitä ja ulottuvuuksia: tarpeet, onnellisuus, elämän merkityksellisyys, hyvinvointi ja toimintavalmiudet, erilaisia hyvän elämän malleja*
- *luonnon- ja ihmistieteellisiä, filosofisia, taiteessa ja populaarikulttuurissa ilmeneviä sekä sekulaareja ja uskonnollisia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita*
- *yksilöllisyys, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys*
- *ihmisen identiteetti ja sosiaalisuus: yksilöt yhteisöissä, yksityinen ja julkinen, sosiaaliset suhteet, roolit ja normit, ihmisen yhteisöllisen aseman intersektionaalisuus*
- *ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla korostuvat ennen kaikkea vuorovaikutusosaaminen ja hyvinvointiosaaminen. Vuorovaikutusosaaminen tulee esille siinä, että ensimmäisenä lukion elämänkatsomustiedon opintojaksoista se johdattelee opiskelijaa elämänkatsomustiedossa keskusteluun tärkeänä oppiaineen opiskelumenetelmistä. Hyvinvointiosaaminen puolestaan korostuu opintojakson oppisisällöissä, joissa pohditaan mm. omaan elämänkatsomukseen ja minuuteen liittyviä kysymyksiä.

Hyvinvointiosaaminen

Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2)

Opintojakson moduulit

- Minä ja yhteiskunta, 2 op (ET2), Pakollinen

Tavoitteet

Minä ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle identiteetille*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä ja yhteiskunnallisia rakenteita voidaan tarkastella tieteellisesti ja niillä on suuri merkitys yksilön elämänkatsomukselle ja elämänvalinnoille*
- *osaa arvioida kriittisesti niin omia kuin muiden yhteiskunnallisia väitteitä ja katsomuksia*
- *osaa tulkita ja arvioida erilaisten medioiden ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden tarjoamaa informaatiota*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen osa-alueita, yhteiskunnallisia rakenteita, ideologisia piirteitä sekä vallitsevia yhteiskunnallisia arvoja*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen periaatteita*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*
- *osaa arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia sekä kasvattaa valmiuttaan rakentavaan ja vastuulliseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.*

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- *kriittinen ajattelu ja väitteiden järkiperäinen perustelu: ympäröivän todellisuuden jäsentäminen ja sen erilaiset vääristymät*
- *median ja muiden informaationlähteiden toimintalogiikka; koulun, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä kulttuuristen, mukaan lukien uskonnollisten yhteisöjen, vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämänkatsomukseen*
- *aikalaiskritiikki: yhteiskunnan ja eri alakulttuurien aatteita ja arvoja*
- *yhteiskunnassa toimimisen ja aktiivisen kansalaisuuden tiedollisia perusteita: yhteiskunnalliset rakenteet, sosiaaliset tosiasiat, modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet, kuten individualismi ja yhteisön ja yhteiskunnan ero, sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- *taloudellinen ja poliittinen valta Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset*

- *ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet; ihmisoikeusasiakirjat, kuten YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus; ihmisoikeusloukkaukset, kuten holokausti*
- *globaali oikeudenmukaisuus, kestävä tulevaisuus, ilmastonmuutoksen torjunta sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Agenda 2030*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla korostuvat ennen kaikkea yhteiskunnallinen osaaminen ja eettisyys ja ympäristöosaaminen. Molemmat näistä ovat tiukasti läsnä opintojakson sisällöissä, sillä opintojaksolla pohditaan mm. ihmisoikeuksien etiikkaan ja yhteiskuntaan liittyviä kysymyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kulttuurit, 2 op (ET3)

Opintojakson moduulit

- Kulttuurit, 2 op (ET3), Valinnainen

Tavoitteet

Kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *osaa käyttää kulttuuria koskevan tutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa*
- *hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuurit*
- *osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun*
- *tunnistaa vihapuheen ja osaa erottaa sen sananvapauden vastuullisesta käytöstä.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurit

- *kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuurirelativismi*
- *kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätyö, etnografia, kysely, haastattelu*
- *kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma*
- *suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit*

- *kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset*
- *etnisyyden, rasismin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla korostuu ennen kaikkea globaali- ja kulttuuriosaaminen, sillä opintojakson keskeisintä sisältöä ovat erilaiset kulttuurit ja niiden vaikutus ihmisten käsityksiin maailmasta.

Katsomukset, 2 op (ET4)

Opintojakson moduulit

- Katsomukset, 2 op (ET4), Valinnainen

Tavoitteet

Katsomukset

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä maailman- ja elämänkatsomuksen sekä maailmankuvan käsitteitä, arvioida niihin liittyviä perusteita sekä erottaa katsomukselliset ja arvokysymykset mielipidekysymyksistä*
- *ymmärtää katsomusten, kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen jatkuvaa historiallista muuttumista sekä osaa sen perusteella eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia*
- *osaa eritellä ja arvioida evoluution, universaalien eettisten järjestelmien, Euroopan uuden ajan murroksen, valistuksen, tieteen sekä modernin markkinatalouden merkitystä maailmankuviin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *osaa arvioida erilaisten arvojen, maailmankuvien ja tietämisen tapojen sekä yksilöllisten, yhteisöllisten, poliittisten ja uskonnollisten ulottuvuuksien painoarvoa erilaisissa elämän- ja maailmankatsomuksissa*
- *osaa eritellä oman elämänkatsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten perusteita ja muotoutumista sekä ymmärtää, että elämänkatsomuksen lähtökohdat olisivat voineet poiketa nykyisistä.*

Keskeiset sisällöt

Katsomukset

- *katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne*
- *ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi*
- *katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana*
- *poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön*

- *elämänkatsomuksen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämänkatsomuksen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla korostuvat ennen kaikkea yhteiskunnallinen osaaminen ja globaali- ja kulttuuriosaaminen. Nämä ovat tiukasti läsnä opintojakson oppisisällöissä, joissa pohditaan mm. erilaisiin katsomuksiin liittyviä käsityksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5)

Opintojakson moduulit

- Uskonnot ja uskonnottomuus, 2 op (ET5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonnot ja uskonnottomuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kykyä lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia sekä kykyä verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänkatsomukseensa*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen sekä uskontokritiikkiin*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy suuriin maailmanuskontoihin ja hahmottaa niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *perehtyy ateismin, agnostismin ja humanismin historiaan*
- *ymmärtää, että uskonnottomuus ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on vahva kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys.*

Keskeiset sisällöt

Uskonnot ja uskonnottomuus

- *keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja jumala*
- *kristinuskon ja islamin sekä buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet*
- *ateismi, agnostismi, uskonnottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *uskonnon ja uskonnottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapauskonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla korostuu ennen kaikkea globaali- ja kulttuuriosaaminen, sillä opintojakson sisällöissä korostuvat esimerkiksi eri uskontoihin ja uskonnottomiin katsomusjärjestelmiin liittyvät tavat jäsentää maailmaa.

Tulevaisuus, 2 op (ET6)

Opintojakson moduulit

- Tulevaisuus, 2 op (ET6), Valinnainen

Tavoitteet

Tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu tulevaisuuden tutkimisen keinoihin ja tehtäviin sekä ymmärtää, että vaikka tulevaisuutta on vaikea ennustaa, siihen voidaan vaikuttaa arvoilla, teoilla ja valinnoilla*
- *hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologian kehitykseen ja osaa arvioida, miten tekninen muutos vaikuttaa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ympäristöön*
- *omaksuu valmiuksia, niin asenteita, tietoja kuin tunnetaitojakin, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen ja ymmärtää ilmastonmuutoksen vaikutuksia sekä sen torjumisen keinoja ja niiden esteitä*
- *osaa arvioida tieteellis-teknologisen vallankumouksen vaikutusta nykyaikaisiin yhteiskuntiin, maailmankatsomuksiin ja omaan elämänkatsomukseensa*
- *ymmärtää utopioiden ja dystopioiden merkityksen historiallisten, ajankohtaisten ja tulevaisuuden kysymysten heijastajina.*

Keskeiset sisällöt

Tulevaisuus

- *tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen, erityisesti digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka, sekä niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin*
- *yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa*
- *globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastonmuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset*
- *yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana*
- *erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla korostuu ennen kaikkea monitieteinen- ja luova osaaminen. Opintojaksolla keskeisimpänä sisältönä on tulevaisuuden mahdollisten kehityslinjojen pohtiminen, joka vaatii laajaa monitieteistä lähestymistapaa.

7.4. Filosofia (FI)

Oppiaineen tehtävä

Filosofia tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen luo pohjan maailmaa, yhteiskuntaa ja ihmistä koskevien käsitysten ymmärtämiselle ja niiden järkiperäiselle arvioinnille. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan kriittisesti erilaisten käsitysten perusteluja.

Kriittisen ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa jäsentämään nykypäivän informaatiotulvaa sekä erottamaan tosiasiaväitteet mielipiteistä. Näin filosofian opiskelu edistää opiskelijan yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia. Argumentaation ja pätevän päättelyn opiskelu kehittävät kykyä ymmärtää ja ilmaista mutkikkaitakin ajatuskulkuja.

Perinteisesti filosofiaa on kutsuttu kaikkien tieteiden äidiksi. Siksi sen luonteeseen kuuluu jo lähtökohtaisesti eri tiedonalojen integraatio, joka tukee laajojen käsitteellisten kokonaisuuksien ja yhteyksien hahmottamista. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista, mikä helpottaa lukiolaisen siirtymistä jatko-opintoihin. Filosofian tuntemus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä.

Filosofian opiskelu vahvistaa opiskelijan käsitystä omasta identiteetistään. Se harjaannuttaa eettiseen pohdintaan ja auttaa ymmärtämään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofia kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Tämä tukee opiskelijan yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperäiseen keskusteluun. Koska filosofisiin kysymyksiin on harvoin yksinkertaisia vastauksia, opiskelija oppii muodostamaan ja perustelemaan omia käsityksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Monimutkaisten kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijan luottamusta omiin ajattelutaitoihinsa. Oppiaineen luonteeseen sopivat keskustelevat ja dialogiset työtavat.

Laaja-alainen osaaminen

Filosofian opiskelu tukee monipuolisesti opiskelijan ***vuorovaikutusosaamista sekä*** *kasvua sivistyneeksi, vastuulliseksi ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaksi kansalaiseksi. Oppiaine korostaa dialogisuutta ja hyvää argumentaatiota, mikä edistää opiskelijan sitoutumista kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia yhdistelee tiedonaloja sekä tukee eri tieteiden omaksumista ja elinikäistä oppimista. Sen opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, analyyttista ajattelua ja loogista päättelykykyä.*

Filosofiassa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja dialogisesti. Siksi siinä korostuvat täsmällinen ja käsitteiden merkityksiä avaava kielenkäyttö sekä kielitietoisuus. Vaikka filosofia hyödyntää oman traditionsa ja muiden tieteenalojen termistöä, sen tavoitteena on selkeä ja ymmärrettävä kieli. Filosofian argumentatiivinen luonne kehittää ilmaisua, jossa painottuvat johdonmukaiset perustelut ja eri näkökulmien huomioiminen.

Hyvää elämää ja yhteiskuntaa koskevat pohdinnat kuuluvat perinteisesti filosofian ytimeen. Filosofian opiskelu tukee hyvinvointiosaamista kehittämällä opiskelijan ymmärrystä itsestään, ajattelustaan ja suhteestaan muihin. Ymmärryksen kasvu liittyy ihmisen kasvuun kokonaisuutena ja ohjaa hyveisiin ja hyvinvointiin. Filosofian keskusteleva ja hyvää argumentaatiota korostava opiskelutapa tukee opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutustaitoja sekä opettaa erilaisten näkemysten arvostamista. Samalla kannustetaan opiskelijaa sitoutumaan kestäviin ajattelu- ja elämäntapoihin sekä oikeudenmukaisiin yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Filosofia kehittää epävarmuuden sietokykyä ja valmiutta toimia myös tilanteissa, joissa käytettävissä oleva informaatio on rajallista.

*Filosofiaan kuuluu perinteisesti **monitieteistä ja luovaa osaamista** vahvistava, eri tiedonaloja integroiva lähestymistapa. Sen opiskelu rakentaa luontevasti siltoja eri tieteenalojen välille. Filosofia auttaa omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja sekä yhdistämään eri tieteiden tuloksia, mikä helpottaa laajojen kokonaisuuksien hahmottamista. Filosofisen ajattelun vahva johdonmukaisuuden vaatimus kehittää kykyä ymmärtää erilaisten argumenttien perusteita ja erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä. Kyseenalaistavana ja perusteita etsivänä oppiaineena filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** osalta filosofian opetuksessa sitoudutaan järkiperäiseen eettiseen ajatteluun, joka perustuu demokratian, ihmisoikeuksien ja kestävän tulevaisuuden kunnioittamiseen. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan ja aktiivisen kansalaisuuden ihanteet ovat paitsi tarkastelun kohteita myös tavoitteita, joihin opetus pyrkii kasvattamaan. Filosofia kehittää luovan, kriittisen ja itsenäisen ajattelun kykyä, joka vahvistaa valmiuksia jatko-opintoihin, mielekkääseen urasuunnitteluun ja tulevaisuuden työelämän muutoksiin.*

*Etiikka on filosofian perinteinen osa-alue ja siksi keskeinen osa filosofian opiskelua. Filosofia opettaa arvojen, normien ja merkitysten käsitteellistä jäsentämistä. **Eettinen** pohdinta kattaa niin yksilöä, yhteiskuntaa kuin ympäristöä koskevat kysymykset. Oppiaineen kriittinen perinne ohjaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun ja kannustaa sitoutumaan moraalisesti kestävään toimintaan. Filosofian opiskelu auttaa hahmottamaan moniulotteisia ongelmia ja luomaan niistä kokonaisjäsennystä. Ymmärrys sosiaalisten ja ekologisten globaalien ongelmien luonteesta rohkaisee toimimaan niiden korjaamiseksi ja toteuttaa **ympäristöosaamisen** tavoitteita.*

***Gloabaali- ja kulttuuriosaamisen** näkökulmasta filosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään, että on olemassa erilaisia tapoja hahmottaa todellisuutta. Se kehittää herkkyyttä havaita yhtäläisyyksiä ja eroja maailman ilmiöissä. Filosofian osa-alueista erityisesti etiikka ja yhteiskuntafilosofia tarkastelevat ihmisten ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä kannustavat ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämänilmiöihin. Filosofiset ajatuskokeet johdattavat hahmottelemaan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja.*

Tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hahmottaa filosofisia ongelmia sekä niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina*
- *osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja*
- *hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot, mikä auttaa kehittämään omaa ajattelua, arvioimaan sitä kriittisesti sekä pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä*
- *kykenee arvioimaan moraalisia ongelmia ja niiden mahdollisia ratkaisuja sekä sitoutumaan eettisiin periaatteisiin*
- *oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa tai ristiriitaista*
- *kehittää kykyään ilmaista näkemyksiään järkiperäisesti perustellen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu keskeisten filosofisten kysymysten ymmärtämiseen, ajattelun taitojen ja käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista ja arvioida filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä hahmottaa ja täsmentää informaatiota käsitteellisesti sekä eritellä ja pohtia sitä kriittisesti. Lisäksi arvioidaan taitoa tunnistaa arkielämässä ja tieteessä filosofisia ongelmia ja muotoilla niitä käsitteellisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon filosofisiin kysymyksiin esitettyjen ratkaisujen tuntemus sekä taito esittää johdonmukaisia argumentteja kirjallisesti, suullisesti ja vuorovaikutteisesti.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä reflektoida omaa ajatteluaan ja rohkaisee häntä oman opiskelunsa suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Opintojaksojen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Opintojaksot

Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1)

Opintojakson moduulit

- Johdatus filosofiseen ajatteluun, 2 op (FI1), Pakollinen

Tavoitteet

Johdatus filosofiseen ajatteluun

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille väitteille perusteluja, hahmottamaan perustelujen rakennetta sekä arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten vuorovaikutteisten harjoitusten ja keskustelujen kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

Keskeiset sisällöt

Johdatus filosofiseen ajatteluun

- *mitä filosofia on, filosofinen kysymyksenasettelu sekä ajattelu filosofian perinteessä ja ajankohtaisissa aiheissa*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet sekä niiden harjoitteleminen suullisesti ja kirjallisesti, muun muassa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin sovellettuna*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian opiskelu kehittää opiskelijan vuorovaikutusosaamista. Filosofian oppitunneilla harjoitellaan järkiperäistä keskustelutaitoa sekä erilaisten väitteiden perustelemista ja arviointia.

Opiskelijan kielellinen ilmaisu, analyyttinen ajattelu ja looginen päättelykyky kehittyvät, kun niitä harjoitellaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Käsitteitä harjoitellaan käyttämään täsmällisesti ja avaamaan niiden merkityksiä sekä omaksumaan erilaisia tiedonhankintatapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen lähestymistapa kehittyy, kun opiskelija tutustuu tiedon ja argumentaation käyttöön eri tieteenaloilla. Filosofia kannustaa opiskelijaa luovaan, kyseenalaistavaan ja itsenäiseen ajatteluun, sekä auttaa ymmärtämään erilaisia tapoja jäsentää todellisuutta. Johdonmukaista argumentaatiota ja pätevää päättelyä harjoitellaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Hyvinvointiosaaminen

Filosofian opiskelu kehittää yksilön ymmärrystä itsestään ja ajattelustaan, ja tukee opiskelijan kasvua ihmisenä. Todellisuuden ja siihen liittyvien asioiden monimuotoisuuden ymmärtäminen kasvattaa epävarmuuden sietokykyä, ja kehittää opiskelijan taitoja toimia muiden ihmisten kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Etiikka, 2 op (FI2)

Opintojakson moduulit

- Etiikka, 2 op (FI2), Pakollinen

Tavoitteet

Etiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin*
- *osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta sekä hahmottaa normatiivisten ja kuvailevien väitteiden eron*
- *osaa esittää suullisesti ja kirjallisesti johdonmukaisia eettisiä argumentteja sekä perustella moraalin velvoittavuutta*
- *oppii jäsentämään oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla*
- *osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein*
- *osaa soveltaa etiikkaa yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin kysymyksiin.*

Keskeiset sisällöt

Etiikka

- *moraalin luonne normijärjestelmänä; moraalin, lakien ja tapojen ero; moraalinen objektivismi, relativismi, subjektivismi*
- *moraalia tarkasteleva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyveet, seuraukset, oikeudet ja velvollisuudet*
- *filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta*
- *etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat*

- *ympäristöä ja luontoa koskevia eettisiä kysymyksiä, kuten ilmastonmuutos ja eläinten oikeudet*
- *etiikka ja yhteiskunta: ihmis- ja perusoikeudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Etiikan moduulin keskeisintä sisältöä ovat hyvää elämää sekä oikeaa ja väärää koskevat pohdinnat. Etiikan opiskelu kasvattaa opiskelijan ymmärrystä omasta ajattelustaan, omista valinnoistaan ja omasta suhteesta muihin. Näin opiskelija omaksuu hyvinvointiaan tukevia ja onnellisuutta tuottavia tapoja toimia. Opiskelija pohtii elämänfilosofisia kysymyksiä ja tutustuu erilaisiin elämänfilosofioihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Eettisen argumentaation harjoittelu yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa kehittää vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Opiskelija oppii kuuntelemaan, kunnioittamaan ja ennakoimaan toisten näkemyksiä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia arvioida ja tavoitella eettisesti vastuullista ja ekologisesti kestävää toimintatapaa sekä tarkastella sen filosofisia perusteita. Oman toiminnan eettisyyden pohdinta lisää kykyä ottaa vastuuta ympäristön kestävästä kehittämisestä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Etiikan opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja. Opiskelija kasvaa suhtautumaan ennakkoluulottomasti erilaisiin elämän ja kulttuurien ilmiöihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Etiikan opiskelu on luonteeltaan monitieteistä, koska siinä pohditaan eri elämänalueisiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuten fysiikan, kemian, biologian ja lääketieteen kehitykseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3)

Opintojakson moduulit

- Yhteiskuntafilosofia, 2 op (FI3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteiskuntafilosofia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy joihinkin yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vapautta, tasa-arvoa ja vallankäyttöä yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa*
- *pystyy arvioimaan filosofisesti yhteiskunnan rakennetta ja sen oikeutusta*
- *osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin*
- *ymmärtää oikeuksien merkityksen yhteiskunnan perustana.*

Keskeiset sisällöt

Yhteiskuntafilosofia

- *yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoriat*
- *vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eri muodot*
- *ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina*
- *poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat*
- *hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio*
- *ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eriarvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskuntafilosofiassa opiskelija kehittää omaa yhteiskunnallista osaamistaan harjoittelemalla omia vaikuttamis- ja osallistumiskeinojaan. Opiskelija oppii pohtimaan yhteiskuntafilosofiaan liittyviä käsitteiden sisältöä ja oikeutusta sekä ymmärtämään demokratiaan, oikeudenmukaisuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja, ja motivoituu toimimaan sekä oman että yhteisön hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija oppii keskustelemaan yhteiskuntaan liittyvistä asioista, arvostamaan ja suvaitsemaan erilaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä ja niiden ilmaisemista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija tutustuu keinoihin, joiden avulla voi edistää yksilöiden, yhteisöjen ja ekosysteemien hyvinvointia. Opiskelija saa mahdollisuuden toimia ja oppia yhdessä, sekä löytää tapoja kohdata muuttuvan maailman haasteita.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskuntafilosofian opiskelu avartaa ajattelua ja auttaa ymmärtämään erilaisia yhteiskunnallisen todellisuuden hahmottamisen tapoja. Opiskelija oppii arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin tai kulttuurisiin identiteetteihin ja toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta. Yhteiskuntafilosofia kannustaa ennakkoluulottomaan suhtautumiseen erilaisiin elämän ja kulttuurin ilmiöihin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskuntafilosofiassa tarkastellaan monia yhteiskuntaa ja ympäristöä koskevia keskeisiä kysymyksiä. Tarkastelun kohteena ovat esimerkiksi demokratia, ihmisoikeudet, globalisaatio, kestävä kehitys ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Yhteiskuntafilosofian opinnot kehittävät opiskelijan kykyä analysoida näitä kysymyksiä ja kehittää itseään yhteiskunnan aktiivisena kansalaisena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Totuus, 2 op (FI4)

Opintojakson moduulit

- Totuus, 2 op (FI4), Valinnainen

Tavoitteet

Totuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa erottaa mielipiteet tosiasiaväittämistä ja ymmärtää tarpeen perustella tosiasiaväittämät*
- *ymmärtää kielen ja merkitysten roolin todellisuuden hahmottamisessa*
- *osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita totuudesta, tiedosta, todellisuuden luonteesta ja tieteestä*
- *osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta*
- *osaa arvioida havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden suhdetta totuuteen*
- *oppii arvioimaan tilanteita, joissa eri tutkimukset antavat erilaisia tuloksia ja toimintavaihtoehtoja.*

Keskeiset sisällöt

Totuus

- *kieli, merkitys ja totuus*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus*
- *todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealismi*
- *tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka*
- *tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen*
- *selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Filosofisen ajattelun johdonmukaisuuden vaatimus kehittää opiskelijan kykyä ymmärtää, miten erilaista argumentaatiota voi ja pitää perustella. Tärkeää on erottaa tosiasiaväitteet mielipiteistä ja uskomuksista. Kriittisen kyseenalaistavana ja tietämisen perusteita etsivänä tieteenalana filosofia rohkaisee luovaan ja itsenäiseen ajatteluun myös eri tieteiden välillä.

Vuorovaikutusosaaminen

Filosofian opiskelu kehittää kielellistä ilmaisua, rationaalista analyyttistä ajattelua, sen ajattelun täsmällistä ilmaisemista ja loogista päättelykykyä. Tämä tukee eri tieteiden omaksumista ja vahvistaa elinikäistä oppimiskykyä. Tämä kaikki kehittää opiskelijan valmiutta keskustella erilaisista tieteisiin liittyvistä asioista ja rakentaa yhteyksiä eri tieteiden välille.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Filosofian kriittinen perinne ohjaa opiskelijan ajattelemaan itsenäisesti ja moraalisesti kestävällä tavalla. Monitahoisten pulmien hahmottaminen, ja kokonaisnäkemyksen luominen niistä rohkaisee toimimaan eettisesti vastuullisesti sekä arkielämässä yhteisön jäsenenä, että tieteellisen tutkimuksen toteuttajana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

7.5. Fysiikka (FY)

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkityksen jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Fysiikan opetus antaa opiskelijalle valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla sekä hyödyntää fysiikan osaamistaan työelämässä. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan ymmärrys fysiikan käsitteistä rakentuu ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijan aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat johdonmukaiseksi käsitykseksi ympäröivästä todellisuudesta opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa ja fysiikan teorioiden avulla.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista sekä luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuutta noudattaen.

Laaja-alainen osaaminen

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Opetus kehittää ***yhteiskunnallista osaamista*** *antamalla opiskelijalle valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttaa yhteiseen päätöksentekoon.*

Opiskelijoiden oma tutkimuksellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja ympäristöstä, käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön, ympäristö- ja terveysvaikutusten sekä energiantuotantotapojen kannalta. Fysiikan opetus tukee näin ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista****,* ***globaali- ja kulttuuriosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista****.*

Fysiikan opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua tekstiä, kuvia, videoita, taulukoita, kuvaajia tai kaavoja. ***Monitieteinen ja luova osaaminen*** *saa tukea fysiikan opiskelusta myös tieto- ja viestintäteknologian osalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin.*

Tavoitteet

Fysiikan opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät fysiikan merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä fysiikan tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tunnistaa fysiikan osaamistaan sekä kykenee asettamaan omia tavoitteitaan, kohtaamaan oppimishaasteitaan ja soveltamaan fysiikan opiskelustrategioita*
- *perehtyy fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja fysiikkaa soveltaville aloille*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa*
- *tunnistaa virhelähteiden vaikutuksen mittauksiin*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää fysiikan keskeisiä käsitteitä johdonmukaisesti ja oikeissa yhteyksissä*

- *jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*
- *osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla*
- *ymmärtää fysiikan ilmiöitä ja periaatteita teknologisten sovellusten taustalla*
- *osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ja simulaatioita ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen*
- *osaa käyttää asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa fysiikan osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä. Samalla opiskelija harjaantuu itsearviointiin.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, esimerkiksi kysymysten muodostamista, ongelmanratkaisuprosessin kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Fysiikka luonnontieteenä, ympäristössä ja yhteiskunnassa, 2 op (FY1)

Opintojakson moduulit

- Fysiikka luonnontieteenä, 1 op (FY1), Pakollinen
- Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta, 1 op (FY2), Pakollinen

Tavoitteet

Fysiikka luonnontieteenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu fysiikkaan systemaattisena, kokeellisuuteen nojautuvana tieteenä*
- *tutustuu aineen rakenteen ja maailmankaikkeuden mittasuhteisiin*
- *tutustuu fysiikassa käytettäviin tiedonhankintamenetelmiin*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy energiaan fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *tuntee eri energialajeja ja energiantuotantotapoja*
- *osaa vertailla eri energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin liittyviä suuruusluokkia*
- *saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon kestävän energiatalouden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: mittaaminen, tulosten kerääminen sekä tulosten esittäminen graafisesti; mittausmenetelmän ja mittaustulosten luotettavuuden arviointi; tutkimuksen suunnittelu ja toteutus sekä tutkimuksen dokumentointi; lähdemateriaalin käyttö; kysymysten muodostaminen; kaavioiden tulkitseminen
- TVT-taitoja: erilaisten matemaattisten laskin- ja piirto-ohjelmien käytön opettelu; tiedon haku ja tietolähteiden luotettavuuden arviointi
- Matemaattisen osaamisen taitoja: suoraan verrannollisuus; kulmakertoimen määrittäminen kuvaajasta; suureen ratkaiseminen lineaarisesta mallista; yksikkömuunnokset; merkitsevät numerot; kymmenpotenssit ja etuliitteet

Keskeiset sisällöt

Fysiikka luonnontieteenä

Keskeiset sisällöt

- *suure ja yksikkö sekä SI-järjestelmä*
- *mittaaminen, tulosten kerääminen, niiden esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi*
- *graafinen malli ja lineaarinen malli*
- *yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus*

Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta

Keskeiset sisällöt

- *energialajit, energian säilyminen ja muuntuminen*
- *energian tuotanto, teho, hyötysuhde ja energian siirtäminen*
- *energiantuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen*

Paikallinen lisäys

- Ympäristövaikutusten käsittelyssä voidaan vertailla esimerkiksi eri energiantuotantotapojen vaatimaa maankäyttöä, energiantuotantoon liittyviä kuljetuksia ja hiilidioksidipäästöjä. Mahdollisia työskentelytapoja opintojaksolla ovat energian tuotantoon liittyvät tiedonhakutehtävät, aineistojen analysointi ja ryhmätyöt.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Fysiikalla on keskeinen merkitys tieteelliseen maailmankuvaan nojautuvan kulttuurin kehittymisessä. Moduulin aikana vahvistetaan opiskelijan taitoa hahmottaa, miten luonnontieteellinen maailmankuva rakentuu kokeellisuuden pohjalta ja millaisia kulttuurisia rakenteita tämä edellyttää. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta rakenteesta on SI-järjestelmä eli kansainvälinen yksikköjärjestelmä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Mittaaminen sekä tulosten kerääminen ja esittäminen graafisesti tutustuttavat opiskelijan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta.
- Oman luonnontieteellisen kokeen suunnittelu harjoittaa luovuutta ja luo useita mahdollisuuksia monitieteiselle tutkimukselle. Tämä vahvistaa opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja luo valmiuksia jatko-opintoihin.
- Moduulin keskeiset sisällöt muodostavat yhtenäisen polun yksittäisten mittausten keräämisen harjoittelemisesta kokonaisen luonnontieteellisen kokeen tuottamiseen. Moduulin aikana tulee näin ollen perehdyttyä luontevasti fysiikan kokeelliseen rakenteeseen kaikilla eri tasoilla.

- Ilmastonmuutokseen liittyvien ongelmien ratkaisu edellyttää monitieteistä ja luovaa ajattelua. Moduulissa opiskelija harjaantuu ottamaan huomioon monipuolisesti eri näkökulmia arvioidessaan ratkaisuja ongelmiin.
- Energiantuotantoon ja ilmastonmuutokseen liittyvää tietoa hankitaan, tulkitaan ja tuotetaan esimerkiksi kirjoitettuna tekstinä, kuvina, videoina, taulukoina, kuvaajina ja kaavioina. Samalla opiskelija vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta (esim. YO K2020, T6).

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Moduulissa käsitellään energiantuotannon vaikutuksia ympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Tämä auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnon- ympäristöjen kantokykyyn sekä rajallisiin luonnonvaroihin ja niiden kestävään käyttöön. Ymmärryksen pohjalta opiskelija saa valmiuksia perustella kantaansa energiantuotantoa koskevassa yhteiskunnallisessa keskustelussa fysiikan avulla.
- Moduulissa voidaan tutustua kansalliseen energiantuotantoon ja -kulutukseen sekä energian käyttöön kotitalouksissa.
- Yhteiskunnallista keskustelua voi herättää myös siten, että opiskelija etsii ajankohtaisia artikkeleita energiantuotannosta, analysoi ja vertailee niiden sisältöä sekä esittää oman näkökulmansa asiasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4 - 10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso tulee suoritta ensimmäisenä fysiikan opinnoissa.
- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain pakottavasta syystä.
- Syventävät fysiikan opintojaksot tule pyrkiä suorittamaan numerojärjestyksessä.

Energia ja lämpö, 2 op (FY2)

Opintojakson moduulit

- Energia ja lämpö, 2 op (FY3), Valinnainen

Tavoitteet

Energia ja lämpö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä*
- *osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä*
- *osaa soveltaa termodynamiikan käsitteitä ja malleja energiantuotannon ratkaisujen tarkastelussa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*
- *tunnistaa energiatasapainon ja lämmönsiirtymisen merkityksen ilmastonmuutoksessa.*

Paikallinen lisäys

- TVT taitoja: graafinen integrointi (s,F)- koordinaatistossa; mittausten tekeminen tietokoneavusteisesti
- Tutkimisen taitoja: havaintojen tekeminen arkielämän ilmiöstä ja havaintojen kirjaaminen
- Matemaattisen osaamisen taitoja: suoran yhtälö, jossa on vakiotermi; kääntäen verrannollisuus graafisesti; useita termejä sisältävän suureyhtälön ratkaiseminen

Keskeiset sisällöt

Energia ja lämpö

Keskeiset sisällöt

- *voima vuorovaikutuksen voimakkuuden mittana*
- *mekaaninen työ*
- *termodynaaminen systeemi ja tilanmuuttujat*
- *lämpötila, paine ja hydrostaattinen paine*
- *energian säilyminen, sisäenergia, energian siirtyminen ja lämpömäärä*
- *aineen lämpeneminen ja jäähtyminen sekä olomuodon muutokset*
- *lämpölaajeneminen*
- *kaasujen tilanmuutokset ja ideaalikaasun tilanyhtälö*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyys ja ympäristöosaaminen vahvistuu, kun opiskelija tutustuu tutkimustietoon ja käytäntöihin, jotka liittyvät ilmastonmuutoksen hillitsemiseen (esimerkiksi energiantuotanto, rakentaminen ja energiankäyttö kodeissa).
- Perehtymällä kasvihuoneilmiöön liittyviin fysiikan ilmiöihin ja periaatteisiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ilmakehän lämpenemiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Moduuliin liittyviä tutkimusaiheita ovat esimerkiksi absoluuttisen nollapisteen tai veden ominaishöyrystymislämmön määrittäminen sekä Boylen lain todentaminen.
- Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelija kehittää kvantitatiivisia taitoja arvioida ja vertailla eri energiantuotantotapoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on suoritettava ennen muita syventäviä fysiikan opintoja
- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Voima ja liike, 2 op (FY3)

Opintojakson moduulit

- Voima ja liike, 2 op (FY4), Valinnainen

Tavoitteet

Voima ja liike

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä*
- *osaa tuottaa ja analysoida graafisia esityksiä mittausaineistosta*
- *ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa*
- *tuntee voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: kuvaajan tangentti
- TVT-taitoja: piirto-ohjelmien tarkoituksenmukainen käyttö; voimakuvion piirtäminen; toisen asteen polynomin sovittaminen mittauspisteisiin
- Matemaattisen osaamisen taitoja: toisen asteen suureyhtälöiden ratkaiseminen; vektorisuureet ja vektorimerkintöjen käyttö; suorakulmaisen kolmion trigonometria

Keskeiset sisällöt

Voima ja liike

Keskeiset sisällöt

- *tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike*
- *kappaleiden vuorovaikutus ja voima sekä Newtonin lait*
- *voimien yhteisvaikutus, voimakuvio ja liikeyhtälö*
- *paino ja kitka*
- *liike-energia, potentiaalienergia ja mekaaninen energia*
- *mekaanisen energian säilyminen ja mekaniikan energiaperiaate*
- *liikemäärä, impulssi, liikemäärän säilyminen ja yksiulotteiset törmäykset*

Paikallinen lisäys

- Temaattinen tarkastelu: Voimaan ja liikkeeseen liittyviä turvallisuusnäkökohtia voidaan käsitellä esimerkiksi liikenneturvallisuuden ja urheilun kannalta. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeisiä ovat mm. jarrutukseen ja pysähtymiseen tarvittavat matka ja aika

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Tasaista ja tasaisesti kiihtyvää suoraviivaista liikettä voidaan tutkia liikeanturin avulla, jolloin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään kokeellisten havaintojen keräämiseen sekä mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

- Kinematiikan ja dynamiikan keskeisten ilmiöiden tutkiminen on usein mahdollista vain ryhmätyönä. Saatuja tuloksia esittämällä voidaan vahvistaa opiskelijan esiintymistaitoa ja -varmuutta. Siten moduuliin liittyvä kokeellinen työskentely kehittää opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä monilukutaitoa.
- Myös liikkeen graafisten esitysten tuottaminen ja analysointi ovat luontevaa materiaalia ryhmätyöskentelylle. Esimerkiksi liikkeen rekonstruoiminen graafisen esityksen pohjalta ja rekonstruktion verifioiminen voi olla oiva aihe liikkeen opiskelemiseen ryhmissä.

Hyvinvointiosaaminen

- Turvallisuusnäkökohtia voidaan tarkastella esimerkiksi liikenteessä yhteiskunnan ja yksilön näkökulmista. Liikenneturvallisuuden kannalta keskeistä on ymmärtää renkaiden ja tien

välisen kitkan sekä ajonopeuden vaikutus pysähtymismatkaan. Newtonin lakien avulla on mahdollista ymmärtää turvavöiden ja -tyynyn merkitys törmäystilanteissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY4)

Opintojakson moduulit

- Jaksollinen liike ja aallot, 2 op (FY5), Valinnainen

Tavoitteet

Jaksollinen liike ja aallot

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa mallintaa planetaarista liikettä ympyräliikkeenä*
- *perehtyy värähtely- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä*
- *osaa kuvata jaksollista liikettä fysikaalisilla ja matemaattisilla käsitteillä*
- *osaa mallintaa mekaanista värähtelyä ja ääntä jaksollisena liikkeenä.*

Paikallinen lisäys

- TVT-taitoja: sinifunktion sovittaminen; aaltoilmiöiden mallintaminen
- Matemaattisen osaamisen taitoja: logaritmiyhtälön käyttö

Keskeiset sisällöt

Jaksollinen liike ja aallot

Keskeiset sisällöt

- *momentti ja kappaleen kiertyminen*
- *tasapaino kiertymisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa*
- *tasainen ympyräliike ja normaalikiihtyvyys*
- *gravitaatiolaki ja planetaarinen liike*
- *jaksollinen liike, jaksonaika, taajuus ja amplitudi*
- *harmoninen voima ja värähtelyliike sekä harmonisen voiman potentiaalienergia*
- *mekaanisten aaltojen synty, eteneminen ja heijastuminen*
- *mekaanisten aaltojen diffraktio ja interferenssi sekä seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikkeenä, äänen intensiteettitaso, äänen ominaisuudet ja eteneminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Opiskelija voi tutustua tiedonhankintaan ja tiedon esittämiseen tieto- ja viestintäteknologian avulla esimerkiksi mittaamalla, analysoimalla ja vertailemalla äänten taajuusspektrejä.
- Mekaaniseen värähtelyyn ja ääneen liittyvissä tutkimuksissa opiskelija harjaantuu käyttämään jaksollisen liikkeen fysikaalisia ja matemaattisia käsitteitä sekä mallintamaan värähtelyilmiöitä.

Hyvinvointiosaaminen

- Mekaanisen värähtelyn ja aaltoliikkeen keskeisimpiä aihealueita on ääni. Opiskelija tutustuu äänen ominaisuuksiin ja siihen, miten mekaaninen aaltoliike synnyttää kuuloaistimuksen. Moduulissa voidaan tarkastella äänen fysikaalisten ominaisuuksien yhteyttä kuulovaurioihin. Tämän myötä opiskelijan on mahdollista esimerkiksi omaksua kestävästi hyvinvointiaan tukevia tapoja kuunnella musiikkia. Äänen intensiteettitason tarkastelu tuo samaan teemaan myös kvantitatiivista sisältöä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Sähkö, 2 op (FY5)

Opintojakson moduulit

- Sähkö, 2 op (FY6), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdä sähköopin perusmittauksia*
- *osaa käyttää kentän ja potentiaalin käsitteitä sähkökentän kuvaamisessa*
- *tuntee sähkölaitteisiin ja sähköenergian siirtoon liittyviä turvallisuusnäkökohtia.*

Paikallinen lisäys

- TVT-taitoja: kytkentäkaavioiden laatiminen

Keskeiset sisällöt

Sähkö

Keskeiset sisällöt

- *jännite ja sähkövirta tasavirtapiireissä*
- *resistanssi ja Ohmin laki*
- *sähköteho ja Joulen laki*

- *vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait*
- *akut ja akun latauspiiri*
- *Coulombin laki ja homogeeninen sähkökenttä*
- *potentiaalienergia ja potentiaali homogeenisessa sähkökentässä*
- *kondensaattori ja kondensaattorin energia*
- *puolijohteet, diodi ja LED komponentteina virtapiirissä*
- *sähköturvallisuus: sulake, suojausluokitus ja läpilyöntilujuus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Tasavirtapiirien menestyksekäs opiskeleminen edellyttää kokeellisten töiden tekemistä usean oppitunnin aikana. Nämä työt tehdään tyypillisesti ryhmissä. Fysiikalle ominaisten merkintöjen ja esittämistapojen harjoittelu kehittää monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Moduulin aihepiirionsitenluontevakohtayhteistyö-javuorovaikutustaitojenharjaannuttamiseen.

Hyvinvointiosaaminen

- Tutkiessaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja tehdessään sähköopin perusmittauksia opiskelija oppii huomioimaan sähköturvallisuutta. Sisäistäessään sähköturvallisuuden merkityksen opiskelija ymmärtää, mitkä sähkötyöt voi tehdä itse ja mihin tarvitaan ammattilaisen osaamista. Tällä turvataan sekä opiskelijan omaa että toisten hyvinvointia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY6)

Opintojakson moduulit

- Sähkömagnetismi ja valo, 2 op (FY7), Valinnainen

Tavoitteet

Sähkömagnetismi ja valo

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää induktioilmiön keskeisen merkityksen sähkömagnetismissa*
- *ymmärtää sähköenergian tuotannon ja siirron fysikaaliset perusteet ja merkityksen yhteiskunnan toiminnan kannalta*
- *tunnistaa sähkömagneettisen säteilyn lähteitä ja vaikutuksia*
- *ymmärtää valon sähkömagneettisena ilmiönä.*

Paikallinen lisäys

- TVT-taitoja: piirto-ohjelmien tarkoituksenmukainen käyttö

Keskeiset sisällöt

Sähkömagnetismi ja valo

Keskeiset sisällöt

- *ferromagnetismi ja magneettinen dipoli*
- *magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä*
- *virtajohtimen magneettikenttä ja kahden virtajohtimen välinen voima*
- *sähkömagneettinen induktio, Lenzin laki ja pyörrevirrat*
- *generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettinen säteily ja sen spektri sekä mustan kappaleen säteilyn spektri*
- *valon heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen*
- *valon interferenssi ja diffraktio*
- *valon polarisaatio kvalitatiivisesti*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Keskeisten sisältöjen (generaattori, vaihtovirran synty, muuntaja ja energian siirto sähkövirran avulla) hallitseminen mahdollistaa sähköenergian tuotantoon liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumisen. Kannan ottamista yhteiskunnallisiin kysymyksiin voidaan harjoitella esimerkiksi analysoimalla ja vertailemalla sähköenergian tuotantoon ja siirtoon liittyviä ajankohtaisia artikkeleita.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Moduulin sisällä voidaan kehittää monilukutaitoa esimerkiksi selvittämällä pienryhmissä turvallisuusrajoja erilaisille sähkömagneettisille säteilyille. Näitä voidaan verrata laskennallisesti eri tilanteissa erilaisiin sähkömagneettista säteilyä tuottaviin lähteisiin. Näin opiskelija voi vahvistaa kykyään arvioida tiedon luotettavuutta

Hyvinvointiosaaminen

- Säteilyn vaikutuksista on keskeistä ymmärtää, että ne riippuvat säteilyn taajuudesta ja intensiteetistä ja ettei kaikki sähkömagneettinen säteily ole vaarallista.
- Tuntiessaan sähkömagneettisen säteilyn lähteet ja niiden vaikutukset opiskelija oppii toimimaan aktiivisesti oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY7)

Opintojakson moduulit

- Aine, säteily ja kvantittuminen, 2 op (FY8), Valinnainen

Tavoitteet

Aine, säteily ja kvantittuminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ionisoivan säteilyn vaikutukset ja tutustuu säteilyn turvalliseen käyttöön*
- *tutustuu kvanttifysiikkaan perustuvaan maailmankuvaan alkeishiukkasfysiikasta kosmologiaan*
- *ymmärtää kvantittumiseen perustuvan teknologian merkityksen nyky-yhteiskunnassa.*

Paikallinen lisäys

- TVT-taitoja: eksponenttifunktion sovittaminen

Keskeiset sisällöt

Aine, säteily ja kvantittuminen

Keskeiset sisällöt

- *energian kvantittuminen aineen ja säteilyn vuorovaikutuksessa*
- *fotoni sähkömagneettisen säteilykentän kvanttina*
- *atomin rakenne, atomin elektronien kvanttitilat ja aaltomekaanisen atomimallin periaate*
- *kvantittumiseen perustuva teknologia: laser ja kvanttirakenteet*
- *atomiytimen rakenne ja muutokset, radioaktiivinen hajoaminen*
- *ydinreaktiot, massan ja energian ekvivalenssi, ytimen sidosenergia*
- *ydinvoima, fissio ja fuusio*
- *hajoamislaki*
- *ionisoivan säteilyn lajit ja biologiset vaikutukset sekä soveltaminen lääketieteessä ja teknologiassa*
- *hiukkasfysiikan standardimalli*
- *maailmankaikkeuden kehitys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

- Oman ja toisten hyvinvoinnin kannalta opiskelijan on tärkeä ymmärtää, miksi ionisoivalla säteilyllä on haitallisia vaikutuksia. Moduulissa voidaan tutustua esimerkiksi siihen, miten ionisoivaa säteilyä käytetään lääketieteessä sekä diagnostisissa että hoitotarkoituksissa. Samalla voidaan selvittää, miten näissä toimenpiteissä pidetään huolta potilaan ja henkilökunnan turvallisuudesta.

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Keskeisten sisältöjen omaksumisen myötä opiskelijan on mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ydinvoimasta ja radioaktiivisten lähteiden säteilystä sekä tulkita käytyä keskustelua fysiikan näkökulmasta ja faktoihin pohjautuen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Säteilyn kvantittumisen avulla on mahdollista selittää termisen säteilyn absorptio kasvihuonekaasuihin ja siten syventää opiskelijan ymmärrystä kasvihuoneilmiöön liittyvistä fysikaalisista mekanismeista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Moduulin myötä opiskelijalle syntyy käsitys nykyisestä fysiikan tutkimukseen perustuvasta tieteellisestä maailmankuvasta globaalina kokonaisuutena.
- Opiskelija tunnistaa, mitkä merkittävät fysiikan kokeet ja teoriat ovat perusteena nykyyhteiskunnan toiminnalle, kulttuuriperinnölle ja ihmisen paikalle maailmankaikkeudessa. Samalla vahvistuu opiskelijan käsitys siitä, mihin maailmankuvaa koskeviin kysymyksiin fysiikka tieteenä ei vielä vastaa ja mihin se ei koskaan vastaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4-10

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Fysiikan kertaus, 2 op (FY8)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Muodostetaan kokonaiskuva fysiikan eri osa-alueista
- Kerrataan opintojaksojen keskeisiä oppisisältöjä ja vahvistetaan laskennallisia taitoja.
- Tutustutaan ylioppilaskokeen tehtäviin sekä harjoitellaan vastaamaan niihin.
- Syvennetään taitoja käyttää tieto- ja viestintätekniikan sovelluksia fysiikan tehtävien ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskeltujen fysiikan osa-alueiden soveltaminen ylioppilaskokeen tehtäviin.
- Fysiikan ylioppilaskokeen tehtävien rakenne ja niihin vastaaminen.
- Fysiikan ymmärtämistä mittaavat tehtävät.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvostellaan suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

CERN-tiedekoulu, 1 op (FY9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tarkoituksena on syventää modernin fysiikan osaamista sekä saada käsitys fysiikan soveltamisesta modernin fysiikan tutkimuksessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla osallistutaan CERN:ssä järjestettävään tiedekouluun. Lisäksi opintojakson suoritukseen kuuluu tiedekoulumatkaa edeltävät ennakkotehtävät sekä tutkielman tekeminen opettajan kanssa sovittavasta modernin fysiikan aiheesta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvostellaan suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa on osatehtäviä, jotka suoritetaan itsenäisesti.

Kokeellinen fysiikka, 2 op (FY10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa tutkitaan luonnonilmiöihin liittyviä lainalaisuuksia kokeellisin menetelmin.
- Opintojaksolla tehtävien töiden tarkoitus on fysiikassa tarpeellisten käytännön taitojen kartuttaminen, ts. opetella erilaisten mittalaitteiden ja tutkimusmenetelmien käyttöä ja tutkimusraporttien kirjoittamista.
- Opintojakso antaa hyvät valmiudet yo-kokeen kokeellisuutta painottaviin tehtäviin ja jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tehtävät työt valitaan siten, että ne syventävät fysiikan opintojaksoilla opittuja asioita empiirisen tutkimustyön kautta.
- Erilaiset fysiikan mittaustekniikoiden harjoittelu.

- Harjoitellaan tutkimussuunnitelman tekemistä
- Töistä saatuja mittaustuloksia tutkitaan ja arvioidaan sekä verrataan teoreettisiin tuloksiin ja kirjallisuusarvoihin.
- Lisäksi laaditaan erilaisia työselostuksia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvostellaan suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

7.6. Maantiede (GE)

Oppiaineen tehtävä

Maantiede tarkastelee luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan ilmiöitä ja vuorovaikutusta. Maantieteen opetuksen tehtävänä on avartaa opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja kehittää valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja niiden ajallista muutosta sekä alueellisia ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössään, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä.

Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja humanistis-yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua sivistyneeksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä. Tutkiva lähestymistapa ja geomedian käyttö auttavat opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä ja paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedialla tarkoitetaan maantieteellisiä tiedonhankinta- ja esitystapoja, esimerkiksi karttoja, paikkatietoa, diagrammeja, kuvia, videoita, kirjallisia lähteitä, mediaa ja suullisia esityksiä. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä maantieteen tavoitteiden saavuttamisen kanssa.

*Maantieteen opetuksessa tuetaan opiskelijan **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutusosaamisen** kehittymistä. Maantieteen opetukselle ominaiset työskentelytavat ovat opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia vaihtelevissa oppimisympäristöissä. Maantieteen opetuksessa korostuvat erityisesti sosiaaliset ja yhteistyötaidot sekä vastuunotto omasta ja muiden työskentelystä. Opiskelija saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa, mikä vahvistaa opiskelijan itsetuntemusta ja pitkäjänteisyyttä.*

*Maantieteen opetus harjaannuttaa opiskelijaa tutkimuksellisuuteen sekä **monitieteelliseen ja luovaan** työskentelyyn. Opetuksessa perehdytään maantieteen ja sitä lähellä olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Geomediataidot vahvistavat opiskelijan monilukutaitoa. Maantieteen opetus motivoi opiskelijaa luonnontieteelliseen ja humanistis-yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun, tiedonhankintaan sekä tietojen kriittiseen analyysiin.*

*Maantieteen opetus antaa tietopohjan, jonka avulla opiskelija voi ottaa kantaa moniin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja kykenee kriittisyyteen seuratessaan mediaa. Opetus edistää opiskelijan ymmärrystä kestävän kehityksen merkityksestä aluesuunnittelun lähtökohtana ja antaa opiskelijalle valmiuksia osallistuvaan suunnitteluun. Opetus ohjaa opiskelijaa kestävään tulevaisuuteen ja globaalin vastuun ymmärtämiseen aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä, mikä vahvistaa **yhteiskunnallista osaamista**.*

*Maantieteen opiskelu vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** monipuolisesti. Opetus lisää ymmärrystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta ja luonnonympäristön merkityksestä. Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä. Opetus auttaa opiskelijaa soveltamaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa arkielämässä, eettisissä pohdinnoissa ja kestävissä kulutusvalinnoissa.*

*Maantieteen opetus syventää opiskelijan käsitystä ihmisoikeuksien merkityksestä, yhteiskunnan moninaisuudesta ja alueellisen identiteetin muodostumisesta tukien siten opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittymistä. Maantieteelle on ominaista tarkastella ajankohtaisia maailmanlaajuisia ilmiöitä ja niiden vuorovaikutussuhteita. Maantiede tukee opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksien ja tulevaisuuden taitojen rakentumista sekä kasvua sivistyneeksi ja avarakatseiseksi ihmiseksi.*

Tavoitteet

Maantieteen opetuksessa vahvistetaan opiskelijan maantieteellistä ajattelua, syvennetään ilmiöiden ja prosessien ymmärtämistä sekä kehitetään monipuolisten taitojen hallintaa ja soveltamista. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Maantieteellinen ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- *ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana ja mihin maantieteellistä osaamista tarvitaan arkielämässä, opiskelussa ja työelämässä*
- *osaa käyttää maantieteellisiä käsitteitä täsmällisesti ja ilmaista perusteltuja näkemyksiä maantieteelle ominaisella tavalla oikeissa yhteyksissä*

- *syventää maailman karttakuvan ja paikannimistön hallintaansa*
- *osaa tarkastella maailmaa eri lähtökohdista, kuten yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmista*
- *ymmärtää kestävän elämäntavan välttämättömyyden ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksen.*

Maantieteelliset ilmiöt ja prosessit

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja prosesseja*
- *ymmärtää luonnon- ja ihmismaantieteellisten ilmiöiden ja prosessien vuorovaikutuksen.*

Maantieteelliset taidot ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnoida arkiympäristöjä ja tulkita maisemaa*
- *osaa vertailla ja analysoida luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä niissä tapahtuvia muutoksia eri aluetasoilla*
- *osaa havainnoida, kuvata ja analysoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *osaa pohtia ja arvioida mahdollisia ratkaisuja ympäristön muutoksiin ja ihmisen toiminnan aiheuttamiin muutoksiin*
- *ymmärtää, soveltaa ja analysoi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomediaa tiedon hankinnassa, arvioinnissa ja esittämisessä*
- *seuraa ajankohtaisia maailman tapahtumia ja osaa kriittisesti arvioida niihin vaikuttavia tekijöitä sekä mahdollisia seurauksia*
- *tuntee alueiden kehittämisen, osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja*
- *saa valmiuksia toimia kantaaottavana ja kestävää tulevaisuutta edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.*

Osaamisen arviointi

Maantieteen yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan moduulikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute ohjaavat opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin.

Maantieteen arvioinnin keskeisiä kohteita ovat maantieteellinen ajattelu, maantieteellisten ilmiöiden ja prosessien ymmärtäminen sekä maantieteellisten taitojen osaaminen ja soveltaminen. Opiskelija voi esittää maantieteellistä ajatteluaan ja tietoaan monipuolisin menetelmin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Maantieteessä keskeisiä arvioitavia taitoja ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot. Opiskelija voi osoittaa arvioitavaa osaamista myös kenttätöillä sekä esitelmillä, tutkielmilla ja muilla tuotoksilla.

Opintojaksot

Maailma muutoksessa, 2 op (GE1)

Opintojakson moduulit

- Maailma muutoksessa, 2 op (GE1), Pakollinen

Tavoitteet

Maailma muutoksessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää maantieteellistä maailmankuvaansa ja osaa käyttää paikannimistöä luontevasti tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä*
- *osaa analysoida ympäristön muutosten syitä ja arvioida ympäristön muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa selittää, millaisten ratkaisujen avulla ympäristön muutoksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *osaa analysoida ihmiskunnan muutosten syitä ja arvioida muutosten seurauksia eri alueilla*
- *tuntee keinoja ja osaa arvioida, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla*
- *tuntee kestävän kehityksen sitoumuksia sekä osaa käyttää näitä eettisten perustelujen pohjana*
- *osaa hankkia, analysoida ja esittää asianmukaista ja luotettavaa tietoa alueellisista kysymyksistä geomediaa hyödyntäen*
- *osaa arvioida kriittisesti ajankohtaisia alueellisia uutisia ympäristön tai ihmiskunnan muutoksista eri medioissa.*

Keskeiset sisällöt

Maailma muutoksessa

Maantiede tieteenalana

- *miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa*
- *miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa*
- *alueelliset ajankohtaiset uutiset*

Ympäristön muutoksia ja niiden ratkaisukeinoja

- *ilmastonmuutosten mekanismit*
- *nykyisen ilmastonmuutoksen syitä ja seurauksia*
- *kuivuus, aavikoituminen, myrskyt, tulvat*
- *ympäristön muutoksiin sopeutuminen ja niiden hillintä*

Ihmiskunnan muutoksia

- *väestön kasvun ja vaurastumisen maailmanlaajuiset ympäristövaikutukset*
- *puhtaan veden puute, nälkä*
- *hyvinvoinnin jakautuminen, köyhyys*
- *pakolaisuus*
- *kestävän kehityksen sitoumukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa opintojaksolla hyödyntämällä pari- ja ryhmätyöskentelyä. Opiskelijat voivat tutustua vaikuttamisen keinoihin opintojakson sisältöjä hyödyntäen. Opiskelijalle luodaan mahdollisuuksia kehittää ja hyödyntää vuorovaikutusosaamistaan opintojakson aikana.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakso lisää opiskelijan ymmärrystä ihmisen hyvinvoinnista ja hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Näitä tekijöitä ovat muun muassa terveellinen ja turvallinen elinympäristön sekä puhdas vesi. Tätä ymmärrystä voidaan vahvistaa esimerkiksi valokuvien, videoiden, tilastojen ja kertomusten avulla.

Opiskelijalle luodaan kuvaa monimuotoisesta maailmasta, jossa tuodaan ilmi alueiden erilaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Erilaisiin alueisiin voidaan tutustua hyödyntämällä geomediaa. Tämä luo opiskelijalle mahdollisuuksia syventää ymmärrystään hyvinvoinnin monipuolisuudesta ja jakautuneisuudesta maapallolla.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa vastamainokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Sininen planeetta, 2 op (GE2)

Opintojakson moduulit

- Sininen planeetta, 2 op (GE2), Valinnainen

Tavoitteet

Sininen planeetta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti luonnonmaantieteen peruskäsitteitä ja paikannimistöä*
- *osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa selittää Maan planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä ja perustella ilmiöiden vaikutuksia luonnon järjestelmiin*
- *osaa kuvata ja analysoida elottoman ja elollisen luonnon alueellisuutta maapallolla*
- *osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä sekä selittää perustellen, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat*
- *osaa analysoida luonnonriskien syitä ja arvioida luonnonriskien seurauksia eri alueilla*
- *osaa selittää ja vertailla esimerkkien avulla, miten luonnonriskien seurauksia voidaan ennakoida tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*

- *ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

Keskeiset sisällöt

Sininen planeetta

Luonnonmaantieteellinen ajattelu

- *luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *luonnonmaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*

Ilmakehä ja vesikehä

- *ilmakehän rakenne ja tuulet, muutokset otsonikerroksessa*
- *veden kiertokulku, sateet ja meriveden liikkeet, ENSO ja NAO*
- *sää ja sen ennustaminen*
- *ilmastoalueet*

Kivikehä

- *maapallon rakenne ja kiviaineksen kierto*
- *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina*
- *endogeeniset ja eksogeeniset ilmiöt riskeinä, keskeiset riskialueet, ennakointi ja niihin varautuminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ympäristöosaamisen yhtenä perustana toimii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen. Opiskelijan on hallittava nämä syy-seuraussuhteet, jotta hän kykenee ymmärtämään maapallolla tapahtuven ilmiöiden, muutosten ja haasteiden alueellisen ja ajallisen vaihtelevuuden sekä niiden riippuvuussuhteet. Luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä voidaan havainnollistaa geomedian avulla.

Alueellisten esimerkkien avulla luodaan pohja muun muassa luonnonympäristön itseisarvon ja merkityksen ymmärtämiselle sekä eettisille pohdinnoille. Alueellisten esimerkkien kautta kehitetään opiskelijan globaaliymmärrystä ja vahvistetaan hänen mahdollisuuksiaan laaja-alaiseen eettiseen pohdintaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan vahvistaa muun muassa tutustumalla maantiteellisiin tutkimuksiin ja tekemällä itse maantieteellisiä tutkimuksia. Maantieteessä luova ja monitieteinen osaaminen näkyy myös geomedia taidoissa.

Geomedia taitoja voidaan harjaannuttaa etsimällä, tulkitsemalla ja tuottamalla maantieteellistä tietoa. Näitä taitoja voidaan harjaannuttaa esimerkiksi tulkitsemalla tai itse tuottamalla erilaisia diagrammeja ja karttoja, harjoittelemalla paikkatiedon hyödyntämistä ja tarkastelemalla kriittisesti eri lähteiden tarjoamaa maantieteellistä tietoa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa vastamainokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Yhteinen maailma, 2 op (GE3)

Opintojakson moduulit

- Yhteinen maailma, 2 op (GE3), Valinnainen

Tavoitteet

Yhteinen maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti ihmismaantieteen käsitteitä ja paikannimistöä*
- *tunnistaa kulttuurisia piirteitä ja niiden eroja, arvostaa niiden moninaisuutta sekä ottaa toiminnassaan huomioon ihmisoikeudet*
- *osaa hankkia, analysoida, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedian avulla*
- *osaa kuvata ja analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä sekä ihmisen ja luonnon välisiä riippuvuussuhteita eri aluetasoilla*
- *osaa analysoida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan sekä vertailla eri alueita*
- *osaa analysoida esimerkkien avulla ihmiskunnan riskien ja ympäristöriskien syitä ja arvioida niiden seurauksia sekä tunnistaa keinoja, miten riskien seurauksia voidaan hillitä tai vaikutuksia lieventää eri alueilla*
- *ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa, ihmisten arkielämässä ja omassa toiminnassaan.*

Keskeiset sisällöt

Yhteinen maailma

Ihmismaantieteellinen ajattelu

- *ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- *ihmismaantieteen tietolähteet ja tutkimusmenetelmät*
- *paikkojen kokeminen ja miellekartat*

Väestö, asutus ja kulttuurit

- *väestörakenne ja väestönmuutokset*
- *asutuksen sijoittuminen, muuttoliikkeet*
- *kulttuurien moninaisuus, alueellinen identiteetti ja ihmisoikeuksien toteutuminen, kuten alkuperäiskansojen asema*

Kaupungit ja kaupungistuminen

- *maankäyttö ja rakennettu ympäristö*
- *kaupunkiympäristön muutokset ja ekokaupungit*

Tuotannon alueelliset piirteet ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- *maa-, metsä- ja kalatalous*
- *kaivannaiset, energialähteet*
- *teollisuus*
- *kiertotalous*

Liikkuminen, palvelut ja vuorovaikutus

- *saavutettavuus, liikenneverkot ja matkailu*
- *globalisaatio*
- *innovaatioiden alueellinen leviäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaalia ajattelua vahvistetaan tuomalla näkyviksi maailmanlaajuisia vuorovaikutussuhteita ja ilmiöitä. Verkostoituneessa maailmassa on tärkeä hahmottaa globaaleja vuorovaikutussuhteita ja niiden merkityksiä. Globaalia osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla tuotteiden tuotantoketjuja ja näiden tuotantoketjujen vaikutuksia alueelliselta tasolta globaalille tasolle.

Opiskelijan kulttuuriosaamista voidaan vahvistaa tutustumalla maapallon eri kultuureihin. Kulttuuriosaaminen vahvistuu myös tuomalla näkyväksi opiskelijan omaan kokemusmaailmaan liittyvää monikulttuurisuutta. Kulttuuri- ja globaaliosaaminen ovat kiinteästi kytköksissä toisiinsa.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Ihmismaantieteelle ominaisten geomedioiden hyödyntäminen luo opiskelijalle valmiuksia yhteiskunnallisten kysymysten kriittiselle pohdinnalle ja kannanotoille. Opintojakson aikana voidaan myös tutustua erilaisiin ihmismaantieteellisiin tutkimuksiin ja tuoda esille ihmismaantieteen merkitystä yhteiskunnallisesti vaikuttavana tieteenalana. Opiskelijan yhteiskunnallista osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi väittelyiden, uutisseurannan ja tutkimuksiin tutustumisen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa vastamainokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4)

Opintojakson moduulit

- Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta, 2 op (GE4), Valinnainen

Tavoitteet

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja toteuttaa tutkimuksen tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus*
- *ymmärtää ja osaa selittää, miten geomediaa sovelletaan maantieteellisessä tutkimuksessa, omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla*
- *osaa hyödyntää paikkatietosovelluksia ja tietää niiden toimintaperiaatteita*
- *osaa havainnoida arkiympäristöjä, tulkita maisemaa ja karttoja sekä kuvata ja selittää luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiötä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita*
- *tuntee ja osaa kuvata aluesuunnittelun tavoitteet ja eri tasot sekä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen.*

Keskeiset sisällöt

Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Maantieteellinen tutkimus

- *geomedian käyttö tutkimuksessa; kartografian ja paikkatiedon perusteet, kuvat, videot, diagrammit ja taulukot sekä muut alueellisen tiedon lähteet*
- *ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen*
- *luonnon- ja kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla*
- *geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävän tulevaisuuden edistämisessä*

Aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet

- *kaavoitus eri aluetasoilla*
- *osallistumisen keinot*

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti (opiskelijan valinnan mukaan)

- *näkökulma voi olla aluemaantieteellinen tai ilmiöpohjainen, keskeistä aiheen käsittelyssä on alueellisuus sekä ymmärrys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta*
- *tutkielma tai muu projekti laaditaan yksin tai ryhmässä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojaksolla voidaan tutustua maantieteellisiin tutkimuksiin ja syventää tämän kautta opiskelijan ymmärrystä maantieteestä. Tutustumalla tutkimuksiin voidaan esitellä maantieteen moniulotteisuutta ja luovuutta.

Opiskelijan omaa monitieteistä ja luovaa ajattelua syvennetään tekemällä opiskelijan oman valinnan mukaan maantieteellinen tutkimus tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti. Keskeistä on myös vahvistaa opiskelijan geomediataitoja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa vastamainokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Suositellaan, että ennen opintojakson suorittamista on suorittanut vähintään kaksi maantieteen moduulia.

Maantieteen kertaus, 1 op (GE5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Muodostetaan kokonaiskuva maantieteen eri osa-alueista.
- Kerrataan opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Vahvistetaan geomediataitoja.
- Tutustutaan ylioppilaskokeen tehtäviin ja harjoitellaan niihin vastaamista.
- Syvennetään taitoja käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa maantieteen tehtävien ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opintojaksojen keskeiset sisällöt huomioiden ylioppilaskoe.
- Ylioppilaskokeen rakenteeseen ja tehtäviin tutustuminen sekä tehtävien ratkominen.
- Geomedian hyödyntäminen.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ylioppilaskokeeseen harjoitteleminen vahvistaa opiskelijan luovaa ja monitieteistä osaamista maantieteen näkökulmasta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu/hylätty.

7.7. Historia (HI)

Oppiaineen tehtävä

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua. Historiallinen ajattelu koostuu historiatiedon tulkinnallisen luonteen ymmärtämisestä. Historian peruskäsitteiden, muutoksen ja jatkuvuuden sekä syyn ja seurauksen, hallinta on oleellinen osa historiallista ajattelua. Historialliseen ajatteluun kuuluu myös historian tekstitaitojen hallinta, kuten kyky analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä ja arvioida niiden tuottajien tarkoitusperiä. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Siinä perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana nyt ja tulevaisuudessa sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Historian opetuksessa opiskelijat myös harjoittelevat historiallista empatiaa eli asettumista menneisyyden ihmisen asemaan kulloisessakin kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten tekemiä ratkaisuja. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Laaja-alainen osaaminen

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

*Historia vahvistaa opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opinnoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.*

*Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan **monitieteisen ja luovan osaamisen** sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.*

*Historian opetuksessa korostetaan **yhteiskunnallista osaamista** tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen ovat oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja*

arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiselle.

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta ***eettisyyden ja ympäristöosaamisen*** *tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.*

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen ***globaali- ja kulttuuriosaamista****. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.*

Tavoitteet

Historian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät historialliseen ajatteluun: arvoihin, historiallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä historiallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Arvot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurien erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- *saa valmiuksia muodostaa ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, demokratiaa ja kestävää elämäntapaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- *saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan historiaan ja ymmärrystään sen merkityksellisyydestä.*

Historiallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen ja maailmanhistorian keskeisimpiä historiallisia prosesseja taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä ja vuorovaikutussuhdetta*
- *ymmärtää historian monitulkintaisuuden ja historiallisen tiedon rakentumisen periaatteet*
- *ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana*
- *osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja arvioida ihmisten toimintaa eri aikoina kunkin ajan omista lähtökohdista*
- *kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon sekä syventämään historiatietoisuuttaan.*

Historiallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa etsiä, tulkita ja arvioida lähdekriittisesti erilaisia kirjallisia, tilastollisia ja kuvallisia lähteitä*
- *pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa erilaisia tietolähteitä kriittisesti käyttäen*

- *osaa hyödyntää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä*
- *osaa soveltaa historian osaamistaan yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja myös tulevaisuudessa.*

Osaamisen arviointi

Historian osaamisen arviointi kohdistuu historian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja työskentelytavoistaan sekä kehittämään omaa osaamistaan. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa osaamistaan.

Historian arvioinnin keskeisiä kohteita ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta: kyky ymmärtää ajallista kehitystä, syy-yhteyksiä ja seurausvaikutuksia sekä taito hankkia informaatiota erilaisista lähteistä, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa sekä arvioida historian ilmiöitä, tulkintoja ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan taito ymmärtää, soveltaa, analysoida ja yhdistellä historiallista tietoa erilaisissa tilanteissa, kuten taito käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja muodostaa tiedoistaan loogisia kokonaisuuksia.

Opintojaksot

Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1)

Opintojakson moduulit

- Ihminen, ympäristö ja historia, 2 op (HI1), Pakollinen

Tavoitteet

Ihminen, ympäristö ja historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja tuottaa historian tiedonalalle ominaista asiatekstiä sekä hallitsee tilastojen lukutaidon*
- *ymmärtää historiallisen tiedon luonteen ja osaa käyttää historiallisia lähteitä sekä arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee eurooppalaisten yhteiskuntien ja globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *ymmärtää nykypäivän taloudellisiin, yhteiskunnallisiin ja väestöllisiin ilmiöihin johtaneen kehityksen sekä osaa eritellä siihen vaikuttaneita tekijöitä*
- *osaa analysoida väestön, talouden ja yhteiskuntarakenteiden kehitystä ja riippuvaisuutta ympäristöstä*
- *osaa arvioida kriittisesti teknologian ja informaation muutoksen merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana.*

Keskeiset sisällöt

Ihminen, ympäristö ja historia

Historia tieteenalana

- *historian kehityslinjojen hahmottaminen ja sitominen aikaan*
- *historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

Maatalous luomassa pohjaa yhteiskuntien kehitykselle

- *ihminen ympäristön muokkaajana eri aikoina*
- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *väestönkasvu, yhteiskuntien ja valtioiden muodostuminen*
- *rahatalouden ja kaupan kehitys*

Maailmankaupan synty ja vuorovaikutuksen lisääntyminen

- *eurooppalaiset tutkivat ja valloittavat maailmaa*
- *kansainvälisen kaupan monipuolistuminen ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*

Teollistuminen muuttaa ihmisen ja luonnon suhdetta

- *teollistumisen edellytykset ja vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön*
- *väestökehitys ja muuttoliikkeet*
- *jälkiteollinen yhteiskunta ja globaali talous*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen, sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojakson aikana tutustutaan ihmisen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen, sekä siihen, miten luonnonympäristö on vaikuttanut ihmisten elinoloihin ja -mahdollisuuksiin, ja toisaalta myös siihen, miten ihminen on toiminnallaan vaikuttanut ympäristöönsä. Opintojakson aikana tutustutaan myös eurooppalaisten valtioiden tekojen ja keksintöjen vaikutuksiin eri puolilla maailmaa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2)

Opintojakson moduulit

- Kansainväliset suhteet, 2 op (HI2), Pakollinen

Tavoitteet

Kansainväliset suhteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön, toimintatavat ja keskeisimmät kehityslinjat*
- *osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää mielipidevaikuttamista eri aikoina*
- *osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen*
- *osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä, vaikutuksia ja ratkaisumahdollisuuksia*
- *seuraa aktiivisesti mediaa ja osaa tarkastella kriittisesti kansainvälisiä kysymyksiä*
- *osaa eritellä ja arvioida historian käyttöä politiikan välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Kansainväliset suhteet

Kansainvälisen politiikan perusteet

- *kansainvälinen politiikka tutkimuskohteena ja keskeiset käsitteet*
- *poliittiset ideologiat ja niiden vaikutus yhteiskuntiin ja kansainvälisiin suhteisiin*

Eurooppakeskeinen kansainvälinen järjestelmä

- *imperialismi politiikan, talouden ja kulttuurin ilmiönä*
- *maailmansotien syyt ja seuraukset*
- *demokratian ja totalitarismin vastakkainasettelu*
- *ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat*

Kaksinapaisesta moninapaiseen maailmaan

- *kylmän sodan supervaltakilpailu ja sen päättyminen*
- *dekolonisaation merkitys ja vaikutukset*
- *maailmanpolitiikka ja muuttuva vallan tasapaino*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat yhteiskunnallinen osaaminen ja monitieteinen ja luova osaaminen. Opintojakson aikana tutustutaan viimeisen muutaman sadan vuoden aikana olennaisesti yhteiskuntien kehitykseen vaikuttaneisiin aatteisiin, kuten nationalismiin, fasismiin ja kommunismiin, sekä asetetaan nämä aatteet niiden tapahtumahistorialliseen kontekstiin. Näiden aatteiden osalta paneudutaan monitieteisesti niiden syntyyn vaikuttaneisiin tekijöihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3)

Opintojakson moduulit

- Itsenäisen Suomen historia, 2 op (HI3), Pakollinen

Tavoitteet

Itsenäisen Suomen historia

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää Suomen valtiollisen kehityksen, kansainvälisen aseman ja yhteiskunnan muotoutumisen osana eurooppalaista ja kansainvälistä kehitystä*
- *tuntee suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja talouden keskeiset muutokset, ymmärtää niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään ja osaa arvioida tulevaisuuden mahdollisuuksia*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään*
- *pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan*
- *osaa eritellä suomalaiseen identiteettiin ja kulttuuriin eri aikoina liitettyjä ominaisuuksia, mielikuvia ja ihanteita sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.*

Keskeiset sisällöt

Itsenäisen Suomen historia

Suomalaisen yhteiskunnan juuret

- *Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys Suomen ja suomalaisuuden rakentamisessa*
- *demografiset muutokset ja väestön moninaisuus*
- *suomalaisen yhteiskunnan modernisoituminen*

Itsenäistyvä Suomi osana Eurooppaa

- *itsenäistymisprosessi, sisällissota ja sen kansainvälinen konteksti*
- *eheyttämisen aika ja demokratian kriisi*
- *Suomi kansainvälisten kulttuurivirtausten osana*

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- *Suomi toisessa maailmansodassa*
- *kylmän sodan vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan ja politiikkaan*

Kohti nykyistä Suomea

- *yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio*
- *kulttuuri, tiede ja osaaminen*
- *kulttuurisesti monimuotoistuva Suomi kansainvälisen yhteisön jäsenenä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat hyvinvointiosaaminen ja vuorovaikutusosaaminen. Hyvinvointiosaaminen tulee esille ennen kaikkea siinä, että opintojakson aikana tutustutaan Suomalaisen hyvinvointivaltion syntyhistoriaan ja kehitykseen. Vuorovaikutusosaaminen puolestaan korostuu opintojakson aikana tehdyissä ryhmämuotoisissa tehtävissä ja harjoitteissa. Vuorovaikutusosaamiseen liittyen opintojakson aikana voidaan myös toteuttaa äidinkielen opintojakson kanssa yhteistyönä viestintään tarkoitetun historiallisen aineiston analyysitehtävä.

Vuorovaikutusosaaminen

Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4)

Opintojakson moduulit

- Eurooppalainen ihminen, 2 op (HI4), Valinnainen

Tavoitteet

Eurooppalainen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeisen länsimaisen kulttuuriperinnön ja osaa eritellä sen muodostumista vuorovaikutuksessa muiden kulttuuripiirien kanssa*
- *ymmärtää tieteen, taiteen, ihmiskuvan ja sukupuoliroolien muutoksen suhteessa yhteiskunnalliseen kehitykseen*
- *ymmärtää taiteen ja populaarikulttuurin merkityksen historiakäsityksen luomisessa*
- *osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia*
- *osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan*
- *pystyy analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen*

- *osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen ihminen

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- *tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä*

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- *• antiikin kulttuurien yleispiirteet*
- *• demokratian ja tieteellisen ajattelun synty*
- *• keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus*

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- *tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa*
- *reformaatio ja tiedon vallankumous*
- *valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen*
- *1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset*

Kohti nykyaikaa

- *taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen*
- *tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat*
- *demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat*
- *tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen*
- *sukupuoliroolien murros*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu ennen kaikkea globaali- ja kulttuuriosaaminen. Tämä tulee esille siinä, että opintojakson sisällöissä käydään läpi eurooppalaisen maailmankuvan ja taiteen kehitystä antiikista nykypäivään.

Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5)

Opintojakson moduulit

- Ruotsin itämaasta Suomeksi, 2 op (HI5), Valinnainen

Tavoitteet

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen alueen historiallisia lähteitä ja osaa arvioida niitä kriittisesti*
- *tuntee suomalaista, saamelaista ja muiden vähemmistöryhmien kulttuuriperintöä ja arjen historiaa*
- *hallitsee Suomen historialliset kehityslinjat sekä niiden yhteydet pohjoismaiseen kehitykseen ja Itämeren alueeseen*
- *kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta*
- *osaa eritellä Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*

- *osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *osaa tarkastella Suomen historian käyttöä politiikassa ja identiteetin luomisessa.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin itämaasta Suomeksi

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- *tutkimusmenetelmät ja lähteet*
- *käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä*

Keskiaika

- *Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen*
- *kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen*
- *yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri*

Uusi aika

- *reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta*
- *Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen*
- *elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa*
- *Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla*

Suomi osana Venäjää

- *Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty*
- *suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu ennen kaikkea yhteiskunnallinen osaaminen ja globaali- ja kulttuuriosaaminen. Opintojakson sisällöissä käydään läpi suomalaisen yhteiskunnan muodostumisprosessia, joka tukee opiskelijan käsitystä yhteiskunnasta ja kulttuurista jatkuvasti muutoksessa olevana kokonaisuutena. Globaali- ja kulttuuriosaamisen osalta opintojaksolla paneudutaan suomalaisuuden ja saamelaisuuden historiallisiin juuriin, sekä globaaliin kontekstiin, jossa Suomi asutettiin viimeisen jääkauden jälkeen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6)

Opintojakson moduulit

- Maailman kulttuurit kohtaavat, 2 op (HI6), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman kulttuurit kohtaavat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kulttuurien vuorovaikutusta koskevia teorioita ja käytänteitä*
- *tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa*

- *osaa eritellä kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä historiallisessa että nykypäivän kontekstissa*
- *analysoi esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä*
- *erittelee kulttuurien moninaisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy arvioimaan sille annettuja merkityksiä*
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä, eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita sekä kulttuurien vaikutusta yksilöön*
- *tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista asiatekstiä käyttämällä monipuolisesti ja kriittisesti lähdeaineistoa.*

Keskeiset sisällöt

Maailman kulttuurit kohtaavat

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- *kulttuurit ja niiden vuorovaikutus*

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- *Aasian kulttuurit*
- *Afrikan kulttuurit*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Latinalaisen Amerikan kulttuurit*
- *Lähi-idän kulttuurit*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu ennen kaikkea globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Monitieteinen ja luova osaaminen ilmenee opintojaksolla siten, että opintojakso yhdistelee tietoa monilta eri humanistisilta aloilta, kuten antropologiasta ja historiasta. Globaali- ja kulttuuriosaaminen ilmenee siinä, että opintojakson sisällöissä painottuu vahvasti globaali näkökulma kulttuuriin ilmiönä. Opintojaksolla paneudutaan myös erilaisiin tapoihin suhtautua vieraisiin kulttuureihin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

7.8. Kemia (KE)

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Se ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, yhteiskunnassa ja ympäristöhaasteiden ratkaisemisessa. Opetuksessa perehdytään oppiaineen ja sen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opiskelijan luonnontieteellinen lukutaito kehittyy, mikä auttaa opiskelijaa arvioimaan kriittisesti erilaisia arjen valintoja sekä näkökulmia yhteiskunnallisessa keskustelussa. Opetus herättää kiinnostusta kemian opiskelua ja kemian alan ammatteja kohtaan sekä antaa valmiuksia menestyä jatko-opinnoissa luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Monipuolisilla oppimistilanteilla ja -ympäristöillä edistetään opiskelijoiden mahdollisuuksia oppia yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kemian opetus tukee opiskelijan käsitteiden ja ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijan aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti.

Kemian opetuksessa käytetään vaihtelevia ja monipuolisia opetus- ja opiskelumenetelmiä, joilla kehitetään opiskelijan käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista. Opetuksen keskeisiin lähtökohtiin kuuluu havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti. Opiskelijat harjaantuvat ottamaan vastuuta yhteisestä turvallisuudesta, jolloin myös työelämässä tarvittava turvallisuusosaaminen kehittyy.

Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin moduulin keskeisten sisältöjen osalta. Tutkimisen taitojen perustana on kysymysten ja havaintojen tekeminen. Mittaaminen, luokitteleminen ja muut tutkimisen taidot kehittyvät erilaisten menetelmien harjoittelun kautta. Myös opiskelijan tiedon käsittelyn ja esittämisen taidot karttuvat. Kokeellisen työn taidot etenevät kohti oman tutkimuksen suunnittelua. Samalla opiskelija oppii tekemään johtopäätöksiä sekä arvioimaan ja argumentoimaan tutkimuksen tuloksia.

Laaja-alainen osaaminen

Kemian opetuksessa opiskelija omaksuu tietoja ja taitoja, jotka auttavat ymmärtämään kemian merkityksen oman arjen, terveyden ja elinympäristön kannalta, mikä tukee ***hyvinvointiosaamisen*** *tavoitteita. Opiskelijalle muodostuu kyky tehdä arkielämässään valintoja, jotka ovat suotuisia hänen oman henkilökohtaisen terveytensä, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kemian opiskelumenetelmät tukevat työskentelyä, jossa opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja asettaa itselleen tavoitteita. Suunnitelmallinen opiskelu on tärkeä arjen taito, joka vahvistaa opiskelijan jaksamista ja kehittää kykyä työskennellä myös muuttuvissa olosuhteissa.*

Kemian opetuksen kokeellisuus ja opiskelijan oma tutkimuksellinen työskentely kehittävät työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä kriittistä ajattelua ja innostavat opiskelijaa kemian opiskeluun. Opiskelija kehittää ***vuorovaikutusosaamistaan*** *ja oppii pitkäjänteisyyttä sekä vastuunottamista omasta työskentelystään monipuolisten työtapojen avulla, esimerkiksi projektioppimisella ja ryhmässä työskentelemällä.*

Kemian opetuksessa tiedostetaan kemian täsmällisen kielenkäytön ja arkikielen välinen ero. Universaalia kemian kieltä lähestytään opiskelijan havaintojen ja arkikielen näkökulmasta. Kemiassa kielitietoisuuden ja kielitaidon merkitys näkyy erityisesti käsitteistön oppimisessa ja omien päätelmien selkeässä ja johdonmukaisessa perustelemisessa.

Kemian opintojen aikana harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista, kriittistä tulkitsemista, argumentointia ja analysointia. Monilukutaitoa kehitetään tulkitsemalla ja tuottamalla esimerkiksi kirjoitettua kieltä, kuvia, videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia tai kemian merkkikieltä. Kemiassa erityinen monilukutaidon muoto on kyky tulkita ja esittää symbolisia malleja ja submikroskooppisia kuvallisia malleja samoista ilmiöistä. Myös tieto- ja viestintäteknologia on osa nykyaikaista ja ***monitieteistä osaamista*** *tukevaa kemian opetusta. Sitä käytetään muun muassa tiedon etsimiseen, kokeellisten havaintojen keräämiseen, mittaustulosten käsittelyyn ja tulkitsemiseen, tuotosten laatimiseen ja esittämiseen sekä mallintamiseen ja simulointiin. Tietokonepohjaisella mittausjärjestelmällä voidaan korvata perinteisiä välineitä, ja tutkimusaineistoa on mahdollista taltioida myös kuvina ja videoina.*

Luonnontieteellisessä työskentelyssä ***luova osaaminen*** *näkyy kykynä muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä soveltaa, arvioida, yhdistellä ja analysoida hankittuja tietoja. Tutkimuksellinen opiskelu ja ongelmanratkaisu edellyttävät luovaa lähestymistapaa ja kehittävät luovaa ajattelua.*

*Kemian opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** sekä **globaali- ja kulttuuriosaamista**. Opetus kehittää opiskelijan valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja yhteiseen päätöksentekoon syventämällä opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua ja ymmärrystä tiedon luotettavuudesta, merkityksestä ja käytöstä. Luonnontieteellisen tiedon historiallinen kehitys avaa opiskelijalle näkymän sekä tieteellisen maailmankuvan kehitykseen että kemian merkitykseen yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kemian innovaatioiden ja modernien sovellusten kautta opiskelija ymmärtää myös kemian merkityksen nyky-yhteiskunnassa, teknologiassa ja työelämässä. Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin.*

*Kemian opetus vahvistaa **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** syventämällä opiskelijan ymmärrystä erilaisista ympäristöongelmista ja niihin johtaneista syistä. Opetus ohjaa opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä, käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja kiertotalouden kannalta. Opiskelija tunnistaa kemian tarjoamia ratkaisuja erilaisiin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja luonnonvarojen riittävyyteen.*

Tavoitteet

Kemian opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kemian merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, tutkimisen taitoihin sekä kemian tietoihin ja niiden käyttämiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa*
- *osaa arvioida kemian ja siihen liittyvien teknologioiden tarjoamia ratkaisuja sekä niiden merkitystä yksilön, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta*
- *saa mahdollisuuksia perehtyä kemian sovelluksiin vierailujen, korkeakouluyhteistyön tai työelämäyhteistyön kautta paikallisella tai kansainvälisellä tasolla*
- *saa riittävät jatko-opintovalmiudet luonnontieteellisille ja kemiaa soveltaville aloille.*

Tutkimisen taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa yhteisöllisesti*
- *tuntee kemian turvalliset työskentelytavat ja osaa käsitellä syntyneet kemikaalijätteet asianmukaisesti*
- *osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja ongelmanratkaisun lähtökohdiksi*
- *osaa toteuttaa kokeellisia tutkimuksia käyttäen kemialle tunnusomaisia työmenetelmiä*
- *osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä analysoida ja arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia.*

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa kemian keskeisiä käsitteitä*

- *osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä*
- *osaa käyttää monipuolisesti asianmukaisia ohjelmia mallintamisen, laskennallisten ja graafisten ratkaisujen sekä tulosten ilmaisemisen välineenä*
- *osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida eri yhteyksissä esitettyä tietoa kriittisesti kemian osaamisensa avulla.*

Osaamisen arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute sekä itsearviointi tukevat opiskelijaa kemian osaamisensa tiedostamisessa ja kehittämisessä.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, havainnollistaa ja esittää kemiallista tietoa. Kemiallisen tiedon soveltaminen, luonnontieteellisten lainalaisuuksien ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ovat myös arvioinnin kohteita. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan taitoon arvioida tietoa kriittisesti.

Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioidaan opiskelijan työskentelyä, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon taito työskennellä kokeellisesti, hankkia tietoa ja soveltaa sitä.

Opintojaksot

Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus, 2 op (KE1)

Opintojakson moduulit

- Kemia ja minä, 1 op (KE1), Pakollinen
- Kemia ja kestävä tulevaisuus, 1 op (KE2), Pakollinen

Tavoitteet

Kemia ja minä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian alan ammatteihin ja jatko-opintomahdollisuuksiin*
- *saa valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun ja osaa arvioida tietolähteiden luotettavuutta*
- *oppii käyttämään jaksollista järjestelmää kemiallisen päättelyn apuna*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista ja niiden turvallisuudesta arjen valinnoissa*
- *osaa tutkia kokeellisesti seoksen koostumusta ja pitoisuutta sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat.*
- *Oppilas tutkii ja kokeilee arjen teknologisia sovelluksia, niiden käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita.*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, ja tutustuu kemian merkitykseen kestävän elämäntavan edistämisessä*
- *tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja sen kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa*
- *osaa tutkia aineen ominaisuuksia kokeellisesti*

- *osaa soveltaa aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa*
- *ymmärtää kemian merkityksen ympäristölle ja yhteiskunnalle ratkaisujen tarjoajana yhdessä muiden luonnontieteiden kanssa.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: seoksen koostumuksen tai pitoisuuden selvittäminen erotusmenetelmiä käyttäen; aineiden ominaisuuksien tutkiminen ja selittäminen sidosten avulla sekä veden ominaisuuksien tutkiminen; johtopäätösten tekeminen havaintojen perusteella
- kemikaaliturvallisuuden osalta tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää saatavilla olevaa, luotettavaa tietoa (LD50 ja ADI-arvot, varoitusmerkinnät, pitoisuus, annostus jne.) koulussa ja arkielämässä kohtaamiensa kemikaalien turvallisuuden arvioinnissa sekä valita oikeat suojavarusteet tilanteen mukaan.
- TVT-taitoja: laskinohjelman käyttö ainemäärä-, konsentraatio- ja pitoisuuslaskuissa; tiedonhaku ja tietolähteiden luotettavuuden arviointi; molekyylimallinnus erilaisilla tietokoneohjelmilla
- Matemaattisen osaamisen taitoja: yksikkömuunnokset; merkitsevät numerot; kymmenpotenssit ja etuliitteet; suureyhtälön ratkaiseminen; pitoisuuden ilmaiseminen prosentteina; ainemäärän ja konsentraation laskeminen
- Mallinnuksen taitoja: jaksollisen järjestelmän ja Bohrin atomimallin välinen yhteys; vahvojen ja heikkojen sidosten kuvaaminen; poolisuuden arviointi ja esittäminen molekyyleissä

Keskeiset sisällöt

Kemia ja minä

Keskeiset sisällöt

- *arjen aineiden turvallisuuden arviointi ja kemian merkitys omassa elämässä*
- *kemian merkitys työelämässä ja jatko-opinnoissa*
- *jaksollinen järjestelmä ja atomin rakenne elektronikuorimallin avulla*
- *puhtaat aineet, seokset ja erotusmenetelmät*
- *ainemäärä ja konsentraatio*

Kemia ja kestävä tulevaisuus

Keskeiset sisällöt

- *tutustuminen joihinkin esimerkkeihin kestävän elämäntavan edistämisessä luonnontieteissä*
- *aineen rakenteen mallien ja yhdisteen kaavan esittäminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden vahvat ja heikot sidokset sekä poolisuus*
- *aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti ja selittäminen aineen rakenteen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Yhteiskunnallista keskustelua voi herättää esimerkiksi siten, että opiskelija etsii kemiaan liittyvän, vapaasti netissä saatavilla olevan (lehti)artikkelin, analysoi sen sisältöä ja esittää näkökulmansa asiasta. Samalla opiskelija pohtii tietolähteen luotettavuutta ja kartuttaa ymmärrystään kemian merkityksestä yhteiskunnassa.
- Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan tarkastelemalla kemian merkitystä työelämässä ja jatko-opinnoissa esimerkiksi tekemällä yritysvierailuja (myös virtuaalisesti) ja tutustumalla uratarinoihin (esim. MyTech – https://www.mytech.fi/) sekä jatko-opintoaloihin, joissa kemian osaamista tarvitaan.

- Opetuksessa voidaan tutustua ajankohtaisiin artikkeleihin, uutisiin, dokumentteihin tai dataan (www.avoindata.fi), joissa käsitellään esimerkiksi ilmastonmuutosta, raaka-aineiden riittävyyttä, kiertotaloutta tai vesitaloutta. Edellä olevat aiheet voidaan sitoa globaali- ja kulttuuriosaamiseen käsittelemällä niitä myös kansainvälisestä näkökulmasta.

Hyvinvointiosaaminen

- Opiskelija oppii arvioimaan yleisesti erilaisten aineiden turvallista käyttöä ja käsittelyä tutkittuun tietoon perustuen. Esimerkkejä arjen aineista voivat olla kemikaalit, elintarvikkeet, lääkeaineet ja puhdistusaineet.
- Hyvinvointiosaamiseen kuuluu turvallisuus, joka ilmenee kokeellisten töiden suunnittelussa ja toteutuksessa työturvallisuusnäkökulmien huomioimisessa. Opiskelija voi tutustua esimerkinomaisesti jonkin aineen käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Aineen rakenteen eri malleihin tutustuminen johdattaa opiskelijan luonnontieteellisen tiedon kehittymiseen (esimerkiksi atomimallit, hiilen allotropia). Kemian kielen käyttöön harjaantuminen alkaa yhdisteiden ja kaavojen kirjoittamisella. Monitieteisen osaamisen ja monilukutaidon kehittymistä tuetaan käyttämällä opetuksessa videoita, malleja, simulaatioita, taulukoita ja kuvaajia.
- Aineiden ominaisuuksien tutkiminen kokeellisesti, tutkimuksen suunnittelu ja tutkitun tiedon käyttäminen edistävät luovan ajattelun kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4 – 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso tulee suoritta ensimmäisenä kemian opinnoissa.
- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti vain pakottavasta syystä.
- Syventävät kemian opintojaksot tule pyrkiä suorittamaan numerojärjestyksessä.

Molekyylit ja mallit, 2 op (KE2)

Opintojakson moduulit

- Molekyylit ja mallit, 2 op (KE3), Valinnainen

Tavoitteet

Molekyylit ja mallit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa hiilen yhdisteistä jokapäiväisen elämän ilmiöissä*
- *osaa soveltaa ainemäärän ja konsentraation käsitteitä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen hiilen yhdisteitä*
- *ymmärtää, kuinka tieto hiiliyhdisteistä rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: liuoksen valmistus ja laimentaminen; liuoksen pitoisuuden määrittäminen standardisuoran ja lineaarisen mallin avulla; joidenkin selvästi erottuvien funktionaalisten ryhmien tunnistaminen IR- ja erilaisten vety-ympäristöjen määrän tunnistaminen H-NMR-spektreistä: moolimassan arvioiminen MS-spektristä
- TVT-taitoja: standardisuoran sovittaminen taulukkolaskenta- ohjelmalla tai muulla suoran sovittamiseen soveltuvalla ohjelmalla; ylioppilastutkinnossa tarjolla olevien ohjelmien käyttäminen orgaanisten yhdisteiden mallintamisessa yleisten rakennekaavojen piirtämisessä; yhdisteiden nimeäminen ja isomeerien esittäminen
- Matemaattisen osaamisen taitoja: suoran sovittamisesta saadun lineaarisen mallin käyttö; suhdekaavan ja molekyylikaavan laskeminen
- Mallinnuksen taitoja: hiiliyhdisteiden rakenteiden yleisten esittämistapojen tuottaminen ja tulkitseminen; stereoisomeerien esittäminen kaksi- ja kolmiulotteisesti sekä esitysten tulkitseminen; elektronirakenteen esittäminen kvanttimekaanisella atomimallilla; hiilen hybridisaatio sidoksien kuvaamisessa

Keskeiset sisällöt

Molekyylit ja mallit

Keskeiset sisällöt

- *liuoksen valmistus ja laimentaminen sekä standardisuoran sovittaminen pitoisuuden määrittämiseksi*
- *hiilivetyjen sekä hiilen happi- ja typpiyhdisteiden funktionaaliset ryhmät ja nimeämisen perusteet*
- *hapettuminen ja pelkistyminen hiilen happiyhdisteissä*
- *hiilen yhdisteiden rakenteiden mallintaminen ja ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla*
- *suhdekaavan ja molekyylikaavan selvittäminen laskennallisesti sekä rakenneisomeria*
- *kvanttimekaaninen atomimalli, hybridisaatio ja stereoisomeria hiiliyhdisteissä*
- *tutustuminen spektrien antamaan informaatioon aineen rakenteesta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Moduulin keskeisiin sisältöihin kuuluvien yhdisteryhmien sekä isomerian havainnollistamisessa voidaan käyttää esimerkkeinä tunnettuja lääkeaineita, kosmeettisia aineita ja fysiologisesti vaikuttavia aineita (esim. talidomidi, kofeiini, ibuprofeiini, vitamiinit).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Hiiliyhdisteiden kemia on myös kansainvälistä (esim. molekyyli- ja rakennekaavat sekä reaktioiden esittäminen). Hiiliyhdisteiden käyttö etuineen ja haittoineen koskettaa kaikkia maanosia ja kulttuureita. YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n tavoitteita pohditaan kemian näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4 – 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakso on suoritettava ennen muita syventäviä kemian opintoja

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Kemiallinen reaktio, 2 op (KE3)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen reaktio, 2 op (KE4), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen reaktio

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokonaiskuvan kemiallisten reaktioiden moninaisuudesta ja merkityksestä elinympäristössämme*
- *osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä sekä nykyteknologian sovelluksissa*
- *osaa tutkia kemiallisia reaktioita kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen*
- *ymmärtää aineen häviämättömyyden merkityksen kemiassa.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: havaintojen yhdistäminen reaktioyhtälöihin; titraus analyysimenetelmänä esimerkiksi happo-emästitraus indikaattorilla; tulosten kirjaaminen, laskennallinen käsittely ja esittäminen
- TVT-taitoja: Erilaisten reaktioyhtälöiden kirjoittaminen tietokoneella; yhtälön algebrallinen ratkaisu soveltuvalla ohjelmalla
- Matemaattisen osaamisen taitoja: reaktioyhtälön tasapainottaminen ja stoikiometriset laskut; saantoprosentin ja rajoittavan tekijän määrittäminen laskennallisesti; kaasulaskuissa tarvittavien yhtälöiden muodostaminen ja ratkaiseminen
- Mallinnuksen taitoja; ideaalikaasun mallia käytetään kuvaamaan kaasujen käyttäytymistä huomioiden mallin rajat; reaktioyhtälöiden käyttäminen kemiallisten reaktioiden kuvaamiseen

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen reaktio

Keskeiset sisällöt

- *reaktioiden tutkiminen kokeellisesti sekä tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen*
- *kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen, reaktiotuotteiden kaavat ja nimet*
- *saanto ja rajoittava tekijä kemiallisessa reaktiossa*
- *ideaalikaasun tilanyhtälö ja ainemäärä*
- *saostumis- ja hajoamisreaktio, palamisreaktio*
- *protolyysi, neutraloituminen ja titraus analyysimenetelmänä*
- *additio, eliminaatio, substituutio, kondensaatio ja hydrolyysi hiiliyhdisteissä sekä yleisimpien biomolekyylien muodostuminen*
- *polymeroitumisreaktiot, polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Työskentely pareittain ja pienryhmissä kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Tuotosten (esim. tulos, johtopäätös, esitelmä) esittäminen koko ryhmälle tukee niin ajattelutaitojen kuin esiintymis- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Kemiallisten reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, havaintojen tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tulkinta sekä tulosten esittäminen tukevat luovan ajattelun kehittymistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4 – 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE4)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen energia ja kiertotalous, 2 op (KE5), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kemiallisen energian varastoinnin ja hyödyntämisen periaatteita ja osaa perustella mielipiteitään keskustelussa energiaratkaisuista*
- *ymmärtää energian häviämättömyyden ja energianmuutokset kemiallisissa reaktioissa*
- *tuntee merkittävien metallien ominaisuuksia sekä valmistus- ja jalostusprosesseja ympäristövaikutuksineen*
- *osaa tutkia sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja kuvata niitä malleja käyttäen*
- *tuntee yhteiskunnassa merkittävien metallien kierrätyksen ja kiertotalouden periaatteet sekä niihin liittyviä ratkaisuja.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: tutkimuksen suunnittelu ja toteutus; hapetus-pelkistystitrauksen suorittaminen; sähköparin jännitteen tutkiminen
- TVT-taitoja: energiakaavion piirtäminen; mallikuvien piirtäminen esimerkiksi sähköparista tai elektrolyysilaitteistosta; laskinohjelmien käyttäminen yhtälöparien ratkaisuissa; merkintöjen tekeminen reaktioyhtälöihin; reaktioyhtälöiden yhteenlasku reaktiosarjoissa
- Matemaattisen osaamisen taitoja: entalpialaskut; reaktiosarjalaskut; seoslaskut; hapetusluvun määrittäminen; reaktion tasapainottaminen hapetus- lukumuutosten avulla; sähköparin lähdejännitteen laskeminen normaalipotentiaalien avulla
- Mallinnuksen taitoja: kemiallisen reaktion energianmuutosten esittäminen ja tulkitseminen energiakaavioissa

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen energia ja kiertotalous

Keskeiset sisällöt

- *reaktiossa sitoutuva tai vapautuva energia muodostumisentalpioiden, sidosenergioiden ja Hessin lain avulla*
- *reaktiosarja- ja seoslaskujen periaatteet*
- *hapetusluvut ja hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallien ominaisuuksia ja käyttökohteita, valmistus- ja jalostusprosesseja sekä riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari, elektrolyysi ja kemiallisen energian varastointi*
- *luonnontieteelliseen tutkimukseen tutustuminen tai tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

- Erilaisten kemiaan liittyvien energiaratkaisujen pohtiminen esimerkiksi väittelyin, paneeli- tai opetuskeskusteluin (esim. auton käyttövoima bensiini, vety, kaasu, etanoli, sähkö, hybridi) vahvistaa vuorovaikutusosaamista.
- Vuorovaikutusosaamiseen liittyy myös tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu yhteisöllisesti esimerkiksi pienryhmässä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Eettisyyden ja ympäristöosaamisen vahvistamiseksi tarkastellaan kemian merkitystä eettisesti kestävämpien ratkaisujen tuottajana erilaisissa teollisuusprosesseissa, kierrätyksen tehostamisessa sekä uusiutuvan energian tuotannossa ja varastoinnissa. Opetuksessa esitellään Suomen kaivos- ja metalliteollisuutta pohtien sen hyötyjä ja toisaalta ympäristövaikutuksia.
- Ympäristöosaamista vahvistetaan tarkastelemalla katalyyttien käyttöä kemiallisissa reaktioissa, esimerkiksi auton katalysaattorissa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4 – 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE5)

Opintojakson moduulit

- Kemiallinen tasapaino, 2 op (KE6), Valinnainen

Tavoitteet

Kemiallinen tasapaino

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kemian merkityksen terveyteen ja ympäristöön liittyvien ongelmien ratkaisemisessa*
- *osaa tutkia kokeellisesti reaktionopeuteen ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä*
- *osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä*
- *osaa esittää tutkimustuloksia graafisesti ja arvioida tutkimustuloksia ja -prosessia*
- *tutustuu teollisuuden prosesseissa ja luonnossa tapahtuviin tasapainoreaktioihin ja niiden merkitykseen.*

Paikallinen lisäys

- Tutkimisen taitoja: mittausautomaatioon tutustuminen reaktionopeuden tai pH-arvon yhteydessä ja itse kerätyn tai valmiin datan käyttö; tulosten esittäminen graafisesti ja esitys- ten tulkitseminen kuten esimerkiksi happovakion tai pitoisuuden laskeminen titrauskäyrän avulla - mittauksen luotettavuuden arviointi, mittausmenetelmän ja mittaustulosten arviointi - puskuriominaisuuden havaitseminen kvalitatiivisesti
- TVT taitoja: reaktionopeuden käyrän piirtäminen sovittamalla mittauspisteisiin; pH-käyrän piirtäminen; tangentin piirtäminen sovitetulle käyrälle; laskinohjelman käyttö tasapaino- ja pH-laskuissa
- Matemaattisen osaamisen taitoja: hetkellisen ja keskimääräisen nopeuden määrittäminen; tasapainolaskut ja toisen ja korkeamman asteen yhtälöiden ratkaiseminen; pH-laskut ja logaritmien käyttö; happo- ja emäsvakiolaskut
- Mallinnuksen taitoja: tasapainotilan muodostumisen graafinen mallintaminen; reaktionopeuteen vaikuttavien tekijöiden mallintaminen törmäysteorian avulla

Keskeiset sisällöt

Kemiallinen tasapaino

Keskeiset sisällöt

- *kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *homogeenisen tasapainon kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen käsittely konsentraatioilla, tasapainotilaan vaikuttaminen*
- *hapot ja emäkset ja niihin liittyvät käsitteet sekä palamistuotteiden reaktiot vedessä*
- *happo-emästasapainon laskennallinen käsittely*
- *puskuriliuosten toimintaperiaate sekä elimistön ja luonnon puskurisysteemejä kvalitatiivisella tasolla*
- *reaktionopeuteen ja tasapainoreaktioihin liittyvien ilmiöiden tutkiminen kokeellisesti sekä ilmiöiden mallintaminen ja analysointi graafisesti tietokonesovelluksella*
- *tutustuminen kemian tarjoamiin mahdollisuuksiin jonkin terveyteen tai ympäristöön liittyvän ongelman ratkaisemisessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Ammoniakkisynteesin tarkastelua voidaan käyttää esimerkkinä monitahoisesta, monitieteisestä prosessista (tasapaino, nopeus, lämpötila, paine, prosessiolosuhteet.
- Tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitetaan reaktionopeuden ja titrauskäyrien kuvaajien piirtämisessä ja tulkitsemisessa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Hyvinvointiosaamisen sekä eettisyyden ja ympäristöosaamisen laaja-alaisten tavoitteiden toteutumista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla hiilidioksidin pitoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ilmassa ja vedessä.
- Lisäksi voidaan tarkastella happamoitumisen syitä ja seurauksia sekä sen vähentämistä (typen ja rikin oksidit, neutralointi sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti). Syventyvällä ymmärryksellä ja kestävillä ympäristöteoilla voidaan vaikuttaa ekosysteemin hyvinvointiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi asteikolla 4 – 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti, mikäli itsenäisen suorituksen yleiset vaatimukset toteutuvat. Lisätietoa kappaleessa 5.2.2.

Kemian kertaus, 2 op (KE6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Muodostetaan kokonaiskuva kemian eri osa-alueista.
- Kerrataan opintojaksojen keskeisiä oppisisältöjä ja vahvistetaan laskennallisia taitoja
- Tutustutaan ylioppilaskokeen tehtäviin sekä harjoitellaan vastaamaan niihin.
- Syvennetään taitoja käyttää tieto- ja viestintätekniikan sovelluksia kemian tehtävien ratkaisemisessa.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskeltujen kurssien perusasiat ylioppilaskokeen tehtäviä silmällä pitäen
- YO-kokeen tehtävien rakenne ja niihin vastaaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvostellaan suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kokeellista kemiaa ja biologiaa, 2 op (KE7)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

7.9. Uskonto (KT)

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijaa uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän laaja-alaisen yleissivistyksen muodostamisessa. Uskonnon opetuksessa perehdytään uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja ja katsomuksia tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja kehittää opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää monilukutaitoa. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoon liittyviä ilmiöitä analyyttisesti eri näkökulmista sekä soveltamaan ja arvioimaan lähdekriittisesti uskontoja koskevaa informaatiota. Uskonnon opetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen sekä dialogiin, jota käydään sekä uskontojen ja katsomusten sisällä että niiden välillä. Uskonnon opetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon, kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia ja edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi jäseneksi.

Opetuksessa käytetään tutkimustietoa, uskontojen omia lähteitä ja ajankohtaisia media-aineistoja. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen tiedepohja on erityisesti teologiassa ja uskontotieteessä. Lisäksi opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti uskontoihin liittyvää kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta.

Oppiaineen tehtävä ja moduulien tavoitteet huomioon ottaen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä oppiaineen eri oppimäärien ja muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti vuorovaikutteisia työtapoja sekä digitaalisia ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä ja asiantuntijoita. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä uskonnon oppiaineen tavoitteiden kanssa.

*Uskonnon opetus edistää **hyvinvointiosaamista** tukemalla opiskelijan itsetuntemusta sekä itsensä ja muiden arvostamista. Opetus antaa opiskelijalle aineksia ja välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.*

*Opetuksessa käytetään menetelmiä, jotka vahvistavat **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden mukaisesti opiskelijan sosiaalisia taitoja sekä kykyä yhteistyöhön ja empatiaan. Oppiaineen opetus on kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoista, ja se antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.*

***Monitieteinen ja luova osaaminen** vahvistuu uskonnon opetuksessa monipuolisesti. Opetuksessa perehdytään uskonnoille ominaisiin käsitteisiin, kieleen ja symboliikkaan sekä eri tieteenalojen uskontoa koskeviin näkökulmiin. Opetus antaa valmiuksia uskontoja ja katsomuksia koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Opetuksessa vahvistetaan opiskelijan monilukutaitoa ja rohkaistaan tietojen ja taitojen luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.*

*Uskonnon opetus tukee opiskelijan **yhteiskunnallista osaamista** vahvistamalla osallisuutta ja osallistumista. Opetus rohkaisee opiskelijaa toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Oppiaine antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä. Kehittämällä opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystä ja dialogitaitoja oppiaine antaa valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta.*

*Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan uskontojen eettisiä ulottuvuuksia ja rohkaistaan opiskelijaa pohtimaan omakohtaisesti arvoja ja eettisiä kysymyksiä **eettisyyden** tavoitteet huomioon ottaen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan **ympäristöosaamista** lisäämällä ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.*

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** kehittäminen kytkeytyy vahvasti uskonnon oppiaineen keskeisiin tavoitteisiin. Uskonnon oppiaineessa tarkastellaan monipuolisesti uskontojen, kulttuurien ja yhteiskuntien vuorovaikutusta ja vahvistetaan näin ymmärrystä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista kulttuuriperinnöstä ja niiden moninaisuudesta. Uskonnon opetus tarjoaa turvallisen tilan käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita. Arvoja ja katsomuksia pohtivana oppiaineena uskonto rakentaa valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.*

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *osaa hankkia, soveltaa, analysoida, arvioida ja esittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää tietoa*
- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja*
- *tuntee uskonnon tutkimuksen keskeisiä käsitteitä, näkökulmia ja menetelmiä*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen sekä yhteiskunnan, kulttuurin ja uskonnon vuorovaikutukseen eri puolilla maailmaa*
- *perehtyy opiskeltavan uskonnon erityispiirteisiin Suomessa ja muualla maailmassa*
- *tunnistaa ja ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *ymmärtää uskonnon erityisluonnetta, esimerkiksi uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä, sekä tunnistaa ja osaa analysoida uskonnollisen ja tieteellisen tiedon ominaispiirteitä*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ja jäsentää omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa, moniuskontoisissa ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*
- *ymmärtää ja kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia rakentaa ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta sekä toimia yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä.*

Osaamisen arviointi

Uskonnon oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa opiskelemaan ja oppimaan sekä antaa palautetta hänen oppimisprosessistaan ja osaamisestaan. Opetuksessa ohjataan ja tuetaan opiskelijaa oman oppimisprosessinsa pitkäjänteisessä suunnittelussa ja arvioinnissa. Arviointi on monipuolista, ja siihen kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute

että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja uskonnon oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön sekä opiskelijan uskonnolliseen ja katsomukselliseen yleissivistykseen liittyvien tietojen ja taitojen havainnointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota käsitteiden ja kokonaisuuksien hallintaan, tiedon soveltamiseen, analysointiin, arvioimiseen ja esittämiseen sekä tiedonhankintataitoihin ja työskentelyyn erilaisissa oppimistilanteissa.

7.9.1. Evankelisluterilainen uskonto (KT1)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UE1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiöinä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan sekä kehittää niihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä sekä keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely sekä uskonnon ja tieteen suhde*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija tutustuu esimerkiksi uskontoon ja uskonnottomuuteen ilmiöinä sekä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin juuriin, keskeisiin piirteisiin, kulttuuriperintöön ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, hän saa välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Kun käsitellään uskonnonvapautta ihmisoikeutena, opiskelija oppii hahmottamaan omia ja toisten oikeuksia, velvollisuuksia ja asemaa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia ymmärtämään ja arvostamaan itseä ja muita.

Vuorovaikutusosaaminen

Perehdyttäessä uskontoihin ja katsomuksiin ilmiöinä sekä juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin opiskelija saa valmiuksia ymmärtää uskontojen ja katsomusten merkitystä ja monimuotoisuutta yksilöiden ja yhteisöjen elämässä ja oppii siten ottamaan huomioimaan katsomuksellisia näkökohtia vuorovaikutuksessaan muiden kanssa. Opiskelija oppii hahmottamaan kulttuurienvälisen ymmärryksen merkitystä kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia toimia yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä, kun hän perehtyy maailman uskontotilanteeseen, uskonnonvapauteen sekä kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Samalla kehittyy hänen taitonsa toimia osana katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisia työyhteisöjä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistä sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Moduulissa käsiteltyjen sisältöjen, kuten juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin tarkastelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan esimerkiksi kulttuuriperintöjä, arvoja ja ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat sekä oman arjen että suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja globaalin maailman tasolla. Hän oppii arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tarkasteltaessa uskontojen merkitystä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa opiskelija oppii hahmottamaan rakenteita, jotka mahdollistavat eri yhteisöjen kestävän toiminnan tai ovat sen esteenä. Hän saa välineitä hahmottaa kestävän tulevaisuuden ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista ulottuvuutta sekä näiden riippuvuuksia toisistaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kun opiskelija perehtyy uskonnon ja tieteen suhteeseen, uskonnon määrittelyyn sekä juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin, hän saa valmiuksia hahmottaa uskontoa eri tieteenalojen ja eri uskontojen näkökulmasta. Opiskelija harjaantuu tarkastelemaan uskontoja koskevaa informaatiota, tietoa ja kielenkäyttöä lähdekriittisesti, kun hän tutustuu uskontojen erilaisiin tulkintatapoihin ja sisäiseen monimuotoisuuteen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2)

Opintojakson moduulit

- Maailmanlaajuinen kristinusko, 2 op (UE2), Pakollinen

Tavoitteet

Maailmanlaajuinen kristinusko

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä*
- *perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida ja arvioida ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä mediasisältöjä ja keskusteluja*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailmanlaajuinen kristinusko

- *kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa*
- *uskonnon asema sekä uskonnon ja valtion suhteet Euroopassa*
- *katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *karismaattinen kristillisyys ilmiönä*
- *kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet*
- *ekumenia ja uskontodialogi*
- *kristinusko ja ympäristökysymykset sekä muita ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa välineitä hahmottaa yksilöiden ja yhteisöjen erilaisia mahdollisuuksia ja asemaa yhteiskunnassa, kun hän tutustuu uskonnon asemaan sekä uskonnon ja valtioiden suhteisiin Euroopassa sekä kristinuskon vaikutukseen ympäröivän kulttuurin kanssa. Hän saa myös valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa ja edistää demokraattisen, oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan toimintaperiaatteita.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija saa välineitä hahmottaa yksilöiden ja yhteisöjen erilaisia mahdollisuuksia ja asemaa yhteiskunnassa, kun hän tutustuu uskonnon asemaan sekä uskonnon ja valtioiden suhteisiin Euroopassa sekä kristinuskon vaikutukseen ympäröivän kulttuurin kanssa. Hän saa myös

valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa ja edistää demokraattisen, oikeudenmukaisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan toimintaperiaatteita.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija harjoittelee valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä sekä hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle, kun hän perehtyy kristinuskon monimuotoisuuteen (esim. katolinen, ortodoksinen, protestanttinen ja karismaattinen kristillisyys sekä kristillisperäiset uskonnot) sekä ekumeniaan ja uskontodialogiin.

Hyvinvointiosaaminen

Tutustumalla monipuolisesti kristinuskon asemaan ja vuorovaikutukseen ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa opiskelija saa välineitä oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kun opiskelija tarkastelee kristinuskon moninaisia ilmenemismuotoja, tulkintatapoja sekä niiden suhdetta kulttuuriin ja yhteiskuntaan, hän syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä yhteiskunnan moninaisuudesta. Moduulissa käsiteltyjen sisältöjen, kuten katolisen, ortodoksisen, protestanttisen ja karismaattisen kristillisyyden sekä kristillisperäisten uskontojen tarkastelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan ja analysoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Samalla hän harjaantuu arvostamaan ihmisten ja yhteisöjen oikeutta kulttuuriseen identiteettiin sekä toimimaan kulttuurisen moninaisuuden puolesta. Kristinuskon eri muotojen eettisen ajattelun ja arvojen pohtiminen antaa myös valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä sekä muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa, kun tutustutaan kristinuskon eri muotojen eettiseen ajatteluun sekä kristinuskoon liittyviin ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin kuten ympäristökysymyksiin. Opiskelijaa rohkaistaan pohtimaan arvoja ja eettisiä kysymyksiä omakohtaisesti.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Perehtymällä kristinuskon erilaisiin muotoihin ja niiden asemaan sekä ajankohtaisiin kristinuskoon liittyviin kysymyksiin vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta ja taitoa löytää ja tulkita monenlaisia tekstejä sekä arvioida kriittisesti tiedon ja lähteiden luotettavuutta. Opiskelijan monilukutaitoa syvennetään erityisesti kristinuskoon liittyvän kulttuurisen ja symbolisen lukutaidon osalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UE3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää kulttuurista lukutaitoaan ja saa välineitä ymmärtää uskontojen ja katsomusten roolia osana kulttuureita ja yhteiskuntia, kun tarkastellaan esimerkiksi hindulaisuuden vaikutuksia Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, buddhalaisuuden vaikutuksia Aasian maiden kulttuureihin sekä Kiinan perinteisten uskontojen vaikutuksia Kiinan kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Tavoitteena on hahmottaa ja analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta, joten myös saamelaisten uskonnollisia tapoja ja uskomuksia voidaan tarkastella. Kun opiskelija tutustuu moduulissa käsiteltyjen uskontojen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin ja vaikutuksiin länsimaissa, hän vahvistaa valmiuksiaan toimia katsomuksellisesti moninaisissa ja globaaleissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Kun opiskelija eri uskontoihin ja niiden merkityksiin yksilöiden ja yhteisöjen elämässä, hän saa välineitä huomioida katsomuksiin liittyviä tekijöitä omassa vuorovaikutuksessaan muiden

kanssa. Tämä luo valmiuksia toimia tiedostaen, empaattisesti ja kunnioittavasti kansainvälisissä ja katsomuksellisesti moninaisissa opiskelu- ja työympäristöissä.

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija tutustuu erilaisiin uskontoihin liittyviin elämäntapoihin ja etiikkaan, hän saa valmiuksia ymmärtää katsomusten roolia osana yksilöiden ja yhteisöjen elämää. Nämä valmiudet tarjoavat työkaluja tarkastella uskonnon ja katsomuksen merkitystä niin omassa kuin muidenkin elämässä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tavoitteena on tutustua eri uskontojen keskeisiin piirteisiin ja niiden rooliin osana yksilöiden ja yhteisöjen elämäntapaa, ja rakentaa ymmärrystä maailman ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Moduulissa käsiteltävien sisältöjen avulla opiskelija saa valmiuksia tarkastella uskontojen ja katsomusten roolia yhteisöjen kulttuuriperinnössä, yksilöiden elämässä ja globaalissa maailmassa ja tämän kautta saa valmiuksia toimia kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden puolesta.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kun opiskelija tutustuu hindulaisuuden, buddhalaisuuden, shintolaisuuden, sikhiläisyyden ja jainalaisuuden eettisiin piirteisiin sekä Kiinan perinteisten uskontojen keskeisiin piirteisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, hän saa välineitä hahmottaa, miten uskonnot ja katsomukset voivat joko edistää tai estää toimintaa ekologisesti kestävän tulevaisuuden puolesta. Luonnonuskontojen ja uusien uskonnollisten liikkeiden keskeisiä piirteitä käsiteltäessä, opiskelija saa välineitä pohtia ihmisen ja luonnon välistä suhdetta erilaisista näkökulmista käsin. Tutustuttaessa luonnonuskontoihin ja niiden levinneisyyteen, opiskelija hahmottaa syitä siihen, miksi ihmisen toiminta on sovitettava luonnon kantokykyyn sekä saa valmiuksia pohtia ilmastonmuutoksen vaikutuksia erilaisten yhteisöjen ja elämäntapojen kannalta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kun opiskelija tarkastelee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja, luonnonuskontoja ja uusia uskonnollisia liikkeitä, hän tutustuu näihin uskontoihin liittyviin käsitteisiin, käytäntöihin, kieleen ja symboliikkaan kehittäen näin uskontoihin liittyvää monilukutaitoaan. Tutustuessaan eri uskontojen keskeisiin piirteisiin sekä uskontoperinteiden sisäiseen monimuotoisuuteen eri lähteiden kautta opiskelija kehittää kykyään analysoida ja arvioida erilaisia uskontoja koskevia tiedonlähteitä lähdekriittisesti ja eri tieteenalojen näkökulmista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UE4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *tunnistaa ja osaa analysoida muinaissuomalaisten uskontoperinteiden ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen, uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia osallistua uskonnollisia, katsomuksellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä koskevaan dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa huomioiden uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinusko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää ymmärrystään ja dialogitaitojaan, mikä antaa hänelle valmiuksia rakentaa yhteiskuntarauhaa sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää tulevaisuutta. Opiskelija syventää ymmärrystään omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa perehtymällä moduulin sisältöihin, kuten uskontoon ja uskonnollisiin yhteisöihin suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnottomuuteen, uskonnon- ja katsomuksenvapauteen, yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviin kysymyksiin, uskonnon rooliin etnisten ja kansallisten vähemmistöjen elämässä Suomessa sekä uskonnon merkitykseen julkisella sektorilla, politiikassa, taloudessa ja työelämässä. Samalla vahvistetaan opiskelijan edellytyksiä osallisuuteen ja osallistumiseen sekä rohkaistaan häntä toimimaan demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen vastuullisena jäsenenä. Näitä tavoitteita voidaan edistää myös toteuttamalla osana moduulia vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti tai perehtymällä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia empatiaan, yhteistyöhön ja kunnioittavaan vuoropuheluun, kun hän perehtyy suomalaisen katsomuksellisen kentän piirteisiin kuten uskonnon ja uskonnottomuuden

rooliin yksilöiden ja perheiden elämässä, uskonnon rooliin etnisten ja kulttuuristen vähemmistöjen elämässä, yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviin kysymyksiin sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Hän saa myös välineitä hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkitystä kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle. Osana moduulia mahdollisesti toteutettavassa vapaaehtoistyöhön liittyvässä projektissa opiskelija pääsee kehittämään monipuolisesti vuorovaikutusosaamistaan.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija voi saada välineitä oman identiteettinsä rakentamiseen sekä itsensä ja toisten arvostamiseen, kun hän käsittelee suomalaista uskonnollisuutta ja uskonnottomuutta, uskonnon- ja katsomuksenvapautta sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviä kysymyksiä. Hän voi myös saada valmiuksia edistää yhteisöjen hyvinvointia sekä toimia oman ja toisten turvallisuuden hyväksi. Osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöhön liittyvä projekti, joka harjaannuttaa opiskelijan taitoja toimia hyvinvoinnin edistämisessä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat yksilöiden arjessa sekä suomalaisessa yhteiskunnassa. Hän syventää myös tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä yhteiskunnan moninaisuudesta ja saa valmiuksia toimia kulttuurisen moninaisuuden ja ihmisoikeuksien toteutumisen puolesta. Moduulin sisällöt tarjoavat mahdollisuuden käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita uskonnonopetuksen tarjoamassa turvallisessa tilassa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija saa valmiuksia hahmottaa monipuolisesti suomalaisten uskonnollisuutta ja katsomuksia eri tieteenalojen kuten yhteiskunnan ja kulttuurin tutkimuksen näkökulmista. Hän saa myös välineitä uskontoja koskevan informaation lähdekriittiseen arviointiin. Kun opiskelija perehtyy uskonnon merkitykseen ja näkyvyyteen julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla sekä yksilöiden ja perheiden elämässä, hän saa valmiuksia pohtia tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja, joissa otetaan huomioon ympäristö, kulttuuri, politiikka, talous ja teknologia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija syventää ymmärrystään siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa, kun hän perehtyy esimerkiksi uskonnon merkitykseen ja näkyvyyteen julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa sekä uskonnollisiin yhteisöihin kolmannen sektorin toimijoina. Opiskelijaa rohkaistaan pohtimaan arvoja ja eettisiä kysymyksiä omakohtaisesti.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5)

Opintojakson moduulit

- Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa, 2 op (UE5), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa analysoida uskonnon ja taiteen suhdetta: taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa sekä uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia*
- *tunnistaa uskonnollista symboliikkaa ja perehtyy siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *harjaannuttaa taitoa tulkita uskontoon liittyviä ulottuvuuksia taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Taiteen ja uskonnon suhteeseen perehtyminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan uskontojen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja vaikutuksia. Harjaannuttamalla taitoaan havaita uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin vuorovaikutusta opiskelija lisää ymmärrystään eri katsomuksista ja saa valmiuksia myös ottaa kantaa moduulin teemoihin liittyviin yhteiskunnallisiin keskusteluihin.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelija kehittää monilukutaitoaan ja valmiuksiaan olla kanssakäymisessä toisten kanssa yli kieli-, katsomus- ja kulttuurirajojen, kun hän tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan sekä siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskontojen oppeja ja kertomuksia. Uskontoon liittyviin ulottuvuuksiin paneutuminen taiteen ja populaarikulttuurin eri muodoissa antaa mahdollisuuden pohtia myös sananvapauden merkitystä, sen vastuullista käyttöä sekä tiedonkäsityksen ja tiedonvälityksen muuttumista eri aikoina ja eri kulttuureissa. Opiskelija saa näin valmiuksia hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkityksen kestävälle tulevaisuudelle.

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija perehtyy uskonnon ja taiteen suhteeseen, hän tutustuu samalla taiteen ja kulttuurin mahdollisuuksiin ja rooliin yksilön ja yhteisöjen hyvinvoinnin edistäjinä. Harjoittamalla taitoa havaita uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin moninaista vuorovaikutusta opiskelijalla on mahdollisuus pohtia itselleen tärkeitä elämänkysymyksiä ja kulttuurin muotoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kun opiskelija perehtyy uskonnolliseen taiteeseen ja symboliikkaan, hän oppii osaltaan tunnistamaan ja analysoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat eri kulttuureissa. Opiskelija saa myös valmiuksia ymmärtää kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin merkitystä yksilöille ja yhteisöille. Moduulin sisällöt tukevat monipuolisesti valmiuksia toimia kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa toimintaympäristöissä sekä erilaisissa media- ja teknologiaympäristöissä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija harjaantuu analysoimaan myös uskonnon eettisiä ja ekologisia ulottuvuuksia ja saa mahdollisuuden pohtia omakohtaisesti näihin liittyviä arvojaan ja asenteitaan, kun hän tutustuu taiteen ja populaarikulttuurin uskonnollisiin teemoihin sekä siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja ja kertomuksia. Kun opiskelija perehtyy eri uskontojen näkemyksiin uskonnon ja taiteen eri muotojen suhteesta, hän harjoittelee pohtimaan omaa, näihin teemoihin liittyvää toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Taiteeseen ja populaarikulttuurin liittyvät sisällöt tukevat opiskelijan monilukutaidon kehittymistä sekä eettisten ja esteettisten arvojen pohdintaa. Kun opiskelija perehtyy uskonnolliseen taiteeseen ja symboliikkaan sekä uskonnollisiin teemoihin populaarikulttuurissa, hän tutustuu erilaisiin informaation esittämisen tapoihin. Opiskelijaa rohkaistaan kehittyvien tulkitsemisen taitojensa luovaan soveltamiseen moninaisissa toimintaympäristöissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, tiede ja media, 2 op (UE6), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ajankohtaista tutkimusta*
- *tunnistaa ja osaa analysoida uskontoon liittyviä ajankohtaisia teemoja ja sisältöjä mediassa*
- *osaa analysoida uskonnon ja median välisiä suhteita sekä arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *kehittää valmiuksia tuottaa ja esittää uskontoon liittyvää tietoa*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, tiede ja media

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus*
- *uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Media-aineistojen lähdekriittisen tarkastelun avulla moduulissa tutustutaan muun muassa uskontoihin liittyviin asenteisiin ja mielikuviin, uskontokritiikkiin sekä uskontojen roolin konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, mikä tukee opiskelijan yhteiskunnallista osaamista. Uskontoon liittyviin tutkimuksiin ja mediasisältöihin tutustuminen auttaa opiskelijaa havaitsemaan uskonnon ja yhteiskunnan erilaisia suhteita eri puolilla maailmaa sekä tuottaa edellytyksiä ymmärtää ja arvostaa demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä ihmisoikeuksiin, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita. Moduulin teemoja voidaan tarkastella näkökulmista, jotka rohkaisevat opiskelijaa ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Ajankohtaisiin uskonnollisiin ilmiöihin tutustuminen tutkimuksen ja median näkökulmista antaa valmiuksia toimia katsomuksellisesti ja kulttuurisesti moninaisissa työyhteisöissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Uskontoon liittyviin tutkimuksiin ja mediasisältöihin perehtyminen antaa opiskelijalle valmiuksia osallistua dialogiin, joka liittyy uskonnollisiin, katsomuksellisiin, eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Opiskelija kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan tutustumalla esimerkiksi uskonnon tutkimukseen eri tieteenaloilla sekä mediaan liittyviin ilmiöihin, kuten uskontoilmiön käsittelyyn mediassa, uskonnolliseen mediaan ja median käyttöön uskonnoissa, uskontojen mediajulkisuuteen sekä uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttöön eri medioissa. Samalla opiskelija kehittää taitojaan analysoida viestien ja merkitysten välittymistä myös kieli- ja kulttuurirajoja ylittävässä vuorovaikutuksessa. Uskonnon ja median käsittelyyn liittyy luontevasti myös pohdinta sananvapauden merkityksestä ja sen vastuullisesta käytöstä. Nämä pohdinnat antavat opiskelijalle valmiuksia hahmottaa rakentavan vuorovaikutuksen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen merkitystä kestävälle tulevaisuudelle, demokratialle ja rauhalle. Osana moduulia voidaan toteuttaa uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen uskontoon liittyvä tutkimus, mikä tukee monipuolisesti tiedon välittämiseen ja rakentavaan vuorovaikutukseen liittyvien taitojen oppimista.

Hyvinvointiosaaminen

Kun opiskelija tutustuu ajankohtaiseen uskonnon tutkimukseen sekä uskontoon liittyviin teemoihin mediassa, hän voi pohtia erilaisten elämän- ja maailmankatsomusten myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia yksilöiden ja yhteisöjen elämässä ja saa samalla välineitä tunnistaa hyvinvointia edistäviä ja ehkäiseviä tekijöitä sekä valmiuksia toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi. Uskonnon tutkimukseen perehtyminen antaa ideoita opiskelijan itsetuntemuksen kehittämiseen sekä identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kun opiskelija tutustuu ajankohtaiseen uskonnon tutkimukseen ja uskontoon liittyviin mediasisältöihin, hän syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Kielellisesti, katsomuksellisesti ja kulttuurisesti monipuolisten lähdeaineistojen ja medioiden käyttö moduulissa vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa, kansainvälistä osaamista sekä valmiuksia toimia moniarvoisissa globaaleissa toimintaympäristöissä ja muuttuvissa media- ja teknologiaympäristöissä. Opiskelija oppii myös tunnistamaan ja analysoimaan kulttuuriperintöjä, arvoja, ihmisten erilaisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat suomalaisessa yhteiskunnassa, Euroopassa ja globaalisti. Suomea koskeviin ajankohtaisiin uskontoon liittyviin tutkimuksiin ja mediasisältöihin tutustuminen tarjoaa mahdollisuuden käsitellä yksilön, yhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan suhteita sekä niihin liittyviä ajatuksia ja tunteita.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Media-aineistojen lähdekriittisen tarkastelun avulla on mahdollisuus tutustua uskontojen ja ympäristökysymysten suhteeseen, mikä tukee opiskelijan eettistä ja ympäristöosaamista. Opiskelija voi myös kehittää taitojaan hahmottaa perusasioita kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä näiden keskinäisriippuvuuksista. Moduulin teemat lisäävät opiskelijan ymmärrystä siitä, että uskonnoilla ja katsomuksilla eettisinä arvojärjestelminä on tärkeä merkitys ja rooli ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Uskonnon ja median suhteen analysointiin kuuluu olennaisena osana uskontoihin liittyvien eettisten kysymysten tarkastelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustuminen uskonnon tutkimuksen ajankohtaisiin näkökulmiin ja menetelmiin eri tieteenaloilla kehittää opiskelijan monitieteistä osaamista sekä antaa mahdollisuuden oman ajattelun, näkemysten ja toiminnan arvolähtökohtien pohdintaan. Uskonnon tutkimukseen ja uskontoon liittyviin mediasisältöihin perehtyminen kehittää opiskelijan monilukutaitoa ja tutustuttaa hänet erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin. Opiskelijalla on mahdollisuus kehittää näitä taitoja esimerkiksi tekemällä uskontoon liittyvä mediasisältö, media-analyysi tai pienimuotoinen tutkimus, joka voidaan toteuttaa osana moduulia. Opiskelija vahvistaa taitojaan arvioida tiedon luotettavuutta harjoittelemalla uskontoon liittyvän informaation ja sen lähteiden kriittistä arviointia. Moduulin sisällöt tarjoavat myös mahdollisuuden pohtia elämän- ja maailmankatsomusten näkökulmasta tulevaisuuden kannalta kestäviä ratkaisuja sekä vaihtoehtoisia tulevaisuusskenaarioita. Moduulin tavoitteet antavat hyvät edellytykset myös korkeakouluyhteistyölle esimerkiksi humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen kanssa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Numeroarviointi

7.9.2. Ortodoksinen uskonto (KT2)

Opintojaksot

Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1)

Opintojakson moduulit

- Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä, 2 op (UO1), Pakollinen

Tavoitteet

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida maailman uskontotilannetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä uskontojen monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ja uskonnottomuutta ilmiönä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon opin synnyn sekä Raamatun ja tradition merkityksen ortodoksisessa kirkossa ja sen ihmiskuvassa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristikunnan moninaisuuteen johtaneita syitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, keskeisiä piirteitä, kohtaamisia historiassa sekä vaikutuksia kulttuuriperintöön ja yhteiskuntiin sekä kehittää näihin pohjautuvaa kulttuurista lukutaitoa*
- *kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisessa ja kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä ja työelämässä sekä valmiuksia keskustella uskontoihin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä

- *uskonnollisuus ja uskonnot yleisinhimillisenä ilmiönä*
- *maailman uskontotilanne, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden piirteitä nykyajassa sekä uskonnonvapaus ihmisoikeutena*
- *uskontojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä muita ajankohtaisia uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kysymyksiä*
- *kristinuskon synty ja leviäminen, kirkolliskokoukset ortodoksisen kirkon opin, etiikan ja ihmiskuvan muotoutumisen perustana*
- *kristikunnan jakaantuminen ja sen vaikutukset*
- *juutalaisuuden ja islamin oppi, etiikka ja elämäntapa*
- *juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, suhde yhteiskuntaan sekä merkitys länsimaiselle kulttuurille*
- *pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa*
- *ortodoksisen kirkon, juutalaisuuden ja islamin kohtaamiset*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija hankkii uskonnollista tietoa sekä miten hän kykenee muokkaamaan ja soveltamaan hankkimaansa tietoa omissa tuotoksissaan. Arvioinnissa lähdetään liikkeelle opintojakson tavoitteista ja siitä, kuinka ne ovat toteutuneet kunkin opiskelijan kohdalla. Arvioinnissa käytetään apuna opiskelijoiden tekemiä töitä, kokeita ja lisäksi otetaan huomioon opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ortodoksisen uskonnon opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksot voidaan myös suorittaa itsenäisesti.

Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus maailmassa, 2 op (UO2), Pakollinen

Tavoitteet

Ortodoksisuus maailmassa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ortodoksisuuden apostolisen kirkon ja kirkkoisien perinteen jatkumona sekä luostarilaitoksen merkityksen ortodoksisen kirkon hengelliselle elämälle*
- *hahmottaa ja osaa analysoida kristinuskon historiallista kehitystä ortodoksisen kirkon, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta sekä kehittää ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyvää kulttuurista lukutaitoa*
- *tutustuu ortodoksisiin paikalliskirkkoihin maailmassa ja tuntee niiden historiallista kehitystä ja sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset, niiden syntytaustan ja keskeiset piirteet sekä pystyy vertailemaan niitä*
- *tutustuu kirkkojen väliseen maailmanlaajuiseen yhteistyöhön*
- *kehittää valmiuksia toimia moniarvoisissa toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus maailmassa

- *ortodoksisen kirkon opillisten perusteiden sekä hengellisen elämän vaikutus kulttuuriin ja ihmisten arkeen*
- *ortodoksisen paikalliskirkkokäsitteen muodostuminen*
- *Bysantin kirkko ja luostarilaitos itäisen kristillisyyden lähteenä ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset*
- *ortodoksiset kirkot Euroopassa ja muilla mantereilla sekä niiden paikalliset erityispiirteet*
- *orientaaliset ortodoksiset kirkot*
- *läntinen kristillisyys, katolinen kirkko, protestanttiset kirkot ja karismaattinen kristillisyys sekä niiden erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen vaikutus*
- *ajankohtaisia ortodoksisuuteen ja muuhun kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja*
- *ortodoksiset kirkot ja ekumeeninen liike sekä uskontodialogi*

Paikallinen lisäys

- tutustutaan paikkakunnan oman ortodoksisen seurakunnan toimintaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija hankkii uskonnollista tietoa sekä miten hän kykenee muokkaamaan ja soveltamaan hankkimaansa tietoa omissa tuotoksissaan. Arvioinnissa lähdetään liikkeelle opintojakson tavoitteista ja siitä, kuinka ne ovat toteutuneet kunkin opiskelijan kohdalla. Arvioinnissa käytetään apuna opiskelijoiden tekemiä töitä, kokeita

ja lisäksi otetaan huomioon opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ortodoksisen uskonnon opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksot voidaan myös suorittaa itsenäisesti.

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3)

Opintojakson moduulit

- Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä, 2 op (UO3), Valinnainen

Tavoitteet

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailman uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden paikallisia vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä niiden suhdetta ortodoksiseen kirkkoon*
- *perehtyy Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden kulttuurisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin*
- *tunnistaa ja osaa analysoida Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa*
- *hahmottaa ja osaa analysoida luonnonuskontojen nykytilannetta ja keskeisiä piirteitä*
- *hahmottaa ja osaa analysoida uusien uskonnollisten liikkeiden taustoja ja keskeisiä piirteitä*
- *kehittää uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa ja valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä*

Keskeiset sisällöt

Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

- *hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne*
- *jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet*
- *buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin*
- *Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne*
- *shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa*
- *Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija hankkii uskonnollista tietoa sekä miten hän kykenee muokkaamaan ja soveltamaan hankkimaansa tietoa omissa tuotoksissaan. Arvioinnissa lähdetään liikkeelle opintojakson tavoitteista ja siitä, kuinka ne ovat toteutuneet kunkin opiskelijan kohdalla. Arvioinnissa käytetään apuna opiskelijoiden tekemiä töitä, kokeita ja lisäksi otetaan huomioon opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ortodoksisen uskonnon opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksot voidaan myös suorittaa itsenäisesti.

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4)

Opintojakson moduulit

- Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa, 2 op (UO4), Valinnainen

Tavoitteet

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee muinaissuomalaista uskonnollista perinnettä sekä tunnistaa sen ilmenemisen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *tuntee ortodoksisen kirkon historialliset vaiheet Suomessa kristinuskon saapumisesta nykypäivään saakka*
- *tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen osana Suomen valtiollista ja kansallista kehitystä*
- *• tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa sekä perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *ymmärtää, että tietoa uskonnoista ja katsomuksista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla*
- *osaa analysoida ja arvioida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää taitojaan toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä*
- *kehittää valmiuksiaan osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia kulttuuri- ja katsomustietoisena ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä*

Keskeiset sisällöt

Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa

- *muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä*
- *kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa*
- *ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan*
- *kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa*
- *luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa*
- *kristinusko suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa*
- *uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

Paikallinen lisäys

- tutustutaan paikkakunnan uskonnollisten yhteisöjen toimintaan

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija hankkii uskonnollista tietoa sekä miten hän kykenee muokkaamaan ja soveltamaan hankkimaansa tietoa omissa tuotoksissaan. Arvioinnissa lähdetään liikkeelle opintojakson tavoitteista ja siitä, kuinka ne ovat toteutuneet kunkin opiskelijan kohdalla. Arvioinnissa käytetään apuna opiskelijoiden tekemiä töitä, kokeita ja lisäksi otetaan huomioon opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ortodoksisen uskonnon opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksot voidaan myös suorittaa itsenäisesti.

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus, 2 op (UO5), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja osaa analysoida yleisesti uskontojen ja taiteen suhdetta*
- *kehittää taitojaan tulkita uskonnollisen taiteen eri muotoja*
- *perehtyy taiteen eri muotojen ilmaisutapoihin ja siihen, miten niissä tuodaan esille uskontojen, erityisesti kristinuskon ja ortodoksisen kirkon, keskeistä opetusta*
- *tunnistaa ja tietää ortodoksisen ja muun kristillisen taiteen eri ilmaisumuotoja*
- *ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja tunnistaa uskonnon vaikutuksen nykypäivän taiteessa ja kulttuurissa*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus

- *uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa*
- *ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija hankkii uskonnollista tietoa sekä miten hän kykenee muokkaamaan ja soveltamaan hankkimaansa tietoa omissa tuotoksissaan. Arvioinnissa lähdetään liikkeelle opintojakson tavoitteista ja siitä, kuinka ne ovat toteutuneet kunkin opiskelijan kohdalla. Arvioinnissa käytetään apuna opiskelijoiden tekemiä töitä, kokeita ja lisäksi otetaan huomioon opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ortodoksisen uskonnon opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksot voidaan myös suorittaa itsenäisesti.

Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6)

Opintojakson moduulit

- Ortodoksisuus, tiede ja media, 2 op (UO6), Valinnainen

Tavoitteet

Ortodoksisuus, tiede ja media

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita*
- *osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä*
- *perehtyy ortodoksisuuden ja eri uskontojen kansalliseen ja kansainväliseen mediakuvaan*
- *perehtyy tieteen ja median esille tuomiin eettisiin kysymyksiin ortodoksisen kirkon perinteen ja etiikan näkökulmasta*
- *perehtyy tieteen ja ortodoksisen kirkon ihmiskuvaan*
- *hahmottaa uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä tuntee ortodoksiseen kirkkoon liittyvää ajankohtaista tutkimusta*

Keskeiset sisällöt

Ortodoksisuus, tiede ja media

- *uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa*
- *uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa*
- *uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma*
- *uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki*
- *tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten opiskelija hankkii uskonnollista tietoa sekä miten hän kykenee muokkaamaan ja soveltamaan hankkimaansa tietoa omissa tuotoksissaan. Arvioinnissa lähdetään liikkeelle opintojakson tavoitteista ja siitä, kuinka ne ovat toteutuneet kunkin opiskelijan kohdalla. Arvioinnissa käytetään apuna opiskelijoiden tekemiä töitä, kokeita ja lisäksi otetaan huomioon opiskelijoiden tekemä itsearviointi. Opintojakso arvioidaan numeroin 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Ortodoksisen uskonnon opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksot voidaan myös suorittaa itsenäisesti.

7.10. Kuvataide (KU)

Oppiaineen tehtävä

Kuvataide on visuaalista kulttuurikasvatusta, jossa opiskelija tutkii todellisuutta taiteen keinoin. Oppiaineen keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään. Kokemukset, mielikuvitus ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle oppimiselle. Opetuksessa tarkastellaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opiskelija vahvistaa aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tuntemustaan, joka tukee traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetuksella tuetaan laaja-alaisen yleissivistyksen rakentumista sekä aktiiviseen paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kasvamista. Opiskelijoille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tulevaisuuden jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksien kehittämiseen. Opinnot antavat edellytyksiä luovan ja kriittisen ajattelun kehittämiselle, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiselle.

Kuvataiteen opetuksessa syvennetään opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelijat havainnoivat, tuottavat, tulkitsevat ja arvottavat kuvia hyödyntämällä visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja. Eri tiedonalojen kielet avaavat opiskeltavaan ilmiöön uusia näkökulmia. Opetuksessa kannustetaan kulttuurisen osaamisen syventämiseen taiteiden- ja tieteidenvälisyyttä hyödyntäen. Opiskelija perehtyy erilaisiin taidekäsityksiin. Opinnoissa tarkastellaan visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan perustelemaan mielipiteitään ja näkemyksiään kuvataiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvataiteen opetuksessa tutkitaan opiskelijoille tuttuja ja heille uusia visuaalisen kulttuurin teoksia, tuotteita ja ilmiöitä. Kuvilla tarkoitetaan kaksi- ja kolmiulotteisia teoksia ja tuotteita sekä niitä esittäviä jäljenteitä. Visuaalisen kulttuurin kenttään kuuluvat opiskelijoiden omaehtoisesti tekemät kuvat, luonto, rakennettu ympäristö, esineet, median kuvat ja taiteeksi määritetyt teokset. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa tarjotaan edellytykset työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijaa kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat, mediaympäristöt ja audiovisuaalisen kulttuurin muodot ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvailmaisun välineitä. Opiskelijat perehtyvät ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin osallistumisen ja vaikuttamisen muotoihin. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti myös museoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kuvataiteen lukio-opinnot luovat hyvän pohjan rakentaa omakohtaista ja elinikäistä suhdetta visuaaliseen kulttuuriin.

Laaja-alainen osaaminen

*Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.*

*Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.*

*Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan*

visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallista osaamista *syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.*

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.*

Globaali- ja kulttuuriosaamista *syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.*

Tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet on jäsennetty kolmeksi tavoitealueeksi: Kuvien merkitys, Osallisuus ja toimijuus sekä Ilmaisun ja tulkinnan taidot.

Kuvien merkitys

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla*
- *kehittää valmiuksiaan ja vahvuuksiaan vastaanottaa, ymmärtää ja tuottaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä*
- *tulkitsee, millaisia esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kytkeytyy*
- *tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa*
- *ymmärtää aistinautintojen, mielikuvien, tunteiden ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle ja hyvinvoinnille.*

Osallisuus ja toimijuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ottaa kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *osaa soveltaa kuvallisen tuottamisen, viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä, osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *kehittää kriittistä ajatteluaan ympäristön havainnoinnissa ja omassa toiminnassa*
- *hyödyntää mielikuvia kuvallisessa ajattelussa, luomisprosessissa ja vaihtoehtoisten toimintatapojen kuvittelussa*
- *osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa suunnittelussa, työskentelyssä ja kuvailmaisussa*
- *ottaa toiminnassaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän elämäntavan näkökulmia.*

Ilmaisun ja tulkinnan taidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle*
- *syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja*
- *kehittää kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa visuaalisen kulttuurin tuottamisessa ja tulkinnassa*
- *syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen*
- *osaa tehdä ja tulkita kuvia liittämällä ne erilaisiin käsityksiin taiteesta*
- *tarkastelee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän, vastaanottajan ja yhteiskunnan näkökulmasta.*

Osaamisen arviointi

Kuvataiteen opetuksessa arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Arviointi kohdistuu kuvataiteen yleisten tavoitteiden ja moduulikohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä laaja-alaiseen osaamisen toteutumiseen kuvataiteessa. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Opintojaksot

Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1)

Opintojakson moduulit

- Omat kuvat, jaetut kulttuurit, 2 op (KU1), Pakollinen

Tavoitteet

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä kuvia sekä jakaa ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*

- *käyttää erilaisia kuvailmaisun välineitä, materiaaleja, teknologioita ja lähestymistapoja itsenäisesti sekä ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa visuaalisen viestinnän ja teknologian keinoja näkemysten esittämisessä sekä osallistumisessa ja vaikuttamisessa*
- *tutkii ja tulkitsee taidetta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ja tulkitsee eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaalista kulttuuria*
- *tutkii ja tulkitsee kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ymmärtää kuvakulttuurien merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa*
- *ymmärtää visuaalisen kulttuurin merkityksen kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjänä, kulttuuriperinnön uudistamisessa ja kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Omat kuvat, jaetut kulttuurit

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen ja ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja taiteessa, ympäristössä ja mediassa*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista tutustuminen*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan

käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sidoksissa opintojakson tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi on jatkuva opintojakson annettava suullinen palaute, joka on osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua. Osaamisen ja opitun arviointi toteuttaa summatiivinen arviointi (4-10). Arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU1, Omat kuvat, jaetut kulttuurit -opintojaksossa työskentelet kuvien äärellä. Tutustut eri aikojen, kulttuurien ja yhteisöjen visuaaliseen kulttuurin ja ajankohtaisiin kuvataideilmiöihin. Tutkit taidetta ja taiteen perusteita itse tuottamalla kuvia ja omalla ilmaisulla. Opintojaksolla eräs työskentelyn perusta on visuaalisen materiaalin jakaminen ja siitä keskustelu ryhmässä. Opintojakso kokoaa sinulle tietoa kuvataiteen perusteista, joita pystyt hyödyntää monipuolisesti tulevaisuudessa. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavana itsenäisenä opiskeluna.

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2)

Opintojakson moduulit

- Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt, 2 op (KU2), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *havainnoi itselle ja muille merkityksellisiä teoksia, tuotteita ja palveluita sekä digitaalisia, rakennettuja ja luonnon ympäristöjä*
- *perustelee ympäristöihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä havaintojaan ja ajatteluaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- *tarkastelee ympäristön kuvien yhteyksiä omiin kuviinsa, taiteeseen ja kulttuuriperintöön*
- *soveltaa arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen prosesseja, teknologioita ja toimintatapoja kuvailmaisussaan itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *tutkii ja tulkitsee rakennettua ympäristöä, tuotteita ja palveluja yhteiskuntakehityksen, oikeuksien ja kestävän tulevaisuuden näkökulmista*
- *kehittää osaamistaan ympäristön kuvien tekijänä, tulkitsijana, arvottajana ja toimijana*

- *ymmärtää visuaalisuuden merkityksiä tuotteiden, palveluiden ja arkkitehtuurin kestävässä suunnittelussa, viestinnässä ja käyttämisessä*
- *ymmärtää kuvilla vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia omassa elämässään esteettisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävän tulevaisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

Omat kuvat

- *opiskelijoiden omat kuvat sekä kuvakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa ympäristön kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Ympäristön kuvat

- *kuvan tuottamisen, muokkaamisen ja esittämisen keinoja ympäristössä, mediassa ja taiteessa*
- *arkkitehtuurin, muotoilun ja median käsitteistöön ja kuvastoihin tutustuminen*
- *visuaalisen kulttuurin teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen käyttäminen*
- *ympäristön ajankohtaisten ilmiöiden tutkiminen kuvailmaisussa*
- *vaikuttaminen ja osallistuminen kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoin*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sidoksissa opintojakson tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi on jatkuva opintojakson annettava suullinen palaute, joka on osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan,

tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua. Osaamisen ja opitun arviointi toteuttaa summatiivinen arviointi (4-10). Arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt opinnoissa opit tarkastelemaan ympäristöä, ihmisen luomia paikkoja, rakennelmia ja esineitä. Opit tunnistamaan estetiikkaa, kestävän kehityksen ja käytännön lähtökohtia rakennetussa ympäristössä. Tutustut rakennettuun ympäristöön, artefakteihin ja niiden suunnitteluprosessiin, visuaalisesti tutkien, itse muotoillen ja rakentaen, omista lähtökohdistasi. Opintojaksoon voi liittyä vierailuja, tutustumiskäyntejä ja yhteistyötä koulun ulkopuolella oleviin tahoihin. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavana itsenäisenä opiskeluna. Tämän opintojakson voi suorittaa Omat kuvat, jaetut kulttuurit (KU1) jälkeen, missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3)

Opintojakson moduulit

- Kuva viestii ja vaikuttaa, 2 op (KU3), Valinnainen

Tavoitteet

Kuva viestii ja vaikuttaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää omakohtaista suhdettaan digitaaliseen kuvaan, mediaan, taiteeseen ja teknologiaan ajattelun ja ilmaisun taitojaan kehittämällä*
- *laajentaa median, taiteen, teknologian ja audiovisuaalisen kulttuurin tuntemustaan perehtymällä erilaisiin ilmaisu-, tuotanto- ja esitystapoihin*
- *tutkii mediakulttuuria tuottaessaan ja tulkitessaan teoksia, tuotteita ja palveluja*
- *hyödyntää mediateknologian keinoja, työtapoja ja prosesseja suunnittelussa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa itsenäisesti sekä osana ryhmää*
- *tulkitsee tiedon tuottamisen tapoja yhdisteleviä visuaalisen kulttuurin tuotteita ja niihin sisältyviä intertekstuaalisia suhteita*
- *tulkitsee mediaesityksiä ja taidetta teoksen, tekijän, yleisön ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *ottaa kuvillaan kantaa mediassa, kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii median ja taiteen kuvia identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Kuva viestii ja vaikuttaa

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä mediakulttuurit, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa median kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Median kuvat

- *kuvan tuottaminen, muokkaaminen ja esittäminen digitaalisesti ja muilla keinoilla*
- *median, viestinnän ja taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *mediaesitysten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus mediassa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä esimerkiksi rakennetussa ympäristössä, esineissä, mediassa ja taiteessa. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin. Opiskelijat perehtyvät myös oikeudellisesti suojeltuihin etuihin, kuten tekijänoikeuksiin, sananvapauteen ja yksityisyyteen. Opinnoissa tutustutaan työelämän, kansalaistoiminnan ja jatko-opintojen tarjoamiin mahdollisuuksiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin näkökulmasta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sidoksissa opintojakson tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi on jatkuva opintojakson annettava suullinen palaute, joka on osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua. Osaamisen ja opitun arviointi toteuttaa summatiivinen arviointi (4-10). Arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa -opintokokonaisuudessa tulkitset ja analysoit visuaalista mediaa ja sen vaikutusta ihmisiin ja ympäristöön. Tutustumme mediakuvaan mahdollisimman laaja-alaisesti käytännön kautta, itse tuottamalla mediakuvamateriaalia. Käsitellään muun muassa kuvajournalismia, mainontaa, netin populaarikulttuuria, graafista suunnittelua, valokuvaa ja elokuvaa. Opintojaksolla eräs työskentelyn perusta on visuaalisen materiaalin jakaminen ja siitä keskustelu ryhmässä. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavana itsenäisenä opiskeluna. Tämän opintojakson voi suorittaa Omat kuvat, jaetut kulttuurit (KU1) jälkeen, missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4)

Opintojakson moduulit

- Taiteen monet maailmat, 2 op (KU4), Valinnainen

Tavoitteet

Taiteen monet maailmat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii, tulkitsee ja arvottaa taiteen kuvien henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä*
- *syventää omakohtaista suhdettaan eri aikojen ja eri kulttuurien kuvailmaisuun*
- *syventää kuvailmaisun taitojaan omien tavoitteiden suuntaisesti itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*
- *soveltaa kuvan tekemisessä nykytaiteelle ominaisia ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja*
- *tulkitsee taidetta teoksen, tekijän, vastaanottajan, taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista*
- *tutkii ilmaisussaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- *ottaa kuvillaan kantaa kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin*
- *tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria identiteettien rakentamisen, kulttuuriperinnön välittämisen ja uudistamisen sekä kestävän tulevaisuuden näkökulmista.*

Keskeiset sisällöt

Taiteen monet maailmat

Omat kuvat

- *opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä taiteen maailmat, joihin he osallistuvat omaehtoisesti*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana*
- *opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen suhteessa taiteen kuviin ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin*
- *opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana*

Taiteen kuvat

- *kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot*
- *taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen*
- *eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena*
- *teosten liittäminen erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä ja muusta visuaalisesta kulttuurista*
- *kuvallisten, sanallisten ja muiden kuvatulkinnan keinojen soveltaminen*
- *opiskelijoille merkityksellisten kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja globaalien ilmiöiden tutkiminen*
- *opiskelijoiden toimijuus kuvataiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla. Opiskelijat kehittävät vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi visuaalisen kulttuurin kuvallisiin ja sanallisiin käsitteistöihin, kuvatyyppeihin ja kuvastoihin perehtymällä. Erilaisten kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen kuvien analysoinnissa, arvioinnissa ja tuottamisessa luo valmiuksia merkitysten jakamiselle ja niistä keskustelemiselle.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sidoksissa opintojakson tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi on jatkuva opintojakson annettava suullinen palaute, joka on osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että

oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua. Osaamisen ja opitun arviointi toteuttaa summatiivinen arviointi (4-10). Arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen, oppiaineessa määriteltyjen laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvioinnin läpinäkyvyyttä.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU4 Taiteen monet maailmat -opintokokonaisuudessa perehdyt kuvataiteen merkitykseen ja vaikutukseen ihmisiin ja kulttuuriin kautta aikojen. Opit tunnistamaan taiteen lähtökohdat ja siten ymmärtämään taidetta ja peilaamaan tietoa sinun omiin merkityksellisiin kuviisi. Tutustumme taiteen maailmoihin, ja tuotamme itse omia kuvia kuvataiteen eri menetelmillä. Opintojaksolla eräs työskentelyn perusta on visuaalisen materiaalin jakaminen ja siitä keskustelu ryhmässä. Opintojaksoa ei suositella opiskeltavana itsenäisenä opiskeluna. Tämän opintojakson voi suorittaa Omat kuvat, jaetut kulttuurit (KU1) jälkeen, missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

Piirustus ja maalaus, 2 op (KU5)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- osaa asettaa tavoitteita taiteelle ominaiselle tutkivalle, pitkäkestoiselle ja ilmiökeskeiselle työskentelylle ja oppimiselle
- syventää kuvailmaisun taitoja erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja toimintatapoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- syventää visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa hyödyntämällä kuvien tekemisessä ja tulkinnassa erilaisia tietämisen tapoja
- osaa asettaa omaa kuva-ja ajatusmaailmaa visuaaliseksi tavoitteeksi

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelijoille merkitykselliset kuvat sekä oma visuaalinen ilmaisu
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen kuvailmaisun lähtökohtana
- opiskelijoiden omien kuvien tarkasteleminen
- opiskelijoiden omien kuvien käyttäminen tutkivan, pitkäkestoisen ja ilmiökeskeisen työskentelyn lähtökohtana
- kuvan tekemisen, muokkaamisen ja esittämisen perinteiset ja uudet keinot
- taiteen käsitteistöön ja kuvastoihin perehtyminen
- eri aikoina ja eri kulttuureissa tuotettu taide tutkimuksen kohteena

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä. Kuvatulkinnassa tarkastellaan myös kuvan intertekstuaalisia viittauksia esimerkiksi lauluun, näytelmään tai toiseen kuvaan. Opiskelijat hyödyntävät eri taiteen- ja tieteenalojen näkökulmia heidän tuottaessaan ja tulkitessaan visuaalista kulttuuria.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sidoksissa opintojakson tavoitteisiin. Opintojaksolla arviointikäsitys luodaan arviointikeskusteluilla. Formatiivinen arviointi on jatkuva opintojakson annettava suullinen palaute, joka on osa opiskelijan ja opettajan vuorovaikutusta. Opettajan tuella tehty itsearviointi ja vertaisarviointi auttavat opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan, korjaamaan virheitään ja kehittämään työskentelyään niin, että oppimiselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista ja tarkoituksenmukaisin menetelmin toteutettua. Opiskelijalla on oltava opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia, tilaisuuksia ja tapoja osoittaa oppimistaan ja osaamistaan. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

KU5 Piirustus ja maalausopintojaksolla opit havaintopiirtämisen menetelmät ja maalauksen perustekniikat. Maalausaiheet ammennetaan paikallisesta ympäristöstä ja kulttuurista, sinulle läheisistä aiheista. Opimme tekemään havaintoa valosta, varjosta, etäisyydestä ja sommittelusta. Kertaamme ja opimme uutta väriopista. Opintokokonaisuudella tehdään 5–8 piirustusta ja maalausta, joille asetetaan palautuspäivät ja arviointikeskustelut. Tehtävien lomassa käymme läpi maalaustekniikoita ja materiaalioppia. Maalausten lisäksi tehtäviin kuuluu vapaamuotoinen oppimispäiväkirja, jossa esittelet tehtyä ja opittua sekä kerrot, miten olet saavuttanut tavoitteet - sekä omasi, että tehtäville asetetut. Läsnäolo katsotaan tarpeelliseksi suoran opetuspalautteen vuoksi ja työt suoritetaan koulun tiloissa. Opintojakso suositellaan suoritettavaksi sen jälkeen kun lukion taideaineiden 3 pakollista opintojaksoa ovat suoritettu.

7.11. Lukiodiplomit (LD)

Oppiaineen tehtävä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltäviin opintojaksoihin voivat kuulua eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa oppiaineryhmässä tai oppiaineessa. Lukiodiplomi voi sisältyä oppiaineen oppimäärän valinnaisiin opintoihin paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyllä tavalla. Opetushallitus antaa erilliset ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan koulutuksen järjestäjän tarjoamien lukiodiplomien osalta lukiodiplomien tehtävä, yleiset tavoitteet ja arviointi sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt lukiodiplomeittain kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.

Tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Lukiodiplomien opetuksen yleiset tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta erityistä osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta*
- *vahvistaa omaa ja toisten osallisuutta, toimijuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia lukioyhteisössä.*

Osaamisen arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Opintojaksot

Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2)

Opintojakson moduulit

- Kuvataiteen lukiodiplomi, 2 op (KULD2), Valinnainen

Tavoitteet

Kuvataiteen lukiodiplomi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti kuvia*
- *osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat*
- *osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan*
- *osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta*
- *osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa
- osaa kertoa ja välittää lukiodiplomille asettamansa tavoitteet ja lähtökohdat
- osaa tuottaa taiteellisen ja visuaalisen kokonaisuuden, jonka sisällön tuottamisen ja esittämisen tavat tukevat toisiaan
- osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta
- osaa arvioida työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Kuvataiteen lukiodiplomi

- *perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan*
- *muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.*

Paikallinen lisäys

- perustuvat lukiodiplomille asetettuihin tavoitteisiin sekä valittuun tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan
- muodostuvat teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia sekä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla visuaalisen kulttuurin ilmentämiä arvoja ja merkityksiä. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan kantaa ja osallistumaan

yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä vaikuttamaan kestävän tulevaisuuden puolesta. Oppiaine tarjoaa mahdollisuuksia tarkastella demokratian ja perusoikeuksien tilaa, toteutumista ja kehitystä taiteen keinoin.

Vuorovaikutusosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa kehitetään **vuorovaikutusosaamista** rakentamalla dialogia ja ymmärrystä ihmisten välille erilaisia kuvakulttuureja tarkastelemalla, niitä jakamalla ja niistä keskustelemalla. Opinnot kehittävät yhteistoiminnallisia taitoja taiteelle ominaisen kokonaisvaltaisen työskentelyn avulla.

Hyvinvointiosaaminen

Kuvataiteen opinnot tukevat opiskelijan **hyvinvointiosaamista** kuvailmaisuun sisältyvien aistinautintojen, tunteiden ja henkilökohtaisten merkitysten avulla. Itselle merkityksellisen visuaalisen kulttuurin ymmärtäminen ja ilmaiseminen tukee identiteettien rakentumista, ihmisenä kasvua, hyvinvointia ja elinikäistä oppimista. Opinnot tarjoavat välineitä yksilöiden ja yhteisöjen kulttuurisen moninaisuuden kunnioittamiseen ja arvostamiseen. Opiskelijoita kannustetaan etsimään heitä itseään kiinnostavia kuvakulttuureja ja kuvailmaisun tapoja.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista syvennetään kuvataiteessa tutkimalla todellisuuden kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelijoita kannustetaan rakentamaan identiteettiään sekä arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä. Kuvataiteessa tarkastellaan ja pohditaan omaa suhdetta yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tutkimaan, miten visuaalinen kulttuuri heijastaa ja muokkaa yksilöitä, yhteisöjä ja maailmaa. Kulttuuriperintöä tarkastellaan globaalista, kansallisesta ja opiskelijan kulttuurisen taustan näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan käsittelemään kulttuuriseen moninaisuuteen ja globalisaatioon liittyviä ilmiöitä kuvallisessa työskentelyssä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kuvataiteen opinnoissa syvennetään **eettisyyttä ja ympäristöosaamista** tutkimalla ympäristön, yhteiskunnan ja globaalin maailman eettisiä ja ekologisia kysymyksiä kuvailmaisun keinoin. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan omia valintojaan, ratkaisujaan ja tekojaan kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opinnot syventävät osaamista erilaisten materiaalien ja teknologioiden kestävästä käytöstä. Opiskelijoita rohkaistaan paikalliseen ja globaaliin toimijuuteen kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävään kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Taiteellisen työskentelyn kautta avataan näköaloja vaihtoehtoisiin tulevaisuuksiin.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kuvataide syventää opiskelijan visuaalisen kulttuurin monilukutaitoa, jonka avulla myös **monitieteinen ja luova osaaminen** kehittyy. Taiteelle ominainen työskentely hyödyntää erilaisia tutkimisen, ilmaisemisen, esittämisen ja toiminnan tapoja. Opinnoissa kulttuurisia ilmiöitä tutkitaan visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttämällä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Siinä huomioidaan erityisesti opintoihin

kuuluvat laaja-alaiset taidot ja arvot. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja. Opettajan lisäksi arviointiin osallistuu toinen arvioija, jonka tulee myös olla kyseisen alan asiantuntija. Lukiodiplomin suorituksesta annetaan numeroarvosana. Arvioinnissa käytetään asteikkoa 4–10. Opiskelija saa todistuksen lukiodiplomistaan, kun hän on suorittanut lukion koko oppimäärän.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kuvataiteen lukiodiplomin tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta kuvataiteelle ominaisin keinoin. Lukiodiplomin suorittaminen hyödyntää ja syventää lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista. Opiskelija ilmentää lukiodiplomillaan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitojaan sekä omaehtoista harrastuneisuuttaan. Lukiodiplomi luo edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomin laajuus on kaksi opintopistettä. Lukiodiplomi tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomi täydentää lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Kuvataiteen lukiodiplomi on portfoliomuotoinen itsenäinen näyttö, joka toteutetaan yhden opintojakson aikana opettajan valvonnan alaisuudessa. Lukiodiplomin suorittamiseen on opiskelijalle varattava 38 oppituntia. Lukiodiplomin arvioi oman opettajan lisäksi joku muu alan asiantuntija ja suoritetusta lukiodiplomista annetaan lukiodiplomitodistus Opetushallituksen määräämällä tavalla.

Opetushallitus julkaisee vuosittain uudet lukiodiplomitehtävät, joiden pohjalta työskentely toteutetaan. Lukiodiplomin sisällöt ja tavoitteet ovat Opetushallituksen määräämät. Opiskelija valmistaa taiteellisen tuotoksensa lisäksi työskentelyprosessia valottavan portfolio- kansion sekä kirjallisen kokeen.

Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut vähintään neljä (4) lukion kuvataiteen opintojaksoa.

7.12. Liikunta (LI)

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. Liikunnassa opetetaan taitoja ja tietoja, joiden avulla opiskelija pystyy arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään. Opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta fyysisestä aktiivisuudestaan sekä toiminta- ja opiskelukyvystään. Opetuksessa korostetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana aktiivista elämäntapaa. Opiskelija rakentaa myönteistä kehosuhdetta ja minäkuvaa liikunnan avulla. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Lukion liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla monipuolisesti ja turvallisesti ottaen huomioon eri opiskeluympäristöjen ja vuodenaikojen tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja ja menetelmiä, osallistetaan opiskelijoita toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä ohjataan heitä ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta ja turvallisuudesta.

Opetusryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon opiskelijan oikeus fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Oppimista tuetaan opetusta eriyttämällä ottaen huomioon opiskelijoiden yksilölliset lähtökohdat ja kehitystarpeet (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Laaja-alainen osaaminen

Liikunnan opetus vahvistaa opiskelijan motivaatiota, itseluottamusta ja pätevyyttä fyysiseen aktiivisuuteen sekä ymmärrystä elämänmittaisen liikunta-aktiivisuuden merkityksestä.

Liikunta tukee opiskelijan pitkäjänteisyyttä, sinnikkyyttä ja jaksamista vahvistaen ***hyvinvointiosaamista*** *sekä laajemmin terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Liikunnassa toimintakyvyllä tarkoitetaan fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä edellytyksiä selvitä erilaisista arkielämään kuuluvista toiminnoista. Liikunnassa opetellaan pitämään huolta omasta toimintakyvystä sekä opitaan ymmärtämään, miten toimintakyky vaikuttaa omaan fyysiseen ja kognitiiviseen suorituskykyyn sekä hyvinvointiin.*

Vuorovaikutusosaaminen *kehittyy liikunnan opetuksen monipuolisten työtapojen ja menetelmien avulla. Vuorovaikutusosaamisen näkökulmasta on oleellista, että opiskelijan myönteistä minäkuvaa vahvistetaan niin, että hän oppii arvostamaan itseään. Hyvä vuorovaikutus edellyttää itsesäätelyn taitoja, kuten omien tunteiden tunnistamista, ymmärtämistä ja ilmaisun säätelemistä. Näin liikunta oppiaineena edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta kouluyhteisössä laajemminkin.*

Lukion liikunta on monitieteinen oppiaine, joka tarjoaa mahdollisuuksia eri tieteenalojen ja oppiaineiden, esimerkiksi terveystiedon, biologian, fysiikan ja musiikin, ymmärtämiseen. ***Monitieteinen ja luova osaaminen*** *kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.*

Opiskelijan hyvä toimintakyky vahvistaa niin opiskelu- kuin työelämävalmiuksia. ***Yhteiskunnallista osaamista*** *vahvistetaan liikunnassa opettamalla opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta ja sen turvallisuudesta sekä auttamalla ja avustamalla muita liikuntatunneilla. Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.*

Itsensä pitkäjänteinen kehittäminen, oman lihasvoiman käyttö sekä toisia kunnioittava toiminta ilmenevät ***eettisyytenä ja ympäristöosaamisena****, joka toteutuu liikunnassa toimintana yhteiseksi hyväksi. Liikunnassa tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.*

Liikunnan opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan hyvinvointi- ja liikuntateknologiaa sekä opitaan tiedon kriittistä tulkintaa ja turvallista toimintaa mediassa, kuten paikkatietojen julkaisuja ja suoritusten kuvaamista. Liikunta globaalina, yhteisenä ja kehollisena, kielenä yhdistää erilaiset ihmiset ja kulttuurit vahvistaen opiskelijoiden ***globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *oppii soveltamaan liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *oppii arvioimaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä saadun tiedon pohjalta harjoittamaan niitä*
- *osaa tehdä perusteltuja valintoja fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittämiseksi sekä fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *kehittää taitoa itsearviointiin (tavoitteenasettelu, suunnitelma ja toteutus tavoitteiden suuntaisesti sekä edistymisen arviointi)*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla, tukee yhteisöllisyyttä kannustamalla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia.*

Osaamisen arviointi

Liikunnassa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Liikunnan arviointi perustuu opintojaksoissa määriteltyihin fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arviointi koostuu oppimista ja työskentelyä edistävästä palautteesta sekä tavoitteiden toteutumista kuvaavasta arvioinnista. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön, ja siinä käytetään monipuolisesti opettaja-, vertais- ja itsearvioinnin eri muotoja. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet tulee ottaa huomioon liikunnan arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa parasta mahdollista osaamistaan tarvittaessa vaihtoehtoisin tavoin ja erityisjärjestelyin (lukiolaki 714/2018, 28 ja 29 §).

Opintojaksot

Liikunta 1, 2 op (LI01)

Opintojakson moduulit

- Oppiva liikkuja, 2 op (LI1), Pakollinen

Tavoitteet

Oppiva liikkuja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa (kuten sisällä, ulkona ja vedessä)*
- *osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Osallistuu positiivisen ja turvallisen työskentelyilmapiirin luomiseen
- Osallistuu säännöllisesti oppitunteihin

Keskeiset sisällöt

Oppiva liikkuja

- *liikuntataitojen soveltaminen erilaisissa opetusryhmän yhteisissä liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia (kesä-, talvi-, luonto- ja vesiliikunta) sekä sisä- ja ulkoliikuntaa monipuolisesti toteuttaen*
- *opetusryhmän yhteistyötaitoja ja yhteishenkeä kehittävät liikuntatehtävät ja -leikit sekä pelit*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetellaan monipuolisten liikuntatehtävien kautta pitämään huolta omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja liikuntamuotoja tätä tavoitetta tukemaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Monipuolisella opetuksella kehitetään vuorovaikutustaitoja ja pidetään yllä positiivista työskentelyilmapiiriä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvionnissa otetaan huomioon sekä fyysinen, psyykkinen, että sosiaalinen toiminta tunneilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Liikunta 2, 2 op (LI02)

Opintojakson moduulit

- Aktiivinen elämä, 2 op (LI2), Pakollinen

Tavoitteet

Aktiivinen elämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus) sekä asettaa kehittämistavoitteita saadun tiedon pohjalta*
- *osaa tehdä oman toimintakyvyn ja ympäristön kannalta perusteltuja valintoja fyysisen toimintakyvyn kehittämiseksi ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Aktiivinen elämä

- *fyysisten ominaisuuksien (voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus) itsearviointi, ylläpito ja kehittäminen monipuolisesti liikkuen*
- *liikkuvuus ja kehonhuolto*
- *ergonomia liike- ja suoritustekniikoissa*
- *yhteistyötaitoja sekä yhteishenkeä kehittävät liikunnalliset pari- ja ryhmätehtävät*

Paikallinen lisäys

- Moduuliin kuuluu fyysisten kunto-ominaisuuksien testaamista, jonka pohjalta tehdään fyysisten ominaisuuksien itsearviointia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetellaan monipuolisten liikuntatehtävien kautta pitämään huolta omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja liikuntamuotoja tätä tavoitetta tukemaan. Fyysisten ominaisuuksien testaus ja itsearviointi tukevat omaa hyvinvointiosaamista.

Vuorovaikutusosaaminen

Monipuolisella opetuksella kehitetään vuorovaikutustaitoja ja pidetään yllä positiivista työskentelyilmapiiriä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Parhaansa yrittäminen, ponnistelu ja pitkäjänteinen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ovat niin liikunnan opiskelun kuin opiskelu- ja työelämänkin arkista ydintä. Liikunnassa opiskelijat kokevat yhteisöllisyyttä yhdessä tekemisen, keskinäisen kannustamisen, osallisuuden ja yhteiseen päämäärään pyrkimisen kautta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvionnissa otetaan huomioon sekä fyysinen, psyykkinen, että sosiaalinen toiminta tunneilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä. Opiskelija ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan kestävän tulevaisuuden, fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opetus toteutetaan rakennettua ja rakentamatonta opiskeluympäristöä sekä liikunta- ja hyvinvointiteknologiaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntäen.

Liikunta 3, 2 op (LI03)

Opintojakson moduulit

- Uudet mahdollisuudet, 2 op (LI3), Valinnainen

Tavoitteet

Uudet mahdollisuudet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjoittaa ja soveltaa liikuntataitoja ja -tietoja monipuolisesti ja uusin tavoin*
- *harjaantuu kehon hallinnassa*
- *tunnistaa tunteitaan, toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittaen sekä tukee yhteisöllisyyttä toisia auttaen ja kannustaen*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Paikallinen lisäys

- Kokeilee jotain itselleen uutta/harvinaisempaa liikuntamuotoa.

Keskeiset sisällöt

Uudet mahdollisuudet

- *uusiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin tutustuminen*
- *liikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien monipuolinen ylläpito ja kehittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetellaan monipuolisten liikuntatehtävien kautta pitämään huolta omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja liikuntamuotoja tätä tavoitetta tukemaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Monipuolisella opetuksella kehitetään vuorovaikutustaitoja ja pidetään yllä positiivista työskentelyilmapiiriä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustuminen eri liikuntakulttuureihin ja -muotoihin maailmalta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvionnissa otetaan huomioon sekä fyysinen, psyykkinen, että sosiaalinen toiminta tunneilla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä sekä monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista ja koettua pätevyyttä uuden oppimisen myötä.

Liikunta 4, 2 op (LI04)

Opintojakson moduulit

- Yhdessä liikkuen, 2 op (LI4), Valinnainen

Tavoitteet

Yhdessä liikkuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *toimii yhdessä asetetun liikunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi*
- *toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kunnioittavasti, auttaa ja kannustaa muita liikuntatunneilla sekä antaa rakentavaa palautetta ja vertaisarviointia*
- *yrittää parhaansa suorittaen tehtävänsä tunnollisesti ja vastuullisesti, työskennellen aktiivisesti ja asiallisesti sekä kehittäen itseään pitkäjänteisesti.*

Keskeiset sisällöt

Yhdessä liikkuen

- *yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit, luontoliikunta tai muut projektiluonteiset kokonaisuudet.*

Paikallinen lisäys

- Monipuolisia yhdessä toteutettavia liikuntamuotoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetellaan monipuolisten liikuntatehtävien kautta pitämään huolta omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja liikuntamuotoja tätä tavoitetta tukemaan.

Vuorovaikutusosaaminen

Monipuolisella opetuksella kehitetään vuorovaikutustaitoja ja pidetään yllä positiivista työskentelyilmapiiriä ja ryhmähenkeä.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tuetaan opiskelijan myönteisiä sosiaalisia arvoja ja niiden mukaista toimintaa, kuten rehellisyyttä, vastuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opiskelija oppii tunnistamaan ympäristöä säästäviä ja kuormittavia liikuntamuotoja oppien esimerkiksi luontoliikunnassa eettisesti kestävään liikuntakulutukseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvionnissa otetaan huomioon sekä fyysinen, psyykkinen, että sosiaalinen toiminta tunneilla, painottaen sosiaalisen osa-alueen osaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.

Liikunta 5, 2 op (LI05)

Opintojakson moduulit

- Virkistystä liikunnasta, 2 op (LI5), Valinnainen

Tavoitteet

Virkistystä liikunnasta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *arvioi omaa jaksamistaan ja vireyttään sekä osaa tehdä perusteltuja liikunnallisia valintoja toiminta- ja opiskelukyvyn lisäämiseksi*
- *ymmärtää, miten liikunnan avulla voidaan edistää jaksamista ja opiskeluvireyttä*
- *osallistuu toimintaan asiallisesti, aktiivisesti ja yhteisöllisyyttä edistäen.*

Keskeiset sisällöt

Virkistystä liikunnasta

- *virkistystä lisäävät liikuntamuodot*
- *rentoutus ja kehonhuolto*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opetellaan monipuolisten liikuntatehtävien kautta pitämään huolta omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja liikuntamuotoja tätä tavoitetta tukemaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy liikunnan oppimistilanteissa, jotka ovat luonteeltaan ongelmanratkaisutilanteita. Liikunta kehittää aivoja ja niiden hyvinvointia monipuolisesti tukien yleistä opiskeluvireyttä ja oppimisedellytyksiä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10. Arvionnissa otetaan huomioon sekä fyysinen, psyykkinen, että sosiaalinen toiminta tunneilla, painottaen psyykkisen osa-alueen osaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan psyykkistä toimintakykyä, myönteistä minäkuvaa, voimavaroja ja jaksamista liikunnan avulla. Opetuksessa korostuvat toiminta- ja opiskelukyvyn tukeminen sekä liikunnan ilo ja virkistys.

Liikunta 6 Wanhojen tanssit, 2 op (LI06)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija harjoittelee ja oppii seura- ja juhlatansseja
- Opiskelija ilmaisee itseään tanssin avulla
- Opiskelija kokee yhdessä tekemisen iloa ja onnistumisen elämyksiä
- Opiskelija ottaa tanssiparinsa ja muut ihmiset huomioon
- Opiskelija noudattaa ystävällisiä ja kohteliaita käytöstapoja

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vanhojen tanssien harjoittelu oppitunneilla
- Tanssinäytöksiin osallistuminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritettu - keskeneräinen -asteikolla. Suoritettu opintojakso vaatii osallistumisen tanssiharjoituksiin ja -näytöksiin.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson pääasiallisena sisältönä on vanhojen tanssien harjoittelu ja tansseihin liittyvät näytökset. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija harjoittelee ja oppii seura- ja juhlatansseja, ilmaisee itseään tanssin avulla, kokee yhdessä tekemisen iloa ja onnistumisen elämyksiä, ottaa tanssiparinsa ja muut ihmiset huomioon, sekä noudattaa ystävällisiä ja kohteliaita käytöstapoja.

7.13. Matematiikka (MA)

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opiskelu antaa opiskelijalle valmiudet ymmärtää, soveltaa ja tuottaa sekä arvioida matemaattisesti esitettyä tietoa. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään matematiikan merkityksen aikamme kulttuurissa ja huomaamaan sen välttämättömyyden eri aloilla kuten tekniikassa, lääke-, talous-, yhteiskunta- ja luonnontieteissä sekä taiteissa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on perehdyttää opiskelija matematiikan peruskäsitteisiin, perusideoihin ja rakenteisiin sekä ohjata käyttämään puhuttua, kirjoitettua ja muutoin ilmaistua matematiikkaa. Opetus kehittää laskemisen, luovan ajattelun sekä ilmiöiden mallintamisen, ennustamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opiskelussa opiskelija kehittyy hyödyntämään tietokoneohjelmistoja ja digitaalisia tiedonlähteitä oppimisessa, tutkimisessa sekä ongelmanratkaisussa. Hän myös oppii arvioimaan tietoteknisten välineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta.

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään mahdollisuuksia vahvistaa opiskelijan kiinnostusta, itsetuntoa ja tiedonhankintaprosesseja sekä kannustaa opiskelijaa kokeiluihin ja sinnikkääseen työskentelyyn. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa. Näin vahvistetaan opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****,* ***eettistä ja ympäristöosaamista*** *sekä* ***hyvinvointiosaamista.***

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista, joita voidaan ratkoa matematiikan avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Tällä vahvistetaan mm. ***vuorovaikutusosaamista****. Opetustavat valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä.*

Matematiikan opiskelu tukee ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *sekä* ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *laaja-alaisia tavoitteita. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä. Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään matematiikan kieltä ja merkintöjä sekä ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä. Opiskelijaa tuetaan taidossa siirtyä eri matemaattisen tiedon esitysmuodoista toiseen ilmiöiden mallintamisessa, ongelman ymmärtämisessä ja ratkaisemisessa sekä tuloksesta keskustelemisessa.*

Tavoitteet

Matematiikan opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia, tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa*
- *ymmärtää matematiikan sekä ainutlaatuisena itsenäisenä tieteenalana että käyttökelpoisena välineenä, kun mallinnetaan, hallitaan tai ennustetaan yhteiskunnan, talouden tai luonnon ilmiöitä*
- *rakentaa matemaattista pohjaa jatko-opinnoilleen*

- *harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla ja tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta, laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä*
- *kykenee seuraamaan matemaattista esitystä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, perustelemaan väitteitä ja arvioimaan eri muodoissa tarjottua informaatiota*
- *harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita*
- *rohkaistuu myös kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ongelmien ratkaisujen keksimiseen ja selkeään esittämiseen*
- *osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, ohjelmistoja ja tietolähteitä sekä ymmärtää ettei ohjelmiston tuottama tulos yksinään riitä osoittamaan, todistamaan tai perustelemaan väitettä.*

Osaamisen arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien valintaan, matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoihin, päätelmien perustelemiseen ja analysoimiseen sekä ohjelmistojen valintaan ja käyttöön.

Oppimäärän vaihtaminen

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla:

Pitkän oppimäärän moduuli	***Lyhyen oppimäärän moduuli***
MAA2	*MAB2*
MAA3	*MAB3*
MAA6	*MAB8*
MAA8	*MAB5*
MAA9	*MAB7*

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritetut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

7.13.1. Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)

Opintojaksot

Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 1, 3 op (MAA2), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden avulla, tuntee polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä sekä tietää polynomifunktion nollakohtien ja polynomin tekijöiden välisen yhteyden*
- *osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja matemaattisessa mallintamisessa, polynomi-, rationaali- ja juurifunktioiden tutkimisessa sekä polynomi-, rationaali- ja juuriyhtälöiden ja polynomiepäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 1

- *polynomifunktio ja -yhtälö sekä polynomiepäyhtälö*
- *2. asteen yhtälön ratkaisukaava*
- *polynomien tulo ja binomikaavat (summan neliö, summan ja erotuksen tulo)*
- *polynomien tekijät*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (eksponenttina positiivinen kokonaisluku)*
- *rationaalifunktiot ja -yhtälöt*
- *juurifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen korostaminen voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen näkyy esimerkiksi niin, että opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat mukaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Geometria, 2 op (MAA3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAA3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa ja muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *osaa soveltaa yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa sisältäviä lauseita*
- *osaa käyttää ohjelmistoja tutkiessaan kuvioita ja kappaleita sekä niihin liittyvää geometriaa.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *monikulmioihin liittyvien pituuksien, kulmien ja pinta-alojen laskeminen*
- *ympyrän ja sen osien ja siihen liittyvien suorien geometriaa*
- *suoraan lieriöön ja suoraan kartioon sekä palloon liittyvien pituuksien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4)

Opintojakson moduulit

- Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MAA4), Pakollinen

Tavoitteet

Analyyttinen geometria ja vektorit

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää yhtälön geometrisen merkityksen*
- *osaa ratkaista muotoa | f(x) | = a tai | f(x) | = | g(x) | olevia itseisarvoyhtälöitä*
- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kaksiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa ratkaista tasogeometrian ongelmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa sekä niihin liittyvissä sovelluksissa.*

Keskeiset sisällöt

Analyyttinen geometria ja vektorit

- *käyrän yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälö*
- *yhtälöryhmä*
- *suorien yhdensuuntaisuus ja kohtisuoruus*
- *itseisarvoyhtälö*
- *pisteen etäisyys suorasta*
- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *tason vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku sekä tason vektorin kertominen luvulla*
- *tason vektoreiden pistetulo, tason vektoreiden välinen kulma*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta

kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5)

Opintojakson moduulit

- Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MAA5), Pakollinen

Tavoitteet

Funktiot ja yhtälöt 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattiseen mallintamiseen sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden avulla*
- *tutkii sini- ja kosinifunktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla*
- *osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä sin f(x) = a tai sin f(x) = sin g(x)*
- *osaa soveltaa sini- ja kosinifunktioiden yhteyttä sin2 x + cos2 x = 1*
- *tuntee eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktioiden tutkimisessa, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Funktiot ja yhtälöt 2

- *suunnattu kulma ja radiaani*
- *yksikköympyrä*
- *sini- ja kosinifunktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen*
- *sini- ja kosiniyhtälöiden ratkaiseminen*
- *murtopotenssi ja sen yhteys juureen*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*

- *logaritmi ja logaritmin laskusäännöt*
- *logaritmifunktiot ja -yhtälöt*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu eettisyys ja ympäristöosaaminen. Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävään kehitykseen ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolle osallistuminen edellyttää, että opintojakso Maa2 on suoritettuna.

Derivaatta, 3 op (MAA6)

Opintojakson moduulit

- Derivaatta, 3 op (MAA6), Pakollinen

Tavoitteet

Derivaatta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu ilmiöiden matemaattisten mallien käyttäytymiseen derivaatan avulla*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta ja jatkuvuudesta*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *kykenee määrittämään yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa derivoida yhdistettyjä funktioita*
- *hallitsee funktioiden kulun tutkimisen derivaatan avulla ja osaa määrittää niiden ääriarvot suljetulla välillä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Derivaatta

- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomi- ja rationaalifunktioiden sekä juurifunktion derivaatat*
- *sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat • funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *funktioiden tulon ja osamäärän derivaatta*
- *yhdistetty funktio ja sen derivointi*
- *funktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu yhteiskunnallinen osaaminen. Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Integraalilaskenta, 2 op (MAA7)

Opintojakson moduulit

- Integraalilaskenta, 2 op (MAA7), Pakollinen

Tavoitteet

Integraalilaskenta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään yksinkertaisten funktioiden integraalifunktioita*
- *ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan sekä tutustuu numeeriseen menetelmään määrätyn integraalin määrittämisessä*
- *osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla*
- *perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa, integraalifunktion määrittämisessä, määrätyn integraalin laskemisessa sovellusten yhteydessä sekä numeerisessa integroinnissa.*

Keskeiset sisällöt

Integraalilaskenta

- *integraalifunktio ja tärkeimpien alkeisfunktioiden integrointi*
- *määrätty integraali*
- *suorakaidesääntö*
- *pinta-alan ja tilavuuden laskeminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelija oppii hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin sekä matematiikassa että muissa oppiaineissa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitys erilaisissa kulttuureissa ja historian kehityksessä sekä sen luonne universaalina kielenä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolle osalituminen edellyttää, että opintojakso Maa6 on suoritettuna.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAA8), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa diskreettiä tilastollista jakaumaa sekä määrittää ja tulkita jakauman tunnuslukuja*
- *osaa havainnollistaa kahden muuttujan yhteisjakaumaa sekä määrittää korrelaatiokertoimen ja regressiokäyrän*
- *perehtyy kombinatorisiin menetelmiin*
- *perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja laskusääntöihin*

- *ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja tulkitsemaan sitä*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä tilastollisen tiedon esittämisessä*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja jakaumien havainnollistamisessa, tunnuslukujen määrittämisessä sekä todennäköisyyksien laskemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

- *keskiluvut ja keskihajonta*
- *korrelaatio ja lineaarinen regressio*
- *klassinen ja tilastollinen todennäköisyys*
- *permutaatiot ja kombinaatiot*
- *todennäköisyyden laskusäännöt*
- *binomijakauma*
- *diskreetti todennäköisyysjakauma*
- *diskreetin jakauman odotusarvo*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu yhteiskunnallinen osaaminen. Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Talousmatematiikka, 1 op (MAA9)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikka, 1 op (MAA9), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*

- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikka

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä ja/tai ohjataan opiskelijaa kehittävään ja uudistuvaan otteeseen suhteessa omaan uraan ja taloudenhoitoon sekä yrittäjämäiseen asenteeseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

3D-geometria, 2 op (MAA10)

Opintojakson moduulit

- 3D-geometria, 2 op (MAA10), Valinnainen

Tavoitteet

3D-geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää vektorilaskennan tuntemustaan ja oppii käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa*
- *oppii tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla*
- *vahvistaa avaruusgeometrian osaamistaan ääriarvosovellusten yhteydessä*
- *tutustuu kahden muuttujan funktioon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

3D-geometria

- *vektoriesitys kolmiulotteisessa koordinaatistossa*
- *piste- ja ristitulo*
- *piste, suora ja taso avaruudessa*
- *kulma avaruudessa*
- *yhden muuttujan differentiaali- ja integraalilaskennan sovelluksia avaruusgeometriassa*
- *kahden muuttujan funktio ja pinta avaruudessa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskeluun luodaan myös ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolle osallistuminen edellyttää, että opintojaksot Maa3, Maa4, Maa6 ja Maa7 ovat suoritettuina.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11)

Opintojakson moduulit

- Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MAA11), Valinnainen

Tavoitteet

Algoritmit ja lukuteoria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, mikä on algoritmi, sekä oppii tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat*
- *laatii yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja*
- *oppii ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja*
- *perehtyy logiikan käsitteisiin*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta*

Keskeiset sisällöt

Algoritmit ja lukuteoria

- *Algoritmisen ajattelun peruskäsitteet: peräkkäisyys, valinta ja toisto*
- *vuokaavio*
- *yksinkertaisten algoritmien, lajittelualgoritmien tai yhtälön numeerisen ratkaisuun liittyvän algoritmin ohjelmointi*
- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *kokonaislukujenjaollisuus, jakoyhtälö ja kongruenssi*
- *Eukleideen algoritmi*
- *aritmetiikan peruslause*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opetus tukee opiskelijan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa sekä opettaa työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan myös hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi

koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso Maa6 tulee olla suoritettuna ennen opintojaksolle osallistumista.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12)

Opintojakson moduulit

- Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MAA12), Valinnainen

Tavoitteet

Analyysi ja jatkuva jakauma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään analyysin peruskäsitteistä*
- *osaa muodostaa ja tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan*
- *perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Analyysi ja jatkuva jakauma

Keskeiset sisällöt

- *paloittain määritelty funktio*
- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *funktioiden raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *jatkuvat jakaumat, normaalijakauma ja normittaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Tämä voi näkyä opintojaksolla esimerkiksi niin, että opiskelijoita kannustetaan keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa myös tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

OPintojaksot Maa6, Maa7 ja Maa8 tulee olla suoritettuna ennen opintojaksolle osallistumista.

Ylioppilaskokeeseen kertaava opintojakso, 4 op (MAA13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija saa mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskirjoituksiin ja jatko-opintoihin.
- Opiskelija kertaa ja syventää pitkän matematiikan opintojaksojen keskeisiä sisältöjä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Pitkän matematiikan pakollisten opintojaksojen sisältöjen keskeisimmät osa-alueet
- Lisäksi mahdollisesti pitkän matematiikan syventävien opintojaksojen sisältöjen keskeisimmät osa-alueet

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan myös

tehtävätyyppien ja tehtävänantojen avulla keskusteluun keskenään, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista. Opintojakson loppukokeena pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään preliminäärikoe.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

Opintojaksolla kerrataan erityisesti ylioppilaskoetta varten erilaisia tehtävätyyppejä sekä ilman teknisiä apuvälineitä että teknisten apuvälineiden avulla.

7.13.2. Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)

Opintojaksot

Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2)

Opintojakson moduulit

- Lausekkeet ja yhtälöt, 2 op (MAB2), Pakollinen

Tavoitteet

Lausekkeet ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään matematiikkaa ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä*
- *oppii muodostaan lausekkeita ja yhtälöitä annettuihin ongelmiin sekä ratkaisemaan yhtälöitä ja tulkitsemaan saatua ratkaisua*
- *osaa soveltaa lukujonoja ja niistä muodostettuja summia matemaattisten ongelmien ratkaisussa*
- *osaa käyttää ohjelmistoja polynomifunktion tutkimisessa, polynomiyhtälöihin ja polynomifunktioihin liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Lausekkeet ja yhtälöt

Keskeiset sisällöt

- *ongelmien muotoileminen yhtälöiksi*
- *yhtälöiden ratkaiseminen*
- *ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen*
- *toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen*

- *aritmeettinen lukujono ja summa*
- *geometrinen lukujono ja summa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita, sillä ns. positiivinen kierre imee heikommatkin opiskelijat
mukaan.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Geometria, 2 op (MAB3)

Opintojakson moduulit

- Geometria, 2 op (MAB3), Pakollinen

Tavoitteet

Geometria

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista*
- *vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen*

- *osaa käyttää ohjelmistoja kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa sekä geometriaan liittyvien sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Geometria

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden yhdenmuotoisuus*
- *suorakulmaisen kolmion trigonometria*
- *Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause*
- *kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen*
- *geometrian menetelmien käyttö tasokoordinaatistossa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskeluun luodaan ”yrittäjämäinen” ilmapiiri, joka antaa vapauksia mutta kannustaa vastuunottoon.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Läpi matematiikan opintojen opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä. Tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin ja syvennetään tavoitteellisesti matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4)

Opintojakson moduulit

- Matemaattisia malleja, 2 op (MAB4), Pakollinen

Tavoitteet

Matemaattisia malleja

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *näkee reaalimaailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla*
- *arvioi lineaarisen ja eksponentiaalisen kasvun malleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla*
- *tottuu arvioimaan mallien hyvyyttä ja käyttökelpoisuutta*
- *osaa käyttää ohjelmistoja mallintamisessa, polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattisia malleja

Keskeiset sisällöt

- *lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen*
- *eksponenttiyhtälön ratkaiseminen*
- *ennusteet ja mallin hyvyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetuksessa tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä, sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että lineaarista ja eksponentiaalista mallia voidaan käyttää myös globaalien ongelmien mallintamisessa, jäsentämisessä ja ratkaisemisessa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opetuksessa rohkaistaan opiskelijaa tarkastelemaan ongelmia uudella tavalla, yhdistelemään asioita sekä soveltamaan matematiikan menetelmiä eri oppiaineissa. Monitieteellinen lähestymistapa voi motivoida oppimaan uutta ja innostaa uteliaisuuteen sekä merkityksien etsimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5)

Opintojakson moduulit

- Tilastot ja todennäköisyys, 2 op (MAB5), Pakollinen

Tavoitteet

Tilastot ja todennäköisyys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään, havainnollistamaan ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja*
- *perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin ja sitä havainnollistaviin malleihin*
- *osaa käyttää ohjelmistoja digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä havaintoaineiston tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.*

Keskeiset sisällöt

Tilastot ja todennäköisyys

Keskeiset sisällöt

- *tilastoaineiston havainnollistaminen ja tunnuslukujen määrittäminen*
- *regression ja korrelaation käsitteet*
- *havainto ja poikkeava havainto*
- *ennusteiden tekeminen*
- *todennäköisyyden käsite*
- *yhteen- ja kertolaskusääntö*
- *kombinaatiot ja tuloperiaate*
- *todennäköisyyslaskennan malleja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetuksessa voidaan käydä läpi, kuinka tilastoja hyödynnetään yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja ongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.

Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Talousmatematiikka, 2 op (MAB6)

Opintojakson moduulit

- Talousmatematiikan alkeet, 1 op (MAB6), Pakollinen
- Talousmatematiikka, 1 op (MAB7), Pakollinen

Tavoitteet

Talousmatematiikan alkeet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot*
- *syventää prosenttilaskennan taitojaan*
- *oppii kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä*
- *osaa käyttää tietolähteitä ja ohjelmistoja laskelmien tekemisessä sovellusten yhteydessä.*

Talousmatematiikka

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hyödyntämään matemaattisia valmiuksiaan resurssien riittävyyteen, talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan*
- *soveltaa lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa*
- *oppii sovittamaan taloudellisiin tilanteisiin matemaattisia malleja ja ymmärtää niiden rajoitukset*
- *osaa hyödyntää ohjelmistoja laskelmien tekemisessä ja sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Talousmatematiikan alkeet

Keskeiset sisällöt

- *suhteellinen osuus, vertailu, muutoksen laskeminen*
- *indeksi*
- *korkokäsite, yksinkertainen korko*
- *verotus*
- *valuutat*

Talousmatematiikka

Keskeiset sisällöt

- *aritmeettinen ja geometrinen lukujono ja niiden summat*
- *korkolaskut: koron korko, nykyarvo ja diskonttaus*
- *talletukset ja lainat*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja, joissa hyödynnetään lukujonoja ja summia*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opetuksessa voidaan tarkastella taloutta sekä yksilön, että yhteiskunnan näkökulmista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan merkitys omassa taloudenhallinnassa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijaa autetaan hahmottamaan, että matematiikan avulla voidaan jäsentää ja ratkaista globaaleja talousongelmia.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB7)

Opintojakson moduulit

- Matemaattinen analyysi, 2 op (MAB8), Valinnainen

Tavoitteet

Matemaattinen analyysi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin*
- *ymmärtää derivaatan tulkinnan funktion muutosnopeutena*
- *osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla*
- *osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon*
- *osaa käyttää ohjelmistoja funktion kulun tutkimisessa sekä funktion derivaatan ja suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellusten yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

Matemaattinen analyysi

Keskeiset sisällöt

- *graafisia ja numeerisia menetelmiä*
- *polynomifunktion derivaatta*
- *polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen*

- *polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä*
- *funktion muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan myös tehtävätyyppien ja tehtävänantojen avulla keskusteluun keskenään, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB8)

Opintojakson moduulit

- Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat, 2 op (MAB9), Valinnainen

Tavoitteet

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu normaalijakaumaan matemaattisena mallina*
- *tutustuu binomijakaumaan matemaattisena mallina*
- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittely- ja tutkimustaitojaan ohjelmistojen avulla*
- *tietää, kuinka lasketaan tilastollisiin jakaumiin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä, ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla*
- *ymmärtää luottamusvälin ja virhemarginaalin käsitteen ja osaa määrittää ne ohjelmistojen avulla.*

Keskeiset sisällöt

Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat

Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet (odotusarvo ja keskihajonta)*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin ja virhemarginaalin käsite*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan myös tehtävätyyppien ja tehtävänantojen avulla keskusteluun keskenään, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojen aikana tutustutaan erilaisiin tiedonhankinnan ja -esittämisen tapoihin digiajassa, ja matematiikan kannalta olennaisten monilukutaidon osa-alueiden (sanallinen, numeerinen, symbolinen, kuvallinen) hallintaa syvennetään tavoitteellisesti. Samalla opiskelija oppii arvioimaan matemaattisesti esitetyn tiedon luotettavuutta ja sovellusaloja.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso MaB5 tulee olla suoritettuna ennen opintojaksolle osallistumista.

Ylioppilaskokeeseen kertaava opintojakso, 4 op (MAB9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa ja syventää lyhyen matematiikan opintojaksojen keskeisiä sisältöjä.
- Opiskelija saa mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskirjoituksiin ja jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Lausekkeet ja yhtälöt
- Tilastot ja todennäköisyys
- Matemaattiset mallit
- Talousmatematiikka
- Geometria
- Derivaatta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opetustilanteissa rakennetaan positiivinen, avoin ja kannustava ilmapiiri tukemaan jokaista opiskelijaa ja auttamaan heitä saavuttamaan omia tavoitteita. Opiskelijoita kannustetaan myös tehtävätyyppien ja tehtävänantojen avulla keskusteluun keskenään, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin, tavoitteiden saavuttamista kohti auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista saaduista arvosanoista. Opintojakson loppukokeena pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään preliminäärikoe.

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

Analyyttinen geometria ja vektorit, 3 op (MaB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA4

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA4

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA4

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

Funktiot ja yhtälöt 2, 2 op (MaB11)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA5.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA5.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA5.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

Integraalilaskenta, 2 op (MaB12)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA7.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA7.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA7.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

3D-geometria, 2 op (MaB13)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA10.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA10.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

Algoritmit ja lukuteoria, 2 op (MaB14)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA11.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA11.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA11.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

Analyysi ja jatkuva jakauma, 2 op (MaB15)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA12.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA12.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Vastaa pitkän matematiikan opintojaksoa MAA12.

Opintojakson vapaa kuvaus

Valinnainen opintojakso.

7.13.3. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Opintojaksot

Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1)

Opintojakson moduulit

- Luvut ja yhtälöt, 2 op (MAY1), Pakollinen

Tavoitteet

Luvut ja yhtälöt

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa prosenttilaskennan periaatteet*
- *osaa käyttää verrannollisuutta ongelmanratkaisussa*
- *syventää murtolukujen laskutoimitusten osaamistaan*
- *kertaa potenssin laskusäännöt*
- *vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä*
- *ymmärtää yhtälön ja yhtälöparin ratkaisemisen periaatteet*
- *oppii käyttämään ohjelmistoja funktion kuvaajan piirtämisessä, havainnoinnissa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Luvut ja yhtälöt

- *lukujoukot ja peruslaskutoimitukset*
- *luvun vastaluku, käänteisluku ja itseisarvo*
- *prosenttilaskenta*
- *potenssin laskusäännöt (eksponenttina kokonaisluku)*
- *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*
- *funktio, kuvaajan piirto ja kuvaajan tulkinta*
- *ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöpari*
- *neliö- ja kuutiojuuri*
- *potenssifunktio ja potenssiyhtälö (asteluvut 2 ja 3)*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijaa ohjataan tavoitteellisesti tunnistamaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kehittämiskohteitaan sekä huomaamaan, että menestyksellinen matematiikan opiskelu vaatii pitkäjänteistä työntekoa ja sinnikkyyttä. Opetuksessa tuetaan epävarmuuden sietokykyä ja vahvistetaan luottamusta, jolloin opiskelija oppii arvioimaan myös omia voimavarojaan ja suunnittelemaan ajankäyttöä. Opetuksessa kannustetaan vastuunottoon omasta oppimisesta luomalla työn tekemisen kulttuuri, joka arvostaa omaa ja muiden osaamista ja sallii erityisosaamista mutta myös epäonnistumisia. Opiskelutaitojen kehittymistä ohjataan tavoitteellisesti, jolloin opiskelija omaksuu matematiikan oppimista tukevia käytänteitä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijoita kannustetaan esimerkiksi keskusteluun, omien ratkaisumenetelmien esittämiseen ja oman ajattelun sanoittamiseen sekä yhteistyöhön, yhdessä tutkimiseen ja oppimiseen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksolla toteutetaan monipuolisesti sekä formatiivista että summatiivista arviointia, painottaen opintojakson keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Formatiivinen arviointi on lähinnä opiskelijaa opinnoissa eteenpäin auttavaa, ei dokumentoitavaa palautetta. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja/tai tavoitteiden mukaista osaamista mittaavista kokeista, testeistä tai oppimistehtävistä saaduista arvosanoista.
Opintojakson arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan sekä kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään ja pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan.
Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

MaY1 opintojakso suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä lukion matematiikan opintojaksona. Opintojakson aikana asennetaan opiskelijoiden koneille matematiikan opinnoissa tarvittavat ohjelmistot sekä harjoitellaan sähköiseen kokeeseen vastaamista.

Matematiikan opintojaksot suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä , lukuunottamatta valinnaisia opintojaksoja.

Matematiikan opintojaksoja voi suorittaa itsenäisesti ainoastaan hyvin perustellusta syystä.

7.14. Musiikki (MU)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta. Musiikin opetuksessa opiskelija tutustuu maailmaan moniaistisesti ja tutkii sitä etenkin kuulonvaraisesti. Hän syventää myönteistä suhdetta musiikkiin ja taiteelliseen ilmaisuun sekä pohtii niiden merkitystä elämässä.

Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn. Luova tuottaminen ja uusien musiikillisten ratkaisujen etsiminen ovat prosesseja, jotka vaativat aikaa ja rauhaa ajatella. Ne kehittävät pitkäjänteisyyttä ja kykyä soveltaa opittua uusissa tilanteissa.

Musiikin opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoiden kokemukset ja musiikille antamat merkitykset. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä musiikillisen identiteetin kehittymistä. Musiikin opetus myös syventää opiskelijan ymmärrystä musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä. Musiikillinen ja muu taiteellinen työskentely antavat valmiuksia musiikilliseen kansalaisaktiivisuuteen, kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä median ja ääniympäristön kriittiseen tarkasteluun.

Musiikin opiskelu tukee oppimista ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja. Rakentava vuorovaikutus ja yhteensovittaminen avartavat opiskelijan näkemyksiä musiikista ja muista taiteista sekä kulttuurisista arvostuksista ja arvojärjestyksistä. Samalla kehittyvät muun muassa luovan ja kriittisen ajattelun taidot. Näitä taitoja opiskelija tarvitsee niin hyvän elämän rakentamisessa kuin eri alojen opinnoissa ja työtehtävissä.

Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja.

Laaja-alainen osaaminen

Musiikin opiskelu on kokonaisvaltainen musiikillinen oppimisprosessi, jossa on kyse kehollisten, motoristen, kognitiivisten ja ilmaisutaitojen kehittämisestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän lisäksi musiikilla oppiaineena on luonteva yhteys kaikkiin lukion laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin.

*Musiikki on olennaiselta olemukseltaan yhteistoimintaa ja yhdessä tekemistä. Oppiaineena musiikki luo pohjaa **hyvinvointi-** ja **vuorovaikutustaitojen** sekä **eettisyyden** kehittymiselle. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia ymmärtää itseään ja muita ihmisiä sekä musiikin merkityksiä elämässä. Musiikkia opiskellessaan opiskelija oppii tunnistamaan vahvuuksiaan ja myös vielä harjoiteltavia taitoja. Musiikillisen ja muun taiteellisen toiminnan kautta opiskelijat harjaantuvat ymmärtämään muiden ajatuksia ja tunteita, mikä on edellytys myötätunnon kehittymiselle ja kyvylle asettua toisen asemaan.*

*Monipuolinen musiikin opetus kehittää opiskelijan **luovaa ja monitieteistä osaamista**. Musiikillinen toiminta ohjaa ymmärtämään, että mielikuvitus ja kyky kuvitteluun ovat tärkeitä inhimillisiä ominaisuuksia. Ne auttavat katsomaan asioita toisin, ajattelemaan uusilla tavoilla ja ratkomaan käytännön ongelmia. Kyky kuvitteluun on tärkeää myös **ympäristöosaamisen** kannalta. Ekologinen kuvittelukyky auttaa näkemään vaihtoehtoisia valinnan mahdollisuuksia ja punnitsemaan toiminnan seurauksia kestävän elämäntavan näkökulmasta. Musiikin opetus vahvistaa esteettistä harkintakykyä ja auttaa hahmottamaan musiikin ja muiden tiedonalojen yhtymäkohtia. Olennaista taiteessa ja luovassa tuottamisessa on kuitenkin se, että ne auttavat näkemään toisissa täyden ihmisyyden taitoineen, tietoineen, kokemuksineen ja tunteineen.*

***Globaali- ja kulttuuriosaamisen** sekä **yhteiskunnallisen osaamisen** kehittäminen kytkeytyy luontevasti musiikin opetuksen tavoitteisiin. Musiikki avaa näköalan ihmisenä olemiseen ja yhteiskuntaan. Musiikki ja muut taiteet avartavat ja laajentavat ajattelua, sisäistä katsetta, mikä auttaa näkemään esimerkiksi yli erilaisten raja-aitojen ja kohtaamaan konflikteja. Musiikillinen toiminta kehittää taitoa arvioida kriittisesti asioille annettuja ja ilmaisussa tuotettuja merkityksiä. Tällöin opiskelijoiden on mahdollista tarvittaessa vastustaa ajattelua, joka nojaa epädemokraattisiin arvoihin halventaen ihmisarvoa tai esimerkiksi muita kulttuureita. Musiikki opettaa opiskelijoita toimimaan vastuullisesti ja yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi myös niiden kanssa, joiden lähtökohdat eroavat heidän omista lähtökohdista. Musiikin ja muun taiteen keinoin elämän vaikeidenkin aihepiirien käsittely on mahdollista.*

Musiikki on kulttuurinen ilmiö ja myös musiikin tekemisen tavat ovat kulttuurisia. Siksi musiikin opiskelu syventää opiskelijoiden ymmärrystä niin oman maan kuin muiden maiden kulttuureista ja kulttuuriperinnöistä. Näin musiikin opiskelu voi vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja ryhmien välistä dialogia.

Tavoitteet

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät musiikilliseen monipuolisuuteen, musiikilliseen luovaan ajatteluun, musiikin merkityksiin ja musiikilliseen vuorovaikutukseen sekä musiikin oppimiseen ja demokratiaan. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Musiikillinen monipuolisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu-, soitto- ja kuuntelutaitoaan*
- *syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan*
- *käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.*

Musiikillinen luova ajattelu

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun*
- *kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa*
- *ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.*

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista*
- *oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin*
- *osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen*
- *huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.*

Musiikin oppiminen ja demokratia

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä*
- *asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan*
- *osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen*
- *ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.*

Osaamisen arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syvenemistä. Oppimisprosessin aikana opiskelija saa ja antaa monipuolista palautetta, mikä ohjaa häntä arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin, musiikille ominaisten työskentelytapojen kehittymiseen ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa ja erityisesti opintojaksojen aikana, ei hänen musikaalisuuttaan.

Opintojaksot

Kaikki soimaan, 2 op (Mu1)

Opintojakson moduulit

- Intro – kaikki soimaan, 2 op (MU1), Pakollinen

Tavoitteet

Intro – kaikki soimaan

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan*
- *uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita*
- *harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti*
- *tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan*
- *ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian käyttömahdollisuuksia musiikissa*
- *ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa*
- *toimii edistäen turvallisen ääniympäristön syntymistä.*

Paikallinen lisäys

- Tutkii omaa kulttuurisuhdettaan osana pohjoista elinympäristöä

Keskeiset sisällöt

Intro – kaikki soimaan

- *monipuoliset äänenkäyttöä sekä laulu- ja yhteismusisointitaitoja kehittävät tehtävät ja ohjelmisto*
- *luovaan tuottamiseen ja taiteelliseen ilmaisuun rohkaisevat tehtävät*
- *musiikin merkitysten pohdintaan innostava kuuntelu- ja musisointiohjelmisto*
- *musiikkiteknologian monipuolisen hyödyntämisen mahdollisuudet*
- *mahdollisuuksien mukaan konserttikäyntejä ja tutustumista muihin taide- ja kulttuuripalveluihin*

Paikallinen lisäys

- musiikki osana luontoa, oman luontosuhteen pohtiminen musiikin kautta.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Musiikissa kehitetään vahvasti vuorovaikutustaitoja kuuntelun, reagoinnin ja yhteistyön kautta. Musisointi luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistaa ryhmähenkeä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Musiikki on osana kokonaista taiteiden kenttää, jossa yhteiskunnalliset ulottuvuudet, historia ja eri taiteenalat ovat luontevasti liitoksissa toisiinsa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Arviointi perustuu opiskelijan tavoitteisiin, hänen lähtötasoonsa sekä oppimiseen ja oppimisen osoittamiseen monipuolisin keinoin. Arviointia tehdään itsearvioinnin, vertaisarvioinnin ja suullisen palautteen kautta jatkuvana prosessina koko opintojakson ajan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Lukion musiikinopiskelun aloitusopintojakso, jossa pääpaino on yhteismusisoinnilla. Opiskelija pohtii omaa suhdettaan musiikin kuunteluun, äänenkäyttöön ja eri instrumenttien hallintaan sekä kehittää yhteismusisointia monipuolisin menetelmin.

Sykkeestä sointiin, 2 op (Mu2)

Opintojakson moduulit

- Syke – soiva ilmaisu, 2 op (MU2), Pakollinen

Tavoitteet

Syke – soiva ilmaisu

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa*
- *kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan*
- *analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä*
- *heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu paikalliseen musiikkikulttuuriin

Keskeiset sisällöt

Syke – soiva ilmaisu

- *musiikillisen osaamisen eri osa-alueita kehittävä ohjelmisto*
- *suomalaiset ja opiskelijoiden omat musiikkikulttuurit*
- *luovaa ajattelua ja taiteellista ilmaisua edistävät tehtävät myös teknologiaa hyödyntäen*

Paikallinen lisäys

- minä musiikin tekijänä - sanoituksesta sävellykseen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Musiikki vaikuttaa ja on olennainen osa ympäröivää yhteiskuntaa. Opintojaksolla pohditaan musiikin merkityksiä ja vaikuttavuutta.

Hyvinvointiosaaminen

Opintojaksolla pohditaan musiikin merkitystä opiskelijan hyvinvoinnin tukemisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksolla pohditaan kotimaista musiikkia osana kansainvälistä kenttää sekä suomalaisuuden ilmentymistä musiikissa. Opintojaksolla myös sivutaan suomalaisen musiikin menestystä maailmanlaajuisesti eri musiikkityylien kirjossa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Arviointi perustuu opiskelijan tavoitteisiin, hänen lähtötasoonsa sekä oppimiseen ja oppimisen osoittamiseen monipuolisin keinoin. Arviointia tehdään itsearvioinnin, vertaisarvioinnin ja suullisen palautteen kautta jatkuvana prosessina koko opintojakson ajan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Sykkeestä sointiin opintojakso syventää opiskelijan omaa toimijuutta musiikin parissa. Soittotaidot haastetaan luovemmissa tehtävissä ja yhteismusisoinnissa tavoitteet nostetaan astetta korkeammalle. Opiskelijan tavoitteeksi oman osaamisen rinnalle nousevat muun muassa ryhmän kuunteleminen ja tukeminen soittotehtävien aikana. Yhteisenä tavoitteena erilaisten musiikillisten nyanssien toteuttaminen niin laulaen kuin soittaen. Sykkeestä sointiin opintojaksolla opiskelija pohtii omaa musiikkikulttuuriaan osana pohjoista identiteettiä.

Tämän opintojakson voi suorittaa ensimmäisen kaikki soimaan -opintojakson jälkeen, missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

Globaali uteliaisuus, 2 op (Mu3)

Opintojakson moduulit

- Genre - globaali uteliaisuus, 2 op (MU3), Valinnainen

Tavoitteet

Genre - globaali uteliaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä*
- *suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin*
- *hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa*
- *tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.*

Paikallinen lisäys

- Pohtii ja kokeilee perinteisen/paikallisen musiikin yhdistämistä kansainvälisesti eri genreihin?
- Hahmottaa pohjoista musiikkikulttuuria vientituotteena ja osana matkailua

Keskeiset sisällöt

Genre - globaali uteliaisuus

- *erilaiset musiikinlajit, musiikkityylit ja -kulttuurit sekä niihin kytkeytyvät merkitykset ja arvostukset*
- *musiikkikulttuurit kulttuurin osana*
- *monipuolinen työskentely erilaisten musiikkien kanssa*

Paikallinen lisäys

- oman musiikillisen minäkuvan hahmotus

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Oman musiikkisuhteen pohtiminen osana minäkuvaa, osana omaa taustaa ja kulttuuria. Tämän kautta on mahdollisuus hahmottaa ja selittää muiden kulttuurien musiikillisia ilmiöitä, eri kulttuureista nousevan estetiikan käsityksiä sekä laajentaa ymmärrystä kohti musiikillista erilaisuutta.

Vuorovaikutusosaaminen

Kulttuurien välinen ymmärrys on laajemmassa kuvassa ihmisyyden ymmärtämistä ja merkittävä pohja vuorovaikutukselle eri kansojen välillä. Syventämällä musiikkikulttuurien tuntemusta globaalisti avautuu mahdollisuus ymmärtää myös omaa kulttuuria ja nähdä eri kulttuurien väliset erot rikkautena.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Arviointi perustuu opiskelijan tavoitteisiin, hänen lähtötasoonsa sekä oppimiseen ja oppimisen osoittamiseen monipuolisin keinoin. Arviointia tehdään itsearvioinnin, vertaisarvioinnin ja suullisen palautteen kautta jatkuvana prosessina koko opintojakson ajan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Globaali uteliaisuus on musiikillisesti monipuolisin lukion opintojaksoista. Tarkoitus on tutustua eri maiden musiikkikulttuureihin, syventyä pohtimaan omaa kulttuurista identiteettiä ja miettiä millaista estetiikka on globaalissa mittakaavassa. Opintojaksolla soitetaan maailman merkittävien musiikkikulttuurien kappaleita ja lauletaan eri kielillä, samalla kehittäen omia musiikillisia taitoja.

Tämän opintojakson voi suorittaa ensimmäisen kaikki soimaan -opintojakson jälkeen, missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

Luovasti yhdessä, 2 op (Mu4)

Opintojakson moduulit

- Demo - luovasti yhdessä, 2 op (MU4), Valinnainen

Tavoitteet

Demo - luovasti yhdessä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa*
- *ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta*
- *syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista*
- *hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.*

Paikallinen lisäys

- Kehittää esiintymistaitoja

Keskeiset sisällöt

Demo - luovasti yhdessä

- *moduulin tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu*
- *musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan*
- *musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa*

Paikallinen lisäys

- musiikki osana oman paikkakunnan taiteiden kenttää.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Monitaiteiset projektit asettavat opiskelijan omien taitojensa ja vahvuuksiensa kanssa koetukselle. Itsetuntemus vahvistuu määrittämällä omia rajoja; konkreettisesti kokeillen taiteiden kentän yhteneväisyyksiä ja rajapintoja. Miten runo taipuu säveliksi, miten sävelet tiivistyisivät runoksi, miten sointivärejä kuvataan kuvataiteen keinoin jne.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Luovilla yhteistyön projekteilla on kantavat siivet, kun eri taiteiden keinoin pystytään herättämään sekä tekijässä että kokijassa kaikki eri aistit. Parhaimmillaan monitaiteinen työ vaikuttaa tekijässä / kokijassa koko elämän mittaisen ajan. Yhteiskunnallisesti tällaiset kokemukset ovat vaikuttavuuden keskiössä!

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen toteuttaminen on luovinta musiikillista tuottamista. Siinä on luovuuden kannalta merkityksellisintä itse prosessi, ei pelkästään lopputulos. Opiskelija joutuu myös helposti mukavuusalueensa ulkopuolelle, mikä taas haastaa omat luovuuden taidot. Heittäytyminen, luottamus ja toteutus, lopputuloksen pohdinta ja parantelu.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10. Arviointi perustuu opiskelijan tavoitteisiin, hänen lähtötasoonsa sekä oppimiseen ja oppimisen osoittamiseen monipuolisin keinoin. Arviointia tehdään itsearvioinnin, mahdollisesti myös vertaisarvioinnin ja suullisen palautteen kautta jatkuvana prosessina koko opintojakson ajan.

Opintojakson vapaa kuvaus

Luovasti yhdessä -opintojaksolla opiskelijoilla on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin siinä mihin suuntaan esittävän taiteen kenttää musiikillisesti nojaudutaan. Yhdessä suunnitellen ja eri taiteenaloja yhdistellen voidaan vaikka runoilla säveliin, maalata musiikkia tai luoda svengaava syke mykkäelokuvan taustalle. Opintojakson päätteeksi on mahdollista tehdä jokin valmis esitettävä kokonaisuus: konsertti, sävellys tai muu pienimuotoinen tuotos, musiikillinen näytelmä, video/filmi, musiikillinen tanssiteos, nukketeatteri jne.

Tämän opintojakson voi suorittaa ensimmäisen kaikki soimaan -opintojakson jälkeen, missä tahansa vaiheessa lukio-opintoja.

7.15. Opinto-ohjaus (OP)

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tarjota opiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämässä, opiskelussa ja työelämässä. Opinto-ohjauksella tarkoitetaan toimia, joiden avulla opiskelija vahvistaa toimijuuttaan, toimintakykyään, oppimaan oppimistaan sekä urasuunnittelutaitojaan. Toimijuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä opiskelijan kykyä rakentaa tulevaisuuttaan sekä taitoa tehdä opintoihin ja työuraan liittyviä päätöksiä. Opinto-ohjauksen avulla vahvistuu opiskelijan usko omiin mahdollisuuksiin saavuttaa asettamansa tavoitteet ja opiskelija luottaa selviytyvänsä muutostilanteista.

Opinto-ohjaus yhdistää lukiota yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Sukupuolitietoisella ohjauksella pyritään purkamaan segregoituneita koulutusalavalintoja ja työmarkkinoita. Opinto-ohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Laaja-alainen osaaminen

Opinto-ohjauksessa opiskelija oppii tietoja ja taitoa toimia vastuullisena kansalaisena ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Hän omaksuu elinikäisen oppimisen taitoja, urasuunnittelutaitoja ja työelämävalmiuksia. Opiskelija pohtii toimintaansa ja työskentelee rakentavasti muiden kanssa. Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***yhteiskunnallista*** *ja* ***vuorovaikutusosaamistaan****.*

Opiskelija osaa opinto-ohjauksen tuella etsiä aktiivisesti tietoa, tarkastella sitä kriittisesti ja soveltaa sitä. Hän oppii kehittämään ***hyvinvointiosaamistaan.*** *Opiskelija harjaantuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja oppii kohtaamaan epävarmuutta sekä hakemaan tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa.*

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija kehittää ***monitieteisen ja luovan osaamisen*** *tavoitteiden mukaista sinnikkyyttä, ongelmanratkaisukykyä ja uteliaisuutta uusia oppimismahdollisuuksia kohtaan. Hän kehittää* ***eettisen ja ympäristöosaamisen*** *sekä* ***globaali- ja kulttuuriosaamisen*** *tavoitteissa linjattua halua kehittyä mainittujen osaamisalueiden ja elämän eri osa-alueilla.*

Tavoitteet

Opinto-ohjaus tukee opiskelijan uskoa tulevaisuuteen ja antaa hänelle rohkeutta vaikuttaa siihen.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *löytää omat elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia*
- *saa tukea elämänsuunnitteluun ja -hallintaan sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyviin päätöksiin*
- *suunnittelee ja hallitsee ajankäyttöään*
- *osaa arvioida toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarvettaan sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan*
- *tunnistaa arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin*
- *oppii itsearviointitaitoja sekä osaa kartoittaa ja sanoittaa osaamistaan ja vahvuuksiaan*
- *tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa*
- *oppii arvioimaan omien opiskelu- ja urasuunnittelutaitojensa kehittymistä*
- *harjaantuu arvioimaan tiedonhankintataitojaan ja tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa*
- *kiinnittää huomiota taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta omassa urasuunnittelussaan*
- *toimii ja arvioi toimintaansa digitaalisissa tai muissa ympäristöissä, joissa käydään urasuunnitteluun liittyvää keskustelua.*

Osaamisen arviointi

Opinto-ohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista, vaan opintojaksoista annetaan suoritusmerkinnät. Opinto-ohjauksessa arviointi perustuu opiskelijan itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Jokainen opiskelija asettaa itselleen omat tavoitteensa, joiden toteutumista ohjauksessa seurataan.

Opintojaksot

Minä opiskelijana, 2 op (OP1)

Opintojakson moduulit

- Minä opiskelijana, 2 op (OP1), Pakollinen

Tavoitteet

Minä opiskelijana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa ja osaa sanoittaa vahvuuksiaan, osaamistaan ja kiinnostuksen kohteitaan*
- *tuntee lukio-opintojen käytänteet ja opintojen rakenteen*
- *asettaa valintojaan tärkeysjärjestykseen suhteessa omiin suunnitelmiinsa*
- *osaa lukiossa tarvittavat opiskelutaidot ja -menetelmät sekä työtavat*
- *tunnistaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman merkityksen urasuunnittelun kannalta*
- *osaa suunnitella opintojaan suhteessa ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyviin vaatimuksiin*

- *ymmärtää, miten tehdyt valinnat vaikuttavat mahdollisuuksiin hakeutua jatko-opintoihin*
- *osaa suunnitella ajankäyttönsä siten, että selviytyy opiskelun ja muun elämän vaatimuksista*
- *tunnistaa tapoja edistää hyvinvointiaan ja toimintakykyään.*

Keskeiset sisällöt

Minä opiskelijana

- *henkilökohtainen opintosuunnitelma: opiskelu-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma*
- *itsetuntemus ja omat vahvuudet sekä oman osaamisen monipuolinen tunnistaminen, kehittäminen ja dokumentointi*
- *toimijuus, arjen- ja elämänhallintataidot, minäpystyvyys sekä toimintakyky*
- *hyvinvointi, opiskelukyky, tasapainoinen elämä*
- *opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen*
- *jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, digitaaliset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät*
- *työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan toimijuutta vahvistetaan ja kannustetaan luomalla turvallinen ympäristö omien suunnitelmien pohtimiselle. Opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseksi kurssilla pyritään mahdollisuuksien mukaan laaja-alaiseen yhteistyöhön oppilashuollon toimijoiden kanssa. Omia vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja voimavaroja huomioidaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnassa. Itsetuntemuksen kehittämisen tueksi annetaan välineitä, esim. ohjauksen lomakkeet. Ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opiskelija löytää ohjauksen avulla keinoja, joilla hän kykenee säätelemään tilannettaan ja työmääräänsä oman jaksamisensa mukaan. Opiskelija voi turvautua oman hyvinvointinsa tukemiseksi henkilökohtaiseen kontaktiin opinto-ohjaajan kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee käyttämään jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyviä tietolähteitä. Opiskelija oppii tunnistamaan ja kehittämään omia opiskelutaitojaan. Tavoitteena on, että omien vahvuuksiensa löytämisen kautta opiskelija motivoituu ja kiinnittyy lukio-opiskeluun. Opintojaksolla harjoitellaan ajankäytön suunnittelua esimerkiksi kalenterin avulla.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla tutustutaan jatkokoulutusvaihtoehtoihin esimerkiksi vierailujen tai esittelyjen avulla. Opiskelija laatii alustavan jatko-opinto-ja urasuunnitelman. Lisäksi kannustetaan sekä omien opiskelutaitojen, osaamisen ja vahvuuksien tarkasteluun.

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijan sosiaalisia taitoja, yhteistyökykyä ja yhdessä oppimisen taitoja kehitetään opintojakson aikana. Tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu luottamaan omiin vuorovaikutustaitoihinsa ja vahvuuksiinsa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa ei voi tenttiä ja se arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suorittaakseen opintojakson opiskelijan on oltava läsnä opinto-ohjauksen tunneilla tai korvattava poissaolonsa itsenäisillä töillä sekä osallistuttava ohjauskeskusteluihin. Lisäksi hänen on osallistuttava vuosittain opintojaksoon kuuluviin opiskelija-tai oppilaitosvierailuihin.

Opintojakson vapaa kuvaus

OP1 Minä opiskelijana (2 op) Opintojaksolla keskitytään lukion alkuvaiheeseen, orientoitumiseen ja lukio-opintojen suorittamiseen. Opintojakso toteutetaan moniammatillisesti. Jatko-opintoihin liittyviä asioita painotetaan OP1 –opintojaksolla sen mukaan kuin ne liittyvät lukio-opintojen kannalta keskeisiin kysymyksiin. OP1-opintojakson suoritettuaan opiskelija on tehnyt henkilökohtaisen opintosuunnitelman, johon sisältyy

- opiskelusuunnitelma lukioajalle
- alustava ylioppilaskirjoitussuunnitelma
- alustava jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2)

Opintojakson moduulit

- Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus, 2 op (OP2), Pakollinen

Tavoitteet

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella tulevaisuuttaan sekä tuntee koulutusvaihtoehtoja ja työelämän mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa*
- *syventää osaamistaan itsetuntemuksen sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojen osalta*
- *tunnistaa ja osaa sanoittaa sekä dokumentoida osaamistaan*
- *tuntee keskeiset työelämätaidot ja osaa arvioida osaamistaan suhteessa niihin*
- *tuntee työelämän ja työllistymisen eri muotoja sekä ymmärtää yhteiskunnan ja talouden muutosten merkityksen työllisyyden näkökulmasta*
- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja ja osaa arvioida omaa suhdettaan yrittäjyyteen*
- *tuntee kansainvälisiä koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoja*
- *osaa toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä*
- *tuntee itsensä kannalta olennaiset jatkokoulutusvaihtoehdot ja niiden pääsyvaatimukset sekä valintaprosessit*
- *osaa hakea töitä ja tunnistaa erilaisia työllistymismahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

- *henkilökohtaisen opinto-, ylioppilastutkinto- sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen*
- *jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen Suomessa ja ulkomailla*
- *työelämätietous ja -taidot, yrittäjyys muuttuvassa ja monimuotoisessa maailmassa*
- *työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen ja kokemusten hankkiminen*
- *oman talouden hallinta, opintotuki ja asuminen*

- *oman hyvinvoinnin edistäminen*
- *tulevaisuuden ennakointiosaaminen sekä kyky tunnistaa oppimistarpeensa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin*
- *lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Omien vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja voimavaroja huomioidaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman päivittämisessä. Opiskelija voi turvautua oman hyvinvointinsa tukemiseksi henkilökohtaiseen kontaktiin opinto-ohjaajan kanssa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson aikana opiskelija syventää taitojaan jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvien tietolähteiden käytössä. Tavoitteena on, että omien vahvuuksiensa löytämisen ja mielenkiinnon kohteidensa pohjalta opiskelija motivoituu oman tulevaisuutensa suunnitteluun.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tutustutaan jatkokoulutusvaihtoehtoihin esimerkiksi opintopolku- ja uratarinoiden muodossa. Opiskelija tunnistaa ja kehittää työelämässä tarvittavia taitoja. Opiskelija laatii jatko-opinto-ja urasuunnitelman ja saa valmiudet jatko-opintoihin hakeutumiseen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opiskelija saa valmiuksia suunnitella tulevaisuuttaan muuttuvassa maailmassa. Niin ikään opiskelija saa valmiuksia ja uskoa mahdollisuuksiinsa tehdä valintoja eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoa ei voi tenttiä ja se arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suorittaakseen opintojakson opiskelijan on tehtävä sen aikana annetut työt ja osallistuttava luokkatunneille, vierailuihin ja työelämään tutustumiseen.

Opintojakson vapaa kuvaus

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus (2 op) Opintojaksolla syvennetään ja laajennetaan tietoja jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämästä. Opiskelija pääsee tutustumaan lukion jälkeisiin eri koulutusvaihtoehtoihin. Opiskelija saa valmiuksia tulevaisuutensa suunnitteluun. OP2- opintojakson suoritettuaan opiskelija on päivittänyt henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa. Siihen sisältyy

- opiskelusuunnitelma lukioajalle
- päivitetty ylioppilaskirjoitussuunnitelma
- päivitetty jatko-opinto- ja urasuunnitelma

7.16. Psykologia (PS)

Oppiaineen tehtävä

Psykologian tehtävä on antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkistä toimintaa ja siihen vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Opetuksessa perehdytään psykologian tieteenalan kieleen, käsitteisiin ja tapoihin rakentaa tietoa. Oppiaineen sisällöt perustuvat tutkimustietoon, joka tuodaan lähelle opiskelijaa kytkemällä se ihmisen toiminnan ja arjen ilmiöiden ymmärtämiseen. Psykologian moninäkökulmaisuus sekä empiirinen ja reflektiivinen ote kehittävät laajasti opiskelijan ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta sekä vahvistamaan taitoa arvioida ja soveltaa oppimaansa.

Psykologian opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijaa aktivoivia menetelmiä sekä hyödynnetään digitaalisuuden ja erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Psykologiassa on luontevaa tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa. Psykologian oppiaineeseen sisältyviä ilmiöitä tarkastellaan erityisesti biologiassa, terveystiedossa, opinto-ohjauksessa, filosofiassa, uskonnossa ja elämänkatsomustiedossa kullekin oppiaineelle ominaisella tavalla. Opetuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet toteutuvat yhdessä psykologian oppiaineen tavoitteiden kanssa.

***Hyvinvointiosaamisen** näkökulmasta psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian opetus tukee opiskelijan identiteetin rakentamista ja antaa valmiuksia tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointia sekä tehdä sitä tukevia ratkaisuja. Psykologian tietojen pohjalta opiskelija saa välineitä ymmärtää sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelytaitojen ja resilienssin merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja palauttamisessa.*

*Psykologian opetuksessa käytetään dialogisia ja reflektiivisiä menetelmiä, jotka vahvistavat opiskelijan **vuorovaikutusosaamista**. Psykologian opiskelu kehittää taitoja tunnistaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tärkeitä tunteita niin itsessä kuin muissa. Psykologian opetus kehittää valmiuksia rakentavaan viestintään sekä ymmärrystä empatian merkityksestä sosiaalisissa suhteissa.*

*Psykologian opiskelu tukee laajasti opiskelijan **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia tiedostaa, arvioida ja kehittää omia oppimisen taitojaan. Psykologiassa ihmisen toimintaa tarkastellaan monipuolisesti luonnontieteellisestä, yhteiskuntatieteellisestä ja käyttäytymistieteellisestä näkökulmasta. Ihmisen tiedonkäsittelyn rajoitusten ja mahdollisuuksien käsittely tukee kriittisen ajattelun kehittymistä ja monilukutaitoa. Oppiaineen soveltava luonne luo perustaa luovalle tiedonkäsittelylle.*

*Psykologian opiskelu kehittää opiskelijan itsetuntemusta, mikä tukee urasuunnittelua, työelämävalmiuksia ja muuta **yhteiskunnallista osaamista**. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia ymmärtää esimerkiksi pystyvyysuskomusten, itsensä kehittämisen ja tavoitteiden asettamisen merkitystä yritteliään asenteen taustalla.*

*Psykologian opiskelu antaa välineitä ymmärtää ihmisten arvojen, asenteiden ja käyttäytymisen eroja **eettisissä** kysymyksissä. Psykologian sisällöt lisäävät ymmärrystä maailmankuvan merkityksestä ihmisen ajattelulle ja toiminnalle tukien **ympäristöosaamisen** kehittymistä.*

Psykologia antaa tutkimustietoon perustuvia näkökulmia siihen, mikä ihmisyydessä on universaalia ja mikä kulttuurisidonnaista. Psykologian opiskelu kehittää valmiuksia ymmärtää yksilöiden välisiä eroja ja kulttuurien moninaisuutta ja kehittää siten ***globaali- ja kulttuuriosaamista****.*

Tavoitteet

.

Psykologian opetuksen yleisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- *hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen*
- *hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja kysymyksenasetteluja sekä osaa perustella väitteitä psykologian tietojen ja näkökulmien pohjalta*
- *osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä*
- *pystyy arvioimaan psykologisen tutkimuksen mahdollisuuksia, rajoituksia ja eettisiä näkökulmia sekä hallitsee tutkimustiedon soveltamisen ja kriittisen ajattelun taitoja*
- *ymmärtää psykologista tietoa siten, että ppystyy soveltamaan tietojaan oman hyvinvointinsa edistämiseen, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa vahvistamiseen sekä omien opiskelu- ja ajattelutaitojensa kehittämiseen*
- *osaa hyödyntää ja soveltaa psykologian tietoja laaja-alaisten ilmiöiden jäsentämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiseen.*

Osaamisen arviointi

Psykologian oppiaineessa arvioinnin tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista sekä antaa palautetta oppimisprosessista ja osaamisesta. Arvioinnin avulla opiskelijaa kannustetaan ajattelun taitojen monipuoliseen kehittämiseen. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen palaute että opitun ja osaamisen arviointi. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa painottaen. Arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön, ja siinä kiinnitetään huomiota sekä opiskelijan tiedolliseen että tiedonkäsittelyn osaamiseen. Tiedollisessa osaamisessa kiinnitetään huomiota psykologisen tiedon ja käsitteistön hallintaan. Tiedonkäsittelyn osaamisen arvioinnissa painottuu taito analysoida, soveltaa ja arvioida psykologista tietoa ja tutkimuksia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tiedon hankinnan ja esittämisen taitoihin.

Opintojaksot

Hyvinvoiva ja oppiva ihminen, 4 op (PS1-TE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2)

Opintojakson moduulit

- Kehittyvä ihminen, 2 op (PS2), Valinnainen

Tavoitteet

Kehittyvä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta*
- *osaa selittää, miten hermoston kypsyminen ja muovautuminen heijastuvat psyykkiseen kehitykseen sikiökaudelta läpi elämänkulun*
- *osaa kuvailla lapsuus- ja nuoruusiän sosioemotionaalista ja kognitiivista kehitystä sekä soveltaa niihin liittyvää teoria- ja tutkimustietoa*
- *osaa antaa esimerkkejä sosialisaation ja kulttuurin vaikutuksesta ihmisen kehitykseen*
- *ymmärtää kokonaisvaltaisesti kehityksen yksilöllisyyttä ja jatkuvuutta*
- *perehtyy nuoruusiän psykologiaan ja pohtii aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä tekijöitä*
- *osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- *osaa kuvailla, miten ihmisen kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

Kehittyvä ihminen

Hermoston kehitys psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana

- *perimän merkitys*
- *kypsyminen ja oppiminen*
- *herkkyyskaudet*
- *plastisuuden merkitys kehityksessä*

Tunne-elämän ja vuorovaikutuksen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *temperamentti*
- *minuus ja minäkäsitys*
- *tunteet, tunnetaidot ja tunteiden säätely*
- *vertaissuhteet ja sosiaaliset taidot*

Kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa

- *kieli ja ajattelu*
- *toiminnanohjaus*

Identiteetin muuttuvuus elämänkulun aikana

- *henkilökohtainen identiteetti*
- *sosiaalinen identiteetti*
- *kulttuuri-identiteetti ja etninen identiteetti*
- *sukupuoli- ja seksuaali-identiteetti, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus*

Kehityksen yksilöllisyys ja jatkuvuus

- *erilaisia kehityspolkuja varhaislapsuudesta aikuisuuteen*
- *vanhemmuuden ja kasvuympäristön merkitys*

Psykologinen tutkimus

- *kaksos- ja adoptiotutkimus*
- *pitkittäis- ja poikittaistutkimus*
- *esimerkkejä havainnointia hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Tavoitteena on soveltaa kehityspsykologista tietoa itsen ja muiden ihmisten ymmärtämiseen ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Hyvinvointiosaamista vahvistetaan esimerkiksi tarkastelemalla minuutta ja minäkäsitystä sekä tunteiden ja tunnetaitojen säätelyä. Hyvinvointiosaamista tukee moduulissa esimerkiksi sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden tarkastelu.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista tukee esimerkiksi tunnetaitojen, tunteiden säätelyn ja toiminnanohjauksen tarkastelu.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija osaa eritellä ihmisen yksilölliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden keskinäistä vuorovaikutusta. Monitieteistä osaamista tukee tämän osalta esimerkiksi varhaisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteiden sekä temperamentin käsitteen tarkastelu ja hermoston kehityksen tarkastelu psyykkisten toimintojen näkökulmasta elämänkulun aikana. Tavoitteena on myös kehityksen yksilöllisyyden ja jatkuvuuden kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Monitieteistä ja luovaa osaamista edistää esimerkiksi erilaisten kehityspolkujen tarkastelu varhaislapsuudesta aikuisuuteen sekä tunne-elämän, vuorovaikutuksen ja kognitiivisen kehityksen tarkastelu lapsuudessa ja nuoruudessa.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko moduulin ajan monipuolisten arviointimenetelmien avulla. Formatiivista arviointia toteutetaan ohjaavalla ja kannustavalla palautteella tai esimerkiksi itse- ja vertaisarviointimenetelmiä soveltamalla. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen painottaen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut moduulille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opintomoduulista annetaan numeroarviointi.

Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3)

Opintojakson moduulit

- Tietoa käsittelevä ihminen, 2 op (PS3), Valinnainen

Tavoitteet

Tietoa käsittelevä ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *osaa selittää, miten havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti ovat yhteydessä ihmisen muuhun tiedonkäsittelyyn*
- *ymmärtää kielen merkitystä ihmisen toiminnalle*
- *ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa*
- *tunnistaa joitakin yleisimpiä kognitiivisen toiminnan häiriöitä*

- *ymmärtää plastisuuden merkityksen ja hermoverkkojen toiminnan pääperiaatteet psyykkisen toiminnan perustana*
- *osaa kuvailla havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja kielellisiin toimintoihin liittyvää aivotoimintaa*
- *osaa suunnitella ja esitellä yksinkertaisen kokeellisen tutkimuksen ja arvioida menetelmään liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia.*

Keskeiset sisällöt

Tietoa käsittelevä ihminen

Tiedonkäsittelyn yleisiä periaatteita

- *ärsykelähtöinen ja skeemalähtöinen tiedonkäsittely*
- *tietoinen ja ei-tietoinen tiedonkäsittely*

Havaitseminen ja tarkkaavaisuus

- *sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *havaitseminen, perustietoa erityisesti näönvaraisesta havaitsemisesta sekä sen hermostollisesta perustasta*
- *tahaton ja tahdonalainen tarkkaavaisuus*
- *perustietoa tarkkaavaisuuden hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä tarkkaavaisuushäiriöistä*

Muisti

- *työmuistin ja säilömuistin toiminta*
- *muistin rekonstruktiivisuus ja unohtaminen*
- *perustietoa muistin hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä muistihäiriöistä*

Kieli

- *kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä*
- *perustietoa kielellisten toimintojen hermostollisesta perustasta*
- *esimerkkejä aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä*

Päätöksenteko

- *nopea ja hidas ajattelu*
- *esimerkkejä kognitiivisista vinoumista ja heuristiikoista*

Aivojen rakenne ja hermostollinen toiminta

- *hermoston ja aivojen päärakenteet*
- *hermosolun ja synapsin toiminta*
- *tiedon kulku hermoverkoissa*
- *plastisuus*
- *esimerkkejä neuropsykologisesta kuntoutuksesta*

Kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimusmenetelmät

- *kokeellisen tutkimuksen periaatteet*
- *esimerkkejä tapaustutkimuksista*
- *esimerkkejä aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *kokeellisen tutkimuksen suunnittelu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Aivotutkimusmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista nostetut esimerkit sekä neuropsykologisen kuntoutuksen esitteleminen edistävät opiskelijan hyvinvointiosaamista ja valmiutta mielenterveysongelmien kohtaamiseen.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen kannalta moduulin sisällöistä keskeisimpiä ovat kieleen liittyvät sisällöt, kuten kielellisten toimintojen merkitys tiedonkäsittelyssä ja esimerkit aivoperäisistä kielellisistä häiriöistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ja luovaa osaamista voi edistää, kun käsitellään kognitiivisten toimintojen hermostollista perustaa sekä havaitsemista, tarkkaavaisuutta, muistia ja kielellisiä toimintoja ja niihin liittyviä häiriöitä sekä neuropsykologista kuntoutusta. Myös kokeellisen tutkimuksen periaatteiden käsittely, soveltaminen ja arviointi tukevat monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Tavoitteena on ymmärtää päätöksenteon kognitiivista perustaa ja tämä kytkeytyy yhteiskunnallisen osaamiseen esimerkiksi silloin, kun tarkastellaan nopean ja hitaan ajattelun sisältöjä ja kognitiivisia vinoumia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kokeellisen tutkimuksen suunniteluun ja tutkimussuunnitelman arvioimiseen kuuluu eettisten näkökohtien huomioon ottaminen, mikä tukee eettistä osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Esimerkiksi sisäisten mallien ja havaintokehän tarkastelu tukee globaali- ja kulttuuriosaamiseen liittyviä tavoitteita.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko moduulin ajan monipuolisten arviointimenetelmien avulla. Formatiivista arviointia toteutetaan ohjaavalla ja kannustavalla palautteella tai esimerkiksi itse- ja vertaisarviointimenetelmiä soveltamalla. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen painottaen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut moduulille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opintomoduulista annetaan numeroarviointi.

Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4)

Opintojakson moduulit

- Tunteet ja mielenterveys, 2 op (PS4), Valinnainen

Tavoitteet

Tunteet ja mielenterveys

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa selittää tunteiden muodostumista ja niiden kulttuurisidonnaisuutta*
- *ymmärtää tunteiden merkityksen ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä saa valmiuksia soveltaa tätä tietoa itseymmärryksen ja vuorovaikutuksen välineenä*
- *osaa selittää mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä sekä soveltaa tätä tietoa oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen*
- *tunnistaa yleisimpiä mielenterveyden ongelmia ja mielenterveyshäiriöitä*
- *osaa pohtia mielenterveyden ja sen häiriöiden määrittelyn tulkinnanvaraisuutta ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia*
- *osaa kuvailla biologisia, psyykkisiä, sosiaalisia ja kulttuurisidonnaisia tekijöitä mielenterveyshäiriöiden taustalla ja hoidossa*
- *syventyy yhden mielenterveyshäiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.*

Keskeiset sisällöt

Tunteet ja mielenterveys

Tunteiden psykologia

- *tunteiden muodostuminen: tunnereaktio ja tunnekokemus*
- *perustietoa tunteiden ja niiden säätelyn hermostollisesta perustasta*
- *tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus*
- *tunteiden merkitys kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä*
- *tunteiden säätely hyvinvoinnin osatekijänä*

Psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen

- *hallintakeinojen ja defenssien merkitys*
- *resilienssin merkitys hyvinvoinnille*
- *nukkumisen ja vuorokausirytmin merkitys psyykkiselle toiminnalle*
- *keskeiset unen laatuun vaikuttavat tekijät*
- *stressin aiheuttajia, vaikutuksia ja säätelykeinoja*
- *kriisit psyykkisen tasapainon uhkana ja niistä selviytyminen*

Mielenterveys

- *mielenterveys käsitteenä*
- *yleisimpien mielenterveyshäiriöiden luokittelu ja tietoa niiden tyypillisistä oireista*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja -häiriöiden syntyä selittävistä biologisista, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä kulttuurisista taustatekijöistä*
- *esimerkkejä mielenterveyden ongelmien ja häiriöiden biologisista ja psykososiaalisista hoitomuodoista sekä erilaisista psykoterapian toteutustavoista*
- *esimerkkejä ajankohtaisesta mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta*

Psykologinen tutkimus

- *ei-kokeellinen tutkimus: korrelatiivinen ja kuvaileva tutkimus*
- *esimerkkejä fysiologisia mittausmenetelmiä hyödyntävistä tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yleisimpien mielenterveyshäiriöiden ja niiden tyypillisten oireiden tarkastelu edistää hyvinvointiosaamiseen liittyviä tavoitteita. Hyvinvointiosaamista tukee esimerkiksi kriisien ja niistä selviytymisen käsittely sekä ymmärrys tunteiden säätelystä ja resilienssistä eli psyykkisestä joustavuudesta, joka tarkoittaa palautumiskykyä, kun kohdataan vastoinkäymisiä.

Vuorovaikutusosaaminen

Tunteiden psykologiaan liittyvät sisällöt tukevat monipuolisesti vuorovaikutusosaamisen kehittymistä.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Mielenterveysongelmien ja -häiriöiden syntyyn, oireisiin ja hoitomuotoihin liittyvien biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen näkökulmien tarkastelu kehittää opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Mielenterveyshäiriöihin liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta nostettujen esimerkkien tarkastelu sekä mielenterveys-käsitteen pohdinta tukevat opiskelijan yhteiskunnallista osaamista. Moduulin sisältöihin kuuluvan resilienssin tarkastelun avulla opiskelijaa voidaan rohkaista ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Ajankohtaiseen mielenterveyshäiriöihin liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyy myös eettisiä näkökohtia, joita pohtimalla voidaan vahvistaa opiskelijan eettistä osaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan kehittää tarkastelemalla esimerkiksi tunteiden universaaliutta ja kulttuurisidonnaisuutta sekä tunteiden merkitystä kognitiivista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta ohjaavina tekijöinä. Globaali- ja kulttuuriosaamiseen liittyy erityisesti sisällöt, joissa selitetään mielenterveyteen liittyviä pulmia kulttuurisilla taustatekijöillä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko moduulin ajan monipuolisten arviointimenetelmien avulla. Formatiivista arviointia toteutetaan ohjaavalla ja kannustavalla palautteella tai esimerkiksi itse- ja vertaisarviointimenetelmiä soveltamalla. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen painottaen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut moduulille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opintomoduulista annetaan numeroarviointi.

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5)

Opintojakson moduulit

- Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen, 2 op (PS5), Valinnainen

Tavoitteet

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvailla yksilöllisten ominaisuuksien eroja ja niiden geneettistä perustaa*
- *osaa tarkastella persoonallisuutta kokonaisuutena eri näkökulmista ja soveltaa tätä tietoa omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamisessa*
- *osaa kuvailla yksilöllisiä eroja älykkyydessä ja luovuudessa*
- *osaa tarkastella sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin merkitystä yksilön toimintaan*
- *ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmasta*
- *osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen*
- *osaa kuvailla ja arvioida yksilöllisten erojen tutkimuksen psykologisia arviointimenetelmiä.*

Keskeiset sisällöt

Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitys persoonallisuuden kehittymiseen

- *persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus*
- *perustietoa käyttäytymisgenetiikasta*

Persoonallisuuden tarkastelu eri näkökulmista

- *temperamentti*
- *piirreteoreettinen näkökulma*
- *motivaatio*
- *yksilölliset tulkinta- ja toimintatyylit*
- *identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu*

Älykkyys ja luovuus osana ihmisen toimintaa

- *älykkyyden määritelmiä*
- *älykkyyden mittaaminen ja siihen liittyvät haasteet*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus älykkyydessä*
- *luovuuden määritelmiä ja luovuuteen liittyviä tekijöitä*

Kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutus ihmisen toimintaan

- *tiedonkäsittely sosiaalisissa tilanteissa: stereotypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostuminen*
- *esimerkkejä sosiaalisuuden hermostollisesta perustasta*
- *ryhmän merkitys yksilölle ja ryhmien väliset suhteet*
- *tilannetekijöiden vaikutus yksilöön ja ryhmään*
- *kulttuurien eri ulottuvuuksia*
- *esimerkkejä kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen*
- *esimerkkejä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa*

Psykologinen tutkimus

- *yksilöllisten erojen tutkiminen*
- *persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät*

- *reliabiliteetti ja validiteetti*
- *esimerkkejä kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista*
- *esimerkkejä sosiaalipsykologian tutkimuksista*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan hyvinvointiosaamista voidaan vahvistaa tarkasteltaessa esimerkiksi piirreteoreettista näkökulmaa, motivaatiota ja yksilöllisiä tulkinta- ja toimintatyylejä sekä älykkyyden ja luovuuden määritelmiä. Tavoitteena on, että opiskelija osaa soveltaa psykologian tietoja erilaisuuden ymmärtämiseen. Hyvinvointiosaamista tukee tämän osalta esimerkiksi identiteetin ja persoonallisuuden narratiivinen tarkastelu.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan tukea tarkasteltaessa sosiaalipsykologian tutkimusesimerkkejä sekä esimerkkejä, jotka liittyvät kulttuurien vaikutukseen sekä ajatteluun että käyttäytymiseen.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi käsiteltäessä perimän ja ympäristön vuorovaikutusta älykkyydessä. Monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita voidaan tukea tarkasteltaessa älykkyyteen ja luovuuteen vaikuttavia yksilöllisiä eroja esimerkiksi persoonallisuuden pysyvyyden ja muuttuvuuden sekä käyttäytymisgenetiikan perustiedon avulla. Luovuuden määritelmien ja luovuuteen liittyvien tekijöiden käsitteleminen syventää opiskelijan käsitystä luovuudesta. Yksilöllisten erojen tutkiminen, persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät sekä esimerkit kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista ovat moduulin sisältöjä, joiden avulla voidaan vahvistaa opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyvät tavoitteet kytkeytyvät erityisesti seuraaviin sisältöihin: yksilöllisten erojen tutkiminen, persoonallisuuden ja älykkyyden arviointimenetelmät sekä esimerkit kyselyjä, haastatteluja ja testejä hyödyntävistä tutkimuksista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyden ja ympäristöosaamisen kannalta merkittäviä sisältöjä ovat esimerkit kulttuurin vaikutuksesta ajatteluun ja käyttäytymiseen sekä esimerkit yksilöiden ja yhteisöjen toiminnasta kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan käsiteltäessä esimerkiksi kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintaan, kuten stereotypioiden, attribuutioiden, asenteiden ja ennakkoluulojen muodostumista. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ihmisen toimintaa persoonallisuuden, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin vaikutuksen näkökulmasta. Näin ollen esimerkiksi identiteetin ja persoonallisuuden narratiivisuuden tarkastelu tukee opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko moduulin ajan monipuolisten arviointimenetelmien avulla. Formatiivista arviointia toteutetaan ohjaavalla ja kannustavalla palautteella tai esimerkiksi itse- ja vertaisarviointimenetelmiä soveltamalla. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen painottaen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut moduulille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opintomoduulista annetaan numeroarviointi.

Minä ja muut - Sosiaalipsykologia, 2 op (PS6)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Koulukohtainen soveltava opintojakso 6. Sosiaalipsykologia (PS6) Tavoitteet Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija • syventää tietojaan sosiaalipsykologian alueelta • ymmärtää sosiaalisen ympäristön merkitys yksilö- ja ryhmätasolla • tietää keskeisiä sosiaalipsykologisia ilmiöitä • osaa soveltaa tietoa sosiaalipsykologisista ilmiöistä oman ja toisten käyttäytymisen selittämiseen • osaa analysoida sosiaalipsykologisia ilmiöitä mediassa • pohtii omia vuorovaikutustaitojaan ja ymmärtää niiden merkityksen yhteistoiminnan perustana • ymmärtää sosiaalisen vuorovaikutuksen kulttuurisidonnaisuutta • tutustuu sosiaalipsykologiseen tutkimukseen

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- sosiaalipsykologian keskeiset käsitteet, esimerkiksi sosiaalinen kognitio, asenteet, aggressio • sosialisaatio ja sosiaalinen kehitys • yksilön ja hänen sosiaalisen ympäristönsä vuorovaikutus • ryhmän toimintaan liittyvät käsitteet, kuten ryhmäajattelu, roolit, normit, valta, johtajuus • sosiaalipsykologiset ilmiöt, kuten paine yhdenmukaiseen käyttäytymiseen, kiusaaminen, syrjintä, auttaminen, joukkokäyttäytyminen • oma ja toisten käyttäytyminen erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä • sosiaalinen vaikuttaminen • kulttuurin vaikutus sosiaalisiin ilmiöihin • teknologian vaikutus ihmisen sosiaalisiin suhteisiin • sosiaalipsykologian tutkimukset ja tutkimusmenetelmät

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaaminen on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa korostuvat yhteisöllisyys sekä keskinäinen välittäminen ja huolenpito. Opintojaksossa kehitetään mm. opiskelijan itsetuntemusta, tunneälyä, hyvinvointia sekä kykyä kohdata muutoksia ja epävarmuutta. Opiskelijaa kannustetaan toimimaan niin, että hän vaikuttaa myönteisesti opiskeluyhteisönsä hyvinvointiin ja turvallisuuteen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuuriosaamisen kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan oma kulttuuri-identiteetti ja omien juurien tuntemus. PS6 -opintojaksossa voidaan vahvistaa opiskelijan myönteistä kulttuuri-identiteettiä tai kulttuuri-identiteettejä. Tavoitteena on, että opiskelija oppii arvostamaan kulttuurista monimuotoisuutta ja osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa

ja toimintaympäristöissä. Ennakkoluuloja ja stereotypioita voidaan käsitellä erilaisten oppimistehtävien avulla.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamisen eräs tavoite on, että opiskelija saa riittävät viestien tulkinta- ja vastaanottotaidot. Esimerkiksi mediapsykologiaan liittyvien tehtävien avulla voi kehittää opiskelijan vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaitoja, jolloin hän joutuu valikoimaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti ja oppii käyttämään saamaansa tietoa eettisesti oikein.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko moduulin ajan monipuolisten arviointimenetelmien avulla. Formatiivista arviointia toteutetaan ohjaavalla ja kannustavalla palautteella tai esimerkiksi itse- ja vertaisarviointimenetelmiä soveltamalla. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen ja psykologian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen painottaen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut moduulille asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opintomoduulista annetaan numeroarviointi.

7.17. Terveystieto (TE)

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteinen oppiaine, jonka tehtävänä on opiskelijan terveysosaamisen kehittäminen. Terveysosaaminen ilmenee asiatietojen ja käsitteiden hallintana, terveyteen liittyvinä taitoina, kykynä itsenäiseen kriittiseen ajatteluun, itsetuntemuksen syventymisenä sekä eettisenä vastuullisuutena. Se mahdollistaa terveyden laaja-alaisuuden hahmottamisen sekä antaa valmiuksia tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijan oman ja muiden ihmisten terveyden sekä ympäristön terveellisyyden arvostamisen, edistämisen ja ylläpitämisen. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toimintakykynä. Oppiaineen arvopohja rakentuu elämän kunnioittamisen, ihmisoikeuksien mukaisen arvokkaan elämän, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, vastuullisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden perustalle.

Opetuksessa haastetaan tarkastelemaan terveyttä, turvallisuutta, terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä näihin liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalin maailman näkökulmasta. Olennaista on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana, jonka pohjalta monet muut arkielämän toiminnot rakentuvat. Opetuksessa perehdytään oppiaineen taustalla olevien tieteenalojen kieleen, käsitteistöön ja tapoihin rakentaa tietoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan valmiuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen tiedon hankintaan, rakentamiseen ja käyttämiseen sekä taitoa arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää. Oppiaineen tehtävänä on myös kehittää opiskelijan valmiuksia omien terveyteen liittyvien valintojen ja tottumusten taustalla vaikuttavien tekijöiden analysointiin ja seurausten arviointiin sekä itselle sopivien oppimisen tapojen tunnistamiseen. Opetuksessa kehitetään opiskelijan kykyä tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä. Lisäksi terveyden osalta edistetään valmiuksia tarkoituksenmukaisten ja perusteltujen valintojen tekemiseen sekä omien voimavarojen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen toteutuu terveystiedon opetuksessa monipuolisesti ja auttaa siten osaltaan opiskelijaa kehittymään tasapainoiseksi ja sivistyneeksi ihmiseksi.

*Terveystiedon opetus tuottaa **hyvinvointiosaamista** kehittämällä ymmärrystä keskeisistä hyvinvointiin liittyvistä yksilöllisistä, yhteisöllisistä ja yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä lisäämällä valmiuksia oman ja muiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Terveystiedossa kehitetään opiskelijan itsetuntemusta, mikä auttaa tunnistamaan omia vahvuuksia ja rakentamaan identiteettiä.*

***Vuorovaikutusosaaminen** kehittyy terveystiedossa sekä oppiaineen sisältöjen että käytettävien opetusmenetelmien avulla. Opetuksessa käsitellään mielen hyvinvointiin liittyviä tekijöitä, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Yhteisöllinen tiedonrakentaminen edistää sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön.*

*Eri tieteenaloihin perustuvana oppiaineena terveystiedolle on luontevaa kehittää **monitieteistä ja luovaa osaamista**. Terveystiedossa opiskelija ohjataan yhdistelemään eri tieteenalojen tuottamaa tietoa ja muodostamaan näin itselle uutta tietoa. Oppiaine sisältää tavoitteita, jotka ohjaavat tiedon soveltamiseen ja kriittiseen tulkintaan. Terveystiedon tavoitteet tukevat myös oppimisen säätelyä ohjaamalla opiskelijaa löytämään itselle sopivia oppimisen tapoja ja pohtimaan oppiaineen aihepiirien merkitystä itselle.*

*Oppiaineen tavoitteet ja arvoperusta ohjaavat opiskelijaa pohtimaan esimerkiksi turvallisen ympäristön edellytyksiä, terveyden eriarvoisuutta sekä elintapavalintojen seurauksia. Näiden aihepiirien tarkastelu tuottaa aineksia turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden hahmottamiseen ja kehittävät siten **yhteiskunnallista osaamista**.*

***Eettisyys ja ympäristöosaaminen** näkyy terveystiedon opetuksessa erilaisten ympäristöjen terveysvaikutuksiin liittyvien omien kulutustottumusten analysointina ja seurausten arviointina sekä eettisten kysymysten ratkomisena.*

*Terveystiedossa etsitään selityksiä erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden syntymiselle ja arvioidaan niiden merkitystä. Lisäksi tarkastellaan globaaleja terveyskysymyksiä ja niihin vaikuttamista. Tällaisten aihepiirien käsittely vahvistaa osaltaan **globaali- ja kulttuuriosaamista.***

Tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että

opiskelija

- *pystyy luomaan kokonaiskuvaa terveydestä ja sen yksilöllisistä, yhteisöllisistä, yhteiskunnallisista ja globaaleista edellytyksistä, pystyy tekemään perusteltuja ehdotuksia siitä, miten omaa, muiden ihmisten sekä ympäristön terveyttä ja turvallisuutta voidaan ylläpitää tai edistää, sekä osaa käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti*
- *osaa hakea tietoa eri lähteistä, soveltaa ja analysoida terveyteen liittyvää tietoa sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä, ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon eron terveyden ja sairauksien riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä sekä osaa perustella näkemyksiään tutkimustiedon avulla*
- *osaa analysoida ja arvioida omien tarpeiden, käsitysten, kokemusten, asenteiden ja arvojen ohjaavaa vaikutusta terveyteen liittyvissä valinnoissa sekä omien elintapojen ja kulutustottumusten vaikutuksia terveyteen ja ympäristöön*
- *osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä kestävän kehityksen edellytyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *osaa valita itselle sopivia ja tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia oppimisen tapoja sekä osaa asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja pystyy arvioimaan niiden saavuttamista realistisesti.*

Osaamisen arviointi

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista sekä antaa opiskelijalle tietoa hänen edistymisestään ja oppimistuloksistaan. Arviointi perustuu oppiaineen tavoitteista johdettuihin kriteereihin, ja se koostuu monipuolisesta oppimisprosessin aikaisesta ja osaamisen summatiivisesta arvioinnista sisältäen myös itse- ja vertaisarviointia. Kriteerien avaaminen opiskelijoille opintojakson alussa sekä opintojakson aikana suoritettu arviointi ja palaute auttavat opiskelijaa suuntaamaan oppimistaan.

Arviointi kohdistuu oppimäärän asiatietojen hallintaan ja käsitteiden täsmälliseen käyttöön, opiskelijan tiedonhankintataitoihin sekä kykyyn soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistellä terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä rakentaa sille perusteluja. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky tarkastella monipuolisesti terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan opiskelijan kyky asettaa oppimistavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista. Arviointi ei saa kohdistua opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin sinänsä, vaan arviointi keskittyy opiskelijan valmiuksiin analysoida, arvioida sekä perustella näkemyksiään ja erilaisia terveystottumuksia.

Opintojaksot

Hyvinvoiva ja oppiva ihminen, 4 op (PS1-TE1)

Integraatio-opintojaksot ovat oppiaineiden lopussa.

Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja ympäristö, 2 op (TE2), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja ympäristö

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää tutkimustiedon hankkimisen periaatteista ja tutkimusprosessin vaiheista sekä osaa soveltaa näitä tietoja ja kuvata perustellen, miten terveyteen, terveyskäyttäytymiseen ja toimintakykyyn liittyvistä aiheista voidaan saada luotettavaa ja monipuolista tutkimustietoa*
- *osaa hakea tietoa ja pystyy vertailemaan eri lähteiden luotettavuutta*
- *osaa kuvata terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja sekä analysoida terveysviestinnän merkitystä ihmisten terveyskäsityksille ja terveydelle*
- *osaa esitellä ja analysoida fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveydelle sekä arvioida omien elintapojen ja kulutustottumusten merkitystä ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle*
- *osaa eritellä riippuvuuden muotoja ja niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä sekä analysoida riippuvuuksiin liittyviä terveys- ja muita haittoja.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja ympäristö

Terveyteen liittyvän tiedon hankinta, arviointi ja tulkinta

- *tieteellinen tieto ja arkitieto, ajattelun vinoumia, tutkimusprosessin vaiheet, tutkimustiedon luotettavuuden arviointi*

- *terveysviestinnän muotoja ja vaikutuskeinoja, terveysviestinnän merkityksen ja luotettavuuden arviointi*

Ympäristön terveellisyys ja turvallisuus

- *rakennetun ympäristön, luonnonympäristön ja psykososiaalisen ympäristön yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen*
- *kestävä kehitys ja terveys*
- *ympäristöjen turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- *työhyvinvointi*

Mielihyvä ja riippuvuus

- *riippuvuuteen vaikuttavat biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset mekanismit*
- *keskeiset aine- ja toiminnalliset riippuvuudet, riippuvuuksien syitä ja ehkäisykeinoja, riippuvuuksien aiheuttamia haittoja*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan ymmärrystä terveystiedosta monitieteisenä oppiaineena. Opiskelijan ymmärrystä voidaan vahvistaa tutustumalla erilaisiin terveystieteiden tutkimuksiin ja aloihin sekä mahdollisesti myös tekemällä itse pienimuotoinen terveystieteeseen liittyvä tutkimus.

Käsittelemällä opintojakson aihepiirejä monipuolisista näkökulmista vahvistetaan monitieteisyyden lisäksi opiskelijan luovaa osaamista.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aihepiirit koskettavat niin yksilöä kuin yhteiskuntaakin. Luomalla opiskelijalle vahvan tiedollisen pohjan näissä aihepiireissä, hänelle luodaan myös mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opiskelijat voivat harjoitella yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistumista esimerkiksi keskusteluiden tai väittelyiden avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla voidaan kehittää opiskelijan ympäristöosaamista esimerkiksi tuomalla näkyviksi terveyden ja ympäristön välisiä vuorovaikutussuhteita sekä kulutustottumusten vaikutuksia ympäristöön ja terveyteen. Näitä teemoja voidaan käsitellä esimerkiksi tarkastelamlla omaa elinpiiriä ja kulutusvalintoja, tuomalla opetukseen mukaan alueellisia esimerkkejä ja tieteellisiä tutkimuksia. Opiskelijan ympäristöosaamisen syventäminen luo valmiuksia opiskelijan omalle kriittiselle pohdinnalle ympäristön ja terveyden välisistä suhteista.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3)

Opintojakson moduulit

- Terveys ja yhteiskunta, 2 op (TE3), Valinnainen

Tavoitteet

Terveys ja yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *• osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, sosiaali- ja terveyspolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteen sekä teknologian muutosta, kehitystä ja yhteyksiä väestön terveyteen*
- *• pystyy erittelemään keskeisten tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijöitä, esittämään perusteltuja ratkaisuja näiden ehkäisemiseksi sekä arvioimaan sairauksien ja tautien merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle sekä elintapojen vaikutuksia tarttumattomien ja tartuntatautien näkökulmasta*
- *• osaa esitellä perustellen, mihin sosiaali- tai terveyspalveluihin yksilö voi hakeutua erilaisissa tilanteissa, arvioida kriittisesti palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä arvioida sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle*
- *• osaa analysoida terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuvata ja arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä analysoida terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

Terveys ja yhteiskunta

Terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri aikakausina

- *terveyskäsityksiä ja sairauksien selitysmalleja*
- *keskeisiä väestöjen terveyteen vaikuttaneita yhteiskunnallisia, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tekijöitä*
- *tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia*

Sairaudet ja hoito

- *epidemiologinen siirtymä, keskeiset tarttumattomat ja tartuntataudit*
- *sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, tuottaminen ja käyttäminen*
- *itsehoito ja omahoito*

Eettiset kysymykset

- *eettisen analysoinnin näkökulmia: hyveet, seuraukset, oikeudet, velvollisuudet, motiivit, arvot ja normit*
- *keskeisiä terveyteen ja sairauksiin liittyviä eettisiä ja oikeudellisia kysymyksiä kuten hedelmöityshoidot, abortti, elintapoihin liittyvä vapaus ja vastuu, seulonnat, geeniteknologia, eutanasia*
- *terveydenhuollon eettiset periaatteet, potilaan oikeudet, priorisointi*
- *terveys ja terveyden eriarvoisuus Suomessa ja globaalisti sekä niihin vaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojaksolla käsitellään yhteiskunnallisia aiheita, joiden kautta opiskelijan omaa tietämystä terveyteen vaikuttavista yhteiskunnallisista tekijöistä syvennetään. Aiheina opintojaksolla ovat

muun muassa terveyspalveluiden tuottaminen, terveydenhuollon periaatteet ja keskeiset väestön terveyteen vaikuttavat yhteiskunnalliset tekijät.

Opiskelijan ymmärrystä ja tietämystä yhteiskunnan ja terveyden välisistä vuorovaikutussuhteista voidaan vahvistaa esimerkiksi tutustumalla oman alueen terveydenhuollon palveluihin, keskustelemalla ryhmissä palveluiden saavutettavuuden eriarvoisuudesta tai tutustumalla ajankohtaisiin terveyteen liittyviin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Terveyden monimuotoisuuden näkyväksi tekeminen aina alueelliselta tasolta globaalille tasolle saakka kehittää opiskelijan valmiuksia pohtia ja analysoida terveyteen vaikuttavia tekijöitä monipuolisesti. Opiskelijan näkemystä terveyden ja hyvinvoinnin alueellisista eroavaisuuksista voidaan monipuolistaa ja kehittää muun muassa alueellisten esimerkkien avulla, tutkimuksiin tutustumalla tai esitysten avulla.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojaksolla tuodaan esille keskeisiä terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Opiskelijan valmiuksia pohtia näitä kysymyksiä voidaan kehittää esimerkiksi ryhmäkeskusteluiden, ryhmäväittelyiden tai esitelmien avulla. Eettinen pohdinta soveltuu luontaiseksi osaksi opintojaksoa.

Opiskelijan ympäristöosaamista voidaan monipuolistaa tuomalla esille, miten yksilön valinnat ja kulutustottumukset vaikuttavat ympäristöön ja terveyteen. Ympäristöosaamista voidaan yhdistää myös eettisten kysymysten pohdintaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson aikana on sekä formatiivista että summatiivista arviointia. Formatiivisen arvioinnin tavoitteena on ohjata ja tukea opiskelijaa omassa opiskelussaan. Opintojakson summatiivinen arviointi toteutetaan suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja sisältöihin.

Summatiivisessa arvioinnissa voidaan hyödyntää kirjallisia, visuaalisia tai audiovisuaalisia tuotoksia. Kirjallisia tuotoksia ovat muun muassa kokeet, projektityöt, mediaesitykset, tutkimusraportit ja oppimispäiväkirjat. Visuaalisia tuotoksia ovat muun muassa mallinnokset, julisteet ja diagrammit. Audiovisuaalisia tuotoksia ovat muun muassa erilaiset videot.

Opintojakso arvoidaan numeerisesti.

7.18. Toinen kotimainen kieli, ruotsi (TKRU)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Toinen kotimainen kieli ruotsi on osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Ruotsin kielen opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Ruotsin kielen opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan ruotsin kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan ja kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Laaja-alainen osaaminen

Toisen kotimaisen kielen ruotsin opetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla oppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Toisen kotimaisen kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että vieraiden kielten eri oppimäärien ja eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, joiden ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa.

Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Toisen kotimaisen kielen opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi-*** *ja* ***vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia toista kotimaista kieltä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa*

rajoja. Toisen kotimaisen kielen opiskelu ja osaaminen avaavat mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä sekä tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu vahvistaa opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia sekä eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Toisen kotimaisen kielen ruotsin opintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.*

Toisen kotimaisen kielen opinnot vahvistavat ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä sekä kehittämään vastuuntuntoaan ja taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *osalta toisen kotimaisen kielen ruotsin opinnoissa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys toisen kotimaisen kielen käyttökelpoisuudesta kansallisessa, pohjoismaisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
A-oppimäärä	*B2.1 (A2.2)*	*B2.1 (A2.2)*	*B1.2 (A2.1)*
B1-oppimäärä	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
B3-oppimäärä	*A2.2*	*A2.2*	*A2.1*
Äidinkielenomainen oppimäärä	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*	*B2.2 (B1.2)*

Ruotsin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä ja toimijana kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista ja joissa tavoitteena ei ole äidinkielenään ruotsia puhuvan tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti ja luovasti ruotsin kielellä*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*
- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään ruotsin kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista ruotsinkielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) alla olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Arviointi

Arvioinnin tehtävä toisessa kotimaisessa kielessä ruotsissa on tukea opiskelijan kehittymistä ruotsin kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää toisen kotimaisen kielen ruotsin taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansallisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Toisen kotimaisen kielen ruotsin pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan toisen kotimaisen kielen ruotsin A-oppimäärän moduulin 8, B1-oppimäärän moduulin 6 sekä äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän moduulin 8 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

B3-oppimäärän osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan ruotsin kielelle ja asianomaiselle oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.18.1. Ruotsi, B1-oppimäärä (TKRUB1)

Opintojaksot

Tukea ruotsinopintoihin ykkösille, 2 op (Rub19)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana opiskelija vahvistaa peruskoulussa oppimaansa ruotsinkielen taitoaan sekä uskaltaa käyttää kieltä lyhyissä ja helpohkoissa puhetilanteissa

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Keskeisinä asioina ovat peruskieliopit (sanajärjestys, substantiivit, adjektiivit ja verbien taivutus).
- jaksossa kiinnitetään huomiota ääntämisen perusasioihin, jotta opiskelija oppii ymmärtämään puhetta paremmin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelijat oppivat tekemään yhteistyötä ryhmän muiden jäsenten kanssa ja kantamaan vastuuta omasta tekemisestään ryhmän jäsenenä. Käytettäviä työtapoja ovat mm. pari- ja ryhmätyöt. Opintojaksossa voidaan myös pitää lyhyitä suullisia esitelmiä parin kanssa. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään suullista kielitaitoaan ja tärkeintä on uskaltaa vaikka olisikin hieman epävarma.

On tärkeää, että opiskelija ymmärtää, että kielenosaajia on monenlaisia ja monentasoisia ja kaikkia tulee kannustaa ja palautteen pitää aina olla rakentavaa ja asiallista.

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelijan omia vahvuuksia tuodaan esille, hän saa onnistumisen elämyksiä ja oppii arvostamaan omaa osaamistaan.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Rub19 -opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Opiskelijan tulee palauttaa annetut tehtävät ajoissa ja osallistua opetukseen säännöllisesti.

Opiskelijaa ohjataan myös itsearvioinnin tekemiseen, jokainen miettii kurssin alussa, mihin hänen tulisi kiinnittää erityisesti huomioita kielen osaamisessa ja opiskelijaa ohjataan tekemään tavoite ja suunnitelma tavoitteen saavuttamiseen. Jakson puolivälissä tai lopussa opiskelija pohtii, onko pysynyt suunnitelmassaan.

Opintojakson alussa on mahdollista tehdä lähtötasotesti ja yhdessä opettajan kanssa kartoitetaan osaamisen eri osa-alueita.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelijalla on mahdollisuus tulla opintojaksolle kertaamaan jo opittua ja vahvistamaan olemassa olevaa kielenosaamistaan.Opintojaksossa kerrataan muutama peruskielioppiasia ja harjoitellaan lyhyitä viestintätilanteita ja mietitään eri strategioita niistä selviämiseen. Erittäin tärkeää on palauttaa mieleen ruotsin kielen ääntämistä koskevia sääntöjä ja pohtia, miten ääntäminen eroaa oman äidinkielen ääntämisestä. OPiskelijan on tärkeää ymmärtää, että ääntäminen on perusta kuullunymmärtämiselle. Opintojakson jälkeen opiskelijan on helpompi aloittaa kielen pakolliset opintojaksot .

Opiskelutaidot ja ruotsin kieli arjessani, 4 op (RUB11-12)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (RUB11), Pakollinen

- Ruotsin kieli arjessani, 3 op (RUB12), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa olemassa olevaa kielitaitoaan ja omia vahvuuksiaan*
- *rohkaistuu käyttämään ruotsin taitoaan arkipäiväisissä vuorovaikutustilanteissa painottaen suullista viestintää*
- *kehittää omia opiskelustrategioitaan ja vuorovaikutustaitojaan ja löytää itselle sopivia työtapoja*
- *syventää tietämystään suomen ja ruotsin kielten vaikutuksesta toisiinsa sekä Suomessa vallitsevista kieliolosuhteista*
- *pystyy suhteuttamaan ruotsin kielen osaamistaan oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.1.*

Ruotsin kieli arjessani

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kertoa ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa erilaisia viestintäkanavia käyttäen*
- *kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi*
- *kehittää palautteen antamisen ja vastaanottamisen sekä osaamisensa arvioinnin taitoja.*

Paikallinen lisäys

- opiskelijat pohtivat, missä tilanteissa mahdollisesti voisivat joutua käyttämään ruotsin kieltä kotipaikkakunnallaan ja tulevaisuudessa esim. opinnoissaan
- opiskelija huomaa, mitä eroja esim. ääntämisessä on verrattuna äidinkieleen
- opiskelija pystyy vähitellen tunnistamaan suomenruotsin ja riikinruotsin välisiä eroja

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *opiskelijan kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen sekä omien tavoitteiden asettaminen*
- *kielitietoisuus, monikielisyys, kielten väliset suhteet*
- *omaa oppimista edistävien työkalujen löytäminen ja hyödyntäminen*

Ruotsin kieli arjessani

- *ruotsin kielen käyttö opiskelijan arkipäivään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *oma elämä, ihmissuhteet ja lähiympäristö*
- *yksilön ja yhteisön hyvinvointi*
- *ääntämisen harjaannuttaminen*

Paikallinen lisäys

- Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan kotipaikkakunnalla esim. johonkin paikalliseen matkailuyritykseen. Opiskelijat voivat myös pareittain/pienissä ryhmissä vierailla joissakin kohteissa ja tehdä vierailusta lyhyen suullisen tai kirjallisen esityksen
- Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen A-englannin tai B-ruotsin ensimmäisessä opintojaksossa riippuen siitä, kumpi tulee ajallisesti ensin. Kieliprofiilia täydennetään eri kielten pakollisissa ja valinnaisissa opintojaksoissa opintojen aikana. Se viimeistellään lukio-opintojen aikana. Opiskelijan jatkaessa kielten opintojaan hän voi täydentää kieliprofiiliaan vielä viimeisen pakollisen opintojakson jälkeen. Kieliprofiilissa opiskelija kartoittaa omat taitonsa lukion alkuvaiheessa. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan

monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla oleviaieliprofiili voidaan laatia suomeksi. Kieliprofiili voi olla myös monikielinen. Opiskelija voi käyttää kieliprofiilissa myös muita omia äidinkieliään ja / tai opiskelemiaan vieraita kieliä taitotasonsa mukaan.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

opiskelijat oppivat työskentelemään erilaisten ryhmän jäsenten kanssa ja ymmärtävät, että jokaisen panos on tärkeää, jotta ryhmä pystyy hyvin työskentelemään yhdessä. Opiskelijat ymmärtävät myös, että eri ihmiset oppivat eri tavoin ja eri strategioita käyttäen.

Hyvinvointiosaaminen

hyvinvointiosaaminen vahvistuu oppilaan kuuluessa ryhmään ja hänen toimiessaan tasavertaisena ryhmän jäsenenä. Kieliprofiilin tekeminen auttaa opiskelijaa hahmottamaan omaa osaamistaan ja opiskelijan on helpompi panostaa hänelle vahvistusta/kertausta vaativiin kielen osa-alueisiin.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan osaamista kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kirjoittaminen, kuullunymmärtäminen, puhuminen ja luetun ymmärtäminen).

Opintojakson arviointi voi perustua mm. sähköisiin kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, ryhmätöihin ja esitelmiin. Arviointiin vaikuttaa myös kaikenlainen aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota opiskelija osoittaa opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana opiskelija oppii ymmärtämään sen hyödyn, mikä ruotsin kielen taidosta on myöhemmin opinnoissa ja työelämässä sekä vapaa-ajalla matkustettaessa Pohjoismaissa. Opintojakson aikana opiskelija vahvistaa tietoaan ruotsin kielen asemasta Suomessa ja oppii tunnistamaan ruotsin kielen vaikutuksista omaan kieleensä.Opiskelija osaa arvioida omaa kielitaitoaan ja ymmärtää kieliprofiilin merkityksen ja kehittää niitä osa-alueita kielitaidossaan, missä katsoo olevan kehittämisen varaa. Yhdessä opettajan kanssa voidaan laatia suunnitelma, miten tavoitteisiin päästään.

Tässä opintojaksossa opiskelija alkaa täydentää kieliprofiiliaan ruotsin kielen osalta. Kieliprofiilia täydennetään koko kielenopiskelun ajan.

Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13)

Opintojakson moduulit

- Kulttuuri ja mediat, 2 op (RUB13), Pakollinen

Tavoitteet

Kulttuuri ja mediat

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä*

- *tuntee ruotsinkielisiä medioita*
- *osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa*
- *pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu mahdollisuuksien mukaan kotipaikkakunnallaan asuviin ruotsinkielisiin
- opiskelija pystyy lyhyesti kertomaan oman kotipaikkakuntansa tärkeimmistä tapahtumista ruotsiksi

Keskeiset sisällöt

Kulttuuri ja mediat

- *suomenruotsalaiset ja muut pohjoismaiset kulttuuri-ilmiöt*
- *ruotsinkieliset mediat*
- *opiskelijoita kiinnostavat ajankohtaiset aiheet ruotsiksi*

Paikallinen lisäys

- mahdollisuuksien mukaan tutustutaan Pohjois-Ruotsin ja/tai Pohjois-Norjan kulttuuritarjontaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan esim. ryhmätöiden avulla ja lisäksi opiskelija joutuu hankkimaan tietoa esim. oman kotipaikkakuntansa tapahtumista (sähköpostit, kyselylomakkeet, haastattelut)

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan, kun opiskelija vertailee oman ja muiden Pohjoismaiden kulttuuri-ilmiöitä ja tekee esim. pienimuotoisen vertailevan esityksen valitsemastaan ilmiöstä

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi voi perustua mm. sähköisiin kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, ryhmätöihin ja esitelmiin. Arviointiin vaikuttaa myös kaikenlainen aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota opiskelija osoittaa opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin nuorten kiinnostuksen mukaan. Aiheina voivat olla elokuvat, musiikki, erilaiset juhlat ja tapahtumat. Jos mahdollista, yhteistyötä voidaan tehdä esim. musiikin tai kuvataiteen opettajan kanssa.

Ympäristömme, 2 op (RUB14)

Opintojakson moduulit

- Ympäristömme, 2 op (RUB14), Pakollinen

Tavoitteet

Ympäristömme

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tulkita erilaisia tekstejä, jotka käsittelevät maailman erilaisia elinympäristöjä, kulttuureja ja yhteiskuntia*
- *harjoittaa erityisesti kirjallisia tekstintuottamistaitojaan aiheena mielipiteen ilmaisu*
- *pystyy tuottamaan lyhyen ohjatun tekstin moduulin aihepiiristä.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristömme

- *kulttuurinen moninaisuus*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ajankohtaiset yhteiskunnalliset aiheet nuorten näkökulmasta*

Paikallinen lisäys

- mikäli mahdollista, voidaan tehdä esim. pieni haastattelu eri kulttuuritaustoista tuleville ihmisille
- opiskelijat voivat tutustua paikallisiin nuoria kiinnostaviin tapahtumiin ja tehdä niistä lyhyehkön raportin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu, kun tehdään pari- tai ryhmätöitä ja mahdollisuuksien mukaan esim. haastatellaan muista kulttuureista tulevia ihmisiä

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista vahvistetaan, kun tutustutaan eri medioiden avulla vieraisiin kulttuureihin

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista kehitetään, kun opitaan ymmärtämään erilaisia kulttuureja ja verrataan niitä omiin

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi voi perustua mm. sähköisiin kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, ryhmätöihin ja esitelmiin. Arviointiin vaikuttaa myös kaikenlainen aktiivisuus, kiinnostus,

positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota opiskelija osoittaa opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu- ja työelämä, 2 op (RUB15), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelu- ja työelämä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu ruotsin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää tietämystään tekstilajeista, jotka liittyvät keskeisesti nuoren opiskeluun, työelämään ja itsenäistymiseen*
- *pohtii jatko-opintojaan, urasuunnitelmiaan sekä valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija pohtii, millaisia työpaikkoja omalla kotipaikkakunnalla on tarjota ja pystyykö hän hyödyntämään ruotsin kielen taitojaan niissä
- piskelija pystyy hakemaan tietoa mahdollisuuksista opiskella kohdekielellä ja kohdekielisessä maassa

Keskeiset sisällöt

Opiskelu- ja työelämä

- *opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- *tulevaisuuden suunnitelmat*
- *vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään*
- *itsenäistyvän nuoren elämänhallinta*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *erilaisten hakemusten laatiminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan, kun opiskelija ottaa selvää opiskelumahdollisuuksista ja ottaa selville, mitä eri ammateissa vaaditaan. Opiskelija tutustuu myös mahdollisuuksiin opiskella tai työskennellä ulkomailla

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen korostuu opiskelijan ottaessa selvää, miten ja missä hänelle olisi hyötyä ruotsin kielen osaamisesta tulevaisuudessa. Opiskelijat ottavat selville, mitä kansainvälistä yhteistyötä heidän kotipaikkakunnallaan on ja voisivatko he itse hyötyä siitä jotenkin. Mahdollisuuksien mukaan selvitetään mahdollisuudet jatko-opintoihin Pohjoismaissa

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi voi perustua mm. sähköisiin kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, ryhmätöihin ja esitelmiin. Arviointiin vaikuttaa myös kaikenlainen aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota opiskelija osoittaa opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Otetaan selvää, millaista pohjoismaista ja kansainvälistä yhteistyötä on tarjolla. Työn hakemista ruotsiksi harjoitellaan opintojakson aikana.

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RUB16), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa puhumisen sujuvuutta*
- *tuottaa valmistelua edellyttävän suullisen esityksen*
- *tiedostaa suullisen osaamisensa tason ja kehittämistarpeensa ja saa tästä palautetta.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija pystyy kertomaan omasta kotipaikkakunnasta, koulusta ja esim. harrastusmahdollisuuksista
- opiskelija selviää arkipäivän viestintätilanteista (esim. ravintolassa asioimisesta, kaupassa käymisestä, matkan varaamisesta, asunnon vuokraamisesta
- opiskelija pystyy puolustamaan mielipidettään ja ottamaan osaa väittelyihin
- opiskelija selviää esim. puhelinkeskusteluista ja osaa pyytää tarvittaessa selvennystä kuulemaansa
- opiskelija pystyy kääntämään suullisesti lyhyitä tekstejä
- opiskelija osaa selkeästi ja oikein ääntäen lukemaan ruotsinkielisiä lyhyitä tekstejä

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *vuorovaikutustilanteet, dialogin rakentaminen*
- *puhumisen eri piirteet*
- *aitojen ruotsinkielisten kontaktien monipuolinen tarjoaminen opiskelijalle erilaisissa ympäristöissä*

Paikallinen lisäys

- omasta elinympäristöstä kertominen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

opiskelija harjoittelee suullisten esitelmien pitämistä ja osaa antaa rakentavaa palautetta muille

Monitieteinen ja luova osaaminen

piskelija selviytyy hankalistakin puhetilanteista omaa kekseliäisyyttään käyttäen ja osaa viedä keskustelua eteenpäin

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksossa arvioidaan opiskelijan aktiivista osallistumista eri keskustelutilanteisiin, muihin näyttöihin (esim. esitelmiin) ja kykyä selviytyä eri kielenkäyttötilanteista erilaisia strategioita käyttäen. Yhtenä arvioinnin osana on Opetushallituksen tuottama suullinen kielitaidon koe.

Opintojakso arvioidaan numerolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa harjoitellaan suullista kielitaitoa erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opiskelijat oppivat pitämään puheen, kertomaan itselleen tärkeistä asioista, puolustamaan omaa mielipidettään ja osallistumaan aktiivisesti erilaisiin keskustelutilanteisiin. Mahdollisuuksien mukaan voidaan järjestää erilaisia ruotsinkielisiä tilaisuuksia, esim. ruotsinkielinen kahvila muille opiskelijoille. Opiskelijat voivat järjestää myös päivän, jolloin he pukeutuvat ruotsalaisiksi hahmoiksi ja muiden tehtävä on miettiä, keitä he ovat.

Opintojaksossa vahvistetaan ääntämistä ja muistellaan keskeisiä sääntöjä ja eroja verrattuna suomen kieleen. Tämä on tärkeää kuullunymmärtämisen kannalta.

Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (RUB17), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille*
- *laajentaa sosiaalisen median tuntemustaan käyttäen ruotsin kieltä*
- *tutustuu kansallisissa kielitutkinnoissa vaadittavaan ruotsin taidon osaamiseen.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *kestävä kehitys ja elämäntapa erityisesti opiskelijan näkökulmasta*
- *eettisyys ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä, sananvapaus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista vahvistetaan hankkimalla tietoa erilaisista globaaleista ympäristökysymyksistä, jotka vaikuttavat jokaisen elämään. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he omalta osaltaan voivat vaikuttaa esim. kestävään kehitykseen.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu, kun pohditaan kestävää kehitystä maailmanlaajuisesti

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen kehittyy, kun opiskelija itse miettii omia kulutustottumuksiaan ja pohtii, miten voisi omalta osaltaa vaikuttaa kestävään kehitykseen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson arviointi voi perustua mm. sähköisiin kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, ryhmätöihin ja esitelmiin. Arviointiin vaikuttaa myös kaikenlainen aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota opiskelija osoittaa opintojakson aikana. Opintojakso arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opiskelijat miettivät, miten itse voivat toimia kestävän kehityksen puolesta ja mitä merkitystä heidän omilla valinnoillaan on.Opiskelijat voivat esim. viikon ajan pitää kirjaa omista ostoksistaan ja millaista jätettä heidän kulutustottumuksistaan syntyy. Kurssilla on mahdollista tehdä "vanhasta uutta" opiskelijoiden omiin ideoihin perustuen, esim. "takista laukuksi". Oppilaat voivat järjestää kierrätyspäivän, jolloin opiskelutilaan voidaan tuoda kierrätettäviä tavaroita tai voidaan järjestää kirpputori. Asioita pohditaan niin kirjallisesti kuin suullisestikin. Opiskelijat voivat yhdessä valita jonkin teeman ja tutkia siihen liittyviä ilmiöitä (esim. hävikkiruoka, vaatteet tai jätteiden lajittelu).

Vahvista kirjoittamisen taitojasi, 2 op (RUB18)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija pystyy kirjoittamaan erilaisia tekstejä (esim. kutsukirje, työhakemus, reklamaatio) ja erottaa virallisen ja epävirallisen tyylin toisistaan.
- opiskelija oppii jäsentämään tekstiään ja keskittymään olennaisiin asioihin erilaisissa tehtävänannoissa
- opiskelija oppii työstämään ja korjaamaan omia tuotoksiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija tutustuu erilaisiin teksteihin ja oppii, miten esim. virallinen hakemus kirjoitetaan.
- opintojaksossa opiskelija kirjoittaa sovitun määrän lyhyitä ja pitempiä tekstejä. Tekstien aiheita voivat olla esim. kesätyöpaikan hakeminen, kutsun laatiminen, reklamaatio, myynti-ilmoitus jne,

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

opiskelija oppii ottamaan kirjallisesti kantaa yhteiskunnallisiin asioihin

Vuorovaikutusosaaminen

opiskelija osaa kohdentaa kirjoittamansa tekstit oikealla tyylillä riippuen vastaanottajasta

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Opiskelijan tulee kirjoittaa tietty määrä kirjoitelmia jakson aikana.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa kirjoitetaan erilaisia tekstejä: sähköposteja, blogitekstejä, puheita, mielipidekirjoituksia, reklamaatioita, työpaikkahakemuksia jne. Opiskelijalle selvennetään tuttavallisen ja muodollisen kirjoittamisen erot. Opiskelija pystyy tiivistämään ajatuksiaan ja kirjoittamaan asiasta oleellisen. Teksteissä painotetaan selkeyttä ja ymmärrettävyyttä, edistyneempiä opiskelijoita ohjataan käyttämään monipuolisia ja hankaliakin rakenteita. Tavoitteena ei ole kuitenkaan kikkailla idiomeilla ja rakenteilla, vaan aina pyritään luontevaan kielenkäyttöön. Erilaisten sanakirjojen kriittiseen käyttöön kiinnitetään huomiota.

Ruotsin kertausta abeille ja kakkosille, 2 op (RUB10)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija vahvistaa kielen eri osa-alueita valmistautuessaan yo-kokeeseen
- jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus keskittyä enemmän niihin kielen osa-alueisiin, joissa hänellä on mahdollisesti ollut ongelmia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kurssin sisältö suunnitellaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- kurssilla tarjotaan mahdollisuus kehittää kaikkia kielen osa-alueita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Mikäli opiskelija suorittaa tässä opintojaksossa RUB10 -jakson opinnot, hän saa siitä suoritusmerkinnän S. Mikäli opiskelija täydentää muiden opintojaksojen puuttuvia suorituksia, hän saa kyseisestä opintojaksosta numeroarvioinnin 4-10, kun vaadittavat suoritukset on tehty. Tällöin arvioinnin perusteena käytetään kyseisen opintojakson kriteereitä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso on tarkoitettu valmistautumiseen ja kertaamiseen yo-kirjoituksia varten. Aiempia yo-kokeita ja sähköisiä tehtäviä hyväksikäyttäen harjoitellaan erilaisia tehtävätyyppejä ja hiotaan kielenosaamisen eri osa-alueita. Opiskelijoiden toiveet ja tarpeet huomioidaan ja vaikeuksia tuottaviin rakenteisiin keskitytään tarkemmin. Sanasto laajenee, kieliopin hallinta paranee sekä kuullun ymmärtäminen ja kirjoittaminen vahvistuvat. Opintojakson voivat valita myös sellaiset opiskelijat, joilla on puutteita aiemmissa opintojaksoissa (ei kuitenkaan RUB16). Heille tehdään oma opintosuunnitelma.

7.19. Temaattiset opinnot (TO)

Oppiaineen tehtävä

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opintojaksot

Kansainvälisyys 1, 1 op (KV1)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä
- hyödyntää kielitaitoaan monipuolisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana työstetään esimerkiksi lukion kansainvälisten yhteistyöhankkeiden teemoja, aiheita ja tutkimuskysymyksiä

- valmistellaan mahdollisia kansainvälisiä seminaareja ja hankekokouksia, myös virtuaalisia
- osallistutaan mahdollisiin kansainvälisiin hankekokouksiin matkustamalla kohteisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kansainvälisen toiminnan opintojaksolla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja erityisesti kielitaitojensa soveltamiseen käytännön tehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijan kulttuuriosaaminen laajenee mahdollisten ulkomaille suuntautuvien hankekokousmatkojen ja esim. virtuaaliseminaarien aikana.

Kansainvälisyys 2, 2 op (KV2)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä
- hyödyntää kielitaitoaan monipuolisesti

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojakson aikana työstetään esimerkiksi lukion kansainvälisten yhteistyöhankkeiden teemoja, aiheita ja tutkimuskysymyksiä
- valmistellaan mahdollisia kansainvälisiä seminaareja ja hankekokouksia, myös virtuaalisia
- osallistutaan mahdollisiin kansainvälisiin hankekokouksiin matkustamalla kohteisiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.20. Vieraat kielet (VK)

Oppiaineen tehtävä

Kieliaineet ovat sekä taito- ja välineaineita että oma tiedonalansa. Kieltenopetus syventää perusopetuksen aikana saavutettua eri kielten taitoa, kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä.

Vieraat kielet ovat osa lukion kielikasvatusta, joka pyrkii tunnistamaan ja tekemään näkyväksi lukion kaikkia kieliaineita yhdistäviä tehtäviä ja toisaalta kielten roolia opetuksessa ja oppimisessa ylipäätään. Lukion kieltenopetuksessa kehitetään opiskelijan monikielistä kompetenssia, joka koostuu äidinkielten, kansalliskielten ja vieraiden kielten sekä niiden murteiden ja rekistereiden eritasoisesta hallinnasta. Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä taitoja toimia eri kieliyhteisöissä. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään eri kieliä monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueet huomioon ottaen ja kaikkea kielitaitoa arvostaen.

Vieraiden kielten opiskelu perustuu laajaan tekstikäsitykseen, jonka mukaan tekstit ovat monimuotoisia, esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja, visuaalisia, audiovisuaalisia tai näiden ilmaisumuotojen yhdistelmiä. Oppiaineelle tyypilliset tekstit voivat olla kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä, fiktiivisiä tai asiatekstejä sekä arkisia tai institutionaalisia, erilaisia keskustelutaitoja vaativia tilanteita.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on kehittää opiskelijan kunkin opiskeltavan kielen taitoa monipuolisesti. Monipuolinen kielitaito kehittyy erilaisten tekstien ja tekstilajien tulkitsemisesta ja tuottamisesta. Opiskelija etenee perustaidoista laaja-alaisuuteen ja arkikielestä kohti akateemisempaa kielitaitoa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan, laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan, joilla tarkoitetaan kykyä hahmottaa ja hyödyntää tietoa kielestä, kielen rakenteista ja funktioista sekä kielten välisistä yhteyksistä. Opiskelija harjaantuu laaja-alaiseen kielenkäyttöön vaihtelevissa teksti- ja asiayhteyksissä. Opiskelija oppii hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan sekä arvioimaan ja arvottamaan tietoa.

Koodit

Vieraiden kielten opintojen koodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja moduulinumeroiden mukaan. Vieraista kielistä käytetään seuraavia kirjaintunnuksia.

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

AR = arabian kieli

KX = muu kieli

Lukion opetussuunnitelman perusteissa vieraiden kielten kirjaintunnuksena käytetään tunnusta VK lukuun ottamatta englannin, saamen ja latinan kieltä. Aasian ja Afrikan kielistä lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään kirjaintunnistetta VKAA. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näiden tunnusten tilalla käytetään kullekin kielelle määriteltyjä, yllä lueteltuja kirjaintunnuksia.

Laaja-alainen osaaminen

Vieraissa kielissä käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun asiakokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Vieraan kielen eri oppimäärät toimivat yhteistyössä sekä toistensa että eri oppiaineiden kanssa. Samalla rakennetaan ymmärrystä ja yhteyksiä lukion ulkopuolelle sekä lukiota seuraaviin elämänvaiheisiin, opintoihin ja työelämään. Väline- ja taitoaineina kielet tarjoavat työkaluja laaja-alaisen osaamisen taitojen tunnistamiseen, harjoittamiseen, kehittämiseen ja omaksumiseen sekä arvojen ja asenteiden tarkasteluun. Kieltenopetuksen taustalla on myös omat tiedon- ja tieteenalansa, jonka ulottuvuuksia, kuten sosiolingvistiikkaa, kognitiivista kielitiedettä tai tekstintutkimusta, voi hyödyntää laaja-alaisten asiakokonaisuuksien tarkastelussa. Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä, tavoitteita toiminnalle sekä perusteita erilaisten oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle. Vieraiden kielten opetuksessa laaja-alainen osaaminen näyttäytyy muun muassa miksi-kysymyksinä ja syy-seuraussuhteiden pohtimisena. Kielet tarjoavat mahdollisuuden kehittää luovaa toimintaa eri opiskelutapoja kokeillen, mutta myös älyllisyydestä ja kielen estetiikasta nauttien.

Vieraiden kielten opiskelun kautta tarkastellaan yksilön ja yhteisön identiteettien rakentumista ja ryhmässä toimimista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään, mikä mahdollistaa opiskelijan ***hyvinvointi- ja vuorovaikutusosaamisen*** *sekä minäpystyvyyden kasvattamisen. Empatia, hyvät tavat ja rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) elementit ilmentyvät kaikissa kieliaineissa osana laaja-alaista osaamista. Rakentavan vuorovaikutuksen tekijöitä tutkimalla ja sen taitoja omaksumalla opiskelija syventää ymmärrystään toiseudesta ja harjaantuu rakentamaan ymmärrystä tilanteissa, joissa sitä ei kielellisistä tai kulttuurista syistä ole.*

Opiskelija kehittää kielenopiskelutaitojaan tunnistamalla itselleen sopivia strategioita oppia kieliä ja arvioimalla oman oppimisensa edistymistä. Häntä ohjataan ymmärtämään monipuolisen kielitaidon merkitys jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä kieli-identiteetin rakentamisessa.

Eri tieteen- ja tiedonaloja sekä taiteita yhdistävänä oppiaineena kielet avaavat yhtymäkohtia muihin oppiaineisiin sekä ***monitieteiseen ja luovaan osaamiseen****. Temaattiset opinnot ja oppiainerajat ylittävät opintokokonaisuudet kannustavat opiskelijaa hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Tärkeää on asiakokonaisuuksien, kysymysten ja ratkaisujen työstäminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksessa tavoitellaan tilanteita, joissa opiskelija pääsee turvallisesti haastamaan oman osaamisensa rajoja. Vieraiden kielten opiskelu ja osaaminen avaa mahdollisuuksia päästä käsiksi monenlaisiin diskursseihin, tietoihin, tietolähteisiin ja taidemuotoihin. Samalla voidaan kyseenalaistaa vakiintuneita käytänteitä ja hakea uusia, luovia tarkastelukulmia sekä tunnistaa ja ymmärtää monimuotoisuutta. Kieltenopetuksessa tavoitteena on ajattelun- ja analysointitaitojen kehittäminen käyttämällä monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä menetelmiä ja tarjoamalla merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.*

Vieraiden kielten opiskelu vahvistaa opiskelijan ***yhteiskunnallista osaamista****. Opetus antaa kielellisiä ja kulttuurisia valmiuksia ja eväitä osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen yhteiskunnassa ja kansainvälisessä maailmassa. Samalla rakennetaan yhteyksiä demokratiakasvatukseen ja tasa-arvonäkökulmiin sekä kieliä koskeviin pohdintoihin, kuten*

enemmistö- tai vähemmistökysymyksiin, kielipolitiikkaan tai kielidiversiteetin vähenemiseen. Kieliopintojen mahdollistamat taidot ja kontaktit helpottavat opiskelijan siirtymistä jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaisaktiivisuutta edellyttäviin tehtäviin.

Kieliopinnot vahvistavat ***eettisyyttä ja ympäristöosaamista*** *mahdollistamalla myötäelämisen ja ongelmien ymmärtämisen oman kielen asettamia rajoja laajemmin. Globaalit ympäristökysymykset, kuten ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja kestämättömät kulutustottumukset, ovat yksilöön ja yhteisöihin vaikuttavia ongelmia. Opintojen aikana vahvistetaan taitoja ja haetaan kontakteja yhteisten ratkaisujen etsimiseksi ja työstämiseksi. Tiedon hakemisen ja tuottamisen lisäksi opiskelijaa ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään vastuuntuntoaan sekä taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä.*

Globaali- ja kulttuuriosaamisen *osalta vieraiden kielten opetuksessa vahvistetaan opiskelijan uteliaisuutta, motivaatiota ja taitoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Monipuolinen kielitaito ja ymmärrys kielitaidon käyttökelpoisuudesta kansainvälisessä yhteistyössä ja globaalien kysymysten tarkastelussa syventävät opiskelijan maailmankansalaisen taitoja ja tarjoavat mahdollisuuksia monenkeskiseen, luovaan yhteistyöhön. Kieliopinnot vahvistavat kulttuuriperintöjen tuntemista ja tarjoavat luontevasti eri näkökulmia asioiden tarkasteluun.*

Tavoitteet

Vieraiden kielten opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen, opiskelutaitoihin sekä vuorovaikutus- ja tekstin tulkinta- ja tuottamistaitoihin. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Kieli ja oppimäärä	***Taito toimia vuorovaikutuksessa*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tulkita tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*	***Taito tuottaa tekstejä*** *(suluissa perusopetuksen päättövaiheessa asetetut taitotasotavoitteet)*
Englanti, *A-oppimäärä*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*	*B2.1 (B1.1)*
Aasian ja Afrikan kielet, A-oppimäärä	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*	*A2.2–B1.1 (A2.1)*
Muut kielet, *A-oppimäärä*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*	*B1.2 (A2.2)*
Englanti, *B1-oppimäärä*	*B1.2*	*B1.2*	*B1.2*
Muut kielet, *B1-oppimäärä*	*B1.1 (A1.3)*	*B1.1(A1.3)*	*B1.1 (A1.3)*
Englanti, *B2-oppimäärä*	*B1.1*	*B1.1*	*B1.1*
Muut kielet, *B2-oppimäärä*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.3)*	*A2.2 (A1.2)*
Englanti, *B3-oppimäärä*	*B1.1*	*B1.1*	*A2.2*
Aasian ja Afrikan kielet, *B3-oppimäärä*	*A2.1*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*	*A2.1 (puhuttu teksti)* *A1.3 (kirjoitettu teksti)*
Muut kielet, *B3-oppimäärä*	*A2.1*	*A2.1*	*A2.1*

Kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus

Tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kielenkäyttäjänä globaalissa maailmassa, jossa tavoitteena ei ole esimerkillisen äidinkielisen kielenkäyttäjän tasoinen kielitaito vaan rakentavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen ymmärryksen kasvattaminen*
- *osoittaa tietoa, taitoa ja tahtoa toimia rakentavasti kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa*
- *kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi.*

Opiskelutaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa asettaa tavoitteita ja arvioida kehittymistään osana jatkuvaa oppimisprosessia*

- *tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan kielenoppijana*
- *osaa käyttää tehokkaasti erilaisia kielenopiskelustrategioita ja työvälineitä*
- *muodostaa käsityksen kielitaidon jatkuvasta kehittämisestä myös lukio-opintojen päättymisen jälkeen.*

Vuorovaikutustaidot, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot

Tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu ja rohkaistuu käyttämään kieltä laaja-alaisesti ja monipuolisesti*
- *saa kokemuksia monenlaisista kohdekielisistä opiskelu- ja kielenkäyttöympäristöistä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasoihin (liite 2) ohessa olevan taulukon mukaisesti sekä asettaa omia tavoitteitaan, arvioida taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.*

Osaamisen arviointi

Kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon taitotasotavoitteet oppimäärittäin

Arvioinnin tehtävä vieraissa kielissä on tukea opiskelijan kehittymistä vieraalla kielellä toimijana. Monipuolinen arviointi ja onnistunut, kannustava palaute tukevat opiskelijan minäpystyvyyttä ja vahvistavat opiskelumotivaatiota.

Arviointi ja muu palautteen antaminen kohdistuvat oppimäärän tavoitteiden mukaiseen osaamiseen ja keskeisten sisältöjen hallintaan. Itse- ja vertaisarviointia käytetään oman ja ryhmän osaamisen sekä oppimisprosessin ymmärtämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan vuorovaikutusosaaminen, tekstin tulkinta- ja tuottamistaidot sekä kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden tavoitealueeseen kytketty osaaminen. Arvioinnin kohteena ovat myös opiskelijan opiskelutaidot, kuten opiskelustrategioiden kehittämisen taidot sekä oppimisen edistämistä tukevat työskentelytaidot.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin eurooppalaiseen viitekehykseen (CEFR) perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa (liite 2). Arvioinnin tukena voidaan myös hyödyntää vieraan kielen taidon sertifiointiin tarkoitettuja kansainvälisesti tunnustettuja tutkintojärjestelmiä, jotka on linkitetty eurooppalaisen viitekehyksen kuusiportaiseen taitotasoasteikkoon.

Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Arvosanan muodostamisessa otetaan systemaattisesti huomioon kaikki tavoitealueet, mukaan lukien opiskelutaitojen kehittämiseen liittyvät tavoitteet, joskin opintojaksokohtaiset painotukset voivat vaihdella.

Suullisen kielitaidon arviointi

Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa voidaan arvioida erillisellä kokeella. (Lukiolaki 714/2018, 37 § 4 mom.)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen oppimäärän suorittamisesta annetaan todistus. – – [Lukiolain 39 §:n] 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen todistusten liitteenä annetaan lisäksi erillinen

todistus lukiodiplomin ja suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta. (Lukiolaki 714/2018, 39 § 3 mom.)

Vieraiden kielten pakollisten ja valinnaisten opintojen aikana arvioidaan myös opiskelijan suullista kielitaitoa.

Valinnaisiin opintoihin kuuluvan vieraiden kielten A-oppimäärän moduulin 8 ja B1-oppimäärän moduulin 6 opintojen aikana suullisen kielitaidon arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Kyseisistä moduuleista koostuvien opintojaksojen arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Latinan kieltä lukuun ottamatta B2- ja B3-oppimäärien osalta opiskelijan suullista kielitaitoa arvioidaan Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.1. Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä (VKENA1)

Opintojaksot

ENA1 ja 2 Minun ja muiden englanti, 4 op (ENA1)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (ENA1), Pakollinen
- Englanti globaalina kielenä, 3 op (ENA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *analysoi ja kehittää taitoaan käyttää itse- ja vertaisarviointia oppimista tukevana menetelmänä*
- *monipuolistaa kielenopiskelutaitojaan*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan taitotasoon B2.1.*

Englanti globaalina kielenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*

- *syventää tietoaan englannin asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tutustuu lukio-opiskelun käytänteisiin vähitellen myös englannin opiskelun näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *henkilökohtaisen kieliprofiilin laatiminen*
- *tavoitteiden asettelu kielten opiskelulle*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen*

Englanti globaalina kielenä

- *englanti äidinkielenä, toisena kielenä, virallisena kielenä, globaalina kielenä*
- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *kansainväliset suhteet*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; englannin variantteja ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyyli erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi teksteissä käsiteltävien aihepiirien kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan käyttämällä opintojaksolla työtapoina pari- ja ryhmätyöskentelyä, blogin kirjoittamista tai haastatteluja.

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamisen kehittymistä tukee esimerkiksi oman kielenopiskelun reflektointi.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa ja ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan

työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan, kun harjoitellaan esimerkiksi rakentavaa vuorovaikutusta.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso yhdistää englannin kaksi ensimmäistä moduulia. Opintojakson aikana opiskelija tutustuu lukio-opiskelun käytänteisiin ja lukion kieltenopiskelun tavoitteisiin. Opiskelijaa ohjataan huomaamaan kieltenopinnot osana jatkuvaa oppimista ja perustana työelämässä ja muuttuvassa monikielisessä maailmassa tarvittavalle kielitaidolle. Opiskelija kehittää kielitietoisuuttaan ja kieli-identiteettiään sekä itse- ja vertaisarviontitaitoja. Opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaaminen vahvistuu oman kieli-identiteetin tunnistamisen ja oman oppimisen reflektoinnin avulla.

Opintojakson aikana tarkastellaan englannin kielen asemaa lingua francana tilanteissa, joissa englanti ei välttämättä ole kenenkään osallistujan äidinkieli.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat vuorovaikutus- ja hyvinvointiosaaminen sekä globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Opiskelija aloittaa kieliprofiilin laatimisen A-englannin tai B-ruotsin ensimmäisessä opintojaksossa riippuen siitä, kumpi tulee ajallisesti ensin. Kieliprofiilia täydennetään eri kielten pakollisissa ja valinnaisissa opintojaksoissa opintojen aikana. Se viimeistellään A-englannin viimeisessä pakollisessa opintojaksossa. Opiskelijan jatkaessa kielten opintojaan hän voi täydentää kieliprofiiliaan vielä A-kielen moduulin 6 jälkeen.

Kieliprofiilissa opiskelija kartoittaa omat taitonsa lukion alkuvaiheessa. Jatkossa hän arvioi ja kuvaa kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti.

Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Kieliprofiili voidaan laatia suomeksi. Kieliprofiili voi olla myös monikielinen. Opiskelija voi käyttää kieliprofiilissa myös muita omia äidinkieliään ja / tai opiskelemiaan vieraita kieliä taitotasonsa mukaan.

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri, 2 op (ENA3)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ENA3), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä monipuolisesti itselle tärkeistä kulttuuriaiheista ja -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoaan käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko omakohtainen luovan ilmaisun tuotos tai portfolio, joka sisältää erilaisia tekstilajeja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työtapoina käytettävät esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentely vahvistavat vuorovaikutusosaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteisen ja luovan osaamisen taitoja vahvistetaan esimerkiksi tekemällä podcastia, sarjakuvaa, tai taidearvostelua (elokuva).

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuvat, kun opiskelija käsittelee tuotoksissaan esimerkiksi ulkomaisia tekstejä tai elokuvia tms.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa ja ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan, kun harjoitellaan esimerkiksi luovan tuotoksen tai portfolion tekemistä.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan täydentää opiskelijan henkilökohtaista kieliprofiilia.

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ENA4), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin ja niiden taustoihin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä ja tapoja tuottaa tekstejä hankkiakseen, yhdistääkseen, muokatakseen, esittääkseen ja arvioidakseen tietoa.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan opintojaksolla esimerkiksi toteuttamalla pari-ja ryhmätyöskentelyä ja/tai vertaisarviointia.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallista osaamista vahvistetaan opintojaksolla esimerkiksi toteuttamalla englanninkielistä uutisseurantaa sekä tekemällä mielipidekirjoitus ja/tai artikkeli jostakin ajankohtaisesta aiheesta.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa, ääntämiseen, tiedonhankintaan tai argumentointiin liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi tietolähteiden hyödyntämiseen tähtäävän tehtävän yhteydessä.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan täydentää opiskelijan henkilökohtaista kieliprofiilia.

ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (ENA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan raportoida jäsennellysti havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmäss*

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys*
- *englanti tieteen kielenä, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen vahvistuu edelleen esimerkiksi pari- ja ryhmätyöskentelyn avulla.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi valitsemalla työtavoiksi tutkimustehtävä, artikkelianalyysin ja/tai tiivistelmän kirjoittaminen.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen painottuvat opintojaksolla esimerkiksi kestävää tulevaisuutta rakentavien innovaatioiden käsittelyn yhteydessä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa ja ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi ongelmanratkaisutehtävän yhteydessä.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan täydentää opiskelijan henkilökohtaista kieliprofiilia.

ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6)

Opintojakson moduulit

- Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ENA6), Pakollinen

Tavoitteet

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu englannin kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään muodollisemmissa asiayhteyksissä.*

Keskeiset sisällöt

Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen painottuu opintojaksolla esimerkiksi arjen hallintaan sekä opiskeluun ja työntekoon liittyvissä tehtävissä.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista vahvistetaan pari- ja ryhmätyöskentelyn lisäksi esimerkiksi videotehtävissä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen painottuvat opintojaksolla esimerkiksi arjen hallintaan sekä opiskeluun ja työntekoon liittyvissä tehtävissä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa ja ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi työnhakuun tai kansainvälisiin yhteyksiin liittyvien tehtävien yhteydessä.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Kieliprofiili viimeistellään A-englannin viimeisessä pakollisessa opintojaksossa eli ENA06 -opintojaksossa. Opiskelijan jatkaessa kielten opintojaan hän voi täydentää kieliprofiiliaan vielä A-kielen moduulin 6 jälkeen.

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ENA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettisyyttä ja ympäristöosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla sosiaalisen median seurantaa tai uutisseurantaa globaaleista ympäristökysymyksistä ja kansainvälisistä sopimusneuvotteluista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla sosiaalisen median seurantaa tai uutisseurantaa globaaleista ympäristökysymyksistä ja kansainvälisistä sopimusneuvotteluista.

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa toteuttamalla pari- tai ryhmätyöskentelyä johonkin ratkaisua ja kompromisseja vaativaan ongelmatilanteeseen liittyen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa ja ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi ryhmätyötilanteen tai neuvottelun yhteydessä.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan täydentää opiskelijan henkilökohtaista kieliprofiilia.

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ENA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *englannin käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Vuorovaikutusosaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla haastatteluja tai pari- ja ryhmätehtäviä. Vuorovaikutusosaamista vahvistavat myös esimerkiksi opiskelijoiden pitämät puheet ja muut suulliset esitykset.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Monitieteistä ja luovaa osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi toteuttamalla suullinen esitelmä eri tieteisiin liittyvistä aiheista kurssin aikana.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojakson keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa ja ääntämiseen liittyvissä tehtävissä. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa tuntemaan työskentelytapojaan ja vuorovaikutustaitojaan esimerkiksi ryhmätyötilanteen tai puheen pitämisen yhteydessä.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon eri osa-alueilla painottuen kuullun ymmärtämiseen, puhumiseen, vuorovaikutustaitoihin (vähemmässä määrin huomioidaan luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen), sekä työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Kokeena on Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe.

Opintojakso arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana voidaan täydentää opiskelijan henkilökohtaista kieliprofiilia. Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

ENA9 Abien kertaus, 2 op (ENA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Syvennetään kieliopin hallintaa, harjoitellaan lisää luetun- ja kuullunymmärtämistä, hiotaan kirjoittamisen taitoja.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Harjoitellaan yo-koetta varten käyttämällä aikaisempia yo-kokeita materiaalina. Luetaan erilaisia tekstejä, laajennetaan sanavarastoa ja harjoitellaan kuullunymmärtämistä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Suoritusmerkinnän saa, kun osallistuu oppitunneille, saa sanakokeista ja harjoitusyo-kokeista sekä kuunteluharjoituksista hyväksytyn arvosanan (vähintään 5-) ja on palauttanut muut vaadittavat kirjalliset tehtävät hyväksytysti suoritettuna.

7.20.2. Vieraat kielet, ranska, A2-oppimäärä (RAA)

Oppiaineen tehtävä

Ranskan opiskelussa painotetaan opiskelu- ja vuorovaikutusstrategioiden kehittämistä. Opiskelija tulee tietoiseksi vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan ja vahvistaa perusopetuksessa luotua pohjaa jatkuvalle kielten opiskelulle. Opinnoissa tarkastellaan kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta yhteisön, mutta myös opiskelijan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Opintojen edetessä kiinnitetään huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen ja tutustutaan erityyppisiin kielenkäyttötilanteisiin. Lisäksi opintojen aikana varataan aikaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kaikkien opintojen aikana harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta.

Tavoitteet

Ranskan opiskelun tavoitteena on vahvistaa perusopetuksessa saavutettua kielitaitoa niin, että opiskelija saavuttaa monipuolisen suullisen ja kirjallisen kielitaidon tason, joka on määritelty lukio-opintojen kehittyvän kielitaidon kuvausasteikossa.

Osaamisen arviointi

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojaksojen keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa kehittämään omia työskentely- ja opiskelutaitojaan.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojaksot arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10. Opintojaksot suositellaan suoritettavan annetussa järjestyksessä. Opintojaksot voi suorittaa myös itsenäisesti. Itsenäisestä suorituksesta on sovittava opettajan kanssa.

Opintojaksot

Vuorovaikutus- ja opiskelutaidot, 4 op (RAA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (VKA1), Pakollinen
- Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (VKA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää kieltenopiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan kohdekielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon (ks. taulukko).*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan kohdekielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *kohdekieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu kohdekielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen kohdekielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset*
- *kohdekielen äänteiden muodostuminen ja puheen tuottaminen; kohdekielen variantit ja vertailua muihin kieliin*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakso yhdistää ranskan kaksi ensimmäistä moduulia. Opintojakson aikana opiskelija tutustuu lukio-opiskelun käytänteisiin ja lukion kieltenopiskelun tavoitteisiin. Opiskelijaa ohjataan huomaamaan kieltenopinnot osana jatkuvaa oppimista ja perustana työelämässä ja muuttuvassa monikielisessä maailmassa tarvittavalle kielitaidolle. Opiskelija kehittää kielitietoisuuttaan ja kieli-identiteettiään sekä itse- ja vertaisarviontitaitoja. Opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaaminen vahvistuu oman kieli-identiteetin tunnistamisen ja oman oppimisen reflektoinnin avulla.

Opintojakson aikana opiskelija täydentää kieliprofiiliaan ranskan kielen osalta. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti.

Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Ranskan kieli ja kulttuuri, 2 op (RAA3)

Opintojakson moduulit

- Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (VKA3), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä kuvaillen itselleen tärkeitä kulttuuriaiheita tai -ilmiöitä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- Oppilaan kuva ranskankielisestä kulttuurista laajenee.

Keskeiset sisällöt

Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko omakohtainen luovan ilmaisun tuotos tai portfolio, joka sisältää erilaisia tekstilajeja.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ranskan kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (RAA4)

Opintojakson moduulit

- Kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (VKA4), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Paikallinen lisäys

- Oppilaalle muodostuu yleiskäsitys ranskankielisestä mediasta.

Keskeiset sisällöt

Kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Opintojaksossa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (RAA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus ja tiede, 2 op (VKA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus ja tiede

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus ja tiede

- *opiskelijoita kiinnostavat tiedon- ja tieteenalat*
- *erilaiset tulevaisuudenvisiot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot; mahdollisuudet ratkaista monimutkaisia ongelmia*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, esimerkkejä tieteellisistä teksteistä*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ranskan kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (RAA6)

Opintojakson moduulit

- Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (VKA6), Pakollinen

Tavoitteet

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu kohdekielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- Oppilas tutustuu ranskankielisiin jatko-opintomahdollisuuksiin

Keskeiset sisällöt

Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*

- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Opintojaksossa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (RAA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (VKA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on valmistaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin globaaleista ympäristökysymyksistä.

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *globaalit ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

- globaalit ympäristökysymykset ranskalaisesta näkökulmasta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (RAA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (VKA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *kohdekielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *dialogisuus*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- kieliprofiilin viimeistely ranskan kielen osalta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Arviointi perustuu opintojen aikaisiin näyttöihin sekä Opetushallituksen tuottamasta suullisesta kokeesta tai Opetushallituksen tuottaman erillisen ohjeistuksen mukaisesti annetuista näytöistä saatuun arvosanaan. Opintojakson arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut opintojakson suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut Opetushallituksen tuottaman erillisen kokeen tai antanut Opetushallituksen erillisen ohjeistuksen mukaiset näytöt.

Opintoihin kuuluva suullisen kielitaidon kokeen suoritus tai muut Opetushallituksen ohjeistuksen mukaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle lukion opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten.

Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta tai erillisen ohjeistuksen mukaisista näytöistä annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

7.20.3. Vieraat kielet, espanja B2-oppimäärä (EAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion

jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Opintojen tavoitteena on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Opintojen aikana opiskelija täydentää kieliprofiiliaan espanjan kielen osalta. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Osaamisen arviointi

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojaksojen keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa kehittämään omia työskentely- ja opiskelutaitojaan.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojaksot arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10. Opintojaksot suositellaan suoritettavan numerojärjestyksessä. Opintojaksot on mahdollista suorittaa myös itsenäisesti. Itsenäisestä suorituksesta on sovittava erikseen opettajan kanssa.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (EAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa

- Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (EAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (EAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (EAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin.
- Opintojaksossa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (EAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (EAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perustason jatko 1: kestävä elämäntapa, 2 op (EAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on auttaa opiskelijaa vahvistamaan perustason tekstien tulkinta- ja tuottamistaitoja.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Perustason jatko 2: Kansainvälinen toiminta, 2 op (EAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason kielitaidosta.
- Opintojakson aikana vahvistetaan taitoja, joita opiskelija hyödyntää pystyäkseen jatkamaan osaamisensa omaehtoista kehittämistä.

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

7.20.4. Vieraat kielet, saksa, B2-oppimäärä (SAB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Opintojen tavoitteena on motivoida opiskelijaa kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Jo pelkästään alkeiden opiskelu kannattaa ja auttaa opiskelijaa tulevaisuudessa, jos hän päättääkin opiskella kieltä enemmän. Opintojen aikana opiskelija täydentää kieliprofiiliaan saksan kielen osalta. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Osaamisen arviointi

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet painottuvat eri opintojaksoissa eri tavalla.

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10 ja koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksot suositellaan suoritettaviksi järjestyksessä.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (SAB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija pystyy lyhyesti kertomaan omasta vapaa-ajastaan ja harrastuksistaan
- opiskelija osaa kertoa lyhyesti omasta koulustaan

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita arjessa. Opitaan kirjoittamaan lyhyitä viestejä ja harjoitellaan esim. puhelinkeskusteluja.

Opiskelija pystyy tekemään pienimuotoisen joko suullisen tai kirjallisen esitelmän harrastuksestaan ja pohditaan myös, mitä kaikkea omalla kotipaikkakunnalla voi harrastaa.

Opintojaksossa voidaan tehdä esim. nettikysely nuorten harrastuksista tai toiveista liittyen harrastusmahdollisuuksiin ja tuloksista raportoidaan saksaksi.

Opiskelija tutustuu saksalaiseen koulusysteemiin ja oppii ymmärtämään eron omansa ja sen välillä. Opintojaksossa opetellaan kertomaan omasta koulusta.

Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (SAB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tiedostaa, missä kaikkialla saksaa puhutaan ja millainen merkitys kielellä on esim. työn kannalta
- Opitaan erottamaan äidinkielen ja saksan viestinnän eroja (kohteliaisuus, sinuttelu)
- opiskelija oppii erottamaan saksan kielen erilaisia variantteja

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opitaan tunnistamaan oman kulttuurin ja saksankielisen kulttuurin välisiä eroja. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Opintojaksossa voidaan tehdä videoita, esitelmiä tai kirjoittaa blogitekstejä.

Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija pystyy kohdekielellä ilmaisemaan tuntemuksiaan ja mielipiteitään

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyviin erilaisiin teksteihin ja pohditaan, miten itse voidaan vaikuttaa em. asioihin. Pohditaan, mikä vaikuttaa omaan hyvinvointiin ja opiskelijat voivat tehdä lyhyehkön kirjallisen tai suullisen esityksen siitä, mikä auttaa heidän hyvinvointiaan. Opiskelijoiden kanssa voidaan yhdessä valita joku teema, johon paneudutaan perusteellisemmin, esim. ravinto, liikunta tms. Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivista kuuntelua.

Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (SAB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan saksankielisen kielialueen kulttuuriin nuorten mielenkiinnon mukaan. Pohditaan, millaisia eroja esim. nuorisokulttuurissa on. Opiskelijat voivat tehdä kirjallisen tai suullisen esityksen jostakin itseään kiinnostavasta aiheesta.

Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- pohditaan saksankielen tarvetta jatko-opinnoissa ja millaisia mahdollisuuksia se avaa työelämässä
- opiskelija ottaa selvää, millaisia mahdollisuuksia on opiskella saksankielisillä kielialueilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan erilaisiin teksteihin, jotka käsittelevät opiskelua ja työelämää. Jos mahdollista, pyritään saamaan tietoa sellaisilta suomalaisilta, jotka opiskelevat saksankielisellä alueella tai sellaisilta, joiden työ vaatii saksan kielen taitoa. Opiskelijan ymmärrys vieraiden kielten osaamisen merkityksestä vahvistuu.

Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (SAB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Perustason jatko 1, 2 op (SAB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perustason jatko 2: Kansainvälinen toiminta, 2 op (SAB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- vahvistetaan kielitaitoa sekä kulttuurillista ymmärrystä tutustumalla kansainväliseen yhteistyöhön

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan kansainväliseen yhteistyöhön ja vapaaehtoistyöhön saksankielisillä kielialueilla. Pohditaan saksan kielen tarvetta työelämässä.

Kertausta, 2 op (SAB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijan kirjoittamisen taidot vahvistuvat
- opiskelija kertaa itselleen tarpeellisia asioita
- opiskelija oppii tiivistämään ajatuksiaan ja vastauksiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksossa kerrataan keskeiset kieliopit
- harjoitellaan erityyppisiä kuullunymmärtämistehtäviä
- opetellaan hahmottamaan erilaisista teksteistä keskeinen sisältö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Suoritusmerkinnän saadakseen tulee opiskelijan tehdä annetut tehtävät/kokeet ja osallistua opetukseen säännöllisesti.

Huom: Tämä opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti. Tällöin suorittamisesta tehdään erillinen kirjallinen sopimus, jossa luetellaan kaikki tehtävät työt, jotka täytyy palauttaa määräaikaan mennessä. Mikäli annetut tehtävät jäävät tekemättä tai määräaikoja ei noudateta, sopimus raukeaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa valmistaudutaan yo-koetta varten. Opiskelijaa ohjataan etsimään teksteistä oleellinen asia ja tiivistämään omia ajatuksiaan (esim. kirjoitelmat). Palautetaan mieleen eri tyylilajit kirjoitelmissa, esim. miten kirjoitetaan tuttavalle ja milloin tulee käyttää muodollisempaa kieltä. Kieliopista kerrataan tärkeät asiat ja palautellaan mieleen sellaiset rakenteet, jotka on hyvä tunnistaa. Mikäli opiskelijoilla on erilaiset tarpeet oppijana, voidaan jakson sisältöä räätälöidä henkilökohtaisesti oppilasta auttavaksi.

Alkeiden kertaus 1, 2 op (SAB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata saksan kielen alkeita suorittamalla SAB31-opintojakson
- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Alkeiden kertaus SAB31-opintojakson sisältöjen mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

- koulukohtainen valinnainen opintojakso
- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata saksa kielen alkeita suorittamalla SAB31-opintojakson

Alkeiden kertaus 2, 2 op (SAB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata saksan kielen alkeita suorittamalla SAB32-opintojakson
- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Alkeiden kertaus SAB32-opintojakson sisältöjen mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

- koulukohtainen valinnainen opintojakso
- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata saksan kielen alkeita suorittamalla SAB32-opintojakson

7.20.5. Vieraat kielet, venäjä, B2-oppimäärä (VEB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija:

- vankentaa venäjän kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa, oppii ymmärtämään yleisluonteista venäjänkielistä puhetta ja seuraamaan keskustelua sekä ymmärtää yleiskielellä kirjoitettua tekstiä ja pystyy itse tuottamaan lyhyehköjä viestejä
- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana siten, että selviytyy esimerkiksi yksinkertaisista sosiaalisista tilanteista ja osaa kuvata lyhyesti lähipiiriään
- harjoittelee erilaisia kieltenopiskelustrategioita sekä kehittyy kielten oppijana
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten
- saa tietoa – ja oppii myös hankkimaan sitä – kielialueen maista, kansoista ja kulttuureista

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan venäjän kielen osalta.

Osaamisen arviointi

Venäjän kielessä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä venäjän kielen B2- ja B3-oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnin perustana ovat opiskelulle asetetut tavoitteet ja niiden pohjalta käsitellyt opintojaksokohtaiset keskeiset sisällöt ja harjoitetut kielelliset taidot. Opintojaksojen tarkemmat sisällöt, tavoitteet ja käytettävät työtavat sovitaan jakson alussa yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Oppimisprosessin aikana opiskelijalle annetaan monipuolista palautetta kielitaidon edistymisestä eri osa-alueilla. Palautteen tulee olla kannustavaa ja rohkaisevaa ja apuna palautteen antamisessa voidaan käyttää esimerkiksi henkilökohtaisia palautekeskusteluja tai sähköisiä palautejärjestelmiä. Lisäksi opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan itse- ja vertaisarviointia.

Valtakunnalliset opintojaksot arvostellaan numeroin 4-10 ja koulukohtaiset opintojaksot suoritusmerkinnällä S.

Yksittäisten opintojaksojen itsenäinen suoritus voi olla mahdollista, jos opiskelijalla esim. muualla hankittua osaamista. Itsenäisestä suorituksesta on aina neuvoteltava erikseen opettajan kanssa.

Opintojaksot

Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (VEB21)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB21), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pohditaan venäjän kielen merkitystä opiskelijan elämässä nyt ja tulevaisuudessa

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- opetellaan kirjoittamaan lyhyitä kirjallisia viestejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaaliset tilanteet, vapaa-ajanvietto ja harrastukset. Sisällöt ohjaavat opiskelijaa miettimään omaa hyvinvointia ja sen lisäämistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen edetessä jatketaan vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Siirrytään harjoittamaan myös kirjallista viestintää.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kehittyvä kielitaito kasvattaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tarkastellaan venäjän kielen taidon merkitystä omalla paikkakunnalla ja käydään läpi konkreettisia tilanteita, joissa tarvitaan venäjän kielen taitoa. Tutustutaan venäjänkielisiin lähialueisiin käyttäen apuna sähköisiä lähteitä.

Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (VEB22)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB22), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien eroavaisuuksiin vuorovaikutuksessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurien välisen viestinnän erot ja niiden huomioon ottaminen arkipäivän viestintätilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on hankkinut jo aikaisemmin osaamista kulttuurien välisestä viestinnästä muissa oppiaineissa. Nyt osaaminen laajenee ja opiskelija pystyy vertailemaan eri kulttuurien välisiä eroja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana verrataan suomalaista ja venäläistä tapakulttuuria sekä tutkitaan kulttuurien välisiä eroja ja yhteneväisyyksiä. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Pohditaan viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB23)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB23), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- opetusta ajankohtaistetaan valitsemalla tekstejä esimerkiksi sähköisestä mediasta
- oman mielipiteen ilmaiseminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson keskeisenä sisältönä on hyvinvointi, jakson aikana opiskelija oppii hyvinvointiin liittyvää sanastoa. Hyvinvointiin liittyvät suulliset harjoitukset ja kirjoitustehtävät.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja harjoittelemalla oman mielipiteen ilmaisemista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Opetusta ajankohtaistetaan valitsemalla tekstejä esimerkiksi sähköisestä mediasta. Tekstit valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Harjoitellaan taitoa ilmaista mielipiteitä.

Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (VEB24)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB24), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- vahvistetaan monilukutaitoa
- tutustutaan venäjänkielisten kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- tutustutaan venäjänkielisten kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta
- etsitään tietoa venäjänkielisestä kulttuurista ja tutkitaan venäläistä sähköistä media

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan venäjäkieliseen kulttuuriin ja lisätään opiskelijoiden kulttuuritietoutta ja -osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan kulttuurin eri osa-alueisiin opiskelijoiden toiveiden mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan venäjänkielisten kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Etsitään tietoa venäjänkielisestä kulttuurista ja tutkitaan venäläistä sähköistä mediaa. Opiskelijat voivat laatia lyhyen kirjallisen tai suullisen esityksen tai projektityön valitsemastaan kulttuuriaiheesta.

Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (VEB25)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB25), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- laajennetaan opiskelijan sanavarastoa opintojakson sisältöjen mukaisesti

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- pohditaan venäjänkielen merkitystä ja tarvetta jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustutaan opiskelumahdollisuuksiin venäjänkielisillä kielialueilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kielitaidon ja kulttuuriosaamisen vahvistuminen laajentaa jatko-opintomahdollisuuksia siten, että opiskelija pystyy esim. suorittamaan osan jatko-opinnoista ulkomailla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Pohditaan venäjänkielen merkitystä ja tarvetta jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan opiskelumahdollisuuksiin venäjänkielisillä kielialueilla.

Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (VEB26)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB26), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- opiskelussa voidaan käyttää apuna yleistajuisia venäjänkielisiä tekstejä kuten ajankohtaisia media- ja uutistekstejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohtaisiin aiheisiin käyttäen lähteinä esimerkiksi venäjänkielisiä media- ja uutistekstejä. Ajankohtaisten teemojen käsittely vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohtaisiin aiheisiin käyttäen lähteinä esimerkiksi venäjänkielisiä media- ja uutistekstejä. Ajankohtaisten teemojen käsittely vahvistaa opiskelijan eettisyyttä sekä ympäristöosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohtaisiin aiheisiin käyttäen lähteinä esimerkiksi venäjänkielisiä media- ja uutistekstejä. Ajankohtaisten teemojen käsittely vahvistaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Keskeisinä sisältöinä ajankohtaiset aiheet, joiden opiskelussa voidaan käyttää yleistajuisia venäjänkielisiä tekstejä kuten ajankohtaisia media- ja uutistekstejä. Pohditaan myös lähdekritiikin merkitystä.

Perustason jatko 1, 2 op (VEB27)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 1, 2 op (VKB27), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- vahvistetaan opiskelijan kielitaitoa kertaamalla ja laajentamalla sanastoa
- kerrataan kielitietoa tarpeen mukaan

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 1

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *kestävä elämäntapa*

Paikallinen lisäys

- keskeisten sisältöjen opiskelussa käytetään apuna yleistajuisia venäjänkielisiä tekstejä kuten ajankohtaisia media- ja uutistekstejä
- kerrataan erilaisia kielenkäyttötilanteisiin liittyviä strategioita sekä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään venäjän kieltä erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa viestintätilanteissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Keskeisten sisältöjen - erilaiset asuinympäristöt ja kestävä elämäntapa - käsittely lisää opiskelijan ympäristöosaamista sekä antaa tilaisuuden pohtia eettisiä kysymyksiä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Keskeisten sisältöjen käsittely vahvistaa opiskelijan taitoa toimia erilaisissa kulttuurillisissa ja kielellisissä ympäristöissä.

Perustason jatko 2: Kansainvälinen toiminta, 2 op (VEB28)

Opintojakson moduulit

- Perustason jatko 2, 2 op (VKB28), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason jatko 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason jatko 2

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *tutustuminen erilaisiin kansainvälisiin kielitaidon arviointijärjestelmiin*
- *kielitaitovaatimukset muun muassa jatko-opinnoissa*

Paikallinen lisäys

- vahvistetaan kielitaitoa sekä kulttuurillista ymmärrystä tutustumalla kansainväliseen yhteistyöhön
- pohditaan venäjän kielen tarvetta työelämässä ja kansainvälisessä yhteistyössä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakso vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista lisäämällä hänen tietoutta kansainvälisestä toiminnasta.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kansainväliseen toimintaan tutustuminen vahvistaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista. Opiskelijan valmiudet toimia kulttuurillisesti ja kielellisissä moninaisissa ympäristöissä vahvistuvat.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan kansainväliseen yhteistyöhön ja vapaaehtoistyöhön venäjänkielisillä kielialueilla. Pohditaan venäjän kielen tarvetta työelämässä. Tietoa etsitään sähköisestä mediasta ja tietoverkoista.

Kertausta, 2 op (VEB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- yo-kokeeseen valmistava kertausjakso
- tavoitteena on kerrata venäjän kielen keskeiset asiat opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa opintojaksolla kielioppia ja sanastoa, tekee kuunteluharjoituksia sekä kirjoittaa kirjoitelmia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kertausjakso vahvistaa opiskelijan kielitaitoa sekä mahdollistaa minäpystyvyyden kasvattamisen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytty suoritus arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertaa opintojakson aikana kielioppia ja sanastoa, tekee kuunteluharjoituksia sekä kirjoittaa kirjoitelmia. Opiskelijan yksilöllinen taitotaso otetaan huomioon opintojakson sisältöä laadittaessa. Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti tai osallistumalla opetukseen silloin, kun se järjestetään.

Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (VEB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijan kirjoitustaitojen vahvistaminen
- opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan selkeästi ja ymmärrettävästi venäjän kielellä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, puheita, dialogeja, kuvailevia tekstejä jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää omia kirjoitustaitojaan sekä oppimisstrategioitaan. Palaute auttaa opiskelijaa arvioimaan omaa edistymistään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kirjoitustaitoja. Opintojakson aikana kirjoitetaan erilaisia tekstejä kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, puheita, dialogeja, kuvailevia tekstejä jne. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan selkeästi ja ymmärrettävästi venäjän kielellä. Edistyneempiä opiskelijoita ohjataan käyttämään monipuolisempia ja vaativampia rakenteita. Opintojakson tarkempi sisältö ja suoritettavat kirjoitustehtävät valitaan yhdessä opiskelijan kanssa ja valinnassa otetaan huomioon opiskelijan yksilöllinen taitotaso. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

Alkeiden kertaus 1, 2 op (VEB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata venäjän kielen alkeita suorittamalla VEB31-opintojakson
- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Alkeiden kertaus VEB31-opintojakson sisältöjen mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

- koulukohtainen valinnainen opintojakso
- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata venäjän kielen alkeita suorittamalla VEB31-opintojakson

Alkeiden kertaus 2, 2 op (VEB212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata venäjän kielen alkeita suorittamalla VEB32-opintojakson
- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Alkeiden kertaus VEB32-opintojakson sisältöjen mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

- koulukohtainen valinnainen opintojakso
- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata venäjän kielen alkeita suorittamalla VEB32-opintojakson

7.20.6. Vieraat kielet, espanja B3- oppimäärä (EAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion

jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Opintojen tavoitteena on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Opintojen aikana opiskelija täydentää kieliprofiiliaan espanjan kielen osalta. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Osaamisen arviointi

Arviointi on sekä formatiivista että summatiivista ja siinä painotetaan opintojaksojen keskeisiä tavoitteita. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa eteenpäin kohti omia tavoitteita eikä sitä dokumentoida. Summatiivinen arviointi koostuu esimerkiksi opiskelijan tuotoksista ja kokeista saaduista arvosanoista.

Opiskelijalle annetaan palautetta oppitunnin aikana työskentelystä vuorovaikutustilanteissa. Tarkoituksena on ohjata opiskelijaa kehittämään omia työskentely- ja opiskelutaitojaan.

Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opintojaksot arvioidaan numeroin asteikolla 4 - 10. Opintojaksot suositellaan suoritettavan numerojärjestyksessä. Opintojaksot on mahdollista suorittaa myös itsenäisesti. Itsenäisestä suorituksesta on sovittava erikseen opettajan kanssa.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1: Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (EAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan espanjan kielen asemaan maailmassa ja pohditaan, mitä yhtäläisyyksiä espanjan kielessä on opiskelijoiden jo opiskelemiin kieliin. Pohditaan esim. sanaston, ääntämisen ja kieliopillisten rakenteiden yhtäläisyyksiä. Opintojaksossa opetellaan, miten selviydytään lyhyistä arkipäivän perusviestintätilanteista ja myös kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset ovat tärkeitä. Opintojaksossa keskitytään etenkin ääntämiseen.

Perustason alkeet 2: Arkipäivän asioita, 2 op (EAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa arkisissa vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Syvennetään ja harjoitellaan espanjan kielen taitoa yleisimmissä arjen asiointitilanteissa. Tutustutaan espanjan kielen eroihin manner espanjan ja Latinalaisen Amerikan välillä.

Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (EAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa
- Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (EAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (EAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (EAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin.
- Opintojaksossa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaiheita tutkiessa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (EAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojakson tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (EAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opintojaksossa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

7.20.7. Vieraat kielet, saksa, B3-oppimäärä (SAB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Tavoitteet

Opintojen tavoitteena on motivoida opiskelijaa kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuuria kohtaan. Jo pelkästään alkeiden opiskelu kannattaa ja auttaa opiskelijaa tulevaisuudessa, jos hän päättääkin opiskella kieltä enemmän. Opintojen aikana opiskelija täydentää kieliprofiiliaan saksan kielen osalta. Jatkossa hän voi arvioida ja kuvata kielitaitoaan erilaisten tehtävien avulla sekä esittää näytteitä kielitaidostaan monipuolisesti. Kieliprofiili voidaan laatia esim. word-tiedoston muotoon tai käyttäen tarjolla olevia muita kieliprofiilin laatimiseen laadittuja pohjia.

Osaamisen arviointi

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/ tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet painottuvat eri opintojaksoissa eri tavalla.

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10 ja koulukohtaiset valinnaiset opinnot suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksot suositellaan suoritettaviksi järjestyksessä.

Laaja-alaiset osaamiset

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojaksot

Perustason alkeet 1: Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (SAB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija pohtii saksan kielen tarpeellisuutta omalla paikkakunnallaan sekä maailmanlaajuisesti
- Opiskelija ymmärtää kielitaidon merkityksen
- Opiskelija osaa erottaa äidinkielensä ja saksan kielen eroja esim. ääntämisessä
- Opiskelija pohtii, millaisia kulttuurien välisiä eroja on esim. tervehtimisessä

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- Opetellaan saksankieliset aakkoset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

opiskelijan vuorovaikutusosaaminen vahvistuu hänen tehdessä ryhmätöitä tai työskennellessä parin kanssa

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

opiskelija tietää, mikä merkitys saksankielellä on ja tiedostaa saksan kieliselle alueelle tyypillisiä kulttuurin piirteitä

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan saksan kielen asemaan maailmassa ja pohditaan, mitä yhtäläisyyksiä saksan kielessä on opiskelijoiden jo opiskelemiin kieliin. Pohditaan esim. sanaston, ääntämisen ja kieliopillisten rakenteiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Opintojaksossa opetellaan, miten selviydytään lyhyistä arkipäivän perusviestintätilanteista ja myös kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset ovat tärkeitä.

Opintojaksossa keskitytään etenkin ääntämiseen.

Perustason alkeet 2: Arkipäivän asioita, 2 op (SAB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija oppii saksan ja äidinkielensä erot erilaisissa viestintätilanteissa
- vahvistetaan opiskelijan ääntämistä

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- Opiskelijalle pyritään mahdollisuuksien mukaan järjestämään tilaisuuksia kuulla autenttista saksan kieltä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään jo hankittua kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja opiskelija oppii, ettei virheitä tarvitse pelätä.

Opiskelijan maailmankuva laajenee ja tieto saksankielisestä kielialueesta lisääntyy.

Perustason alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (SAB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija pystyy lyhyesti kertomaan omasta vapaa-ajastaan ja harrastuksistaan
- opiskelija osaa kertoa lyhyesti omasta koulustaan

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita arjessa. Opitaan kirjoittamaan lyhyitä viestejä ja harjoitellaan esim. puhelinkeskusteluja.

Opiskelija pystyy tekemään pienimuotoisen joko suullisen tai kirjallisen esitelmän harrastuksestaan ja pohditaan myös, mitä kaikkea omalla kotipaikkakunnalla voi harrastaa.

Opintojaksossa voidaan tehdä esim. nettikysely nuorten harrastuksista tai toiveista liittyen harrastusmahdollisuuksiin ja tuloksista raportoidaan saksaksi.

Opiskelija tutustuu saksalaiseen koulusysteemiin ja oppii ymmärtämään eron omansa ja sen välillä. Opintojaksossa opetellaan kertomaan omasta koulusta.

Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (SAB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Opiskelija tiedostaa, missä kaikkialla saksaa puhutaan ja millainen merkitys kielellä on esim. työn kannalta
- Opitaan erottamaan äidinkielen ja saksan viestinnän eroja (kohteliaisuus, sinuttelu)
- opiskelija oppii erottamaan saksan kielen erilaisia variantteja

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa opitaan tunnistamaan oman kulttuurin ja saksankielisen kulttuurin välisiä eroja. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä.

Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (SAB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksossa tutustutaan hyvinvointiin ja terveyteen liittyviin erilaisiin teksteihin ja pohditaan, miten itse voidaan vaikuttaa em. asioihin. Pohditaan, mikä vaikuttaa omaan hyvinvointiin ja opiskelijat voivat tehdä lyhyehkön kirjallisen tai suullisen esityksen siitä, mikä auttaa heidän hyvinvointiaan. Opiskelijoiden kanssa voidaan yhdessä valita joku teema, johon paneudutaan perusteellisemmin, esim. ravinto, liikunta tms. Opintojaksossa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivista kuuntelua.

Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (SAB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*
- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan saksankielisen kielialueen kulttuuriin nuorten mielenkiinnon mukaan. Pohditaan, millaisia eroja esim. nuorisokulttuurissa on. Opiskelijat voivat tehdä kirjallisen tai suullisen esityksen jostakin itseään kiinnostavasta aiheesta.

Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (SAB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- pohditaan saksankielen tarvetta jatko-opinnoissa ja millaisia mahdollisuuksia se avaa työelämässä
- opiskelija ottaa selvää, millaisia mahdollisuuksia on opiskella saksankielisillä kielialueilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan erilaisiin teksteihin, jotka käsittelevät opiskelua ja työelämää. Jos mahdollista, pyritään saamaan tietoa sellaisilta suomalaisilta, jotka opiskelevat saksankielisellä alueella tai sellaisilta, joiden työ vaatii saksan kielen taitoa. Opiskelijan ymmärrys vieraiden kielten osaamisen merkityksestä vahvistuu.

Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (SAB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojaksoilla käytetään sekä formatiivista, että summatiivista arviointia. Arvioinnissa painotetaan keskeisiä opintojakson sisältöjä. Formatiivinen arviointi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteita, summatiivinen arviointi koostuu esim. opiskelijan tuotoksista ja/tai kokeista saaduista arvosanoista. Arvosanan antaminen perustuu opiskelijan osaamiseen kielitaidon kaikilla osa-alueilla ja työskentelyn monipuoliseen havainnointiin.

Opiskelijan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan opintojakson aikana.

Opintojakso arvioidaan numeerisesti asteikolla 4-10.

Kertausta, 2 op (SAB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijan kirjoittamisen taidot vahvistuvat
- opiskelija kertaa itselleen tarpeellisia asioita
- opiskelija oppii tiivistämään ajatuksiaan ja vastauksiaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opintojaksossa kerrataan keskeiset kieliopit
- harjoitellaan erityyppisiä kuullunymmärtämistehtäviä
- opetellaan hahmottamaan erilaisista teksteistä keskeinen sisältö
- vahvistetaan kirjoittamisen taitoa erilaisten kirjoitustehtävien avulla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Suoritusmerkinnän saadakseen tulee opiskelijan tehdä annetut tehtävät/kokeet ja osallistua opetukseen säännöllisesti.

Huom: Tämä opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti. Tällöin suorittamisesta tehdään erillinen kirjallinen sopimus, jossa luetellaan kaikki tehtävät työt, jotka täytyy palauttaa määräaikaan mennessä. Mikäli annetut tehtävät jäävät tekemättä tai määräaikoja ei noudateta, sopimus raukeaa.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tässä opintojaksossa valmistaudutaan yo-koetta varten. Opiskelijaa ohjataan etsimään teksteistä oleellinen asia ja tiivistämään omia ajatuksiaan (esim. kirjoitelmat). Palautetaan mieleen eri tyylilajit kirjoitelmissa, esim. miten kirjoitetaan tuttavalle ja milloin tulee käyttää muodollisempaa kieltä. Kieliopista kerrataan tärkeät asiat ja palautellaan mieleen sellaiset rakenteet, jotka on hyvä tunnistaa. Mikäli opiskelijoilla on erilaiset tarpeet oppijana, voidaan jakson sisältöä räätälöidä henkilökohtaisesti oppilasta auttavaksi.

7.20.8. Vieraat kielet, venäjä, B3-oppimäärä (VEB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista kohdekielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suulliseen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Paikallinen lisäys

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Tavoitteet

Oppimäärän tavoitteena on, että opiskelija

- vankentaa venäjän kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa, oppii ymmärtämään yleisluonteista venäjänkielistä puhetta ja seuraamaan keskustelua sekä ymmärtää yleiskielellä kirjoitettua tekstiä ja pystyy itse tuottamaan lyhyehköjä viestejä
- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana siten, että selviytyy esimerkiksi yksinkertaisista sosiaalisista tilanteista ja osaa kuvata lyhyesti lähipiiriään
- harjoittelee erilaisia kieltenopiskelustrategioita sekä kehittyy kielten oppijana
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten
- saa tietoa – ja oppii myös hankkimaan sitä – kielialueen maista, kansoista ja kulttuureista

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan venäjän kielen osalta.

Osaamisen arviointi

Venäjän kielessä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä venäjän kielen B2- ja B3-oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnin perustana ovat opiskelulle asetetut tavoitteet ja niiden pohjalta käsitellyt opintojaksokohtaiset keskeiset sisällöt ja harjoitetut kielelliset taidot. Opintojaksojen tarkemmat sisällöt, tavoitteet ja käytettävät työtavat sovitaan jakso alussa yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Oppimisprosessin aikana opiskelijalle annetaan monipuolista palautetta kielitaidon edistymisestä eri osa-alueilla. Palautteen tulee olla kannustavaa ja rohkaisevaa ja apuna palautteen antamisessa voidaan käyttää esimerkiksi henkilökohtaisia palautekeskusteluja tai sähköisiä palautejärjestelmiä. Lisäksi opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan itse- ja vertaisarviointia.

Valtakunnalliset opintojaksot arvostellaan numeroin 4-10 ja koulukohtaiset opintojaksot suoritusmerkinnällä S.

Yksittäisten opintojaksojen itsenäinen suoritus voi olla mahdollista, jos opiskelijalla esim. muualla hankittua osaamista. Itsenäisestä suorituksesta on aina neuvoteltava erikseen opettajan kanssa.

Opintojaksot

Perustason alkeet 1: Tutustutaan uuteen kieleen, 2 op (VEB31)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 1, 2 op (VKB31), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin sekä hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tarkastelee venäjän kielen taidon merkitystä omalla paikkakunnalla ja käy läpi konkreettisia tilanteita, joissa tarvitaan venäjän kielen taitoa
- tutustuu venäjänkielisiin lähialueisiin käyttäen apuna sähköistä mediaa ja lähteitä.

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 1

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- opiskellaan kyrilliset aakkoset
- keskitytään oikeiden luku-, kirjoitus- ja ääntämistottumusten harjoitteluun
- harjoitellaan kertomaan yksinkertaisia perusasioita itsestä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Uuden kielen opiskelu laajentaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista. Kielen opiskelu myötä opiskelija tutustuu myös uuteen kulttuuriin.

Vuorovaikutusosaaminen

Uuden kielen alkeiden opiskelu vahvistaa opiskelijan vuorovaikutustaitoja. Opintojen alkuvaiheessa keskitytään etenkin suullisen kielitaidon harjoitteluun.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana tutustutaan venäjän kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan venäjän kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Pohditaan sanaston, ääntämisen ja kieliopin yhtäläisyyksiä ja eroja omaan äidinkieleen ja muihin opiskelijoiden

osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia. Tarkastellaan venäjän kielen taidon merkitystä omalla paikkakunnalla ja käydään läpi konkreettisia tilanteita, joissa tarvitaan venäjän kielen taitoa. Tutustutaan venäjänkielisiin lähialueisiin käyttäen apuna sähköistä mediaa ja lähteitä.

Opintojaksolla opiskellaan kyrilliset aakkoset sekä keskitytään oikeiden luku-, kirjoitus- ja ääntämistottumusten harjoitteluun. Opetellaan arkipäivän puhetilanteiden fraaseja kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Lisäksi harjoitellaan kertomaan yksinkertaisia perusasioita itsestä.

Perustason alkeet 2: Arkipäivän asioita, 2 op (VEB32)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 2, 2 op (VKB32), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 2

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson aikana jatketaan vuorovaikutustaitojen kehittämistä.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaaminen vahvistuu opintojen edetessä, kun opiskelijan kielitaito kehittyy ja kulttuuritietous lisääntyy.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla jatketaan oikeiden luku-, kirjoitus- ja ääntämistottumusten vahvistamista. Painotetaan suullista viestintää ja harjoitellaan selviytymistä yksinkertaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa.

Tarkastellaan venäjän kielen taidon merkitystä omalla paikkakunnalla ja käydään läpi konkreettisia tilanteita, joissa tarvitaan venäjän kielen taitoa. Tutustutaan venäjänkielisiin lähialueisiin käyttäen apuna sähköistä mediaa ja lähteitä.

Perusjakson alkeet 3: Vapaa-aika ja kohtaamiset arjessa, 2 op (VEB33)

Opintojakson moduulit

- Perustason alkeet 3, 2 op (VKB33), Valinnainen

Tavoitteet

Perustason alkeet 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pohditaan venäjän kielen merkitystä opiskelijan elämässä nyt ja tulevaisuudessa

Keskeiset sisällöt

Perustason alkeet 3

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- opetellaan kirjoittamaan lyhyitä kirjallisia viestejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson keskeisinä sisältöinä ovat sosiaaliset tilanteet, vapaa-ajanvietto ja harrastukset. Sisällöt ohjaavat opiskelijaa miettimään omaa hyvinvointia ja sen lisäämistä.

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojen edetessä jatketaan vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Siirrytään harjoittamaan myös kirjallista viestintää.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kehittyvä kielitaito kasvattaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tarkastellaan venäjän kielen taidon merkitystä omalla paikkakunnalla ja käydään läpi konkreettisia tilanteita, joissa tarvitaan venäjän kielen taitoa. Tutustutaan venäjänkielisiin lähialueisiin käyttäen apuna sähköisiä lähteitä.

Perustaso 1: Arjen tavat ja kulttuurieroja, 2 op (VEB34)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 1, 2 op (VKB34), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 1

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 1

- *kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *Suomi kohdekielellä opiskelun näkökulmasta*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien eroavaisuuksiin vuorovaikutuksessa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kulttuurien välisen viestinnän erot ja niiden huomioon ottaminen arkipäivän viestintätilanteissa.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelija on hankkinut jo aikaisemmin osaamista kulttuurien välisestä viestinnästä muissa oppiaineissa. Nyt osaaminen laajenee ja opiskelija pystyy vertailemaan eri kulttuurien välisiä eroja.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aikana verrataan suomalaista ja venäläistä tapakulttuuria sekä tutkitaan kulttuurien välisiä eroja ja yhteneväisyyksiä. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Pohditaan viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Perustaso 2: Hyvinvointi ja terveys, 2 op (VEB35)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 2, 2 op (VKB35), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 2

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 2

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- opetusta ajankohtaistetaan valitsemalla tekstejä esimerkiksi sähköisestä mediasta
- oman mielipiteen ilmaiseminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson keskeisenä sisältönä on hyvinvointi, jakson aikana opiskelija oppii hyvinvointiin liittyvää sanastoa. Hyvinvointiin liittyvät suulliset harjoitukset ja kirjoitustehtävät.

Vuorovaikutusosaaminen

Vahvistetaan vuorovaikutustaitoja harjoittelemalla oman mielipiteen ilmaisemista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Opetusta ajankohtaistetaan valitsemalla tekstejä esimerkiksi sähköisestä mediasta. Tekstit valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Harjoitellaan taitoa ilmaista mielipiteitä.

Perustaso 3: Kulttuuri, 2 op (VEB36)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 3, 2 op (VKB36), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 3

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- vahvistetaan monilukutaitoa
- tutustutaan venäjänkielisten kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin

Keskeiset sisällöt

Perustaso 3

- *eri kulttuuriaiheita kieli- ja kulttuurialueelta*

- *ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- tutustutaan venäjänkielisten kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta
- etsitään tietoa venäjänkielisestä kulttuurista ja tutkitaan venäläistä sähköistä media

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Tutustutaan venäjäkieliseen kulttuuriin ja lisätään opiskelijoiden kulttuuritietoutta ja -osaamista.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Tutustutaan kulttuurin eri osa-alueisiin opiskelijoiden toiveiden mukaisesti.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan venäjänkielisten kielialueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Etsitään tietoa venäjänkielisestä kulttuurista ja tutkitaan venäläistä sähköistä mediaa. Opiskelijat voivat laatia lyhyen kirjallisen tai suullisen esityksen tai projektityön valitsemastaan kulttuuriaiheesta.

Perustaso 4: Opiskelu ja tulevaisuus, 2 op (VEB37)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 4, 2 op (VKB37), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 4

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- laajennetaan opiskelijan sanavarastoa opintojakson sisältöjen mukaisesti

Keskeiset sisällöt

Perustaso 4

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*

Paikallinen lisäys

- pohditaan venäjänkielen merkitystä ja tarvetta jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustutaan opiskelu-mahdollisuuksiin venäjänkielisillä kielialueilla

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kielitaidon ja kulttuuriosaamisen vahvistuminen laajentaa jatko-opintomahdollisuuksia siten, että opiskelija pystyy esim. suorittamaan osan jatko-opinnoista ulkomailla.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Pohditaan venäjänkielen merkitystä ja tarvetta jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan opiskelumahdollisuuksiin venäjänkielisillä kielialueilla.

Perustaso 5: Ajankohtaisia asioita, 2 op (VEB38)

Opintojakson moduulit

- Perustaso 5, 2 op (VKB38), Valinnainen

Tavoitteet

Perustaso 5

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Perustaso 5

- *ajankohtaiset aiheet*
- *kohdekieliset mediat*
- *lähdekritiikki*

Paikallinen lisäys

- opiskelussa voidaan käyttää apuna yleistajuisia venäjänkielisiä tekstejä kuten ajankohtaisia media- ja uutistekstejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohtaisiin aiheisiin käyttäen lähteinä esimerkiksi venäjänkielisiä media- ja uutistekstejä. Ajankohtaisten teemojen käsittely vahvistaa opiskelijan yhteiskunnallista osaamista.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohtaisiin aiheisiin käyttäen lähteinä esimerkiksi venäjänkielisiä media- ja uutistekstejä. Ajankohtaisten teemojen käsittely vahvistaa opiskelijan eettisyyttä sekä ympäristöosaamista.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson aikana tutustutaan ajankohtaisiin aiheisiin käyttäen lähteinä esimerkiksi venäjänkielisiä media- ja uutistekstejä. Ajankohtaisten teemojen käsittely vahvistaa opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaamista.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Keskeisinä sisältöinä ajankohtaiset aiheet, joiden opiskelussa voidaan käyttää yleistajuisia venäjänkielisiä tekstejä kuten ajankohtaisia media- ja uutistekstejä. Pohditaan myös lähdekritiikin merkitystä.

Kertausta, 2 op (VEB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- yo-kokeeseen valmistava kertausjakso
- tavoitteena on kerrata venäjän kielen keskeiset asiat opiskelijoiden tarpeiden mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Opiskelija kertaa opintojaksolla kielioppia ja sanastoa, tekee kuunteluharjoituksia sekä kirjoittaa kirjoitelmia.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kertausjakso vahvistaa opiskelijan kielitaitoa sekä mahdollistaa minäpystyvyyden kasvattamisen.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytty suoritus arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opiskelija kertaa opintojakson aikana kielioppia ja sanastoa, tekee kuunteluharjoituksia sekä kirjoittaa kirjoitelmia. Opiskelijan yksilöllinen taitotaso otetaan huomioon opintojakson sisältöä laadittaessa. Opintojakson voi suorittaa itsenäisesti tai osallistumalla opetukseen silloin, kun se järjestetään.

Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (VEB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelijan kirjoitustaitojen vahvistaminen
- opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan selkeästi ja ymmärrettävästi venäjän kielellä

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- kirjoitetaan erilaisia tekstejä kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, puheita, dialogeja, kuvailevia tekstejä jne.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opiskelija kehittää omia kirjoitustaitojaan sekä oppimisstrategioitaan. Palaute auttaa opiskelijaa arvioimaan omaa edistymistään.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan kirjoitustaitoja. Opintojakson aikana kirjoitetaan erilaisia tekstejä kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, puheita, dialogeja, kuvailevia tekstejä jne. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan selkeästi ja ymmärrettävästi venäjän kielellä. Edistyneempiä opiskelijoita ohjataan käyttämään monipuolisempia ja vaativampia rakenteita. Opintojakson tarkempi sisältö ja suoritettavat kirjoitustehtävät valitaan yhdessä opiskelijan kanssa ja valinnassa otetaan huomioon opiskelijan yksilöllinen taitotaso. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti.

7.20.9. Vieraat kielet, inarinsaame, A-oppimäärä (ISMA)

Oppiaineen tehtävä

Saame vieraana kielenä #opetusta voidaan antaa Suomessa puhutuissa saamen kielissä, pohjoissaamessa, inarinsaamessa ja koltansaamessa. Nämä perusteet ovat kaikille kolmelle saamen kielelle yhteiset, ja näiden pohjalta laaditaan paikallisesti sovellus kuhunkin saamen kieleen.

Tavoitteet

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista sekä ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina

- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan inarinsaamen kielen osalta.

Osaamisen arviointi

Opintojaksolla ohjataan opiskelijaa itsearviointiin, jota hän suhteuttaa asettamiinsa tavoitteisiin. Myös pari- ja vertaisarvioinnilla saadaan palautetta opiskelussa onnistumisesta, jolla on merkitystä kokonaisarvioinnissa. Opintojakson arviointi voi perustua kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja/tai suullisiin kokeisiin, pari ja ryhmätöihin ja esitelmiin opintojaksojen sisällöstä ja painotuksista riippuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota osoitetaan opintojakson aikana. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojaksot suositellaan suoritettavan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Valinnaisten opintojen suoritusjärjestys voi vaihdella.

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja inarinsaamen kieli maailmalla, 4 op (ISMA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (SMA1), Pakollinen
- Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (SMA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää saamen kielen opiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan saamen kielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.2.*

Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan saamen kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija täydentää kieliprofiiliaan inarinsaamen kielen osalta
- opiskelija etsii saamenkielisiä kielenkäyttöympäristöjä ja keinoja oman ja yhteisön osaamisen kehittämiseksi
- opiskelija pohtii uhanalaisten ja alkuperäiskielten asemaa

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *saamen kieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu saamen kielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen saamen kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset; ääntäminen*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksot suositellaan suoritettavan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Valinnaisten opintojen suoritusjärjestys voi vaihdella.

Inarinsaamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (ISMA3)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SMA3), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija laajentaa ja syventää monilukutaitoaan

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *saamelaiset taiteenalat*

- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- inarinsaamelaiset tarinat ja kertomukset
- tyeiji eli saamelainen käsityö

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Inarinsaamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (ISMA4)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SMA4), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija harjoittelee monenlaisia kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen
- opiskelija monipuolistaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia strategioita

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

- mielipide- ja merkitysneuvottelut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (ISMA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (SMA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää tiedonhankintataitojaan ja kehittää kriittistä lukutaitoa

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *muuttuva elin- ja työympäristö sekä saamelaiset elinkeinot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

- saamelaisten asuma-alue

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Inarinsaamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (ISMA6)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SMA6), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu saamen kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventää käsitystään saamen kielen taidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana
- opiskelija pohtii jatko-opintoja tai urasuunnitelmia
- opiskelija pohtii jatko-opintoja tai urasuunnitelmia
- opiskelija tutustuu saamen kielen ja kulttuurin koulutusmahdollisuuksiin ja saamelaisyhteisöön työllistäjänä

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

- itsenäistymiseen ja työelämään liittyvät talousasiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (ISMA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SMA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventää taitoa tuottaa ja tulkita saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille

- opiskelija syventää oppimäärän pakollisten opintojen teemoja

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

- ekologiset, taloudelliset sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta tarkasteltavat teemat arktisella alueella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (ISMA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SMA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *kehittää taitoaan rakentaa dialogia*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija vankentaa puhumisen sujuvuutta
- opiskelija kertaa pakollisten opintojen aikana käsiteltyjä aihepiirejä

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *saamen kielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

7.20.10. Vieraat kielet, koltansaame, A-oppimäärä (KSMA)

Oppiaineen tehtävä

Saame vieraana kielenä #opetusta voidaan antaa Suomessa puhutuissa saamen kielissä, pohjoissaamessa, inarinsaamessa ja koltansaamessa. Nämä perusteet ovat kaikille kolmelle saamen kielelle yhteiset, ja näiden pohjalta laaditaan paikallisesti sovellus kuhunkin saamen kieleen.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan koltansaamen kielen osalta.

Tavoitteet

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista sekä ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Paikallinen lisäys

Koltansaamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteena on lisäksi, että opiskelija

- tutustuu kolttasaamelaiseen kulttuuriperinteeseen ja historiaan
- ymmärtää, että kielitaito lisää yksilöiden välistä keskinäistä ymmärtämistä ja on avain kulttuurin tuntemiseen, lisäksi opiskelijan mahdollinen kolttasaamelainen identiteetti vahvistuu
- ymmärtää, että puhekielen monien koltansaamen murteiden rinnalla on yksi kaikille yhteinen kirjakieli

Osaamisen arviointi

Koltansaamen kielen A-oppimäärässä arviointi perustuu saamen kielen A-oppimäärän yhteisten tavoitteiden sekä koltansaamen A-oppimäärän erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnin perustana ovat opiskelulle asetetut tavoitteet ja niiden pohjalta käsitellyt opintojaksokohtaiset keskeiset sisällöt ja harjoitetut kielelliset taidot. Oppimisprosessin aikana opiskelijalle annetaan monipuolista palautetta kielitaidon edistymisestä eri osa-alueilla. Palautteen tulee olla kannustavaa ja rohkaisevaa, lisäksi opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan itse- ja vertaisarviointia.

Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroin 4-10. Pakolliset opinnot tulee suorittaa numerojärjestyksessä. Sen sijaan valtakunnalliset valinnaiset opinnot opiskelija voi suorittaa pakollisten opintojen jälkeen haluamassaan järjestyksessä.

Opintojaksot

Opiskelutaidot ja koltansaamen kieli maailmalla, 4 op (KSMA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (SMA1), Pakollinen
- Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (SMA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää saamen kielen opiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan saamen kielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.2.*

Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan saamen kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *saamen kieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu saamen kielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen saamen kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset; ääntäminen*
- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

- opiskelija täydentää kieliprofiiliaan koltansaamen osalta
- etsitään autenttisia koltansaamenkielisiä kielenkäyttöympäristöjä ja keinoja oman osaamisen kehittämiseksi
- pohditaan uhanalaisten ja alkuperäiskielten asemaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Koltansaamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (KSMA3)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SMA3), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *saamelaiset taiteenalat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- laajennetaan opiskelijan tietämystä kolttasaamelaisesta kulttuuriperinteestä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Koltansaamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (KSMA4)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SMA4), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

- kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (KSMA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (SMA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Paikallinen lisäys

- kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *muuttuva elin- ja työympäristö sekä saamelaiset elinkeinot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

- saamelaisten asuma-alue

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Koltansaamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (KSMA6)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SMA6), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu saamen kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija ymmärtää koltansaamen kielen merkityksen työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

- koltansaamen kielen ja kulttuurin koulutusmahdollisuudet
- saamelaiset organisaatiot ja instituutiot työllistäjinä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (KSMA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SMA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventää taitoa tuottaa koltansaamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

- jatketaan pakollisten opintojen teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta arktisella alueella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (KSMA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SMA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *kehittää taitoaan rakentaa dialogia*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija vahvistaa puhumisen sujuvuutta

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *saamen kielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*

- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- kerrataan pakollisten opintojen aikana käsiteltyjä aihepiirejä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

7.20.11. Vieraat kielet, pohjoissaame, A-oppimäärä (PSMA)

Oppiaineen tehtävä

Saame vieraana kielenä #opetusta voidaan antaa Suomessa puhutuissa saamen kielissä, pohjoissaamessa, inarinsaamessa ja koltansaamessa. Nämä perusteet ovat kaikille kolmelle saamen kielelle yhteiset, ja näiden pohjalta laaditaan paikallisesti sovellus kuhunkin saamen kieleen.

Tavoitteet

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista sekä ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan pohjoissaamen kielen osalta.

Osaamisen arviointi

Opintojaksolla ohjataan opiskelijaa itsearviointiin, jota hän suhteuttaa asettamiinsa tavoitteisiin. Myös pari- ja vertaisarvioinnilla saadaan palautetta opiskelussa onnistumisesta, jolla on merkitystä kokonaisarvioinnissa. Opintojakson arviointi voi perustua kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja/tai suullisiin kokeisiin, pari ja ryhmätöihin ja esitelmiin opintojaksojen sisällöstä ja painotuksista riippuen. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, kiinnostus, positiivisuus ja jatkuva näyttö, jota osoitetaan opintojakson aikana. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvioidaan numeroasteikolla 4-10 ja koulukohtaiset valinnaiset opinnot suoritusmerkinnällä S.

Pakolliset opinnot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Valtakunnalliset ja koulukohtaiset valinnaiset opinnot suoritetaan ennen ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistumista.

Opintojaksot

Mun, giella máilmmis ja gulahallan / Minä, kieli maailmalla ja vuorovaikutus, 4 op (PSMA1-2)

Opintojakson moduulit

- Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen, 1 op (SMA1), Pakollinen
- Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen, 3 op (SMA2), Pakollinen

Tavoitteet

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kehittämään kielitaitoaan*
- *syventää käsitystään kielitietoisuudesta ja monikielisyydestä*
- *soveltaa ja kehittää saamen kielen opiskelustrategioitaan sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja*
- *oppii hyödyntämään tarkoituksenmukaisia kielenopiskelun apuvälineitä*
- *pystyy suhteuttamaan osaamistaan saamen kielen oppimäärän opiskelulle määriteltyyn taitotasoon B1.2.*

Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa tapoja kehittää rakentavaa vuorovaikutusta*
- *kehittää rakentavan vuorovaikutuksen strategioitaan ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- *vahvistaa vuorovaikutuksessa toimimisen taitojaan sekä kielellistä itsetuntoaan*
- *syventää tietoaan saamen kielen asemasta kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden näkökulmasta.*

Paikallinen lisäys

- etsii saamenkielisiä kielenkäyttöympäristöjä ja keinoja oman ja yhteisön osaamisen kehittämiseksi
- pohtii uhanalaisten ja alkuperäiskielten asemaa
- harjoittelee monenlaisia kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen
- syventää kuuntelemisen ja keskustelun taitojaan
- monipuolistaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia strategioita

Keskeiset sisällöt

Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen

- *saamen kieli porttina sukulaiskielten oppimiseen ja osaamiseen*
- *tavoitteiden asettelu saamen kielen opiskelulle*
- *oman kieliprofiilin laatiminen tai täydentäminen saamen kielen näkökulmasta*
- *monikielisyys voimavarana*
- *erilaisiin teksti- ja tyylilajeihin tutustuminen*
- *toisiin tutustuminen, arkitiedon vaihtaminen ja vuorovaikutusosaamisen vahvistaminen keskustellen*

Saamen kieli maailmalla ja vuorovaikutusosaaminen

- *kansainvälisyys arjessa ja lähiympäristöissä, liikkuvuus*
- *rakentava vuorovaikutus, merkitysneuvottelut ja kielentäminen hyvinvoinnin ja itsetunnon rakentajana*
- *puhujien eri taustat ja statusvaikutukset; ääntäminen*

- *viestintätyylit erilaisissa medioissa*

Paikallinen lisäys

- opiskelu
- nuorten elämänpiiri
- kielenkäyttötarpeet
- ihmissuhteisiin liittyvät teemat
- teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset
- viestintä: lähettäjä, viesti ja vastaanottaja
- mielipide- ja merkitysneuvottelut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sámegiella ja kultuvra / Saamen kieli ja kulttuuri, 2 op (PSMA3)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä, 2 op (SMA3), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tekee omia tulkintoja erilaisista aihepiiriin liittyvistä teksteistä*
- *pystyy tuottamaan tekstejä itselle tärkeistä kulttuuriaiheista tai -ilmiöistä*
- *vahvistaa taitoa käyttää reflektointia kielenoppimisen välineenä.*

Paikallinen lisäys

- laajentaa ja syventää monilukutaitoaan

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä

- *luova toiminta*
- *saamelaiset taiteenalat*
- *kulttuurin ja taiteen merkitys yksilölle ja yhteisölle*
- *itseilmaisu identiteetin rakentumisessa*

Paikallinen lisäys

- teatteri, elokuva, kirjallisuus, tarinat ja kertomukset
- duodji eli saamelainen käsityö
- laaditaan kirjallinen, kuvallinen tai suullinen teos

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Sámegiella váikkuheami gaskaoapmin / Saamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (PSMA4)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli vaikuttamisen välineenä, 2 op (SMA4), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli vaikuttamisen välineenä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu medioissa esillä oleviin ajankohtaisiin aiheisiin*
- *kehittää taitojaan ilmaista ja arvioida mielipiteitä sekä argumentoida tiedon perusteella*
- *hyödyntää erilaisia tietolähteitä, oppimisympäristöjä tai tapoja tuottaa tekstejä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija harjoittelee monenlaisia kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen
- opiskelija monipuolistaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavia strategioita

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli vaikuttamisen välineenä

- *vaikuttaminen kansalaisyhteiskunnassa*
- *ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo*
- *yksilön vastuut ja velvollisuudet, sananvapaus*
- *neuvottelemisen taidot (arkiset–institutionaaliset)*
- *median rooli asenteiden muokkaajana*

Paikallinen lisäys

- mielipide- ja merkitysneuvottelut

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Bistevaš ovdaneapmi árktalaš guovllus / Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (PSMA5)

Opintojakson moduulit

- Kestävä tulevaisuus arktisella alueella, 2 op (SMA5), Pakollinen

Tavoitteet

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään asiayhteyteen sopivia lukustrategioita ja harjoittelee tiivistämisen taitoja*
- *kehittää taitojaan kertoa havainnoista itseään kiinnostavista aiheista yksin ja ryhmässä.*

Paikallinen lisäys

- opiskelija kehittää tiedonhankintataitojaan ja kehittää kriittistä lukutaitoa
- harjaantuu jakamaan omia tietoon ja mielipiteeseen perustuvia näkökantoja

Keskeiset sisällöt

Kestävä tulevaisuus arktisella alueella

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *muuttuva elin- ja työympäristö sekä saamelaiset elinkeinot*
- *kestävää tulevaisuutta rakentavat innovaatiot*
- *yleistajuiset tekstit, lähdekriittisyys, tieteellisen tekstin piirteet*

Paikallinen lisäys

- saamelaisten asuma-alue
- tulevaisuuden visiot

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Sámegiella joatkkaoahpuin ja bargoeallimis / Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (PSMA6)

Opintojakson moduulit

- Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä, 2 op (SMA6), Pakollinen

Tavoitteet

Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tietämystään tekstilajeista, jotka ovat tyypillisiä mahdollisille jatko-opinto- tai urasuunnitelmille*
- *rohkaistuu saamen kielen käyttäjänä erilaisissa opiskeluun ja työntekoon liittyvissä vuorovaikutustilanteissa*
- *kehittää taitoaan ilmaista itseään myös muodollisissa asiayhteyksissä.*

Paikallinen lisäys

- syventää käsitystä saamen kielen taidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana
- tutustuu joihinkin tekstilajeihin, joita voi kohdata työelämässä
- pohtii jatko-opintoja tai urasuunnitelmia
- tutustuu saamen kielen ja kulttuurin koulutusmahdollisuuksiin ja saamelaisyhteisöön työllistäjänä

Keskeiset sisällöt

Saamen kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

- *jatko-opinto- ja urasuunnitelmat; urajoustavuus*
- *kieliprofiilin täydentäminen tulevaisuuden tarpeita varten*
- *kansalliset tai kansainväliset yhteisöt tai yritykset työnantajina*
- *itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren arjen ja talouden hallinta*

Paikallinen lisäys

- itsenäistymiseen ja työelämään liittyvät talousasiat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Biras ja bistevaš eallinvuohki / Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (PSMA7)

Opintojakson moduulit

- Ympäristö ja kestävä elämäntapa, 2 op (SMA7), Valinnainen

Tavoitteet

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa tiedonhakutaitojaan erityisesti lähdekritiikin näkökulmasta*
- *kehittää ajattelun taitojaan hyödyntämällä kielitaitoaan erilaisten syy-seuraussuhteiden analysoimiseksi*
- *osallistuu myös laajempiin suullisiin tai kirjallisiin vuorovaikutustilanteisiin.*

Paikallinen lisäys

- syventää taitoa tuottaa ja tulkita saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille
- syventää oppimäärän pakollisten opintojen teemoja

Keskeiset sisällöt

Ympäristö ja kestävä elämäntapa

- *ympäristökysymykset, esimerkiksi ilmastonmuutos*
- *kestävä elämäntapa opiskelijan omassa elinpiirissä*
- *esimerkkejä kansainvälisistä sopimuksista tai sopimusneuvotteluista*
- *ratkaisukeskeisyys*

Paikallinen lisäys

- tekstilajit; esim. fiktiiviset ja ei-fiktiiviset, kertovat, kuvaavat, pohtivat, ohjaavat tai kantaa ottavat tekstit
- esim. ekologiset, taloudelliset sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta tarkasteltavat teemat arktisella alueella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Gulahala ja váikkut / Viesti ja vaikuta, 2 op (PSMA8)

Opintojakson moduulit

- Viesti ja vaikuta puhuen, 2 op (SMA8), Valinnainen

Tavoitteet

Viesti ja vaikuta puhuen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ymmärrystään suullisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavista tekijöistä*
- *vahvistaa suullisen vuorovaikutuksen taitojaan*
- *vahvistaa taitoaan ymmärtää kielen eri variantteja*
- *kehittää taitoaan rakentaa dialogia*
- *harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista.*

Paikallinen lisäys

- syventää taitoaan tuottaa saamen kieltä suullisesti
- syventää taitoaan ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia
- vankentaa puhumisen sujuvuutta
- harjoittelee valmistelemaan suullista tuottamista
- kertaa pakollisissa opinnoissa käsiteltyjä aihepiirejä

Keskeiset sisällöt

Viesti ja vaikuta puhuen

- *puhumisen eri piirteet*
- *saamen kielen käyttäjien erilaisten taustojen ja eri äidinkielten vaikutus puhetilanteisiin*
- *oppimäärän pakollisten opintojen aikana käsitellyt aiheet ja niiden täydentäminen opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Paikallinen lisäys

- Oppimäärän pakollisissa opinnoissa aiemmin käsitellyt aihepiirit

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kertausta, 2 op (PSMA9)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija syventää taitoa käyttää pohjoissaamen kieltä eri tarkoituksiin
- opiskelija harjoittelee tekstien tuottamista ja tulkitsemista yksin ja yhdessä
- opiskelija kertaa kielitietoa ja kielenhuoltoasioita tarpeen mukaan

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Kirjallinen tai suullinen saamenkielinen osuus tai kokonaisuus, joka voi liittyä myös koulun muihin opintoihin.
- saamelaisen kulttuurin eri osa-alueet
- saamelaisten historia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla syvennetään taitoa tuottaa pohjoissaamen kieltä kirjallisesti ja taitoa kirjoittaa pohjoissaamen kielellä tekstejä eri tarkoituksiin. Vankennetaan kirjoittamisen sujuvuutta sekä päättökokeeseen valmistautumista. Opintojaksolla kerrataan kielioppiasioita ja kielenhuoltoa tarpeen mukaan. Opintojakson tarkemmat sisällöt sovitaan opiskelijoiden kanssa.

7.20.12. Vieraat kielet, inarinsaame, B2-oppimäärä (ISMB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Tavoitteet

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan inarinsaamen kielen osalta.

Osaamisen arviointi

Inarinsaamen kielen arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä saamen kielen B2-oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamisen. Arvioinnin perustana on opiskelulle asetetut tavoitteet ja opintojaksokohtaiset keskeiset sisällöt. Opintojaksoilla ohjataan opiskelijaa itsearviointiin, jota hän suhteuttaa asettamiinsa tavoitteisiin.

Opintojaksojen arviointi voi perustua

- kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja/tai suullisiin kokeisiin, pari- ja ryhmätöihin ja esitelmiin opintojakson sisällöstä ja painotuksista riippuen
- pari- ja vertaisarviointiin, jolla saadaan palautetta opiskelussa onnistumisesta
- opiskelijan aktiivisuuteen, kiinnostukseen, positiivisuuteen ja jatkuvaan näyttöön, jota osoitetaan opintojakson aikana

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Opintojaksot

Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (ISMB21)

Opintojakson moduulit

- Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (SMB21), Valinnainen

Tavoitteet

Kohtaamisia saamelaisalueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pohtii inarinsaamen kielen merkitystä omassa elämässä ja tulevaisuudessa

Keskeiset sisällöt

Kohtaamisia saamelaisalueella

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- opiskelija kiinnittää huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin ja saamelaiskulttuurin piirteisiin eri puolilla saamelaisaluetta
- opiskelija opettelee kompensaatiokeinojen ja viestintästrategioiden käyttöä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sápmi - Saamenmaa, 2 op (ISMB22)

Opintojakson moduulit

- Sápmi – Saamenmaa, 2 op (SMB22), Valinnainen

Tavoitteet

Sápmi – Saamenmaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Sápmi – Saamenmaa

- *saamelaisten asuma-alue ja historia*
- *saamelaiset edustuselimet ja järjestöt*
- *saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Arki ja hyvinvointi, 2 op (ISMB23)

Opintojakson moduulit

- Arki ja hyvinvointi, 2 op (SMB23), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja hyvinvointi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin
- tutustuu saamelaiskulttuurin näkemykseen ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin ykseydestä

Keskeiset sisällöt

Arki ja hyvinvointi

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- ihmisen ja luonnon hyvinvointi
- teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kulttuuri, 2 op (ISMB24)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen kulttuuri, 2 op (SMB24), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöihin; teatteriin, kirjallisuuteen, musiikkiin, kansanperinteeseen ja mediaan nuorten näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Saamelainen kulttuuri

- *historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (ISMB25)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SMB25), Valinnainen

Tavoitteet

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen

Keskeiset sisällöt

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*
- *saamelaiset elinkeinot*

Paikallinen lisäys

- inarinsaamen kielen jatko-opintomahdollisuudet
- tutustutaan saamelaisiin instituutioihin, jotka tarjoavat mahdollisia työpaikkoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Saamelainen luontotieto, 2 op (ISMB26)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen luontotieto, 2 op (SMB26), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen luontotieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Saamelainen luontotieto

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *ilmasto ja muuttuva elinympäristö*
- *luonto, maasto, lumi*
- *saamenkieliset mediat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kestävä elämäntapa, 2 op (ISMB27)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (SMB27), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoittelee ja vahvistaa kielitaitoaan monipuolisesti

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *saamelaisuus muuttuvassa maailmassa*

Paikallinen lisäys

- taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntapa arktisella alueella
- saamelainen luontosuhde

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälinen toiminta, 2 op (ISMB28)

Opintojakson moduulit

- Kansainvälinen toiminta, 2 op (SMB28), Valinnainen

Tavoitteet

Kansainvälinen toiminta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- vahvistaa kielitaitoaan ja kulttuurista ymmärrystä
- tutustuu ja/tai osallistuu mahdollisuuksien mukaan pohjoismaiseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään etäyhteyksiä hyödyntäen

Keskeiset sisällöt

Kansainvälinen toiminta

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *vapaaehtois- ja järjestötoiminta*
- *arktisen alueen yhteistyö*
- *kansalliset saamen kielitaitovaatimukset*

Paikallinen lisäys

- työelämä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

7.20.13. Vieraat kielet, koltansaame, B2-oppimäärä (KSMB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja

kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan koltansaamen kielen osalta.

Tavoitteet

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Paikallinen lisäys

Opiskelija

- osaa viestiä koltansaamen kielellä sekä suullisesti että kirjallisesti halliten keskeistä sanastoa, sanontoja ja perusrakenteita
- kiinnostuu koltansaamen kielestä ja kulttuurista
- oppii hankkimaan sekä täydentämään tietojaan eri saamen kansoista ja niiden kulttuureista sekä asennoituu niihin ennakkoluulottomasti
- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- harjoittelee erilaisia kieltenopiskelustrategioita sekä kehittyy kielten oppijana
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen
- ymmärtää, että puhekielen monien koltansaamen murteiden rinnalla on yksi kaikille yhteinen kirjakieli
- tutustuu kolttasaamelaiseen kulttuuriperinteeseen ja historiaan

Osaamisen arviointi

Koltansaamen kielen arviointi perustuu B2-oppimääräkohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnin perustana ovat opiskelulle asetetut tavoitteet ja niiden pohjalta käsitellyt opintojakso kohtaiset keskeiset sisällöt ja harjoitetut kielelliset taidot. Oppimisprosessin aikana opiskelijalle annetaan monipuolista palautetta kielitaidon edistymisestä eri osa-alueilla. Palautteen tulee olla kannustavaa ja rohkaisevaa, lisäksi opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan itse- ja vertaisarviointia.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroin 4-10.

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Opintojaksot

Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (KSMB21)

Opintojakson moduulit

- Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (SMB21), Valinnainen

Tavoitteet

Kohtaamisia saamelaisalueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Kohtaamisia saamelaisalueella

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- pohditaan koltansaamen kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa
- kartoitetaan opiskelijan koltansaamen kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja
- asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sápmi - Saamenmaa, 2 op (KSMB22)

Opintojakson moduulit

- Sápmi – Saamenmaa, 2 op (SMB22), Valinnainen

Tavoitteet

Sápmi – Saamenmaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Sápmi – Saamenmaa

- *saamelaisten asuma-alue ja historia*
- *saamelaiset edustuselimet ja järjestöt*
- *saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- opiskelija vahvistaa tietämystään myös muista saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista
- harjoitellaan kuvaamaan ja esittelemään omaa kotipaikkakuntaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arki ja hyvinvointi, 2 op (KSMB23)

Opintojakson moduulit

- Arki ja hyvinvointi, 2 op (SMB23), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja hyvinvointi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Arki ja hyvinvointi

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin
- tutustutaan saamelais-kulttuurin näkemykseen ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin ykseydestä
- teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Saamelainen kulttuuri, 2 op (KSMB24)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen kulttuuri, 2 op (SMB24), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuminen saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöihin, kuten teatteriin, kirjallisuuteen, musiikkiin, kansanperinteeseen ja medioihin

Keskeiset sisällöt

Saamelainen kulttuuri

- *historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- kohteena etenkin kolttasaamelaiset kulttuuri-ilmiöt kuten tarinat, kertomukset, leu'dd, musiikki, käsityöt, ruokaperinne, katrilli
- opiskelijat oppivat etsimään tietoa saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöistä esimerkiksi sähköistä mediaa hyödyntäen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (KSMB25)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SMB25), Valinnainen

Tavoitteet

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*
- *saamelaiset elinkeinot*

Paikallinen lisäys

- etsitään tietoa koltansaamen kielen jatko-opintomahdollisuuksista
- tutustutaan saamelaisiin instituutioihin, jotka tarjoavat mahdollisia työpaikkoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Saamelainen luontotieto, 2 op (KSMB26)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen luontotieto, 2 op (SMB26), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen luontotieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Saamelainen luontotieto

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *ilmasto ja muuttuva elinympäristö*
- *luonto, maasto, lumi*
- *saamenkieliset mediat*

Paikallinen lisäys

- opiskelijat pohtivat omaa elämäntapaansa ja luontosuhdettaan sekä harjoittelevat kertomaan siitä suullisesti ja kirjallisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Kestävä elämäntapa, 2 op (KSMB27)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (SMB27), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *saamelaisuus muuttuvassa maailmassa*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Kansainvälinen toiminta, 2 op (KSMB28)

Opintojakson moduulit

- Kansainvälinen toiminta, 2 op (SMB28), Valinnainen

Tavoitteet

Kansainvälinen toiminta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Kansainvälinen toiminta

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *vapaaehtois- ja järjestötoiminta*
- *arktisen alueen yhteistyö*
- *kansalliset saamen kielitaitovaatimukset*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

7.20.14. Vieraat kielet, pohjoissaame, B2-oppimäärä (PSMB2)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan pohjoissaamen kielen osalta.

Tavoitteet

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Osaamisen arviointi

Pohjoissaamen kielen arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä saamen kielen B2-oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamisen. Arvioinnin perustana on opiskelulle asetetut tavoitteet ja opintojaksokohtaiset keskeiset sisällöt. Opintojaksoilla opiskelijaa ohjataan itsearviointiin, jota hän suhteuttaa asettamiinsa tavoitteisiin. Opintojaksojen tarkemmat sisällöt, tavoitteet ja työtavat sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Opintojakson arviointi voi perustua

- kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja/tai suullisiin kokeisiin, pari ja ryhmätöihin ja esitelmiin opintojaksojen sisällöstä ja painotuksista riippuen
- pari- ja vertaisarviointiin, jolla saadaan palautetta opiskelussa onnistumisesta
- opiskelijan aktiivisuuteen, kiinnostukseen, positiivisuuteen ja jatkuva näyttöön, jota osoitetaan opintojakson aikana.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroasteikolla 4-10 ja koulukohtaiset valinnaiset opinnot suoritusmerkinnällä S.

Pohjoissaamen kielen B2-oppimäärän opiskelijat voivat kerrata aikaisemmin oppimaansa osallistumalla B3-oppimäärän kahdelle ensimmäiselle opintojaksolle PSMB31 ja PSMB32. Opintojaksot luetaan B2-oppimäärän koulukohtaisiksi valinnaisiksi opintojaksoiksi PSMB211 ja PSMB212, jotka arvostellaan suoritusmerkinnällä.

Opintojaksot suoritetaan numerojärjestyksessä. Koulukohtaisista valinnaisista opinnoista PSMB11 ja PSMB212 suoritetaan ennen valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot PSMB29 ja PSMB210 suoritetaan ennen ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistumista.

Opintojaksot

Kohtaamisia saamelaisalueella - Deaivvadeamit Sámis, 2 op (PSMB21)

Opintojakson moduulit

- Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (SMB21), Valinnainen

Tavoitteet

Kohtaamisia saamelaisalueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pohtii pohjoissaamen kielen merkitystä omassa elämässä ja tulevaisuudessa
- harjoittelee selviytymistä erilaissa sosiaalisissa tilanteissa, matkustamisessa, asiointitilanteissa ja tapahtumissa, joissa tarvitaan saamen kielen taitoa
- kiinnittää huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin ja saamelaiskulttuurin piirteisiin eri puolilla saamelaisaluetta
- opettelee kompensaatiokeinojen ja viestintästrategioiden käyttöä.

Keskeiset sisällöt

Kohtaamisia saamelaisalueella

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- sosiaaliset kohtaamisen tilanteet
- matkustaminen
- asiointi arjen tilanteissa ja tapahtumissa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sápmi - Saamenmaa, 2 op (PSMB22)

Opintojakson moduulit

- Sápmi – Saamenmaa, 2 op (SMB22), Valinnainen

Tavoitteet

Sápmi – Saamenmaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoittelee tekstien tulkintataitoja

Keskeiset sisällöt

Sápmi – Saamenmaa

- *saamelaisten asuma-alue ja historia*
- *saamelaiset edustuselimet ja järjestöt*
- *saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- saamelaiset edustuselimet
- järjestöt
- saamelaisten asuma-alue
- saamelaisten historia ja Saamenmaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Arki ja hyvinvointi - Árga ja buresbirgen, 2 op (PSMB23)

Opintojakson moduulit

- Arki ja hyvinvointi, 2 op (SMB23), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja hyvinvointi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoittelee arkielämään liittyviä mielipiteiden muotoilua ja merkitysneuvotteluja
- tutustuu hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin
- tutustuu saamelaiskulttuurin näkemykseen ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin ykseydestä
- harjoittelee keskustelemaan em. asioista

Keskeiset sisällöt

Arki ja hyvinvointi

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- ihmissuhteet eri elämänvaiheissa
- ihmisen ja luonnon hyvinvointi
- teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kulttuuri - Sámi kultuvra, 2 op (PSMB24)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen kulttuuri, 2 op (SMB24), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoittelee monilukutaitoa
- tutustuu saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöihin; teatteriin, kirjallisuuteen, musiikkiin, kansanperinteeseen ja mediaan nuorten näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Saamelainen kulttuuri

- *historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- Saamelainen kulttuuri: teatteri, musiikki, kirjallisuus, kansanperinne, media

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus - Lohkan, bargu ja boahtteáigi, 2 op (PSMB25)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SMB25), Valinnainen

Tavoitteet

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen

Keskeiset sisällöt

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*

- *tulevaisuudensuunnitelmat*
- *saamelaiset elinkeinot*

Paikallinen lisäys

- koulu, opiskelu, työelämä, nuorten tulevaisuuden suunnitelmat

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Saamelainen luontotieto - Sámi luondodiehtu, 2 op (PSMB26)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen luontotieto, 2 op (SMB26), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen luontotieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoittelee ja vahvistaa kielitaitoaan monipuolisesti

Keskeiset sisällöt

Saamelainen luontotieto

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *ilmasto ja muuttuva elinympäristö*
- *luonto, maasto, lumi*
- *saamenkieliset mediat*

Paikallinen lisäys

- saamelainen luontosuhde
- elinolot
- taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntapa arktisella alueella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kestävä elämäntapa - Suvdilis eallinvuohki, 2 op (PSMB27)

Opintojakson moduulit

- Kestävä elämäntapa, 2 op (SMB27), Valinnainen

Tavoitteet

Kestävä elämäntapa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- harjoittelee ja vahvistaa kielitaitoaan monipuolisesti

Keskeiset sisällöt

Kestävä elämäntapa

- *erilaiset asuinympäristöt*
- *saamelaisuus muuttuvassa maailmassa*

Paikallinen lisäys

- saamelainen luontosuhde
- taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntapa arktisella alueella

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Kansainvälinen toiminta - Riikkaidgaskasaš doaibma, 2 op (PSMB28)

Opintojakson moduulit

- Kansainvälinen toiminta, 2 op (SMB28), Valinnainen

Tavoitteet

Kansainvälinen toiminta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- vahvistaa kielitaitoaan ja kulttuurista ymmärrystä
- tutustuu ja/tai osallistuu mahdollisuuksien mukaan pohjoismaiseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään etäyhteyksiä hyödyntäen

Keskeiset sisällöt

Kansainvälinen toiminta

- *kansainvälinen osaaminen ja yhteistyö*
- *vapaaehtois- ja järjestötoiminta*
- *arktisen alueen yhteistyö*
- *kansalliset saamen kielitaitovaatimukset*

Paikallinen lisäys

- kansainvälinen toiminta
- vapaaehtoistyö
- työelämä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (PSMB210)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija vahvistaa kirjoittamisen taitoja
- oppii ilmaisemaan itseään selkeästi ja monipuolistaa kielen rakenteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija kirjoittaa erilaisia viestinnällisiä tekstejä
- opiskelija kirjoittaa kertovia ja kuvailevia tekstejä
- itsensä ilmaiseminen ymmärrettävästi ja selkeästi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan kirjoittamisen taitoja. Opintojaksolla kirjoitetaan erilaisia viestinnällisiä tekstejä, kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, puheita, vuoropuheluja, kertovia ja kuvailevia tekstejä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ilmaisemaan itseään selkeästi ja

ymmärrettävästi saamen kielellä. Sisältö ja aiheet suunnitellaan opiskelijan kanssa yhdessä. Opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti.

Alkeiden kertaus 1, 2 op (PSMB211)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata pohjoissaamen kielen alkeita suorittamalla PSMB31-opintojakson
- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Alkeiden kertaus PSMB31-opintojakson sisältöjen mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

- koulukohtainen valinnainen opintojakso
- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata venäjän kielen alkeita suorittamalla VEB31-opintojakson

Alkeiden kertaus 2, 2 op (PSMB212)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata pohjoissaamen kielen alkeita suorittamalla PSMB32-opintojakson
- koulukohtainen valinnainen opintojakso

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Alkeiden kertaus PSMB32-opintojakson sisältöjen mukaisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

- koulukohtainen valinnainen opintojakso
- B2-oppimäärää peruskoulussa opiskellut opiskelija voi kerrata pohjoissaamen kielen alkeita suorittamalla PSMB32-opintojakson

Kertausta, 2 op (PSMB29)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- kertausta yo-tutkinnon koetta varten

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija kertaa kielioppia ja sanastoa
- opiskelija tekee kuunteluharjoituksia ja puhumisharjoituksia
- opiskelija harjoittelee erilaisten tekstien tuottamista ja kirjoittaa kirjoitelmia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan aikaisemmin läpi käytyjä kielioppiasioita ja sanastoa. Opintojakson aikana tehdään puhumis- ja kuunteluharjoituksia sekä kirjoittamistehtäviä. Opintojakso suunnitellaan opiskelijan kanssa yhdessä. Opintojakson sisällöissä otetaan huomioon opiskelijoiden taitotaso. Opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti.

7.20.15. Vieraat kielet, inarinsaame, B3-oppimäärä (ISMB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion

jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan inarinsaamen kielen osalta.

Tavoitteet

Saamen kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Osaamisen arviointi

Opintojaksojen arviointi voi perustua

- kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja/tai suullisiin kokeisiin, pari- ja ryhmätöihin ja esitelmiin opintojakson sisällöstä ja painotuksista riippuen
- pari- ja vertaisarviointiin, jolla saadaan palautetta opiskelussa onnistumisesta
- opiskelijan aktiivisuuteen, kiinnostukseen, positiivisuuteen ja jatkuvaan näyttöön, jota osoitetaan opintojakson aikana

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroasteikolla 4-10.

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Opintojaksot

Tutustutaan toisiimme ja inarinsaamen kieleen, 2 op (ISMB31)

Opintojakson moduulit

- Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen, 2 op (SMB31), Valinnainen

Tavoitteet

Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy toimimaan kielellä taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii tuntemaan saamen kielet ja niiden historian lyhyesti
- oppii inarinsaamen kielen äänteitä, itsensä esittelyn, tervehdykset
- oppii peruskieliopin alkeet

Keskeiset sisällöt

Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- inarinsaamen kielen aakkoset
- suulliset äänneharjoitukset sopivien tekstien yhteydessä
- inarinsaamen kielen peruskieliopin alkeita

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arki ja asiointitilanteet, 2 op (ISMB32)

Opintojakson moduulit

- Arki ja asiointitilanteet, 2 op (SMB32), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja asiointitilanteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii selviytymään arkielämän tilanteissa sekä tutustuu erityisesti saamelaiseen kanssakäymisen muotoihin
- oppii lisää peruskielioppia

Keskeiset sisällöt

Arki ja asiointitilanteet

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- lyhyet kirjoitelmat liittyen omaan elämään ja kokemuksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (ISMB33)

Opintojakson moduulit

- Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (SMB33), Valinnainen

Tavoitteet

Kohtaamisia saamelaisalueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- pohtii inarinsaamen kielen merkitystä omassa elämässä ja tulevaisuudessa

Keskeiset sisällöt

Kohtaamisia saamelaisalueella

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- opiskelija kiinnittää huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin ja saamelaiskulttuurin piirteisiin eri puolilla saamelaisaluetta
- opiskelija opettelee kompensaatiokeinojen ja viestintästrategioiden käyttöä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sápmi - Saamenmaa, 2 op (ISMB34)

Opintojakson moduulit

- Sápmi – Saamenmaa, 2 op (SMB34), Valinnainen

Tavoitteet

Sápmi – Saamenmaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Sápmi – Saamenmaa

- *saamelaisten asuma-alue ja historia*
- *saamelaiset edustuselimet ja järjestöt*
- *saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Arki ja hyvinvointi, 2 op (ISMB35)

Opintojakson moduulit

- Arki ja hyvinvointi, 2 op (SMB35), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja hyvinvointi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin
- tutustuu saamelaiskulttuurin näkemykseen ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin ykseydestä

Keskeiset sisällöt

Arki ja hyvinvointi

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- ihmisen ja luonnon hyvinvointi
- teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kulttuuri, 2 op (ISMB36)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen kulttuuri, 2 op (SMB36), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöihin; teatteriin, kirjallisuuteen, musiikkiin, kansanperinteeseen ja mediaan nuorten näkökulmasta

Keskeiset sisällöt

Saamelainen kulttuuri

- *historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (ISMB37)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SMB37), Valinnainen

Tavoitteet

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuu viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen

Keskeiset sisällöt

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*
- *saamelaiset elinkeinot*

Paikallinen lisäys

- inarinsaamen kielen jatko-opintomahdollisuudet
- tutustutaan saamelaisiin instituutioihin, jotka tarjoavat mahdollisia työpaikkoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Saamelainen luontotieto, 2 op (ISMB38)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen luontotieto, 2 op (SMB38), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen luontotieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Saamelainen luontotieto

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *ilmasto ja muuttuva elinympäristö*
- *luonto, maasto, lumi*
- *saamenkieliset mediat*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

7.20.16. Vieraat kielet, koltansaame, B3-oppimäärä (KSMB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia.

Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan koltansaamen kielen osalta.

Tavoitteet

Saamen kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Paikallinen lisäys

Opiskelija

- osaa viestiä koltansaamen kielellä sekä suullisesti että kirjallisesti halliten keskeistä sanastoa, sanontoja ja perusrakenteita
- kiinnostuu koltansaamen kielestä ja kulttuurista
- oppii hankkimaan sekä täydentämään tietojaan eri saamen kansoista ja niiden kulttuureista sekä asennoituu niihin ennakkoluulottomasti
- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- harjoittelee erilaisia kieltenopiskelustrategioita sekä kehittyy kielten oppijana
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen
- ymmärtää, että puhekielen monien koltansaamen murteiden rinnalla on yksi kaikille yhteinen kirjakieli
- tutustuu kolttasaamelaiseen kulttuuriperinteeseen ja historiaan

Osaamisen arviointi

Koltansaamen kielen arviointi perustuu B3-oppimääräkohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnin perustana ovat opiskelulle asetetut tavoitteet ja niiden pohjalta käsitellyt opintojakso kohtaiset keskeiset sisällöt ja harjoitetut kielelliset taidot. Oppimisprosessin aikana opiskelijalle annetaan monipuolista palautetta kielitaidon edistymisestä eri osa-alueilla. Palautteen tulee olla kannustavaa ja rohkaisevaa, lisäksi opiskelijaa ohjataan harjoittelemaan itse- ja vertaisarviointia.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroin 4-10.

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä.

Opintojaksot

Tutustutaan toisiimme ja koltansaamen kieleen, 2 op (KSMB31)

Opintojakson moduulit

- Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen, 2 op (SMB31), Valinnainen

Tavoitteet

Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy toimimaan kielellä taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ymmärtämään yksinkertaista jokapäiväiseen elämään liittyvää keskustelua sekä pystyy osallistumaan yksinkertaiseen kurssin aiheisiin liittyvään keskusteluun

Keskeiset sisällöt

Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- tarkastellaan sanaston, ääntämisen ja kieliopin yhtäläisyyksiä ja eroja omaan äidinkieleen ja muihin opiskelijoiden osaamiin kieliin
- pohditaan koltansaamen kielen merkitystä opiskelijalle nyt ja tulevaisuudessa
- tutustutaan koltansaamen äänteisiin
- opitaan henkilökohtaisessa kanssakäymisessä tarvittavaa alkeissanastoa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arki ja asiointitilanteet, 2 op (KSMB32)

Opintojakson moduulit

- Arki ja asiointitilanteet, 2 op (SMB32), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja asiointitilanteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Arki ja asiointitilanteet

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- tarkastellaan koltansaamen kielen taidon merkitystä omalla paikkakunnalla ja etsitään konkreettisia kielenkäyttötilanteita
- harjoitellaan lyhyiden kirjallisten viestien laatimista

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (KSMB33)

Opintojakson moduulit

- Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (SMB33), Valinnainen

Tavoitteet

Kohtaamisia saamelaisalueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Kohtaamisia saamelaisalueella

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*
- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- pohditaan koltansaamen kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa
- analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja
- asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sápmi - Saamenmaa, 2 op (KSMB34)

Opintojakson moduulit

- Sápmi – Saamenmaa, 2 op (SMB34), Valinnainen

Tavoitteet

Sápmi – Saamenmaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Sápmi – Saamenmaa

- *saamelaisten asuma-alue ja historia*
- *saamelaiset edustuselimet ja järjestöt*
- *saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- opiskelija vahvistaa tietämystään myös muista saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista
- harjoitellaan kuvaamaan ja esittelemään omaa kotipaikkakuntaa

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arki ja hyvinvointi, 2 op (KSMB35)

Opintojakson moduulit

- Arki ja hyvinvointi, 2 op (SMB35), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja hyvinvointi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Arki ja hyvinvointi

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin
- tutustutaan saamelais-kulttuurin näkemykseen ihmisen ja luonnon hyvinvoinnin ykseydestä
- teknologian ja digitalisaation tuomat muutokset vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Saamelainen kulttuuri, 2 op (KSMB36)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen kulttuuri, 2 op (SMB36), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- tutustuminen saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöihin, kuten teatteriin, kirjallisuuteen, musiikkiin, kansanperinteeseen ja medioihin

Keskeiset sisällöt

Saamelainen kulttuuri

- *historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- kohteena etenkin kolttasaamelaiset kulttuuri-ilmiöt kuten tarinat, kertomukset, leu'dd, musiikki, käsityöt, ruokaperinne, katrilli
- opiskelijat oppivat etsimään tietoa saamelaisalueen kulttuuri-ilmiöistä esimerkiksi sähköistä mediaa hyödyntäen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (KSMB37)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SMB37), Valinnainen

Tavoitteet

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*
- *saamelaiset elinkeinot*

Paikallinen lisäys

- etsitään tietoa koltansaamen kielen jatko-opintomahdollisuuksista
- tutustutaan saamelaisiin instituutioihin, jotka tarjoavat mahdollisia työpaikkoja

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Saamelainen luontotieto, 2 op (KSMB38)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen luontotieto, 2 op (SMB38), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen luontotieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Saamelainen luontotieto

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *ilmasto ja muuttuva elinympäristö*
- *luonto, maasto, lumi*
- *saamenkieliset mediat*

Paikallinen lisäys

- opiskelijat pohtivat omaa elämäntapaansa ja luontosuhdettaan sekä harjoittelevat kertomaan siitä suullisesti ja kirjallisesti

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

7.20.17. Vieras kieli, pohjoissaame, B3-oppimäärä (PSMB3)

Oppiaineen tehtävä

Oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista opiskelijaa laajentamaan kielellistä repertuaariaan sekä kannustaa opiskelijaa jatkuvaan kieltenopiskeluun ja jatkamaan kieliopintoja myös lukion

jälkeen osana elinikäisen oppimisen polkua. Tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kieli- ja kulttuuriosaamista saamen kielen näkökulmasta. Opetus ohjaa tarkastelemaan, miten uuden kielen oppiminen lisää ymmärrystä ajattelun ja kielen välisestä yhteydestä.

Oppimäärän opetus painottuu etenkin alkuvaiheessa suullisen kielitaitoon, mutta oppimäärän tehtävä on auttaa opiskelijaa näkemään, miten vähäiselläkin kielitaidolla on mahdollista tutustua kieli- ja kulttuurialueen tekstimaailmoihin sekä tiedon- ja tieteenaloihin. Uusi kieli avaa myös mahdollisuuksia eri kielillä tapahtuvaan jatkokoulutukseen ja lisää työelämävalmiuksia. Oppimäärän tehtävänä on myös rohkaista opiskelijaa hahmottamaan, miten uuden kielen oppiminen tukee muuta oppimista.

Jos ryhmässä on saamelaistaustaisia opiskelijoita, kartoitetaan erityisesti opintojen alkuvaiheessa heidän saamen kielen tai murteen taitojaan, tavoitteitaan ja mahdollisuuksiaan saada tukea opinnoilleen lähiympäristöstä.

Paikallinen lisäys

Opiskelija täydentää kieliprofiiliaan pohjoissaamen kielen osalta.

Tavoitteet

Saamen kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että

opiskelija

- kehittyy saamen kielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, pohjoismaisissa kuin koko pohjoiskalottialueen yhteisöissä
- vahvistaa tietämystään saamen kielistä ja saamelaiskulttuureista ja ymmärtää niiden merkityksen alkuperäiskansan kielinä ja kulttuureina
- hahmottaa niitä haasteita ja mahdollisuuksia, joita pienen puhujamäärän kieltä opiskeleva kohtaa, ja pyrkii oma-aloitteiseen kielijäsenyyteen.

Osaamisen arviointi

Pohjoissaamen kielen arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä saamen kielen B3-oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamisen. Arvioinnin perustana on opiskelulle asetetut tavoitteet ja opintojaksokohtaiset keskeiset sisällöt. Opintojaksoilla ohjataan opiskelijaa itsearviointiin, jota hän suhteuttaa asettamiinsa tavoitteisiin. Opintojaksojen tarkemmat sisällöt, tavoitteet ja työtavat sovitaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa.

Opintojaksojen arviointi voi perustua

- kokeisiin ja esityksiin, kirjallisiin ja/tai suullisiin kokeisiin, pari ja ryhmätöihin ja esitelmiin opintojaksojen sisällöstä ja painotuksista riippuen
- pari- ja vertaisarviointiin, jolla saadaan palautetta opiskelussa onnistumisesta
- opiskelijan aktiivisuuteen, kiinnostukseen ja jatkuva näyttöön, jota osoitetaan opintojakson aikana.

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot arvostellaan numeroasteikolla 4-10 ja koulukohtaiset valinnaiset opinnot suoritusmerkinnällä S.

Opintojaksot suoritetaan numerojärjestyksessä. Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot SMB39 ja SMB310 suoritetaan ennen ylioppilastutkinnon kokeeseen osallistumista.

Opintojaksot

Tutustutaan toisiimme ja pohjoissaamen kieleen, 2 op (PSMB31)

Opintojakson moduulit

- Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen, 2 op (SMB31), Valinnainen

Tavoitteet

Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin ja hyödyntää omaa kielellistä repertuaariaan*
- *löytää itselleen sopivia keinoja oppia ja opiskella kieltä*
- *hahmottaa kohdekielen aseman maailmassa*
- *pystyy toimimaan kielellä taitotason A1.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii tuntemaan saamen kielet ja niiden historian lyhyesti
- oppii saamen äänteitä, itsensä esittelyn, tervehdykset
- oppii peruskieliopin alkeet

Keskeiset sisällöt

Tutustutaan toisiimme ja saamen kieleen

- *rutiininomaiset viestintätilanteet*
- *keskeisimmät viestintästrategiat*
- *tavallisimmat kohteliaisuuteen liittyvät ilmaukset*

Paikallinen lisäys

- arjen vuorovaikutustilanteet
- kohteliaisuudet
- asiointi arjessa
- suulliset äänneharjoitukset sopivien tekstien yhteydessä
- saamen aakkoset
- astevaihtelu, diftongit, vokaalinmuutokset

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Arki ja asiointitilanteet, 2 op (PSMB32)

Opintojakson moduulit

- Arki ja asiointitilanteet, 2 op (SMB32), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja asiointitilanteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.1–A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii selviytymään esimerkiksi parturissa, lääkärissä, matkustaessa sekä tutustuu erityisesti saamelaiseen kanssakäymisen muotoihin
- oppii lisää saamen kielen peruskielioppia

Keskeiset sisällöt

Arki ja asiointitilanteet

- *oman lähipiirin ja arjen kuvailu*
- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa*
- *tavanomaiset asiointitilanteet*

Paikallinen lisäys

- sosiaalinen kohtaaminen
- tavanomaiset asiointitilanteet
- verbien aikamuodot
- nominit
- lyhyet kirjoitelmat liittyen omaan elämään ja kokemuksiin

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (PSMB33)

Opintojakson moduulit

- Kohtaamisia saamelaisalueella, 2 op (SMB33), Valinnainen

Tavoitteet

Kohtaamisia saamelaisalueella

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.2 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii lisää kanssakäymisen muotoja
- tutustuu saamelaiseen poronhoitoon ammattina
- tutustuu saamelaisiin elinkeinoihin
- tutustuu sukulaisuuteen, pukeutumiskäytäntöihin, juhliin ja saamelaisalueen koulutusvaihtoehtoihin
- jatkaa peruskieliopin opiskelua ja alkaa harjoitella pitempien kirjoitelmien kirjoittamista

Keskeiset sisällöt

Kohtaamisia saamelaisalueella

- *sosiaalisen kohtaamisen tilanteet arjessa, tavanomaiset asiointitilanteet*

- *vapaa-ajan vietto ja harrastukset*
- *koulu*

Paikallinen lisäys

- saamelainen tapakulttuuri, juhlat
- pukeutuminen
- kulttuurierot ja yhteneväisyydet
- kulttuurien välinen viestintä
- harjoitellaan kirjoittamaan pienimuotoisia kirjoitelmia

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Sápmi - Saamenmaa, 2 op (PSMB34)

Opintojakson moduulit

- Sápmi – Saamenmaa, 2 op (SMB34), Valinnainen

Tavoitteet

Sápmi – Saamenmaa

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii tuntemaan saamelaista asuma-aluetta
- oppii tuntemaan saamelaisia edustuselimiä ja järjestöjä
- oppii tuntemaan saamelaisten historiaa ja Saamenmaata

Keskeiset sisällöt

Sápmi – Saamenmaa

- *saamelaisten asuma-alue ja historia*
- *saamelaiset edustuselimet ja järjestöt*
- *saamen kielten maantieteellinen levinneisyys, variantit*
- *arjen tavat ja traditiot sekä kulttuurierojen vertailua*

Paikallinen lisäys

- opiskellaan lisää tekstien sisällön ymmärtämistä
- kirjoitetaan sisällöltään vaativampia tekstejä, kuten tiivistelmiä ja esseitä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Arki ja hyvinvointi, 2 op (PSMB35)

Opintojakson moduulit

- Arki ja hyvinvointi, 2 op (SMB35), Valinnainen

Tavoitteet

Arki ja hyvinvointi

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A1.3–A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii tuntemaan eri saamelaisryhmiä ja heidän elämäänsä
- tutustuu erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja eri elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin
- oppii lisää rohkeaa suullista kielenkäyttöä
- oppii monimuotoisempaa kirjallista ilmaisua

Keskeiset sisällöt

Arki ja hyvinvointi

- *hyvinvointi ja terveys*
- *eri elämänvaiheet*

Paikallinen lisäys

- arkipäivään liittyvät asiat
- teknologian tuomat muutokset vuorovaikutuksessa ja hyvinvoinnissa
- ihmisen ja luonnon hyvinvointi
- kirjoitelmat
- päättökokeisiin harjoittelu

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Saamelainen kulttuuri, 2 op (PSMB36)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen kulttuuri, 2 op (SMB36), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen kulttuuri

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii tuntemaan saamelaista teatteria ja käy mahdollisuuksien mukaan teatteriesityksessä
- oppii tuntemaan saamelaisen musiikin juuret ja nykyajan, kuuntelee musiikkia, käy mahdollisuuksien mukaan konsertissa
- oppii tuntemaan esimerkiksi saamelaisen ruokakulttuurin erityispiirteet
- oppii tuntemaan saamelaisen mediaa

Keskeiset sisällöt

Saamelainen kulttuuri

- *historiallisesti keskeiset ja ajankohtaiset kulttuuriaiheet*
- *luova toiminta opiskelijoiden oman mielenkiinnon perusteella*

Paikallinen lisäys

- oppiaineen sisältöihin liittyvät sanat ja termit
- opiskellaan lisää suullista tuottamista ja harjoitellaan edelleen vaativampien kirjoitelmien kirjoittamista opintojakson aiheisiin liittyen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (PSMB37)

Opintojakson moduulit

- Opiskelu, työ ja tulevaisuus, 2 op (SMB37), Valinnainen

Tavoitteet

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- oppii ammattitermejä, harjoittelee eri ammatteihin ja koulutuksiin sekä työelämään liittyvää sanastoa

Keskeiset sisällöt

Opiskelu, työ ja tulevaisuus

- *opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä*
- *tulevaisuudensuunnitelmat*
- *saamelaiset elinkeinot*

Paikallinen lisäys

- sanaston rikastuttaminen, suullinen ja kirjallinen tuottaminen kehittyvät edelleen
- kielioppia tarpeen mukaan
- koulu, opiskelu, työelämä

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Saamelainen luontotieto, 2 op (PSMB38)

Opintojakson moduulit

- Saamelainen luontotieto, 2 op (SMB38), Valinnainen

Tavoitteet

Saamelainen luontotieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy vuorovaikutukseen taitotason A2.1 tavoitteiden mukaisesti.*

Paikallinen lisäys

- saa valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestävään kehitykseen liittyviä aiheita
- oppii tuntemaan luonnon ja ihmisen suhdetta
- tutustuu muuttuvaan elinympäristöön, luontosanoihin ja alkuperäiskansoihin lyhyesti
- oppii tuntemaan kahdeksan vuodenaikaa, ilmansuunnat, sääilmiöt

Keskeiset sisällöt

Saamelainen luontotieto

- *ihmisen ja luonnon suhde*
- *ilmasto ja muuttuva elinympäristö*
- *luonto, maasto, lumi*
- *saamenkieliset mediat*

Paikallinen lisäys

- lukemisstrategioiden harjoittelua
- kirjoitetaan tekstejä erilaisia tarkoituksia varten
- kielioppia tarpeiden mukaan

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Kirjoitustaitojen vahvistaminen, 2 op (PSMB310)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija vahvistaa kirjoittamisen taitoja
- oppii ilmaisemaan itseään selkeästi ja monipuolistaa kielen rakenteita

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- opiskelija kirjoittaa erilaisia viestinnällisiä tekstejä
- opiskelija kirjoittaa kertovia ja kuvailevia tekstejä
- itsensä ilmaisemin ymmärrettävästi ja selkeästi

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan kirjoittamisen taitoja. Opintojaksolla kirjoitetaan erilaisia viestinnällisiä tekstejä, kuten sähköpostiviestejä, kirjeitä, puheita, vuoropuheluja, kertovia ja kuvailevia tekstejä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ilmaisemaan itseään selkeästi ja ymmärrettävästi saamen kielellä. Sisältö ja aiheet suunnitellaan opiskelijan kanssa yhdessä. Opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti.

Kertausta, 2 op (PSMB39)

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- opiskelija kertaa kielioppia ja sanastoa
- opiskelija tekee kuunteluharjoituksia ja puhumisharjoituksia
- opiskelija harjoittelee erilaisten tekstien tuottamista ja kirjoittaa kirjoitelmia
- opiskelija kertaa tarvittaessa kielioppia

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- pohjoissaamen kielen asema
- opiskelijan suhde saamen kieleen
- sanaston kartuttaminen

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Monitieteinen ja luova osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Hyväksytysti suoritettu opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Opintojakson vapaa kuvaus

Opintojaksolla kerrataan aikaisemmin läpi käytyjä kielioppiasioita ja sanastoa. Opintojakson aikana tehdään puhumis- ja kuunteluharjoituksia sekä kirjoittamistehtäviä. Opintojakso suunnitellaan opiskelijan kanssa yhdessä. Opintojakson sisällöissä otetaan huomioon opiskelijoiden taitotaso. Opintojakso voidaan suorittaa myös itsenäisesti.

7.21. Yhteiskuntaoppi (YH)

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä sekä valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, niiden arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä sekä kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on omakohtaisen kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettisesti toimivaksi, aktiiviseksi ja vastuuntuntoiseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi.

*Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan **hyvinvointiosaamista** vahvistamalla oman elämän ja taloudenhallinnan taitoja sekä syventämällä oikeudellista ymmärrystä. Oppiaine syventää opiskelijan sosiaalisia taitoja ja kykyä yhteistyöhön sekä aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja demokraattiseen vaikuttamiseen yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi tukien **vuorovaikutusosaamisen** tavoitteiden saavuttamista.*

Yhteiskuntaoppi kehittää opiskelijan monilukutaitoa digiajassa vahvistamalla hänen kykyään valita, tulkita kriittisesti ja soveltaa tutkimuspohjaista tietoa. Se vahvistaa yhteiskunnallisia ja kriittisiä teksti- ja argumentointitaitoja. Oppiaine rohkaisee opiskelijaa toimimaan monialaisessa yhteistyössä sekä yhdistelemään asioita uudenlaisella tavalla jatkuvan oppimisen periaatteen

*sekä **monitieteisen ja luovan osaamisen** tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskuntaopin opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan korkeakouluyhteistyötä.*

***Yhteiskunnallisen osaamisen** ydinoppiaineena yhteiskuntaoppi edistää opiskelijan edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja arviointiin. Opiskelijaa harjaannutetaan toimimaan monitulkintaisen informaation ja informaatiovaikuttamisen maailmassa. Oppiaine syventää opiskelijan monipuolista yhteiskunnallista osaamista vahvistamalla demokratiataitoja. Se kannustaa osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamaan turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden edistämiseen Suomen ja EU:n kansalaisena sekä globaalisti. Oppiaine vahvistaa oma-aloitteisuutta, yrittäjämäistä asennetta sekä jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.*

*Yhteiskuntaoppi korostaa yksilön arvolähtöistä ja eettistä toimintaa yhteiseksi hyväksi sosiaalinen vastuu mukaan lukien. Oppiaine syventää ymmärrystä kiertotalouden periaatteista ja kestävästä kuluttajuudesta lähiympäristössä ja globaalisti. Näin yhteiskuntaoppi vahvistaa opiskelijan **eettisyyttä ja ympäristöosaamista**.*

*Yhteiskuntaoppi tukee opiskelijan **globaali- ja kulttuuriosaamista** vahvistamalla kansainvälisyysvalmiuksia ja maailmankansalaisen asennetta sekä syventämällä ymmärrystä kulttuurisesta ja katsomuksellisesta moninaisuudesta. Oppiaine harjaannuttaa opiskelijaa eettiseen toimijuuteen globaalissa media- ja teknologiaympäristössä.*

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät yhteiskuntaopin merkitykseen, arvoihin ja asenteisiin, yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämiseen sekä yhteiskunnallisen tiedon hankkimiseen ja soveltamiseen. Tavoitealueittain opetuksen yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja moninaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- *ymmärtää omien yhteiskunnallisten käsitystensä muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä*
- *motivoituu syventämään kiinnostustaan yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja ymmärrystään niiden merkityksellisyydestä.*

Yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- *tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja niiden taustalla vaikuttaneen historiallisen kehityskulun sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa muuttuvan demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena kestävän kehityksen mukaisesti.*

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja soveltaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja taloudellista ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*
- *osaa muodostaa monipuolisesti perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- *osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien ja ympäristön kannalta.*

Osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi kohdistuu yhteiskuntaopin yleisten tavoitteiden saavuttamiseen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointipalaute tukee opiskelijaa tulemaan tietoiseksi oppimisestaan ja osaamisestaan sekä kehittämään omia työskentelytapojaan yhteiskunnalliselle ajattelulle ominaisten tietojen ja taitojen saavuttamiseksi.

Yhteiskuntaopin arvioinnin keskeisiä kohteita ovat yhteiskunnalliselle ajattelulle ja toiminnalle keskeisten tietojen ja taitojen hallinta: taito ymmärtää yhteiskuntaa koskevan tiedon rakentumisen periaatteita, yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä sekä niiden syitä ja vaikutuksia sekä arvioida kriittisesti yhteiskuntaa ja taloutta sekä niiden kehitystä koskevia tulkintoja ja ratkaisuvaihtoehtoja.

Arviointi kohdistuu yhteiskunnallisen tiedon käsittelyn taitoihin, kuten taitoon hakea tietoa erilaisista lähteistä, erotella olennainen tieto epäolennaisesta sekä käyttää sitä perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä. Arvioinnissa otetaan huomioon taidot hankkia, ymmärtää, analysoida, arvioida ja soveltaa yhteiskunnallista tietoa, muodostaa siitä jäsentyneitä kokonaisuuksia sekä tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä. Arviointi perustuu monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa oppimaansa.

Opintojaksot

Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1)

Opintojakson moduulit

- Suomalainen yhteiskunta, 2 op (YH1), Pakollinen

Tavoitteet

Suomalainen yhteiskunta

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa lukea ja tuottaa oppiaineelle ominaista asiatekstiä*
- *ymmärtää suomalaisen yhteiskuntarakenteen perusteet*
- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, osaa toimia aktiivisena kansalaisena sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta*
- *tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa*
- *osaa tarkastella ja arvioida median välityksellä tapahtuvaa yhteiskunnallista vaikuttamista*
- *pystyy tarkastelemaan demokratian mahdollisuuksia ja haasteita analyyttisesti erilaisista näkökulmista*
- *osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta*
- *osaa suunnitella tarkoituksenmukaisia keinoja käyttävää poliittista kansalaisvaikuttamista paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kysymysten ratkaisemisessa.*

Keskeiset sisällöt

Suomalainen yhteiskunta

Suomen yhteiskunnan rakenne

- *Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne*
- *väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät*

Demokratia ja oikeusvaltio

- *ihmisoikeudet, kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet*
- *oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta*

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- *yhteiskunnallinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus*
- *pohjoismaisen hyvinvointivaltion tehtävät, edut ja haasteet*

Valta, osallistuminen ja vaikuttaminen

- *yhteiskunnallisen vallankäytön muodot, demokraattinen päätöksenteko ja suomalainen sopimusyhteiskunta*
- *kansalaisen vaikuttamiskeinot ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys*
- *Suomen paikallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä*
- *median muuttuva merkitys ja mediavaikuttaminen*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat hyvinvointiosaaminen, ja yhteiskunnallinen osaaminen. Opintojakson aikana käydään läpi Suomalaisen hyvinvointivaltion perusperiaatteita, ja vertaillaan sitä muiden maiden hyvinvointijärjestelmiin. Yhteiskunnallinen osaaminen puolestaan on vahvasti läsnä läpi koko opintojakson ajan, sillä opintojaksolla käydään läpi mm. Suomen poliittisen järjestelmän toimintaa sekä kansalaisvaikuttamisen keinoja.

Hyvinvointiosaaminen

Taloustieto, 2 op (YH2)

Opintojakson moduulit

- Taloustieto, 2 op (YH2), Pakollinen

Tavoitteet

Taloustieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää talouteen liittyviä uutisia ja kiinnostuu seuraamaan niitä*
- *tuntee kansantaloustieteen käsitteet ja peruslähtökohdat*
- *osaa tulkita talouteen liittyviä tilastoja ja kuvioita*
- *ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa*
- *osaa tehdä perusteltuja taloudellisia päätöksiä sekä hallita ja suunnitella omaa talouttaan*
- *osaa tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen*

- *osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja sekä analysoida talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja, niiden taustoja ja vaikutuksia.*

Keskeiset sisällöt

Taloustieto

Kansantalous ja sen toimijat

- *talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon luonne ja muodostuminen*
- *kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien, yritysten ja kansantalouden vuorovaikutus*
- *oman talouden hoito: säästäminen, kuluttaminen ja velkaantuminen*

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- *vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus markkinoilla*
- *työ, yrittäjyys ja yritykset*
- *Suomi globaalin talouden osana*
- *rahoitusmarkkinat, säästäminen, sijoittaminen ja riskien hallinta*
- *talouden häiriöt, suhdannevaihtelut, niiden taustat ja seuraukset*

Talouspolitiikka

- *kestävän talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat*
- *julkinen talous ja sen tasapaino*
- *talouspolitiikan toimijat, keinot ja haasteet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä monitieteinen ja luova osaaminen. Eettisyys ja ympäristöosaaminen tulee ilmi siten, että opintojakson aikana käydään läpi esimerkiksi taloustieteen näkökulmasta sitä, mistä ympäristöongelmat johtuvat, ja miten niihin voitaisiin vaikuttaa nykyisen talousjärjestelmän sisällä. Opintojakson aikana paneudutaan myös globaalin talousjärjestelmän seurauksiin eri puolilla maailmaa. Monitieteinen ja luova osaaminen näkyy opintojakson aikana siinä, että opintojaksolla voidaan toteuttaa ryhmätyönä esimerkiksi yritysanalyysi- tai yrityksen suunnittelutehtävä, jossa tarvitaan laaja-alaisesti osaamista esimerkiksi kuvataiteen puolelta.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3)

Opintojakson moduulit

- Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma, 2 op (YH3), Pakollinen

Tavoitteet

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa laaja-alaisesti globalisaatiota ja Suomen asemaa osana sitä*
- *ymmärtää eurooppalaista ja kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa yhteistyötä ja verkottumista*

- *tuntee Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia ja arvioida kriittisesti sitä koskevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikutusmahdollisuutensa ja osaa toimia EU- ja globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä globalisaation ja Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä ja arvioida kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä muutoksia, uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

Keskeiset sisällöt

Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Globaalit haasteet, globalisaatio ja verkottuminen

- *ympäristö, ilmastonmuutos, väestö ja kestävä tulevaisuus*
- *kansainvälisen yhteistyön toimijat ja mahdollisuudet*
- *Suomi ja Pohjoismaat osana globaaleja verkostoja*
- *kansalaisuus ja vaikuttaminen Euroopassa ja globaalisti*

Eurooppalaisuus ja Euroopan yhdentyminen

- *eurooppalainen identiteetti, arvot ja yhteiskuntien moninaisuus*
- *Suomi osana EU:n päätöksentekoa*
- *EU:n talous- ja aluepolitiikka*
- *EU globaalina toimijana*

Turvallisuus muuttuvassa toimintaympäristössä

- *paikallinen ja kansallinen turvallisuus*
- *Suomen ja EU:n turvallisuuspolitiikka*
- *muuttuvat turvallisuusuhat ja niiden ratkaisumahdollisuudet*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuvat globaali- ja kulttuuriosaaminen sekä vuorovaikutusosaaminen. Nämä tulevat esille esimerkiksi siinä, että opintojakson aikana tutustutaan globalisaation historiaan, sekä globalisaation vaikutuksiin Euroopassa ja maailmalla erilaisten ryhmätehtävien tai -harjoitteiden kautta.

Vuorovaikutusosaaminen

Lakitieto, 2 op (YH4)

Opintojakson moduulit

- Lakitieto, 2 op (YH4), Valinnainen

Tavoitteet

Lakitieto

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee Suomen oikeusjärjestyksen ja ymmärtää sen toimintaa ohjaavat oikeudellisen ajattelun periaatteet*
- *osaa etsiä oikeudellisen tiedon lähteitä, tulkita niitä ja soveltaa niiden antamaa tietoa*

- *tuntee oikeutensa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä osaa soveltaa tätä tietoa tavanomaisia oikeusasioita koskeviin kysymyksiin*
- *osaa eritellä oikeudellisia kysymyksiä koskevaa julkista keskustelua ja arvioida siinä esitettyjä näkemyksiä.*

Keskeiset sisällöt

Lakitieto

Oikeusjärjestyksen perusteet

- *juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet*
- *oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö*
- *oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos*

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- *sopimus- ja vahingonkorvausoikeus*
- *perhe- ja jäämistöoikeus*
- *varallisuusoikeus*
- *tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus*
- *työoikeus*
- *asumiseen liittyvä sopimusoikeus*
- *hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa*
- *prosessi- ja rikosoikeus*
- *ympäristöoikeus*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueista opintojaksolla painottuu ennen kaikkea yhteiskunnallinen osaaminen. Tämä tulee ilmi siinä, että opintojaksolla käydään läpi yhteiskunnan toimintaperiaatteita suomalaisen lakijärjestelmän näkökulmasta, sekä perehdytään oikeuslaitoksen toimintaan.

7.22. Integraatio-opintojaksot

Kokeellista kemiaa ja biologiaa, 2 op (KE7)

Oppiaineet

- Biologia
- Kemia

Tavoitteet

Paikallinen lisäys

- Opintojaksolla korostetaan kemian ja biologian kokeellista luonnetta. Töiden avulla lisätään valmiuksia ja käytännön kokemuksia laboratoriotyöskentelyssä.

Keskeiset sisällöt

Paikallinen lisäys

- Tutkitaan laboratoriotöillä arjen kemian ja biologian ilmiöitä.
- Harjoitellaan kvalitatiivista ja kvantitatiivista tutkimusta.
- Tutkitaan ja toteutetaan yksinkertaisia kemiallisia ja biologisia synteesejä.

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutusosaaminen

Työskentely tapahtuu ryhmissä, jolloin keskinäiset vuorovaikutustaidot kehittyvät

Monitieteinen ja luova osaaminen

Vahvistetaan kemian ja biologian teorioiden ja käytännön yhteyttä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opintojakso arvostellaan suoritettu/hylätty.

Opintojakson vapaa kuvaus

- Opintojaksoa ei voi suorittaa itsenäisesti.

Hyvinvoiva ja oppiva ihminen, 4 op (PS1-TE1)

Oppiaineet

- Psykologia
- Terveystieto

Opintojakson moduulit

- Toimiva ja oppiva ihminen, 2 op (PS1), Pakollinen
- Terveys voimavarana, 2 op (TE1), Pakollinen

Tavoitteet

Toimiva ja oppiva ihminen

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, millainen tiede psykologia on ja että psykologinen tieto perustuu tutkimuksiin*
- *osaa kuvailla tieteellisen ajattelun peruspiirteitä psykologian näkökulmasta*
- *osaa selittää tietoisen ja ei-tietoisen toiminnan luonnetta ja eroja*
- *osaa eritellä ihmisen toimintaan liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä*
- *tutustuu johonkin hyvinvoinnin ilmiöön psyykkisestä, biologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta*
- *osaa eritellä oppimiseen liittyviä psyykkisiä, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä arvioida ja kehittää tämän tiedon pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan.*

Terveys voimavarana

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen*
- *osaa selittää erilaisten terveyskulttuurien ilmiöiden muodostumista ja arvioida niiden merkitystä terveydelle sekä soveltaa keskeisiä sosiaalipsykologisia malleja ja teorioita elintapojen omaksumisen selittämisessä*
- *tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.*

Paikallinen lisäys

- Tavoitteena on, että opiskelija pystyy hahmottamaan omien valintojensa vaikutukset hyvinvointiin ja opiskeluun monipuolisesti

Keskeiset sisällöt

Toimiva ja oppiva ihminen

Ihmisen toiminnan tarkastelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: perustietoa tiedonkäsittelystä, motiiveista ja tunteista*
- *biologinen näkökulma: perustietoa hermoston toiminnasta ja evoluutiopsykologian lähestymistavasta*
- *sosiaalinen näkökulma: perustietoa sosialisaatiosta ja tilannetekijöistä*
- *kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä*
- *tietoinen ja ei-tietoinen toiminta*

Oppiminen ja opiskelu psykologian näkökulmista

- *psyykkinen näkökulma: ehdollistuminen, perustietoa työmuistin ja säilömuistin toiminnasta, sisäiset mallit, oppimisstrategiat, metakognitio, tavoiteorientaatiot ja pystyvyysuskomukset*
- *biologinen näkökulma: aivojen plastisuus ja unen vaikutus oppimiseen*
- *sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma: esimerkkejä oppimisen sosiaalisuudesta ja erilaisista oppimiskulttuureista*

Psykologinen tutkimus

- *tieteellinen tieto ja arkitieto*
- *tieteellisen tutkimuksen prosessi*
- *otoksen ja perusjoukon merkitys tutkimuksen arvioinnissa*
- *psykologisen tutkimuksen eettiset periaatteet*
- *esimerkkejä laadullisista ja määrällisistä psykologian tutkimuksista*

Terveys voimavarana

Terveyden kokonaisvaltaisuus

- *terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit*
- *terveyttä ja elintapoja selittävät keskeiset sosiaalipsykologiset teoriat ja mallit: suunnitellun käyttäytymisen teoria, sosiaalis-kognitiivinen teoria, terveysuskomusmalli, muutosvaihemalli*
- *terveyskulttuurisia ilmiöitä: terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välinen ristiriita, medikalisaatio ja terveyteen sairastuminen, elintapoihin puuttuminen, uskomus- eli vaihtoehtohoidot*

Kehon ja mielen hyvinvoinnin keskeiset perusteet

- *terveyttä edistävä ravinto, liikunta, lepo, uni sekä painonhallinta*
- *seksuaalisuus, seksuaaliterveys, seksuaalioikeudet*
- *mielenterveyttä suojaavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät, stressi ja kriisit mielenterveyttä kuormittavina tekijöinä, keinoja kuormituksen hallintaan*

- *opiskeluhyvinvointi*

Paikallinen lisäys

Laaja-alainen osaaminen

Hyvinvointiosaaminen

Hyvinvointiosaamista voi vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla, miten uni vaikuttaa oppimiseen ja jaksamiseen sekä fyysiseen terveyteen. Oppimisen yhteydessä hyvinvointia voi käsitellä esimerkiksi tavoiteorientaatioiden ja pystyvyysuskomusten avulla. Pohditaan myös keinoja, joilla voidaan ylläpitää ja kehittää psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä kuten stressin hallintaa, itsemyötätuntoa, psyykkistä itsesäätelyä, optimismia (eli toiveikasta elämänasennetta) ja resilienssiä (psyykkistä joustavuutta eli palautumiskykyä, kun kohdataan vastoinkäymisiä). Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan ihmistä kokonaisuutena, jossa psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi nivoutuvat.

Vuorovaikutusosaaminen

Keskeisistä sisällöistä esimerkiksi oppimisen sosiaalisuus ja erilaisten oppimiskulttuurien tarkastelu edesauttavat vuorovaikutusosaamisen tavoitteiden saavuttamista. Omien vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehittäminen liittyy kiinteästi opintojakson sisältöihin. Reflektiivinen ote näkyy esimerkiksi siinä, että opetuksessa korostuu opiskelijan omaan kokemusmaailmaan liittyvät esimerkit, tulkinnat ja tehtävät.

Monitieteinen ja luova osaaminen

Ensimmäisen moduulin teemat vahvistavat opiskelijan monitieteistä ja luovaa osaamista. Ihmisen toimintaa tarkastellaan kokonaisuutena, johon vaikuttavat biologiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät. Opintojakson aikana nivotaan yhteen niin biologiseen, psyykkiseen sosisaaliseen kuin kulttuurilliseenkin hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Opiskelijoille tehdään näkyväksi, miten esimerkiksi liikunta, lepo ja ravinto vaikuttavat fyysisen terveyden lisäksi myös psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Kokonaisuuksien hahmottaminen tukee monitieteisen ja luovan ajattelun kehittymistä. Perehtyminen oppimisen psykologiaan antaa opiskelijalle valmiuksia kehittää omia taitojaan. Oppimiseen liittyvät sisällöt, kuten oppimisstrategiat, metakognitio ja erilaiset oppimiskulttuurit, auttavat saavuttamaan monitieteisen ja luovan osaamisen tavoitteita. Moduuli luo myös hyvän pohjan ymmärtää tieteellisen tiedon ja arkitiedon sekä tieteellisen tutkimuksen periaatteita. Monitieteistä osaamista vahvistetaan esimerkiksi tarkastelemalla tieteellisen tutkimuksen prosessia sekä psykologisista tutkimuksista nostettuja esimerkkejä.

Yhteiskunnallinen osaaminen

Opiskelija osaa eritellä oppimiseen ja opiskeluhyvinvointiin liittyviä tekijöitä sekä arvioida ja kehittää sen pohjalta omaa oppimistaan ja opiskeluaan. Yhteiskunnallisen osaamisen kannalta tätä tukee keskeisistä sisällöistä esimerkiksi metakognition, tavoiteorientaatioiden ja pystyvyysuskomusten tarkastelu.

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

Eettistä osaamista voidaan vahvistaa esimerkiksi tarkastelemalla psykologisen tutkimuksen eettisiä periaatteita. Terveystiedossa eettistä osaamista voidaan vahvaistaa pohtimalla sairauden ja terveyden määritelmiä sekä terveyskulttuurin ilmiöitä kuten mediakalisaatiota.

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

Opiskelija syventää tietojaan ja ymmärrystään omasta identiteetistään sekä lukioyhteisön ja yhteiskunnan moninaisuudesta, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Globaali- ja kulttuuriosaamisen kannalta tärkeitä näkökulmia nousee esiin tarkasteltaessa esimerkkejä kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä.

Opintojakson arviointi

Paikallinen lisäys

Opiskelijan tietojen ja taitojen kehittymistä tuetaan koko opintojakson ajan monipuolisten arviointimenetelmien avulla. Formatiivista arviointia toteutetaan ohjaavalla ja kannustavalla palautteella tai esimerkiksi itse- ja vertaisarviointimenetelmiä soveltamalla. Arviointi kohdistuu laaja-alaisen osaamisen sekä psykologian ja terveystiedon yleisten tavoitteiden saavuttamiseen painottaen moduulikohtaisia tavoitteita ja keskeisten sisältöjen hallintaa. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut opintojaksolle asetetut tavoitteet. Summatiivinen arviointi kohdistuu opiskelijan tiedonhallintaan sekä opitun tiedon arviointi-, analysointi- ja soveltamiskykyyn. Opiskelijalle tarjotaan erilaisia tapoja osoittaa oppimistaan. Opintojaksosta annetaan numeroarviointi.

Opintojakson vapaa kuvaus

Terveystiedon ja psykologian ensimmäiset moduulit on yhdistetty opintokokonaisuudeksi "Hyvinvoiva ja oppiva ihminen". Pyrkimyksenä on saada opiskelija pohtimaan omia elämänvalintojaan fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta sekä tulemaan tietoiseksi, miten nämä valinnat vaikuttavat hänen opiskeluhyvinvointiinsa.

8. Liitteet

8.1. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksesta 810/2018

8.2. Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	**Taito toimia vuorovaikutuksessa**			**Taito tulkita tekstejä**	**Taito tuottaa tekstejä**
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	**Viestintästrategioiden käyttö**	**Viestinnän kulttuurinen sopivuus**	**Tekstien tulkintataidot**	**Tekstien tuottamistaidot**
A1.1 **Kielitaidon alkeiden hallinta**	*Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.*	*Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus etsiä tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.*	*Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajoitetun määrän kirjoitusmerkkejä.*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Opiskelija ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.*
A1.2 **Kehittyvä alkeiskielitaito**	*Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppanin*	*Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.*	*Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.*	*Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean*

					perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
A1.3 **Toimiva alkeiskielitaito**	*Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppanin.*	*Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.*	*Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.*	*Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.*	*Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.*
A2.1 **Peruskielitaidon alkuvaihe**	*Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.*	*Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja*	*Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä sekä vastata sellaisiin.*	*Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua*	*Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.*

		omassa viestinnässään.		*sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.*	*Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*
A2.2 **Kehittyvä peruskielitaito**	*Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.*	*Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).*	*Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.*	*Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.*	*Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*
B1.1 **Toimiva peruskielitaito**	*Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.*	*Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata*	*Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.*	*Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen*	*Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko*

		tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.		*kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta*	*laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.*
B1.2 ***Sujuva peruskielitaito***	*Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.*	*Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.*	*Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tunteellista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessa huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.*	*Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran pitkistä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.*	*Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettisista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin*

					harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1 ***Itsenäisen kielitaidon perustaso***	*Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.*	*Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten ”Tuo on vaikea kysymys” voittaakseen itselleen aikaa.* *Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä.* *Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.*	*Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.*	*Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä.* *Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat.* *Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta.* *Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.*	*Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia.* *Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohtalaisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita.* *Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.*
B2.2 ***Toimiva itsenäinen kielitaito***	*Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan*	*Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä.* *Opiskelija pystyy*	*Opiskelija pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan luontevasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodollisessa että*	*Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jäsennettyä yleiskielistä puhetta kaikenlaisissa tilanteissa ja*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti.* *Hän hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista*

	monipuolista kieltä.	*edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muistiinpanoja kuulemastaan.*	*epämuodollisessa tilanteessa ja valitsemaan kielenkäyttötavan tilanteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.*	*ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy lukemaan eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pääkohdat. Hän pystyy tunnistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti kuulemaansa ja/tai lukemaansa.*	*konkreetteja ja käsitteellisiä sekä tuttuja ja tuntemattomia aiheita. Opiskelija osaa viestiä spontaanisti ja kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen pääpaino on oikealla tavulla ja puhe sisältää joitakin kohdekielelle tyypillisiä intonaatiomalleja.*
C1.1 ***Taitavan kielitaidon perustaso***	*Opiskelija pystyy vuorovaikutukseen monipuolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilanteissa.*	*Opiskelija ottaa luontevasti vastuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudelleen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perääntymään, kun kohtaa vaikeuksia, ja käyttää taitavasti kieleen tai kontekstiin liittyviä vihjeitä tehdessään johtopäätöksiä tai ennakoidessaan tulevaa.*	*Opiskelija pystyy käyttämään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin sekä ilmaisemaan tunnetiloja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimielisyyttä.*	*Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti myös pitempiä esityksiä tutuista ja yleisistä aiheista, vaikka puhe ei olisikaan selkeästi jäsenneltyä ja sisältäisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskohtaisesti monipolvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista teksteistä.*	*Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsentyneesti monenlaisista aiheista tai pitämään pitkähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista varmalla, persoonallisella tyylillä. Opiskelijan kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luontevaa ja vaivatonta*

					kuunnella. Puherytmi ja intonaatio ovat kohdekielelle tyypilliset.

8.3. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2264-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää saamen kielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 3 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

8.3.1. Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2264-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Saamen kielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia

kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa saamen kielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden saamen kielen erityispiirteet. Saamen kielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Saamen kielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus saamen kieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen saamen kielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan saamen kielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää saamenkielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan saamen kielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *tutustuu saamen kielten kokonaisuuteen ja ymmärtää oman asemansa saamen kielen säilyttäjänä.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

SÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

SÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää saamen kielten kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *saamen kieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

SÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

SÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee saamenkielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan saamelaisten historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, joiku ja lauluperinne*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

SÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia saamenkielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös saamelaisuuden näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

SÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää saamenkielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita saamenkielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

SÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *saamenkielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

SÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää saamenkielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista saamelaisten tuottamaa tai saamelaisista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *saamenkielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *saamenkielinen, saamelaisten tuottama ja saamelaisista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.4. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11. OPH-2265-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää romanikielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 4 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

8.4.1. Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2265-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Romanikielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Romanikielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Romanikielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa romanikielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden

romanikielen erityispiirteet. Romanikielen opetussuunnitelmat voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Romanikielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus romanikieltä kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen romanikielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan romanikielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää romanikielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurinsa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*

- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen, standardisoidun romanikielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan Suomen romanikielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista*
- *tutustuu eri puolilla maailmaa puhuttaviin romanikielen murteisiin ja ymmärtää oman asemansa Suomen romanikielen säilyttäjänä.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

RÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*
- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

RÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *ymmärtää romanikielen kokonaisuuden maailman kielten joukossa sekä kulttuurikontaktien vaikutuksen.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

RÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

RÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee romanikielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*

- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan romanien historiaa sekä aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa, myyttiset kertomukset, laululyriikka*
- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

RÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia romanikielisiä tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta, myös romanikulttuurin näkökulmasta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielien näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

RÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää romanikielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita romanikielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

RÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *romanikielisen vuorovaikutuksen erityispiirteet*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

RÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää romanikielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa*
- *osaa analysoida kotimaista ja ulkomaista romanien tuottamaa tai romaneista kertovaa kirjallisuutta ja muuta taidetta osana kulttuurikontekstia.*

Keskeiset sisällöt

- *romanikielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *romanikielinen, romanien tuottama ja romaneista kertova kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

8.5. Ohje: Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

7.11.2019 OPH-2266-2019

Opetushallitus antaa liitteenä olevan ohjeen lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan oppimisen arvioinnista. Ohje koskee erillisrahoitettuna järjestettävää lukiokoulutusta täydentävää opiskelijan oman äidinkielen opetusta (opetusministeriön asetus vieraskielisten sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden täydentävään opetukseen perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista 1777/2009).

Tämä ohje korvaa Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 (Opetushallituksen määräys 60/011/2015) liitteenä 5 olevan ohjeen.

Opetus järjestetään tämän ohjeen mukaisesti 1.8.2021 lukien.

	Pääjohtaja	*Olli-Pekka Heinonen*
	Opetusneuvos	*Petri Lehikoinen*

8.5.1. Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja opiskelijan oppimisen arviointi

Opetushallituksen ohje nro 2266-2019.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan aktiivista monikielisyyttä sekä kiinnostusta kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen opetus tukee opiskelijan osallisuutta sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiivisena ja tasapainoisena jäsenenä ja globaalina toimijana. Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa.

Kielikasvatus vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä, monilukutaidon kehittymistä sekä sosiaalistumista kieliyhteisöön. Kielikasvatus auttaa opiskelijaa myös rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään. Tavoitteena on oppia tunnistamaan ja arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä kielellisiä oikeuksia omassa arjessa ja laajemmin yhteiskunnassa.

Opiskelussa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opiskelussa hyödynnetään vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten kirjastoja, teattereita ja museoita sekä muita kulttuurilaitoksia. Opiskelija hyödyntää opiskelussa myös omaa kieliyhteisöään, omia kielenkäyttö- ja tekstiympäristöjään sekä kouluyhteisön ja muiden yhteisöjen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Opiskelussa käytetään opiskelijoille riittävän haastavia, merkityksellisiä, kokemuksellisia sekä luovuutta kehittäviä aineistoja ja menetelmiä.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, jolloin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetus ohjaa monipuoliseen itsensä ilmaisemiseen, vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, aktiiviseen tiedonhankintaan, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tekstien tulkintaan ja eettiseen pohdintaan. Opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijan kielitietoisuutta. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen omaa äidinkielen taitoaan.

Opetuksessa yhdistyvät kieli-, kirjallisuus- ja kulttuurintutkimuksen ilmiöt. Opiskelijan oman äidinkielen tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenevat, ja hän oppii tuntemaan kielialueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Hän kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, visuaalisesta kulttuurista, musiikista ja draamasta syvenee.

Opetuksen tavoitteet

Lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opetuksen yleiset tavoitteet liittyvät opiskelijan vuorovaikutusosaamiseen, tekstien tulkitsemisen taitoihin, tekstien tuottamisen taitoihin sekä kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymiseen. Tavoitealueittain yleiset tavoitteet ovat seuraavat.

Vuorovaikutusosaaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy tavoitteelliseen, tarkoituksenmukaiseen ja eettiseen vuorovaikutukseen niin esiintymis- kuin ryhmäviestintätilanteissakin sekä osaa analysoida, arvioida ja kehittää omaa vuorovaikutusosaamistaan*
- *osaa analysoida ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita, niihin liittyviä vuorovaikutusilmiöitä ja -taitoja sekä niihin liittyvää etiikkaa.*

Tekstien tulkitseminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa analysoida ja arvioida monimuotoisia tekstejä, kuten asia- ja mediatekstejä, kirjallisuutta ja puhuttuja tekstejä, tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä tekstien analyysissä*
- *kehittää kauno- ja tietokirjallisuuden tulkitsevan ja elämyksellisen lukemisen taitojaan, syventää ymmärrystään kirjallisuuden keinoista ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia käsitteitä kirjallisuuden analyysissa*
- *osaa kriittisesti arvioida erilaisia tiedonlähteitä sekä niiden tarkoitusperiä, luotettavuutta ja käytettävyyttä.*

Tekstien tuottaminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kriittistä ja kulttuurista monilukutaitoaan niin, että osaa hyödyntää ja tuottaa monimuotoisia tekstejä tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista, ja osaa ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja ilmaisutapoja*
- *hallitsee tekstien tuottamisen prosessin eri vaiheet, osaa reflektoida omia tekstin tuottamisen prosessejaan ja antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä hyödyntää sitä tekstien tuottamisessa*
- *vahvistaa yleiskielen ja sen normien sekä kirjoitetun ja puhutun kielen konventioiden hallintaa, käyttää lähteitä tarkoituksenmukaisella tavalla sekä ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia.*

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kielen ja tiedonalojen kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkityksen identiteeteille*
- *syventää tietojaan oman äidinkielen rakenteista, sanavarannosta, eri rekistereistä, ilmaisun keinoista ja sävyistä, niiden luomista merkityksistä sekä kirjallisuudesta ja muista kulttuurituotteista.*

Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on edistää ja tukea oppimista sekä tehdä näkyväksi osaamisen eri ulottuvuuksia ja opiskelijan taitojen karttumista. Palautteen antaminen ja arviointi kytkeytyvät oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin moduulikohtaisiin tavoitteisiin. Moduulikohtaiset tavoitteet muodostavat paikallisten opintojaksojen tavoitteet tai yhdistyvät sellaisiksi. Arvioinnin tulee olla monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Oppimisen ja osaamisen arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, kuten havainnointia ja erilaisia näyttöjä.

Opintojakson aikainen arviointi voi koostua esimerkiksi palautteen antamisesta, itsearvioinnista ja vertaisarvioinnista, jotka tukevat opiskelijaa osaamisensa kehittämisessä oppimisprosessin aikana. Arviointivuorovaikutuksen ja palautteen sekä itsearviointitaitojen avulla opiskelija kehittää käsitystä itsestään puhujana, kuuntelijana sekä tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien moduulien tavoitteiden saavuttamiseen. Opintojakson tavoitteisiin voi sisältyä moduulien tavoitteiden lisäksi myös paikallisesti määriteltyjä laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Opintojakson alussa tavoitteet kerrotaan opiskelijoille, jotta sekä opettaja että opiskelijat voivat seurata opinnoissa edistymistä. Opintojakson arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, kuten kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan niistä yksi arvosana.

Opinnot

OÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja*
- *rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet*
- *osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.*

Keskeiset sisällöt

- *keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät*
- *tekstien kohderyhmät, tekstikokonaisuuden rakentuminen; tekstin tavoitteen, kontekstien, sisällön, rakenteen, ilmaisutapojen ja näkökulmien analyysi*
- *erilajisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi*
- *tekstien moniäänisyys ja intertekstuaalisuus*

- *kielen- ja tekstinhuoltoa*

OÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan*
- *syventää ymmärrystään omasta äidinkielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina.*

Keskeiset sisällöt

- *äidinkieli ja identiteetti, kielen vaihtelu, kielten vertailu, kielten asema, kielten elinvoimaisuus ja uhanalaisuus*
- *kielipolitiikka, yksi- ja monikielisyys, kieli-ideologiat, kielenohjailun periaatteet*
- *monilukutaidon käsite, tekstilajin käsite, laaja tekstikäsitys*

OÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan ja oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä*
- *oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

- *oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, kuuntelutaidot sekä tavoitteellinen ja rakentava osallistuminen ryhmän vuorovaikutukseen*
- *vuorovaikutustilanteiden analyysi, keskustelun rakentuminen, merkitysneuvottelu, kieli ja nonverbaalinen viestintä*
- *kieli ja identiteetti sekä kielen tilanteinen vaihtelu*

OÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan*
- *tuntee omakielisen kauno- ja tietokirjallisuuden sekä elokuvan lajeja ja ilmaisukeinoja*
- *monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen*
- *oppii tuntemaan omaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden tehtäviä ja lukemisen tapoja, erityisesti elämyksellinen ja kokemuksellinen lukeminen ja kirjoittaminen*
- *kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä*
- *kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa*

- *monimuotoisten tekstien kerronta, esimerkiksi teatteriesityksen, elokuvan ja musiikin kerronta*

OÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä ja analysoimaan niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta*
- *ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana*
- *osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään, ymmärtää toisen esittämiä perusteluja ja osaa arvioida niitä sekä osaa suhtautua rakentavasti eriäviin näkemyksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *sananvapaus, mediakritiikki, mediaetiikka*
- *vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot sekä argumentoinnin tavat ja retoriset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, vähemmistöjen ja vähemmistökielten näkyvyys mediassa*
- *lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet*
- *puhuttujen ja kirjoitettujen kantaa ottavien ja vaikuttavien tekstien analysointia ja tuottamista*

OÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu kirjoittajana ja syventää omakielisen kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan*
- *osaa käyttää muita omakielisiä tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta*
- *syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittaminen prosessina: ideointi, aiheen rajaus sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen*
- *tekstien pohjalta kirjoittaminen, kielen- ja tekstinhuoltoa*
- *tekstin omaäänisyyttä tukevia sanataideharjoituksia*

OÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä*
- *kehittää esiintymistaitojaan ja kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä*
- *syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.*

Keskeiset sisällöt

- *esiintymisjännitys ja vireystila, esiintymisen vuorovaikutteisuus ja yleisön vastuu*
- *puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen yksin, ryhmässä tai audiovisuaalisena tekstinä; kohdentamisen, kontaktin, havainnollistamisen ja ilmaisun taidot*
- *vuorovaikutustaidot ja -etiikka eri viestintäkanavissa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa*
- *puhuttujen ja audiovisuaalisten tekstien analysointi ja arviointi*

OÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteet

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija

- *lisää omakielisen kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa*
- *ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa.*

Keskeiset sisällöt

- *omakielisen kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti*
- *tekstien tarkastelua eri näkökulmista, kuten ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman muutosten näkökulmasta*
- *kirjallisuus monimuotoisena, moniäänisenä ja monikielisenä ilmiönä*

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.